

KATJA VILKAMA & SUSANNA AHOLA & MARI VAATTOVAARA

VÄLTTELYÄ VAI VETOVOIMAA?

Asuinympäristön vaikutus asuinalueilla
viihtymiseen ja muuttopäätöksiin
pääkaupunkiseudulla

4

TUTKIMUKSIA 2016

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Stina Högnabba,
p. - tel. 09 310 42525,
etunimi.sukunimi@hel.fi
Katja Vilkama,
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADDRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarenkatu 18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYynti
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarenkatu 18-20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

VÄLTTELYÄ VAI VETOVOIMAA?

Asuinympäristön vaikutus asuinalueilla viihtymiseen
ja muuttopäätöksiin pääkaupunkiseudulla

KATJA VILKAMA & SUSANNA AHOLA & MARI VAATTOVAARA

TUTKIMUKSIA
UNDERSÖKNINGAR
RESEARCH SERIES

2016:4

Tutkimus on saanut rahoitusta NORFACE –tutkimusohjelmasta “Migration in Europe - Social, Economic, Cultural and Policy Dynamics” sekä ympäristöministeriön ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) koordinoimasta asuinalueiden kehittämisohjelmasta.

KÄÄNNÖKSET
ÖVERSÄTTNING
TRANSLATIONS
Magnus Gräsbeck

TAITTO JA KUVIOT
OMBRYTTNING OCH FIGURER
GENERAL LAYOUT AND GRAPHS
Lotta Haglund

KANSI JA VALOKUVAT
PÄRM OCH FOTON
COVER AND PHOTOS
Tarja Sundström-Alku

PAINO
TRYCKERI
PRINT
Edita Prima Oy, Helsinki 2016

PAINETTU
ISSN 1455-724X
ISBN 978-952-331-109-1

VERKOSSA
ISSN 1796-7228
ISBN 978-952-331-110-7

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Förord	6
Preface	7
1 Johdanto	9
2 Aikaisempi tutkimustieto muuttopäätöksiin vaikuttavista tekijöistä ...	12
2.1 Kotitalouden ja asuin ympäristön ominaisuudet muuttopäätöksiin vaikuttavina tekijöinä	13
2.2 Teoriat sosiaalisen etäisyyden, asuinalueen etnisen rakenteen ja maineen vaikutuksista muuttojen kohdentumiseen.....	15
3 Tutkimuksen toteutus: aineisto ja menetelmät	18
3.1 Tutkimusasetelma	18
3.2 Kyselyn ja haastattelujen käytännön toteutus	22
3.3 Analyysimenetelmät	24
3.4 Muuttajat ja alueillaan pidempään asuneet aineistossamme	25
4 Muuttopäätökset ja asuin ympäristön koettu merkitys	28
4.1 Muuttojen kohdentuminen talotyypeittäin ja asuntojen hallintasuhteen mukaan	31
4.2 Muuttopäätöksen ensimmäinen vaihe: syyt muuttaa pois entisestä asunnosta.....	34
4.3 Muuttopäätöksen toinen vaihe: syyt vaihtaa asuin aluetta.....	36
4.4 Samalla alueella pidempään asuneiden muuttohalukkuus ja alueillaan viihtyminen.....	48
5 Syventäviä näkökulmia muuttopäätöksiin ja kokemuksiin asuin ympäristön vaikutuksesta	57
5.1 Sosiaalisen ympäristön häiriöiden merkitys.....	57
5.2 Suhtautuminen asuinalueiden etniseen rakenteeseen	72
5.3 Käsitteitä asuinalueiden maineista ja niiden vaikutuksista muuttopäätöksiin.....	84
5.4 Rakennettu ympäristö osana asuinalueilla viihtymistä ja muuttopäätöksiä.....	97
5.5 Muita havaintoja tekijöistä muuttopäätösten taustalla	106

6 Yhteenveto: muuttojen rakenteet ja alueellinen kehitys	108
Sammandrag	111
Summary.....	114
Lähteet.....	117
Liitteet.....	126

ESIPUHE

Asuinalueiden välinen sosioekonominen ja etninen eriytyminen on varsin yleinen ilmiö maailman metropoleissa. Suomessa ilmiö on varsin uusi. 1990-luvun alkuun asti alueiden väliset erot olivat esimerkiksi Helsingissä suhteellisen vähäisiä ja kehityksen suunta oli pikemminkin tasoittuva. Viimeisen neljännesvuosisadan aikana tilanne on kuitenkin olennaisesti muuttunut. Alueelliset erot esimerkiksi työllisyydessä ja tulotassossa ovat huomattavia. Myös kasvava ulkomaalaistaustainen väestö keskittyy alueille, joiden sosioekonominen status on suhteellisen matala.

Alueiden välisistä eroista on tehty viime vuosina lukuisia tutkimuksia. Niiden kautta on saatu runsaasti tietoa asuinalueiden sosioekonomisesta ja etnisestä eriytymisestä. Alueiden kehittämiseen ja segregaaation vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden pohjaksi tarvitaan alueiden sosioekonomista ja etnistä rakennetta ja niiden kehitystä kuvaavan tiedon ohella myös tietoa niistä mekanismeista, jotka segregaa-tiota tuottavat.

Tämä tutkimus kartoittaa näitä mekanismeja tutkimalla asuinalueella viihtymiseen liittyviä tekijöitä ja poismuuton syitä sekä uudelta asuinalueelta toivottuja ominaisuuksia. Hanke pohjautuu laajaan tutkimusaineistoon, joka on muodostettu rekisteri- ja haastatteluaineistoja yhdistämällä. Tutkimus on toteutettu osana pohjoismaista vertailevaa tutkimushanketta (NODES) ja sen pohjalle rakentunutta kaksivuotista Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) rahoittamaa jatkotutkimushanketta, *Valikoivan muuttoliikkeen dynamiikka asuinalueiden eriytymiskehityksessä*. Tutkimushanke on oiva esimerkki toimivasta yhteistyöstä Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja Helsingin yliopiston välillä.

Helsingissä maaliskuussa 2016

Henrik Lönnqvist
Vs. tutkimuspäällikkö

FÖRORD

Socioekonomisk och etnisk differentiering grannskap emellan är ett mycket vanligt fenomen i metropoler. I Finland är fenomenet ganska nytt. Ända till början av 1990-talet var skillnaderna mellan bostadsområden till exempel i Helsingfors relativt små, och trenden var snarast en utjämning. Men under det senaste kvartssekle har läget förändrats väsentligt. De lokala skillnaderna i till exempel sysselsättning och inkomstnivå är betydande, och även den växande invandrabefolkningen koncentreras i områden med förhållandevis låg socioekonomisk status.

De senaste åren har det gjorts många undersökningar om skillnader mellan bostadsområden. De har givit en myckenhet kunskap om den socioekonomiska och etniska differentieringen. Som grund för åtgärder för att utveckla bostadsområden och minska segregationen behövs nu insikter i såväl områdenas socioekonomiska och etniska struktur och hur dessa utvecklats som i de mekanismer som alstrar segregation.

Föreliggande undersökning kartlägger dessa mekanismer genom att studera dels faktorer kring trivsel i bostadsområden och flyttande bort från dem, dels vad folk önskar sig av sitt nya bostadsområde. Projektet bygger på ett omfattande forskningsmaterial uppbyggt genom kombination av register- resp. intervjumaterial. Undersökningen utfördes som en del av det nordiska jämförande forskningsprojektet NODES och av en därpå baserad tvåårig fortsatt studie om selektivt flyttedynamik i bostadsområdets differentiering. Sistnämnda studie finansierades av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA. Forskningsprojektet är ett fint exempel på fungerande samarbete mellan Helsingfors stads faktacentral och Helsingfors universitet.

Helsingfors, mars 2016

Henrik Lönnqvist
t.f. forskningschef

PREFACE

Socio-economic and ethnic differentiation between neighbourhoods is a very common phenomenon in metropolises. In Finland, it is a fairly recent phenomenon. Up until the early 1990s, differences between neighbourhoods in, for example, Helsinki were relatively small, and the trend was rather towards decreasing differences. But over the last quarter of a century, the situation has changed significantly. Local differences in employment and income level, for example, are notable, and the growing immigrant population predominantly settle in neighbourhoods of relatively low socio-economic status.

The last few years have seen many studies of differences between neighbourhoods, studies that have given ample knowledge of the socio-economic and ethnic differentiation of neighbourhoods. As a basis for measures to develop neighbourhoods and reduce segregation, we now need insight into the socio-economic and ethnic composition in neighbourhoods over time, and into mechanisms that cause segregation.

The present study investigates these mechanisms by studying factors pertaining to how people liked living in their neighbourhoods or why they moved away from them, and what they expected from their new home neighbourhood. The project is based on an extensive material combining register and interview data. The study was conducted as a part of a comparative research project on Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation (NODES) and a two-year continued study on selective migration dynamics behind neighbourhood differentiation. The latter study was funded by the Housing Finance and Development Centre of Finland (ARA). The research project is a fine example of functional cooperation between Helsinki City Urban Facts and the University of Helsinki.

Helsinki, March 2016

Henrik Lönnqvist
Acting Research Director

1 JOHDANTO

Asuinympäristöllä on yhä useammin osoitettu olevan itsenäistä merkitystä muuttopäätösten muodostumiselle klassisten elämänvaiheisiin ja asumistarpeiden muutoksiin liittyvien muuttosyiden ohella. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme asuinympäristön merkitystä asuinalueilla viihtymiselle ja muuttopäätösten suuntautumiselle pääkaupunkiseudulla. Kiinnitämme erityistä huomiota muuttopäätösten ja alueellisen eriytymisen välisiin kehityskulkuihin. Huoli väestön alueellisten hyvinvointierojen jatkuvasta kasvusta on noussut kansainvälisessä kaupunkitutkimuksessa viime vuosikymmeninä yhä keskeisemmälle sijalle. Vaikka alueellisten erojen pohjimmainen merkitys onkin edelleen eräs kaupunkitutkimuksen keskeisistä kiistakysymyksistä, pidetään huono-osaisuuden alueellista kasautumista yleisesti ongelmana, johon on vaikeaa ja kallista puuttua. Kerran synnyttyään kaupunkirakenteen sosiaalisilla eroilla – varsinkin huono-osaisuuden alueellisilla keskittymillä – on taipumusta voimistua. Erityisesti valikoivan muuttoliikkeen on tunnistettu olevan yksi keskeisistä alueiden välisiä sosio-ekonomisia eroja ylläpitävistä ja syventävistä mekanismeista kaupunkiseuduilla (Andersson & Bråmås 2004, 2012; Massey 2012; Sampson 2012; Logan 2014).

Myös pääkaupunkiseudulla on jo yli kahden vuosikymmenen ajan todennettu kaupunkirakenteen eriytymiskehitystä aikaisemmasta eroja tasoittavasta kehityksestä poikkeavalla tavalla (esim. Vaattovaara 1998; Vaattovaara & Kortteinen 2003; Lönnqvist & Tuominen 2013; Kytö ym. 2014; Vilkkama ym. 2014; Kortteinen & Vaattovaara 2015). Pääkaupunkiseudun nykyinen rakenteellinen muutos lähti liikkeelle 1990-luvun laman ja sitä seuranneen nopean talouskasvun myötä. Eriytyminen perustui laman aikana syntyneisiin alueellisiin eroihin ja laman jälkeen seudulla käynnistyneeseen voimakkaaseen ICT-perustaiseen kasvuun, jonka vaikutus kohdentui alueille epätaisisesti. Alueet, joilla oli keskimääräistä enemmän matalasti koulutettua väestöä, eivät päässeet nopeasti virinneeseen talouskasvuun yhtä lailla mukaan (Kortteinen ym. 1999; Kortteinen & Vaattovaara 2015). Tämän seurauksena erot asuinalueiden välillä pysyvätyivät ja voimistuivat. Huono-osaisuuden vakavampi kasautuminen leimasi kuitenkin lähtökohtaisesti yksittäisiä kortteleita itäisen suuralueen sisällä. Tuolloiset tutkimukset korostivatkin alueellisen yksipuolistumisen ja heikentymisen olleen ”*hiddasta, vähittäistä ja osin pistemäistä*. Myös tulkinnassa on syytä varovaisuuteen. *Varmuutta kehityksen luonteesta ei vielä ole*” (Kortteinen & Vaattovaara 2000: 122).

Myöhemmät tutkimukset ovat osoittaneet 1990-luvun kuluessa syntyneen alueellisen rakenteen säilyneen pääpiirteiltään selkeänä (esim. Lönnqvist & Tuominen 2013; Vilkkama ym. 2014). Samalla alueelliset erot ovat kuitenkin entisestään voimistuneet ja erityisesti huono-osaisuuden alueellinen kasautuminen on lisääntynyt (Kortteinen & Vaattovaara 2015). Yksittäisten kortteleiden sijaan huono-osaisuuden keskittymät näyttävätkin nykyään yhä laajempina useampien kortteleiden muodostamina ryppäinä (Kortteinen & Vaattovaara 2015), jotka erottuvat entistä selkeämmin myös osa-alueitasolla (Vilkkama ym. 2014). Siinä missä 1990-luvulla alkanut eriytymisen ensimmäinen vaihe liittyi pääsääntöisesti seudulla käynnistyneeseen voimakkaaseen

ICT-perustaiseen kasvuun, on eriytymisen toisessa vaiheessa, 2000-luvulla, ollut selkeämmin kyse huono-osaisten alueiden heikkenemisestä ja huono-osaisuuden aiempaa selkeämmästä alueellisesta kasautumisesta.

Sosioekonomisten erojen lisäksi alueellisen eriytymisen voimistuminen on näkynyt myös kasvavina eroina asuinalueiden etnisessä rakenteessa, erityisesti 2000-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Nopeasti lisääntynyt maahanmuutto on muuttanut seudun asukasrakennetta – muutos ei kuitenkaan ole kohdentunut kaikille asuinalueille tasaisesti. Maahanmuuttajataustaisten osuus on kasvanut voimakkaimmin niillä alueilla, joilla asui jo entuudestaan muita alueita runsaammin maahanmuuttajia, ja jotka ovat erilaisilla sosioekonomisilla mittareilla tarkasteltuna muita alueita heikommin pärjääviä (Vilkama 2010, 2011; Vilkama ym. 2014; Kortteinen & Vaattovaara 2015).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme yllä kuvattujen, pääkaupunkiseudulle viimeisten vuosikymmenten aikana syntyneiden alueellisten erojen merkitystä asukkaiden muuttopäätösten ja asuinalueilla viihtymisen näkökulmista. Aikaisemmat suomalais-tutkimukset ovat osoittaneet alueellisen eriytymisen kytkeytyvän myös suomalaisilla kaupunkiseuduilla kasvaneeseen muuttohalukkuuteen ja valikoivaan muuttoliikkeen (esim. Kortteinen ym. 2005, 2006; Kytö & Väliniemi 2009; Vilkama 2011; Kytö ym. 2016). Erilaisten väestöryhmien väliset erot ovat paikoin kasvaneet niin suuriksi, että tulokseksi on syntynyt poismuuttoina ja kouluvalintoina ilmenevää väistämistä ja välttämistä (Seppänen ym. 2012; Bernelius 2013; Dhalmann ym. 2013; Vilkama ym. 2013). Toistaiseksi ilmiön laajuutta ei kuitenkaan tunneta riittävästi. Tällä tutkimuksella pyrimmekin tuomaan lisätietoa eriytymisen dynamiikasta ja valikoivan muuttoliikkeen taustalla vaikuttavista valinnoista pääkaupunkiseudulla.

Tutkimus perustuu nelivuotisen pohjoismaisen tutkimushankkeen (*Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation*, lyhennettynä NODES) aikana kerättyihin tutkimusaineistoihin. Vedämme yhteen NODES-hankkeen keskeisimpiä tuloksia alueellisen eriytymisen ja valikoivan muuttoliikkeen välisistä yhteyksistä ja syvennämme tulosten analyysia haastatteluaineistojen kautta. Pohjoismaisessa NODES-tutkimushankkeessa kaupunkirakenteen eriytymiskehitystä tarkasteltiin erityisesti asuinalueiden etnisen eriytymisen näkökulmasta (ks. liite 1). Tässä tutkimusraportissa näkökulmaa on laajennettu tarkastelemaan pääkaupunkiseudun sisäisen muuttoliikkeen syitä ja yhteyksiä alueellisen eriytymisen prosesseihin etnistä eriytymistä monipuolisemmin. Samalla tarkastelu on rajattu koskemaan suomalais-syntyisen kantaväestön asumis- ja muuttovalintoja. Maahanmuuttajien asumisvalinnat ja niiden syyt on rajattu tämän tutkimusraportin ulkopuolelle.

Kiinnitämme tutkimuksessamme erityistä huomiota kantaväestön muuttopäätöksiin kytkeytyviin asuinaluevalintoihin sekä asukkaiden kokemuksiin asuinympäristöistään. Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, millä perusteilla asuinalueita vaihdetaan ja miten uutta aluetta valitaan? Miten alueillaan pidempään asuneet kokevat asuinympäristönsä ja miten hyvin he viihtyvät alueillaan? Minkälaisia eroja erilaisilta alueilta muuttaneiden muuttosyissä on havaittavissa? Millä tavoin alueellisen eriytymisen tuottamat erot heijastuvat asukkaiden viihtymiseen ja muuttopäätöksiin?

Tutkimusraportin rakenne on jäsennetty seuraavasti. Luvussa kaksi erittelemme tutkimuksen keskeisiä teoreettisia lähtökohtia keskittyen erityisesti kaupunkiseutujen sisäistä muuttoliikettä avaaviin tutkimuksiin ja aiempien tutkimusten tuloksiin muut-

topäätösten syistä. Kolmannessa luvussa kuvaamme tarkemmin tutkimuksen asetelman, käytetyt aineistot sekä analyysimenetelmät. Neljännessä luvussa käymme läpi kyselyaineiston päätulokset muuttopäätösten syistä ja asuinalueen valinnasta sekä asuinalueilla viihtymisestä. Viidennessä luvussa syvennetään kyselyssä esiin nousseita pääteemoja haastatteluaineiston kautta. Kuudennessa ja samalla viimeisessä luvussa vedämme yhteen tutkimuksen keskeisimmät havainnot ja keskustelemme niiden merkityksestä alueellisen eriytymisen kehityskulkujen näkökulmasta.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO MUUTTOPÄÄTÖKSIIN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ

Klassiset muuttoliiketutkimukset (mm. Rossi 1955/1980) sekä lukuisat myöhemmät asumisvalintojen syitä ja asumisuralla etenemistä seuranneet tutkijat (esim. Clark & Onaka 1983; Laakso 1995; Clark ym. 2003a; Magnusson Turner & Hedman 2014) ovat osoittaneet, että päätökset muuttaa asunnosta toiseen liittyvät usein elämäntilanteissa tapahtuneisiin muutoksiin, joiden seurauksena nykyinen asunto ei ole enää uuteen elämäntilanteeseen soveltuva. Perhesuhteissa tapahtuvat muutokset, kuten ero, parisuhteen muodostus tai lasten syntymä, asettavat asunnolle uudenlaisia vaatimuksia, jotka voivat näkyä muun muassa muuttuneena tilantarpeena. Myös toiveet talotyyppistä tai halu vaihtaa hallintamuotoa voivat houkuttaa muuttamaan erityisesti silloin, kun taloudelliset olosuhteet ovat suotuisia (Clark ym. 1997; Kauppinen & Vilkkama 2015). Työtilanteen muuttuminen, kuten työpaikan siirtyminen etäälle tai hankalien kulkuyhteyksien päähän, voi myös aiheuttaa muuttopainetta ja johtaa päätökseen muuttaa toisaalle (Clark ym. 2003b).

Yhdysvaltalaisen maantieteilijöiden Lawrence Brownin ja Eric Mooren (1970) mukaan muuttopäätös voidaan jakaa teoreettisella tasolla kahteen vaiheeseen. Yllä kuvatun kaltaiset muuttuneisiin asumistarpeisiin ja asuntoa kohtaan asetettuihin odotuksiin liittyvät tekijät ovat usein ensisijaisia muuttopäätökseen vaikuttavia syitä. Ne altistavat kotitalouden asunnonvaihtoon liittyvälle pohdinnalle, ja mikäli päätös muuttaa syntyy, ne laukaisevat muuttopäätöksen toisen vaiheen eli pohdinnan muuton kohdentumisesta (em.; ks. myös Rossi 1955/1980: 24–25; Knox & Pinch 2000: 339). Asuinalueen merkitys muuton kohdentumiselle korostuu usein erityisesti muuttopäätöksen toisessa vaiheessa, jolloin uutta asuntoa aletaan etsiä. Tyytymättömyys entisen asuinalueen saavutettavuuteen tai asuinympäristön fyysisiin, toiminnallisiin ja sosiaalisiin ominaisuuksiin voi ohjata etsimään uutta asuntoa entisen alueen ulkopuolelta. Vastaavankaltaista aktiivista valintaa tehdään myös uuden asunnon ominaisuuksien sekä tarjolla olevien muiden aluevaihtoehtojen välillä (Brown & Moore 1970; Clark ym. 2006).

Päätöksessä muuttaa on siis usein kyse erilaisista valinnoista sekä näitä valintoja ohjaavista rajoitteista. Valintoja tehdään asunnolta ja asuinalueelta toivottujen ominaisuuksien suhteen maksukyvyyn, elämäntilanteen ja muuton aiheuttamien taloudellisten ja psykologisten kustannusten asettamat rajoitteet huomioiden. Myös tarjolla olevat asumisen vaihtoehdot ja niihin pääsyä säätelevät tuet ja säännökset vaikuttavat muuttopäätöksiin (Clark ym. 2003a). Valikoivalla muuttoliikkeellä tarkoitetaan yleensä niiden olemassa olevien rakenteiden, mekanismien ja valintojen tuottamaa kokonaisuutta, joka suuntaa erilaisten kotitalouksien muuttopäätöksiä kaupunkiseuduilla eri tavoin. Vaikka kyse on aina pohjimmiltaan yksittäisten kotitalouksien muut-

topäätöksistä, valikoivasta muuttoliikkeestä puhuttaessa viitataan usein ennen kaikkea erilaisten kotitalouksien muuttoalttiudessa havaittaviin eroihin ja näiden kerrannaisvaikutuksiin asuinalueiden kehityksessä (esim. Laakso 2013: 10; Kytö ym. 2016: 7–8, 14).

Kaupunkiseuduilla muuttoliikkeen valikoivuus näkyy tyypillisesti kuntien ja asuinalueiden välisten muuttovirtojen erilaistumisena. Yksittäisellä asuinalueella tämä voi näkyä tulo- ja lähtömuuton epäsuhtana siten, että alueen tulo- ja lähtömuuttajat poikkeavat toisistaan esimerkiksi työmarkkina- asemaltaan, taloudelliselta, sosiaaliselta ja etniseltä taustaltaan tai ikäjakaumaltaan ja elämänvaiheeltaan (esim. Andersson & Bråmås 2004; Aro 2007; Broberg 2008; Vilkkama 2011; Laakso 2013). Alueelta pois muuttavien ja sinne asettuvien eroavaisuudet voivat ylläpitää ja vahvistaa alueiden välillä vallitsevaa epätasapainoa, mikäli esimerkiksi korkeamman tulotason omaavat asukkaat päättävät muuttaa pois sopimattomiksi kokemiltaan asuinalueilta tai jättävät systemaattisesti joitakin alueita pois harkinnasta.

Valikoivan muuttoliikkeen näkökulmasta juuri muuttopäätöksen toinen vaihe eli päätös uuden asunnon ja asuinalueen valinnasta onkin usein erityisen kriittinen. Jos asunto- ja palvelutarjonta sekä asuinympäristön koettu laatu eroavat alueittain huomattavasti, voivat muuttovirrat alueiden välillä eriytyä taustoiltaan erilaisten kotitalouksien muuttaessa valikoidusti heidän etsiessään toivomaansa asumisen laatua ja tapaa. Muuttoliikkeen alueellisen valikoivuuden voidaan siis ajatella perustuvan siihen, miten eri asukasryhmät arvottavat erilaisia alueita mahdollisina asuinpaikkoina ja toisaalta minkälaisia mahdollisuuksia heillä on toteuttaa toiveitaan muuttopäätöksissään.

Kaupunkitutkimuksen kentässä kiinnostus valikoivan muuttoliikkeen tutkimiseen juontaa juurensa juuri muuttoliikkeen potentiaalisesta vaikutuksesta alueellisen eriytymisen kehityskulkuihin. Eriytymiskehityksen voimakkuuteen vaikuttavat kuitenkin muuttoliikkeen rakenteiden lisäksi myös asuinalueillaan pitkään pysyneet eli muuttamatta jättäminen (Bailey & Livingston 2008; Teernstra 2014).

2.1 Kotitalouden ja asuinympäristön ominaisuudet muuttopäätöksiin vaikuttavina tekijöinä

Asuinalueen valintapäätöksiin ja siten valikoivan muuttoliikkeen rakentumiseen vaikuttavat aikaisemman tutkimustiedon perusteella yhtäältä muuttavan kotitalouden ominaisuudet sekä toisaalta asunnon ja asuinympäristön laatutekijät (Brown & Moore 1970; Clark & Onaka 1983; Boehm & Ihlanfeldt 1986; Lee ym. 1994; Champion ym. 1998; Kearns & Parkes 2003; Clark ym. 2006; Rabe & Taylor 2010).

Kotitalouden yksilöllisiä muuttoalttiuteen ja muuton kohdentumiseen vaikuttavia ominaisuuksia ovat muun muassa taloudelliset resurssit, koulutustaso, ikä ja elämänvaihe, arvostukset, elämäntapavalinnat ja elämänhistoria (esim. De Jong & Fawcett 1981; Lee ym. 1994; Laakso 1995, 2013; Clark ym. 2003a; Chen & Lin 2011). **Asuinympäristön** (koettuun) **laatuun** vaikuttavia tekijöitä ovat puolestaan muun muassa alueen sosioekonominen ja etninen asukasrakenne (South & Crowder 1997; Harris 2001;

Kortteinen ym. 2005; Permentier ym. 2011), alueen maine ja siihen liitetyt mielikuvat (Permentier ym. 2009; Allen ym. 2007), alueen toimintatarjoumat, kuten palvelut ja **koulut** (Allen 2007; Permentier ym. 2011), fyysiset ominaisuudet, kuten arkkitehtuuri, rakentamisen tiiviys ja ympäristön laatu (Kytä ym. 2011) sekä liikenne yhteydet ja saavutettavuus (Tuorila 2009). Näistä viimeinen ei välttämättä jäsenny naapuruston ominaisuudeksi sinänsä, mutta yhdistyy usein asuinalueen koettuun laatuun sen mukaan, minne muuttajan on tarpeen kulkea ja missä hänen perheensä ja tuttavansa asuvat (Brown & Moore 1970: 3; Clark & Onaka 1983: 50).

Vaikka asumiseen liittyvät yleiset toiveet ovat monilta osin hyvin samankaltaisia (ks. esim. Kortteinen ym. 2005: 122–124), eri muuttajaryhmien välillä on eroja siinä, mitä yllä kuvatuista asuinympäristön ominaisuuksista pidetään tärkeänä (Arvola ym. 2010). Muuttopäätösten synty ja päätöksiin vaikuttavat valinnat saattavatkin muotoutua muuttajilla hyvin eri tavoin kotitalouden yksilöllisistä ominaisuuksista, elämänvaiheesta ja arvostuksista johtuen. Tämän vuoksi eri muuttajat tarkoittavat ”paremmalla naapurustolla” usein hyvin erilaisia asioita (Clark & Onaka 1983: 50).

Asumisen hinta on merkittävin asumisvalintoihin vaikuttava tekijä, joka rajoittaa asumisen vaihtoehtoja muuttajien **tulo- ja varallisuustason** mukaan (Clark ym. 2003a; Arvola ym. 2010; Laakso 2014). Paremmiin toimeentulevilla muuttajilla on enemmän valinnanvaraa edetä asuntomarkkinoilla kuin matalammilla tuloilla elävillä kotitalouksilla. Tämä näkyy erityisesti asuinaluetta ja asunnon hallintamuotoa koskevissa valinnoissa. Esimerkiksi tuoreen pääkaupunkiseudulla tehdyn tutkimuksen mukaan vakaa työtilanne, korkea tulotaso sekä tulotason nousu lisäävät omistus- asumiseen siirtymisen todennäköisyyttä (Kauppinen & Vilkkama 2015).

Myös **elämänvaihe** ja **ikä** ohjaavat muuttopäätöksiä. Muuttoalttius on vilkkaimmillaan nuorten aikuisten kohdalla ja alle kouluikäisten lasten perheillä, jotka ovat vielä työ- ja asumisuransa alkuvaiheissa. Ikääntymisen ja työmarkkina-aseman vakiintumisen myötä alttius vaihtaa asuntoa tyypillisesti vähenee (Laakso 1995; Champion ym. 1998: 64–68). Ikä ja elämänvaihe vaikuttavat myös muuttojen kohdentumiseen. Esimerkiksi nuoret aikuiset hakeutuvat tyypillisesti vuokralle pieniin kerrostaloasuntoihin (Laakso 1995, 2014), kun taas lapsiperheet saattavat etsiä väljempää asumista ja lapsille soveltuvaa kasvu-ympäristöä (Tuorila 2009; Dhalmann ym. 2013).

Taloudellisten ja demografisten tekijöiden lisäksi erot **arvostuksissa ja elämäntyy-leissä** heijastuvat kotitalouksien muuttopäätöksiin (esim. Beamish ym. 2001; Coolen & Hoekstra 2001; Ærø 2006; Karsten 2007). Kun perustavanlaatuiset asumistarpeet on tyydytetty ja ihmisillä on enemmän rahaa käytettävissään, asuminen alkaa eriytyä elämäntapojen ja arvojen ohjaamana (Jansen 2014). Henkilökohtaisissa totumuksissa, tavoitteissa ja arvoissa havaittavien erojen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun joudutaan tekemään kompromisseja asunnon ja asuinympäristön ominaisuuksien sekä asunnon sijainnin suhteen. Tottumukset ja arvot vaikuttavat siihen, mitä toivotuista tekijöistä painotetaan, jos kaikkia toiveita ei ole taloudellisista tai muista rajoitteista johtuen mahdollista täyttää (Vuolanto 2004: 27 cit. Arvola ym. 2010: 9–10). Esimerkiksi itseilmaisuuksiin pyrkivien henkilöiden on osoitettu muuttavan erityyppisille alueille kuin turvallisuushakuisten henkilöiden (Jansen 2014). Vastaavasti kantakaupunkimainen kerrostaloasuminen houkuttelee erityisesti urbaania elämää arvostavia muuttajia (Il-

monen ym. 2000; Ratvio 2012), kun taas väljää omakotiasumista arvostavat ovat usein valmiimpia tinkimään asunnon sijainnista (Ratvio 2012).

Asunnon sijainnin merkitys aluevalinnoissa voi korostua myös perhesuhteiden kautta (Mulder & Cooke 2009; Hedman 2013). Osalle muuttajista perheen läheisyys voi olla tärkeä muuttokriteeri, joka ohjaa asuinalueen valintaa. Toisaalta perhesuhteiden ja tuttavien merkitys tyypillisesti korostuu myös alueista ja vapaista asunnoista välittyvän tiedon kautta. Oman tai tuttavien arkisen toimintaympäristön ulkopuolelle sijoittuvat alueet näyttävät tuntumattomampina, joilloin niistä saadut tiedot ovat usein valtamediasta tai sosiaalisesta mediasta välittyvien mielikuvien varassa (Brown & Moore 1970: 6–9; Champion ym. 1998: 100; ks. myös luku 2.2). Uusien alueiden tuntumattomuus sekä entiselle asuinalueelle muodostuneet sosiaaliset ja toiminnalliset siteet lienevätkin yksi olennainen syy sille, miksi kaupunkiseutujen sisäiset muutot tyypillisesti kohdistuvat suhteellisen lyhyiden välimatkojen päähän.

2.2 Teoriat sosiaalisen etäisyyden, asuinalueen etnisen rakenteen ja maineen vaikutuksista muuttojen kohdentumiseen

Yllä mainittujen yleisten muuttoliikkeen valikoivuuteen vaikuttavien tekijöiden lisäksi kansainvälisestä tutkimuskirjallisuudesta on löydettävissä myös joitakin tarkempia teoreettisia jäsennyksiä, jotka korostavat erityisesti asuinalueen sosiaalisen ja etnisen rakenteen sekä alueen maineen vaikutuksia muuttoliikkeen suuntautumiseen ja sitä kautta alueellisen eriytymisen prosesseihin.

Yksi tunnetuimmista tämän kaltaisista jäsennyksistä liittyy kaupunkitutkimuksen alalla aina Chicagon koulukunnan ajoista asti vaikuttaneeseen **sosiaalisen etäisyyden** käsitteeseen, jolla viitataan ihmisten pyrkimykseen solmia tiiviitä sosiaalisia suhteita erityisesti sosiaaliselta ja kulttuuriselta taustaltaan samankaltaisten kanssa. Kaupunkirakenteessa tämä näkyy kotitalouksien hakeutumisena asuinympäristöihin, joiden asukkailla on vastaava sosiaalinen asema tai elämäntilanne kuin heillä itsellään (Bogardus 1926; Park 1926; Duncan & Duncan 1955; Fosset 2006; Musterd ym. 2014). Esimerkiksi hollantilaistutkijat Musterd ym. (2014) ovat osoittaneet, että mitä suurempi ero kotitalouden ja koko naapuruston keskimääräisen tulotason välillä on, sitä todennäköisemmin alueelta muutetaan toisaalle. Tutkijat havaitsivat myös, että poismuuttajien tulotaso oli tyypillisesti lähempänä uuden alueen keskiarvoa, kuin mitä se oli ollut aikaisemmalla alueella. Muuttajat siis pyrkivät hakeutumaan, tietoisesti tai tiedostamattaan, alueille, joilla sosiaalinen etäisyys tulotasolla mitattuna oli pienempi kuin heidän entisellä asuinalueellaan.

Pyrkimykset hakeutua asumaan lähelle muita sosiaaliselta asemaltaan itseä hie- man paremmassa asemassa olevia tai samankaltaisia henkilöitä voi johtaa siihen, että yksittäisten kotitalouksien tekemät valinnat vähitellen voimistavat alueiden eriytymis- kehitystä. Sosiaaliselta asemaltaan samankaltaisten läheisyyttä – ja siten taustaltaan erilaisten etäisyyttä – suosivilla valinnoilla on taipumusta voimistua etenkin, jos alu- eiden väliset erot vähitellen kasvavat (Schelling 1971).

Asuinalueiden sosiaalisen rakenteen ja erityisesti alueilla esiintyvien sosiaalisten häiriöiden on tunnistettu vaikuttavan muuttovirtojen suuntautumiseen yleisimminkin (Kytö & Väliniemi 2009: 28; Rasinkangas 2013; Dhalmann ym. 2013; Vilkkama ym. 2013; Cheshire & Fitzgerald 2015; Kytö ym. 2016). Asukkaat – sekä erityisesti alueen mahdolliset tulevat asukkaat – tekevät päätelmiä alueensa viihtyisyydestä, sosiaalisesta järjestyksestä ja turvallisuudesta asuinympäristön antamien vihjeiden perusteella. Nämä vihjeet voivat olla sosiaaliseen tai fyysiseen ympäristöön liittyviä ja niistä voidaan lukea viitteitä mahdollisista asuinalueella esiintyvistä häiriöistä (Kääriäinen 2002; Brunton-Smith & Sturgis 2011; Downes & Rock 2011).

Muiden asukkaiden käyttäytymistä tarkastellaan omaksuttujen kulttuuristen ja sosiaalisten normiodotusten lähtökohdista. Urbanissa tiiviin asumisen ympäristössä näiden erilaisten odotusten yhteen törmääminen voi aiheuttaa yhteiselämään haasteita (Millie 2008: 383). Ongelmalliseksi tilanne muodostuu, jos asukkaat kokevat, ettei heillä ole keinoja hallita asuinympäristöään tai puuttua arkielämää häiritseviin tekijöihin. Tämä vaikeuttaa yhteiseloa silloin, kun naapurien elämäntyyli ja käyttäytymisen näyttävät häiritsevinä tai omien sopivuuskäsitysten vastaisina (Haverinen & Heinonen 2013: 89.) Esimerkiksi puistonpenkeillä tapahtuva rauhallinenkin alkoholin käyttö saattaa harmittaa asukkaita, jos se eroaa omasta elämäntyylistä. Väestöraenteeltaan ja elämäntyyteiltään yhdenmukaisilla alueilla poikkeava käyttäytyminen koetaan herkemmin häiritsevänä (Wallin 2014: 517).

Toinen tutkimuskirjallisuudessa toistuva keskeinen tekijä, jonka uskotaan vaikuttavan muuttoliikkeen valikoivuuteen, on asuinalueiden **etninen rakenne**. Niin yhdysvaltalaisissa kuin eurooppalaisissakin tutkimuksissa on havaittu valtaväestön edustajien muuttavan tai harkitsevan muuttoa pois alueilta, joilla asuu paljon etnisiä tai ”rodullisia” vähemmistöjä (esim. Galster 1990; Crowder 2000; Bolt ym. 2008; van Ham & Feijten 2008; Hall & Crowder 2014; Havekes ym. 2014). Poismuuttamisen lisäksi muuttoliikkeen etnistä valikoitumista tapahtuu alueiden välttelyn kautta (Farley ym. 1994; Bråmås 2006; Vilkkama 2011).

Suurin osa poismuuton ja alueiden välttelyn syitä selvittäneistä tutkimuksista on tehty Yhdysvalloissa. Näissä tutkimuksissa valtaväestön haluttomuutta asua monietnisillä asuinalueilla on selitetty yhtäältä avoimen ennakkoluuloisella suhtautumisella vähemmistöryhmiin kuuluvia asukkaita kohtaan (esim. Farley ym. 1994; Bobo & Zubrinsky 1996; Charles 2000; Krysan 2002) sekä toisaalta etnisten ja ”rodullisten” vähemmistöjen asuttamien alueiden kehityskulkuihin liitetyillä kielteisillä mielikuvilla (Ellen 2000; Harris 2001; Krysan 2002). Jälkimmäisen näkökulman mukaan valtaväestön haluttomuus asua monietnisillä asuinalueilla ei johtuisi välttämättä rasisisista tai ennakkoluuloisista asenteista sinällään, vaan pikemminkin yleisesti jaetusta huolesta alueella tapahtuvan väestömuutoksen aiheuttamia seurauksia kohtaan. Pelko tulevan kehityksen huonosta suunnasta, kuten kiinteistöjen arvon romahtamisesta (Farley ym. 1994; Harris 1999; Krysan 2002), sosiaalisten häiriöiden lisääntymisestä (Farley ym. 1994; Harris 2001; Krysan 2002) ja asuinalueen fyysisen kunnan rapistumisesta (Farley ym. 1994; Harris 2001; Krysan 2002), on aiheuttanut poismuuttohalukkuutta ja vähentänyt intoa muuttaa monietnistyville asuinalueille.

Toisaalta osa tutkijoista on korostanut, ettei etnisesti valikoivassa muuttoliikkeessä ole välttämättä kyse etnisyydestä, vaan pikemminkin luokkaeroista, jotka linkittyvät

edellä kuvattuun sosiaalisen etäisyyden teoriaan (Harris 1999, 2001). Tämän näkökulman mukaan valtaväestön perheet eivät vierasta naapureinaan kanssaan saman tulo- ja koulutustason jakavia vähemmistöryhmiä. Lisääntynyt muuttohalukkuus tai alueiden välttely liittyvät sen sijaan erityisesti sosiaaliselta asemaltaan heikommassa asemassa olevien vähemmistöjen muuttoon alueelle (esim. Harris 1999; Van Ham & Feijten 2008).

Asukkaiden asenteet etnisiä vähemmistöjä kohtaan kuitenkin vaihtelevat. Herkimpiä monietnisiltä asuinalueilta pois muuttamaan – ja näitä alueita välttelemään – ovat henkilöt, joiden asenteet vähemmistöryhmiä kohtaan ovat ylipäättään kielteisimmät (Galster 1990; Farley ym. 1994; Krysan 2002). Kaikki eivät siis reagoi asuinalueensa monietnistymiseen samalla herkkyydellä. Myös paikallisella kaupunkikontekstilla ja sen historiallisella kehityksellä on vaikutusta asukkaiden tekemiin tulkintoihin asuinalueensa tulevasta kehityksestä (Krysan 2002).

Kolmas tutkimuskirjallisuudessa tunnistettu muuttoliikkeen valikoivuuteen vaikuttava tekijä on **asuinalueen maine**. Huonoksi koetun maineen on todettu ennustavan muuttohalukkuutta ja asukkaiden hakeutumista toisaalle (Kearns & Parkes 2003; Skifter Andersen 2008; Permentier ym. 2009). Ruotsalaistutkijat Roger Andersson & Irene Molina (2003: 275) ovat arvioineet maineen vaikuttavan voimakkaimmin niiden asukkaiden muuttohalukkuuteen, jotka käyvät alueensa ulkopuolella töissä. Heillä kontaktit alueen ulkopuolisiin asukkaisiin ovat päivittäisiä, jolloin kokemukset muiden esittämistä kielteisistä arvioista korostuvat. Maineen vaikutus muuttohalukkuuteen voi korostua myös silloin, jos asukkaat kokevat alueensa kielteisen maineen itseään leimaavaksi (Permentier ym. 2007: 208).

Poismuuton lisäksi maineella on merkitystä uuden asuinpaikan valinnassa erityisesti kaupunkiseudun sisäisissä muutoissa. Joitakin alueita suositaan ja toisia vältetään niiden maineen perusteella (Tuorila 2009). Maineen vaikutus muuttopäätöksiin korostuu etenkin muuttajalle tuntemattomien alueiden kohdalla. Käsitykset tuntemattomista asuinalueista perustuvat usein tuttavilta, valtamediasta tai sosiaalisesta mediasta välittyneeseen tietoon, joka on tyypillisesti enemmän tai vähemmän epätarkkaa ja vinoutunutta (Tani 2001: 145; Permentier 2008: 834; Koopman 2012).

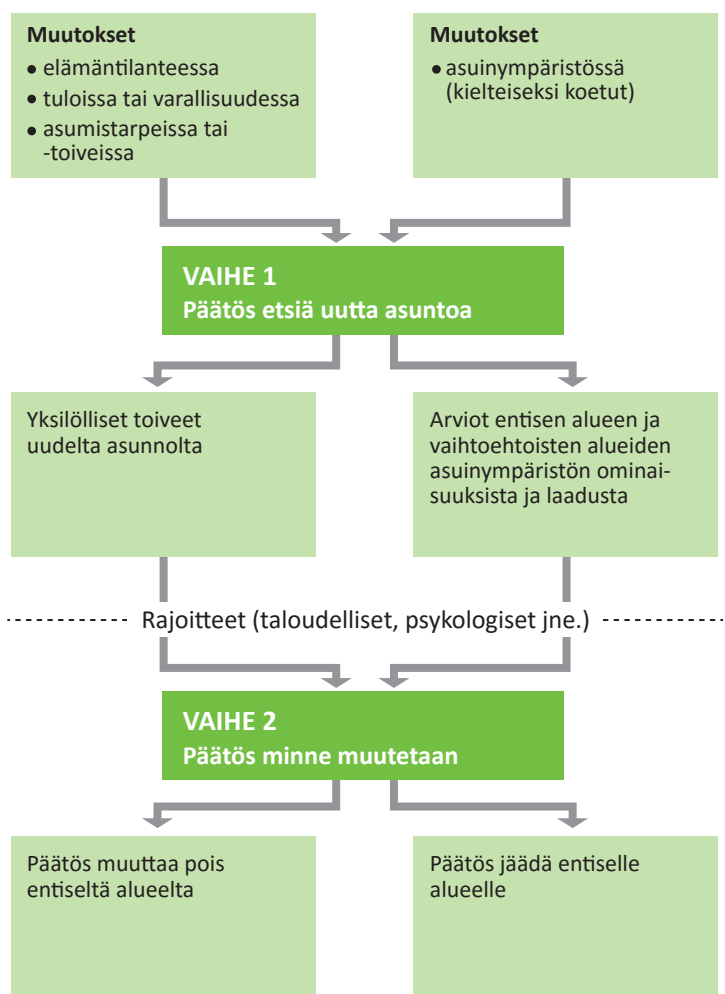
Muuttajien yksilöllisten ominaisuuksien ja elämäntilanteen voidaan siis ajatella vaikuttavan muuttoalttiuteen ja muuttopäätösten kohdentumiseen paitsi suoraan myös epäsuorasti asuinalueista tehtyjen tulkintojen kautta (Lee ym. 1994; Rabe & Taylor 2010). Usein tulkinnat ja mielikuvat asuinalueista ja niiden tulevasta kehityksestä vaikuttavat muuttopäätöksiin jopa alueiden objektiivisesti mitattavia tilastoissa näkyviä ominaisuuksia enemmän (Lee ym. 1994; Ellen 2000: 1519–1524; Sampson & Raudenbush 2004; Feijten & van Ham 2009: 2118). Tulkinnat asuinympäristön laatu-tekijöistä ja niiden merkityksistä asumisviihtymiselle voivat kuitenkin muuttua elämänvaiheiden mukana (Pinkster ym. 2014). Erityisesti lasten syntymän on todettu lisäävän kriittisyyttä asuinalueita kohtaan. Käsitykset alueen koulujen tasosta ja lapsille alueella muodostuvista ystävyysuhteista voivat tällöin vaikuttaa asumistyytyväisyyteen ja kannustaa muuttamaan, vaikka niihin ei olisi aiemmin kiinnitetty huomiota. Samankin asuinalueen asukkailla voi siten olla eriäviä näkemyksiä alueensa laadusta ja herkkyyttä muuttaa voi vaihdella.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS: AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimusasetelma

Kuvio 1 kokoaa yhteen tutkimusasetelmamme kannalta olennaisimmat yhteydet kotitalouden ominaisuuksien ja asuin ympäristön koetun laadun vaikutuksista muuttopäätöksiin. Tarkastelemme näitä yhteyksiä kattavan rekisteripohjaisen kyselyaineiston sekä kyselyyn vastanneille tehtyjen teemahaastatteluiden kautta.

Kuvio 1. Tutkimusasetelma: muuttopäätöksen kaksivaiheisuus ja asuin ympäristön oletetut vaikutukset muuttopäätöksiin

Tutkimuksen kohderyhmään kuuluivat kunkin pohjoismaan pääkaupunkiseudulla vuosina 2008–2010 asuneet kyseisessä maassa (meillä siis Suomessa) syntyneet henkilöt, jotka olivat vuoden 2007 lopussa 25–50-vuotiaita (kyselyn aikaan 29–54-vuotiaita). Lisäksi kohderyhmään kuuluvien tuli olla asunut yhtäjaksoisesti samalla asuinalueella vähintään kahden vuoden ajan (vuodet 2008–2009) ja asua edelleen kyselyn tekohetkellä, syksyllä 2011, maansa pääkaupunkiseudulla (omassa aineistossamme Helsingin seudulla). Vuoden 2010 aikana he olivat siis saaneet muuttaa ja vaihtaa asuinalueetta, kunhan he asuivat edelleen samalla kaupunkiseudulla.

Ikärajaus tehtiin, jotta kysely tavoittaisi aktiivisessa työ- ja perheissä olevia henkilöitä, joiden oletettiin olevan elämänvaiheensa perusteella aktiivisia toimijoita asuntomarkkinnoilla. Rajaus vähintään kaksi vuotta samalla alueella yhtäjaksoisesti asuneisiin tehtiin, jotta kyselyyn valituilla olisi paremmat mahdollisuudet arvioida asuinalueensa (tai entisen asuinalueensa) kehitystä.

Rajaus Helsingin seudun sisällä pysyneisiin puolestaan tehtiin, jotta aineistolla päästäisiin paremmin kiinni alueellisen eriytymisen ja muuttopäätösten välisiin potentiaaliin keskinäisvaikutuksiin. Kaupunkiseudun sisäisissä muuttoissa on tyypillisesti kyse asuntomarkkinamuutoista, jotka liittyvät muuta maassamuuttoa kiinteämmin kotitalouksien pyrkimyksiin kohentaa asumisen ja asuinympäristönsä laatua. Kaupunkiseutujen sisäiset lähimuutot kytkeytyvät siten oletetusti muuta maassamuuttoa selkeämmin asuinalueiden eriytymiskehitykseen. Seudun sisällä asunnosta toiseen muutettaessa valinnanvapaus muuton kohdentumisessa on usein muuta maassamuuttoa suurempaa. Etäisyydet eivät rajoita muuttovalintoja yhtä vahvasti kuin muussa maassamuutossa ja samalla tarjolla olevat aluevaihtoehdot ovat usein jo entuudestaan ainakin osittain tuttuja. Edellytykset valita omaa asumistarvetta ja elämäntilannetta vastaavia vaihtoehtoja ovat siten paremmat. Myös alueiden maine on kaupunkiseudulla entuudestaan asuvilla usein paremmin tiedossa, mikä voi näkyä muuttojen suurempana valikoituvuutena (ks. luku 2.2).

Asuinalueiden ominaisuuksien, alueilla viihtymisen ja muuttopäätösten välisen dynamiikan selvittämiseksi kyselyn otanta-asetelma rakennettiin ositetuksi. Kohderyhmän kriteerit täyttävistä henkilöistä otettiin kullakin pääkaupunkiseudulla 3 000 henkilön otos, joka jaettiin neljään ositteeseen asuinalueityypin ja muuttostatuksen perusteella.¹ Puolet otokseen valituista (N=1 500) oli muuttanut ja vaihtanut asuinalueetta kyselyä edeltäneen vuoden aikana ja toinen puoli (N=1 500) oli asunut samalla asuinalueella vuodesta 2008 asti (ks. luku 3.2). Lisäksi muuttajat ja samalla asuinalueella pysyneet jaettiin kahteen ryhmään (N=750) heidän asuinalueensa perusteella siten, että puolet heistä asui tai oli ennen muuttoaan asunut kyseisen pääkaupunkiseudun maahanmuuttajatiheimillä alueilla ja toinen puoli asui (tai oli asunut) muilla seudun alueilla.

Vaikka kyselyn ositus korostaa maahanmuuttajataustaisten asukkaiden – tarkemmin sanottuna pohjoismaiden ulkopuolella syntyneiden – alueittaisia osuuksia (ks. tarkemmin Dhalmann ym. 2013: 15–16; Vilka ym. 2013: 488–489; Vilka & Vaatovaara 2015: 209–211), ositus huomioi vahvasti myös alueiden sosiaalisissa ja fyysisissä rakenteissa havaittavat erot. Korkeimpien maahanmuuttajasuusien alueet ase-

¹ Väestömäärältään pienet, alle 300 asukkaan, osa-alueet sekä opiskelijakampuksina tunnetut Otaniemi ja Viikin tiedepuisto rajattiin otanta-asetelman ulkopuolelle. Otantaan jäi 243 aluetta, joiden keskimääräinen asukasluvu oli vuoden 2010 lopussa 4–100 asukasta.

moituvat kaikilla pohjoismaisilla pääkaupunkiseuduilla selvästi keskimääräistä heikompaan asemaan useilla sosioekonomisilla mittareilla tarkasteltuna. Kutsummekin kyseisiä alueita tässä raportissa *sosioekonomisesti heikoimmiksi alueiksi*. Pääkaupunkiseudun aineistossa nämä alueet erottuvat selvästi muita alueita kerrostalo- ja vuokra-asuntovaltaisempina ja niillä asuva väestö on keskimäärin muilla alueilla asuvia pienituloisempaa, heikommin työllistynyttä ja vähemmän koulutettua (taulukko 1).²

Taulukko 1. Väestön ja asutokannan rakenne otoksessa käytettyjen aluetyyppien mukaisesti 31.12.2010

	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet		Muut alueet	
	Keski-arvo	Keski-hajonta	Keski-arvo	Keski-hajonta
Indikaattori^a				
Väestömäärä	6 163	2 812	3 917	3 256
Lasten osuus (% , 0–17-vuotiaat)	20	4	22	7
Ikääntyvien osuus (% , 65-vuotiaat ja vanhemmat)	13	6	12	5
Vieraskielisten osuus (%)	20	4	7	4
Vieraskielisten lasten osuus (%)	28	7	7	6
Kulutusyksikkökohtaisten käytössä olevien tulojen keskiarvo (€) alueella	22 152	2 047	32 191	13 459
Pienituloisten asutokuntien ^b osuus (%)	19	2	11	5
Korkeakoulutettujen osuus (%)	26	7	45	11
Vain perusasteen suorittaneiden osuus (%)	32	5	18	6
Työllisten osuus (%)	68	3	78	5
Työvoiman ulkopuolella olevien osuus (%)	23	2	17	4
Työttömyysaste (työttömien osuus työvoimasta)	12	3	6	2
Arava- ja korkotukivuokra-asuntojen osuus (%)	40	11	16	15
Omistusasuntojen osuus (%)	38	9	58	19
Kerrostaloasuntojen osuus (%)	88	11	52	38
Pientaloasuntojen osuus (%)	11	10	47	38

^a Keskitulot on laskettu tulonsaaja-asutokuntia kohden; koulutusta ja työmarkkina-asemaa kuvaavat tilastot 20–64-vuotiaiden ikäryhmästä.

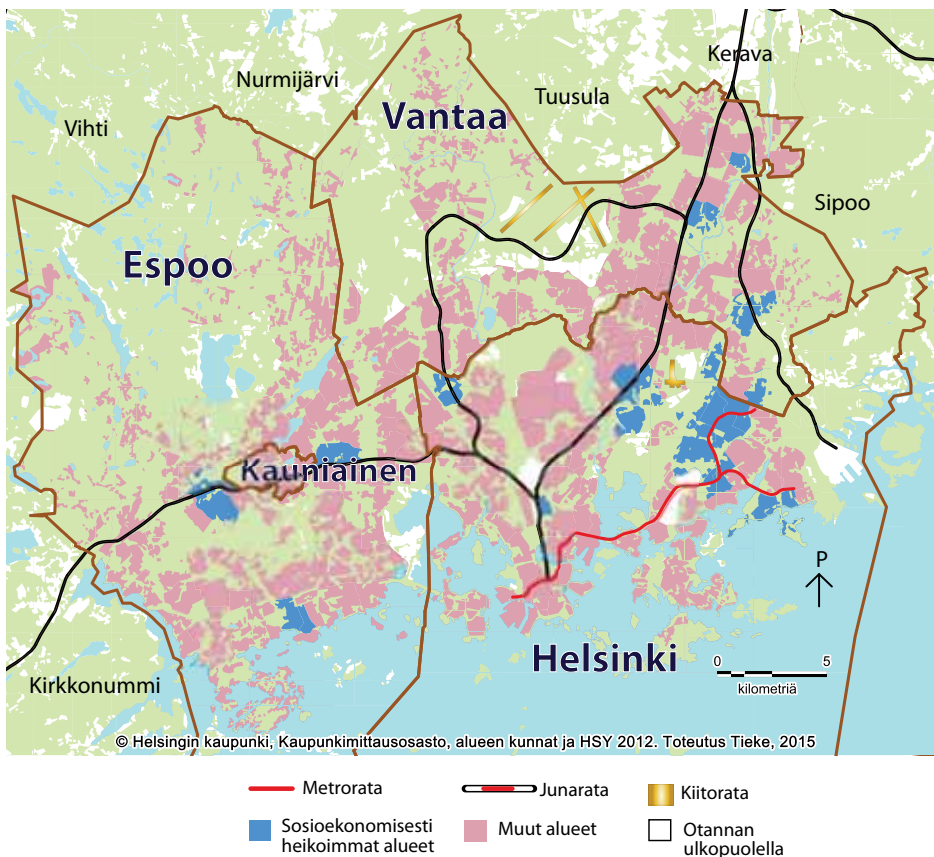
^b Pienituloisilla asutokunnilla tarkoitetaan asutokuntia, joiden kulutusyksikkökohtaiset käytössä olevat tulot jäävät alle 60 % kaikkien asutokuntien kulutusyksikkökohtaisesta mediaanitulosta.

Lähde: Tilastokeskus; Helsingin seudun aluesarjat.

Maantieteellisesti alueet sijoittuvat pääasiassa junaratojen tai metron varsilla sijaitseville esikaupunkivyöhekkeille eri puolilla pääkaupunkiseutua (kuvio 2).

Vastaajien tarkka asuinalue ei ole aineistossamme tiedossa heiltä itseltään kysytyä postinumeraluetta lukuunottamatta. Yksittäisten alueiden vastaajamäärät myös jäävät otoksen rakenteen vuoksi suhteellisen pieniksi vaihdellen alueen asukasmäärän mukaan.³ Analyseissä ei siten ole tarkoituksenmukaista käsitellä asukaskokemuksia ja muuttovalintoja yksittäisten alueiden näkökulmasta, vaan nimenomaisesti otosasetelmassa käytetyn aluejaon mukaisesti.

Kuvio 2. Otoksessa käytetty aluejako: sosioekonomisesti heikoimmat alueet ja muut alueet

2 Vastaajamäärien ja asuinalueiden sosioekonomisen rakenteen tarkempi tarkastelu osoittaa, että vain pieni osa (noin 4–11 %) vastaajistamme sijoittuisi alueluokittelussa toisin, jos jako sosioekonomisesti heikoimpiin ja muihin alueisiin olisi tehty esimerkiksi alueiden keskitulojen, koulutustason tai työttömyysasteen mukaan. Tehtyä tyypittelyä voidaan siis pitää tutkimusasetelman näkökulmasta riittävän tarkkana.

3 Kyselyyn valitut henkilöt pömittiin perusjoukosta systemaattisella satunnaisotannalla, jossa alueet oli ensin lajiteltu ositteittain kotipaikkatunnuksen mukaan.

3.2 Kyselyn ja haastattelujen käytännön toteutus

Tutkimuksen kysely- ja haastatteluaineistot koottiin vuosina 2011–2012 osana pohjoismaista vertailevaa NODES-tutkimushanketta (ks. liite 1). Kysely suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä pohjoismaisten tutkijoiden kanssa. Kyselyn käytännön toteutus tapahtui pääkaupunkiseudun osalta Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksella yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Kysely lähetettiin otokseen valituille henkilöille postilomakkeena syyskuussa 2011. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös sähköisesti lomakkeessa lähetetyn linkin ja salasanan avulla. Tilastokeskus vastasi aineiston rekisteripohjaisen otannan käytännön toteutuksesta, kyselylomakkeiden ja kolmen muistutuskirjeen lähettamisestä, vastausten tallentamisesta sekä aineiston katoanalyysistä. Lisäksi tilastokeskus lisäsi aineistoon otokseen valittuja ja heidän ruokakuntiaan koskevia taustatietoja muun muassa vastaajien tulo- ja koulutustasosta, lasten lukumäärästä sekä asuinalueen fyysisestä ja sosioekonomisesta rakenteesta.

Kyselyyn saatiin 1 339 hyväksytyä vastausta kokonaisvastausprosentin ollessa 45 prosenttia. Vastausprosentit vaihtelivat ositteittain 41–47 prosentin välillä (taulukko 2). Kyselytutkimuksille tyypilliseen tapaan vastausaktiivisuudessa oli eroja sukupuolten ja ikäryhmien välillä. Miehet ja nuoremmat ikäryhmät vastasivat hieman naisia ja vanhempia ikäryhmiä harvemmin. Erityisesti nuorehkot miehet (alle 45-vuotiaiden ikäryhmät) olivat vastaajissa aliedustettuina. Tilastokeskus tuotti aineistoon jälkiosituspainot, jotka korjaavat vastauskatoa iän, sukupuolen ja ositteen mukaan.

Taulukko 2. Kyselyaineiston otanta-asetelma ja vastausprosentit ositteittain

Aluetyyppi	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet		Muut alueet		Yhteensä
	Pysyi samalla asuinalueella	Muutti vuonna 2010	Pysyi samalla asuinalueella	Muutti vuonna 2010	
Kyselyaineisto					
Perusjoukko (N)	29 102	2 909	195 195	20 490	247 696
Otos (N)	750	750	750	750	3 000
Hyväksytyt vastaukset (N)	309	335	350	345	1 339
Vastausprosentti (%)	41	45	47	46	45
Haastatteluaineisto					
Haastattelut (N)	18	38	0	35	91

Tutkimuksen haastatteluaineisto kerättiin kesän 2012 aikana (N=91). Haastateltavat valittiin niiden henkilöiden (yhteensä 544 henkilöä) joukosta, jotka olivat kyselyyn vastaamisen yhteydessä ilmaisseet kiinnostuksensa osallistua syventävään haastatteluun kyselyn teemoista. Suurin osa haastateltaviksi valituista oli muuttanut vuoden 2010 aikana (taulukko 2). Lisäksi mukaan valittiin henkilöitä, jotka olivat asuneet pidempään sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla ja asuivat näillä alueilla rekisteritietojen perusteella edelleen.

Sekä kyselyssä että haastatteluissa käsiteltiin muuttajien ja samalla alueella pitkään asuneiden asumisvalintoja ja asuinalueella viihtymistä sekä näihin vaikuttavia tekijöitä (ks. liitteet 2 ja 3). Osa kysymyksistä oli muuttajille ja samalla alueella pysyneille erikseen kohdennettuja.

Muuttajien kohdalla kysymys muuttopäätöksistä jaettiin Brownin ja Mooren (1970) esittämän jaottelun mukaisesti kahteen osaan (ks. kuvio 1 ja liite 2a). Ensin muuttajilta kysyttiin ensisijaisia muuttosyitä eli heidän syitään muuttaa pois edellisestä asunnosta. Tämän jälkeen kysyttiin muuton kohdentumisesta: heidän syistään muuttaa pois edelliseltä asuinalueelta ja kriteereistä uuden asuinalueen valinnalle. Haastatteluissa näitä kysymyksiä avattiin laajemmin haastateltavien kokemusten kautta.

Samalla alueella pitkään pysyneiltä tiedusteltiin alueella viihtymisen lisäksi heidän näkemyksiään asuinalueensa viimeaikaisesta kehityksestä sekä ajatuksia mahdollisesta muuttohalukkuudesta (ks. liite 2b). Haastatteluissa kysyttiin myös toiveista alueen tulevaa kehitystä kohtaan.

Haastattelujen tavoitteena oli saada kyselyä konkreettisempi ja kokemuksellisempi näkemys asumistyytyväisyyteen ja muuttoon vaikuttavista tekijöistä. Taustalla oli myös tarve ymmärtää syvemmin kyselyn tuloksia. Erityisesti tavoitteena oli syventää ymmärrystä siitä, millaisissa tilanteissa kyselyn havainnot muuttoa ohjaavista tekijöistä tulivat tai eivät tulleet haastateltaville merkityksellisiksi. Haastatteluiden tavoitteena siis oli, että ne kyselytulosten pelkän kuvaamisen sijaan antaisivat aineksia myös kontekstin ja havaittujen ilmiöiden kokemuksellisen tärkeyden ymmärtämiseen sekä avaisivat sitä, millaisista ilmiöistä kyselytulokset oikeastaan kertoivat ja miten näistä ilmiöistä puhuttiin.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, joissa sovitut pääteemat käytiin läpi kunkin haastateltavan kanssa vapaassa järjestyksessä keskustellen. Haastattelujen painopisteet saattoivat siten vaihdella haastateltavan kerronnasta ja elämänhistoriasta riippuen. Suurin osa haastatteluista tehtiin haastateltavien kotona ja haastattelujen pituudet vaihtelivat 20 minuutista reiluun tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin (kahta lukuunottamatta) ja litteroitiin tekstimuotoon.

3.3 Analyysimenetelmät

Kysely- ja haastatteluaineistojen analyysi on rakennettu sekä tilastollisten analyysien että temaattisten haastatteluiden sisällöllisen analyysin varaan siten, että eri aineistotyytit tarkentavat saatuja tuloksia. Analyysi on siten rakennettu eri aineistotyyppien itsenäisille analyyseille ja samalla niiden vuoropuhelulle.

Tässä raportissa esitetyt kyselyaineiston analyysit ovat pääasiassa kuvailevia. Keskeisenä tavoitteena on verrata sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta ja muilta alueilta muuttaneiden muuttopäätöksiin vaikuttaneita syitä suorien jakaumien ja tilastollisten testien (khiin neliö -testi) kautta. Tavoitteena on selvittää erityisesti, näkyykö muuttajien asumisvalinnoissa ja muuttopäätöksissä sen kaltaisia tilastollisesti merkitseviä eroja, jotka johtuisivat alueiden asuin ympäristöjen eroista ja olisivat sitä kautta tulkittavissa seuraukseksi seudun alueellisen eriytymisen kehityskuluista. Samankaltaista vertailua teemme myös samalla asuinalueella pidempään asuneiden alueellaan viihtymiseen ja muuttohalukkuuteen vaikuttavien syiden tarkastelemiseksi. Tulosten tarkentamiseksi muuttajien ja samalla alueella pidempään asuneiden kokemuksissa havaittavia alueellisia eroja on tutkimuksen aiemmissa vaiheissa tarkasteltu myös logistisilla regressiomalleilla, joissa vastaajien taustat on vakioitu. Mallien tulokset on raportoitu erillisissä tutkimusartikkeleissa, joihin viittaamme tulosten esittelyn yhteydessä.

Kyselyaineiston analyyseissä on muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta käytetty Tilastokeskuksen laskemia jälkiosituspainoja, jotka korjaavat kyselyssä havaittua vastauskatoa iän, sukupuolen ja ositteen mukaan (ks. luku 3.2). Painojen käytön tarkoituksena on yleistää tulokset koskemaan tutkimuksemme perusjoukkoa – pääkaupunkiseudulla vähintään kahden vuoden ajan samalla asuinalueella asuneita 29–54-vuotiaita henkilöitä, jotka ovat joko muuttaneet sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta tai muilta alueilta, tai asuvat näillä alueilla edelleen (tutkimuksen perusjoukon määrittelystä tarkemmin ks. luku 3.1). Valtaosaan kyselyaineiston tuloksia esittelevistä kuvioista on tästä syystä merkitty luottamusvälit, jotka osoittavat, kuinka yleisiä eri vastauskategoriat ovat perusjoukossa 95 prosentin todennäköisyydellä. Kuvioiden luettavuuden helpottamiseksi myös tilastollisesti merkitsevät erot on merkitty kuvioihin *-merkillä, joka siis kuvaa vastauksissa havaitun eron tilastollista merkitsevyyttä 95 prosentin luottamustasolla ($p < 0,05$).

Haastatteluaineiston analyysi aloitettiin koodaamalla litteroitu aineisto teemoitellen ja näitä teemoja tarkentaen Atlas.ti-ohjelmassa. Koodauksen tarkoituksena oli jäsentää laajaa aineistoa ja tehdä siitä helpommin hallittava. Koodausta ohjasivat kyselyaineiston analyyseissä esiin nousseet keskeiset ilmiöt eli haluttiin tietää, mitä asukkaat ajattelivat kyselyssä raportoiduista muuttosyistä, alueiden valintaperusteista sekä tyytyväisyydestä asuinalueeseensa.

Analyyseissä pyrittiin vastaamaan kolmeen kysymykseen: *mitä, miksi ja miten*. Ensin siis pyrittiin tunnistamaan ilmiö asukkaan näkökulmasta, jonka jälkeen kuunneltiin millaisena haastateltava ilmiön koki ja miksi, sekä lopulta, vaikuttiko ilmiö jollakin tavalla hänen toimintaansa erityisesti muuttoliikkeen näkökulmasta. Varsinainen analyysi eteni etsimällä aineistosta sille ominaisia piirteitä. Tavoitteena oli ymmärtää tiivistetysti, mistä kunkin pääteeman yhteydessä tyypillisesti puhuttiin.

Kaikkia teemoja yhdistävänä pääteemana oli muuttoliikkeen alueellinen valikoivuus eli muuttojen suuntautuminen tietyille alueille ja vastaavasti kääntyminen pois toisilta alueilta. Monesti muuttopäätöksiin vaikuttavat tekijät limittyivät. Puheenvuoroissa yhdistyi monia perusteluita muuttopäätökselle, alueiden välttelylle tai valinnalle. Toistuvia ja siten aineistolle tyypillisiä näkemyksiä kuitenkin nousi aineistosta esille. Haastattelulainaukset on tekstissä anonymisoitu siten, ettei haastateltavia tai heidän tarkkaa asuinympäristöään ole tunnistettavissa. Haastateltavien aluetyyppi on kuitenkin mainittu haastattelulainauksien yhteydessä. Sosioekonomisesti heikommat alueet on merkitty kirjaimilla ”SEH” ja muut Helsingin seudun alueet lyhenteellä ”M”. Merkintä ”SEH-M” tarkoittaa, että haastateltava on muuttanut sosioekonomisesti heikommalta alueelta jollekin muulle alueelle pääkaupunkiseudulla tai kehyskunnissa. Samalla lainauksista on poistettu puhekielessä esiintyviä sanoja (”niinku”, ”tota”).

3.4 Muuttajat ja alueillaan pidempään asuneet aineistossamme

Taulukko 3 kuvaa kyselyyn vastanneiden taustatietoja muutamilla keskeisillä vastaajien perhetilannetta ja sosioekonomista asemaa kuvaavilla muuttujilla. Yleisenä havaintona on, että muuttajat ja samalla alueella pidempään asuneet eroavat hieman toisistaan, mutta muutoin erot ositteiden välillä eivät ole kovin suuria, etenkin demografisten tekijöiden osalta.

Kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 41 vuotta (keskihajonta 7,6 vuotta). Muuttajat olivat keskimäärin samalla alueella pysyneitä nuorempia. Hieman yli puolet vastaajista oli naisia. Kyselytutkimuksille tyypilliseen tapaan vastausaktiivisuudessa on siis ollut eroja sukupuolten välillä, kuten luvussa 3.2 todettiin. Perhetyypin tarkastelu osoittaa, että noin puolet vastaajista edusti lapsiperheitä, noin neljännes oli yksin asuvia ja toinen neljännes asui puolisonsa kanssa kahden kesken. Lapsiperheistä joka seitsemäs oli yhden vanhemman perheitä. Ositteiden väliset erot perherakenteessa ovat pieniä. Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pidempään asuneissa sekä yksinhuoltajuus että yksin asuminen olivat hieman muita vastaajaryhmiä yleisempiä. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Sosioekonomisten taustatekijöiden osalta erot ovat sen sijaan selkeämpiä, kuten otanta-astelman perusteella voisi olettaakin (vrt. taulukko 1). Sekä sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet että niillä pidempään asuneet olivat keskimäärin matalammin koulutettuja ja kuuluivat muilla alueilla asuneita harvemmin ylimpään tuloviidennekseen. Lisäksi he olivat hieman muilla alueilla asuneita harvemmin kokopäivätyössä. On kuitenkin huomattava, että yli puolet kaikista vastaajista kaikissa ositteissa oli tulotasoltaan vähintään keskituloisia. Valtaosa (vähintään kolme neljäsosa) oli kokopäivätyössä ja kussakin ositteessa vähintään viidennes oli suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon. Ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa jääneet, heikossa työmarkkina-asemassa olevat tai pienituloiset vastaajat ovat siis aineistossamme selvässä vähemmistössä.

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden perhetilanne ja sosioekonominen tausta vuoden 2011 lopussa

		Sosioekonomisesti heikoimmat alueet		Muut alueet		Yhteensä
		Samalla alueella pysyneet	Muuttajat	Samalla alueella pysyneet	Muuttajat	
Demografiset tekijät						
Keski-ikä***		44	40	43	38	41
Suku­puoli (%)	Mies	42	46	47	41	44
	Nainen	58	54	53	59	56
Perhetyyppi (%)	Asuu yksin	26	20	24	21	23
	Asuu parisuhteessa (ei lapsia)	18	25	21	28	23
	Lapsia kotitalou­dessa	53	53	54	50	52
	Muu perhetyyppi	2	2	1	1	2
	Yksinhuoltajien osuus lapsiperheistä	18	12	12	16	14
Sosioekonomiset taustatekijät						
Koulutus *** (%)	Vain perusaste tai ei tutkintoa	12	10	6	5	8
	Keskiaste tai alin korkea-aste	58	48	45	39	47
	Alempi korkeakoulu­­tutkinto	10	20	16	23	17
	Ylempi korkeakoulu­­tutkinto	19	21	33	33	27
Vastaajan käytettävissä olevat tulot (kvintiili)*** (%)	1	8	10	6	8	8
	2	14	13	13	11	13
	3	32	24	18	17	22
	4	32	34	28	32	32
	5	14	19	35	32	25
Kotitalouden käytettävissä olevat kulutus­yksikkökohtaiset tulot (kvintiili)*** (%)	1	11	19	9	12	13
	2	18	17	11	11	14
	3	28	19	16	17	20
	4	26	19	31	21	24
	5	16	13	32	23	21
	Tieto puuttuu	1	13	1	16	8
Työssäkäynti (%)	Kokopäivätöissä	78	76	82	81	79
	Työtön	6	4	5	3	4
	Muu	16	19	13	16	17

Ositteiden välisen eron tilastollinen merkitsevyys: * p<0,5, ** p<0,01, *** p<0,001.

Muuttajien ja samalla alueella pidempään asuneiden tarkempi vertailu osoittaa, että muuttajat olivat – kenties nuoremman ikärakenteensakin vuoksi – hieman samalla alueella pysyneitä korkeammin koulutettuja. Erityisesti ero keskiasteen ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta on selkeä. Tulotason suhteen vastaavaa selkeää eroa muuttajien ja samalla alueella pysyneiden välillä ei sen sijaan ole havaittavissa. Päätöksessä muuttaa tai jäädä ei siis näyttäisi olevan kyse tulotason aiheuttamista eroista muuttajien ja samalla alueella pysyneiden kesken.⁴

Kaiken kaikkiaan kyselymme on siis onnistunut tavoittamaan suhteellisen keski- luokkaisia vastaajia. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ryhmät ovat aineistosamme selvästi aliedustettuina. Vastaajien keskiluokkaisuus näkyy korostetuimmin haastatteluaineistossamme, johon valikoituneet henkilöt ovat jopa hieman muita kyselyvastaajia hyväosaisempia. Yli kaksi viidestä haastattelemastamme henkilöstä on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja erityisesti muilta alueilta muuttaneissa haastatelluissa ylimpiin tuloviidenneksiin kuuluvat ovat yliehdustettuina (liite 4). Myös naiset ja lapsiperheet ovat haastatteluaineistossa yliehdustettuina.

Haastateltavien painottuminen tulo- ja koulutusjakauman hyväosaisempaan päähän on tavoitteemme mukaista. Haastateltaviksi pyrittiin valitsemaan haastatteluun halukkaiden kyselyvastaajien joukosta erityisesti keski- ja hyvätuloisia lapsiperheitä tai pariskuntia, joilla olisi tulotasonsa puitteissa suhteellisen hyvät edellytykset tehdä valintoja asuinalueensa suhteen. Tarkoituksena oli selvittää erityisesti heidän muuttovalintojensa taustalla vaikuttavia syitä. Jos pääkaupunkiseudulta on löydettävissä merkkejä muuttovalintojen alueellisesta eriytymisestä, tämän ryhmän keskuudessa ilmiön voisi odottaa näkyvän selkeimmin.

---

⁴ Muuttajien ja samalla alueella pysyneiden välisten tuloerojen tarkempi tarkastelu osoittaa, etteivät tulotasossa havaittavat erot ole tilastollisesti merkitseviä kyselyyn vastanneiden käytettävissä olevien tulojen osalta. Kotitalouskohtaisten ekvivalensitoitujen tulojen osalta tilastollista eroa sen sijaan on havaittavissa, mutta niin päin, että samalla alueella pidempään pysyneet sijoittuvat muuttajia yleisemmin ylimpiin tulokvintileihin. Ero kuitenkin katoaa, jos saman aluetypin muuttajia ja alueella pidempään asuneita verrataan keskenään.

4 MUUTTOPÄÄTÖKSET JA ASUINYMPÄRISTÖN KOETTU MERKITYS

Aikaisemmat tutkimukset pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan muuttoliikkeestä ovat osoittaneet muuttojen rakenteiden olevan seudulla sekä sosioekonomisesti että etnisesti valikoituneita (esim. Aro 2007; Broberg 2008; Vilkama 2011; Laakso 2013; Kytö ym. 2016). Muuttoliikkeen alueellinen valikoivuus näkyy selvästi myös Tilastokeskuksen tutkimustamme varten laskemista muuttovirtajakaumista vuosilta 2007–2010. Taulukko 4 osoittaa kyselymme kohdeväestöä vastaavien henkilöiden⁵ muuttojen kohdentuneen alueellista eriytymistä vahvistavalla tavalla. Kaikista sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneista 17 prosenttia päätyi jollekin toiselle samaan aluetyyppiin kuuluvalle alueelle, 70 prosenttia suuntasi muille alueille ja 12 prosenttia muutti kehyskuntiin tai otoskehikon ulkopuolelle jääneille asukasmääriltään pienille alueille (taulukko 4a). Muuttojen kohdentuminen vaihtelee kuitenkin merkittävästi koulutus- ja tulotason mukaan. Korkeasti koulutettujen ja ylimpään tulokvintiiliin kuuluvien muuttoliike on väistänyt sosioekonomisesti heikoimpia alueita selvästi muita muuttajia yleisemmin (taulukot 4b ja 4c). Tämä näkyy sekä heikoimmilta alueilta poismuuton yleisyytenä korkeasti koulutettujen ja ylimpään tulokvintiiliin kuuluvien kohdalla että näiden alueiden ohittamisena uuden asuinalueen valinnassa.⁶

Tässä luvussa tarkastelemme muuttoliikkeen alueellisiin rakenteisiin vaikuttaneita syitä kyselyaineistomme pohjalta. Aluksi havainnoimme muuttojen kohdentumista talotyypeittäin ja asuntojen hallintasuhteiden mukaan sen selvittämiseksi, missä määrin muutot ovat liittyneet muuttajien pyrkimykseen edetä asumisuralla. Tämän jälkeen tarkastelemme muuttojen alueellista kohdentumista kyselyaineistossamme sekä keskeisimpiä poismuuttoon ja uuden alueen valintaan vaikuttaneita syitä. Eriytisesti olemme kiinnostuneita siitä, missä määrin sosiokoekonomisesti heikoimmilta alueilta ja muilta alueilta muuttaneiden muuttosyyt poikkeavat toisistaan. Lopuksi tarkastelemme samalla alueella pidempään asuneiden alueellaan viihtymistä ja muuttohalukkuutta.

---

5 Taulukon 4 muuttovirroissa ovat mukana kaikki ne vuonna 2007–2010-vuotiaita olleet suomalaissyntyiset henkilöt, jotka olivat kirjoilla pääkaupunkiseudulla joko vuonna 2007 tai 2010 ja muuttivat näiden vuosien välillä. Otosasetelmassa käytettyä kriteeriä, jonka mukaan otokseen valittujen piti asua samalla asuinalueella vähintään kahden vuoden ajan, ei ole taulukossa sovellettu.

6 Ylemmän korkeakoulututkimuksen suorittaneista sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuneista henkilöistä vain 10 prosenttia muutti toiselle samaan aluetyyppiin kuuluvalle alueelle, kun vastaava osuus vain perustasteen tutkimuksen suorittaneista oli 24 prosenttia (taulukko 4b). Vastaavasti ylimpään tulokvintiiliin kuuluvista sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuneista saman aluetyypin sisällä alueelta toiselle muutti 10 prosenttia, alimpaan tulokvintiiliin kuuluvista 18 prosenttia (taulukko 4c). Sosioekonomisesti heikoimmat alueet ovat siis menettäneet muuttajia muille alueille paitsi kokonaisuutena tarkasteltuna, aivan erityisesti korkeasti koulutettujen ja ylimpään tulokvintiiliin kuuluvien kohdalla.

Taulukko 4. Muuttojen suuntautuminen otosasetelmassa käytetyn aluejaon mukaan koko väestössä sekä koulutus- ja tulotason mukaan vuosina 2007–2010

a) Kaikki muuttajat

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	17	70	12	100
Muut alueet	9	82	10	100
Yhteensä (%)	10	80	10	100

b) Muuttajat koulutustason mukaan

Vain perusasteen tutkinnon suorittaneet

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	24	65	11	100
Muut alueet	14	75	11	100
Yhteensä (%)	16	73	11	100

Keskiasteen ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	17	70	13	100
Muut alueet	9	81	11	100
Yhteensä (%)	10	79	11	100

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	10	78	12	100
Muut alueet	5	87	7	100
Yhteensä (%)	6	87	8	100

* Muutto kehyskuntaan tai otkosen ulkopuolelle rajatuille asukasmääriltään pienille alueille.

c) Muuttajat tulotason mukaan

Alimpaan tulokvintiiliin kuuluvat muuttajat

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	18	73	9	100
Muut alueet	10	84	7	100
Yhteensä (%)	11	82	7	100

Toiseen, kolmanteen ja neljänteen tulokvintiiliin kuuluvat muuttajat

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	18	69	13	100
Muut alueet	9	80	11	100
Yhteensä (%)	11	78	11	100

Ylimpään tulokvintiiliin kuuluvat muuttajat

	Tuloalue			
Lähtöalue	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	10	77	12	100
Muut alueet	5	86	9	100
Yhteensä (%)	5	85	10	100

* Muutto kehyskuntaan tai otoksen ulkopuolelle rajatuille asukasmääriltään pienille alueille.

Lähde: Tilastokeskus.

4.1 Muuttojen kohdentuminen talotyypeittäin ja asuntojen hallintasuhteen mukaan

Toteutuneiden muuttojen tarkastelu kyselyaineistossamme osoittaa valtaosan (70 %) muuttajista vaihtaneen asuinalueita kuntarajojen sisällä, viidennes muutti pääkaupunkiseudun sisällä kunnasta toiseen ja joka kymmenes muutoista kohdentui seudun kehyskuntiin. Espoosta ja Vantaalta kehyskuntiin suuntautuvia muuttoja oli aineistossamme prosentuaalisesti hieman Helsinkiä enemmän (taulukko 5). Muuttoetäisyydet vaihtelivat sen mukaan muutettiin kunnan sisällä vai kuntarajan yli. Suomalaisille kaupunkiseuduille tyypilliseen tapaan kunnan sisäiset muutot kohdistuivat yleisimmin lähietäisyydelle, aineistossamme keskimäärin 5–6 kilometrin päähän.

Taulukko 5. Muuttojen kohdentuminen tutkimusaineistossamme

Asuinkunta ennen muuttoa	Muuttojen kohdentuminen				
	Muutto kunnan sisällä	Muutto pk-seudun toiseen kuntaan	Muutto kehyskuntiin	Yhteensä (%)	Yhteensä (N)
Helsinki	73	21	6	100	420
Espoo	63	21	17	100	160
Vantaa	66	20	15	100	96
Kauniainen	100	0	0	100	4
Yhteensä (%)	69	21	10	100	
<i>Yhteensä (N)</i>	<i>472</i>	<i>141</i>	<i>67</i>		<i>680</i>

Tyypillisesti muutot yhdistyivät asumismuodossa – talotyyppissä tai hallintasuhteessa – tapahtuneisiin muutoksiin. Yleisimmin muutettiin kerrostalosta toiseen (puolet muuttajista). Kaksi viidestä kuitenkin vaihtoi talotyyppiä. Tämän seurauksena kerrostaloasujien määrä väheni selvästi ja samalla pien- ja rivitaloasujien määrä lisääntyi (kuvio 3a). Yleisintä omakoti- ja rivitaloihin muutto oli kehyskuntiin muuttaneilla, mutta myös pääkaupunkiseudun sisällä tapahtuneissa muutoissa on havaittavissa pientaloasumisen lisääntymistä. Talotyyppiä vaihdettiin kuitenkin molempiin suuntiin. Esimerkiksi omakotitaloissa ennen muuttoa asuneista yli puolet muutti asumaan kerrostaloon. Aiempien tutkimusten perusteella muutot pientaloista kerrostaloihin liittyvät tyypillisesti elämäntilanteissa ja elämänvaiheissa tapahtuviin muutoksiin, kuten nuorten aikuisten itsenäistymiseen, parisuhteen päättymiseen tai ikääntymiseen (esim. Laakso 1995: 60–65).

Talotyyppivaihdosten lisäksi myös asuntojen hallintasuhteissa tapahtui muutoksia. Erityisesti omistusasumisen osuus kasvoi ja vastaavasti vuokralla asuvien osuus pieneni (kuvio 3b). Tältä osin aineistomme muuttajien tilanne noudattaa siis varsin läheisesti Helsingin seudulla aiemmissa tutkimuksissa havaittua asuntomarkkinoiden

dynamiikkaa, jossa asunnonvaihtajien muuttovirta kulkee tyypillisesti vuokra-asumisesta kohti omistusasumista (vrt. esim. Laakso 1995).

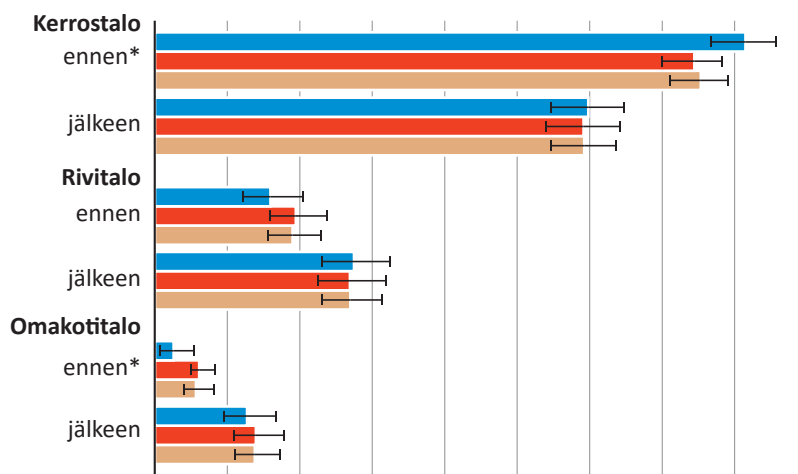
Muuttojen kohdentuminen on edennyt hyvin samalla tavoin molemmilla tarkastelemillamme muuttajaryhmillä – niin sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla kuin muilta alueilta muuttaneillakin. Omistusasumisen ja pientaloasumisen määrät ovat muuttojen seurauksena molemmilla ryhmillä lisääntyneet ja vastaavasti vuokralla asumisen ja kerrostaloasumisen määrät pienentyneet. Lähtötilanteen eroista johtuen muuttajien asumismuodoissa on kuitenkin havaittavissa selkeää eroa vielä muuton jälkeenkin, erityisesti asuntojen hallintasuhdejakauman osalta (kuvio 3b). Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla aravuokra-asunnoissa asuminen oli muilta alueilta muuttaneita yleisempää ennen muuttoa ja on sitä vielä muuttojen jälkeenkin. Vastaavasti omistusasunnoissa ja yksityiseltä vuokratuissa vuokra-asunnoissa asuneiden osuudet ovat muilta alueilta muuttaneita alhaisempia. Erot heijastelevat varsin läheisesti aluetyyppien asuntokantajakaumissa havaittavia eroja (vrt. taulukko 1). Talotyyppien suhteen ennen muuttoa havaittavissa olevat erot sen sijaan katoavat muuttojen seurauksena (kuvio 3a).

Haastatteluihin osallistuneet henkilöt eivät poikkea muuttokäyttäytymiseltään muista kyselyvastaajista. Myös heillä kerrostaloasumisen ja vuokralla asujien määrät vähenivät muuttojen seurauksena ja vastaavasti pientaloasumisen ja omistusasumisen määrät kasvoivat.

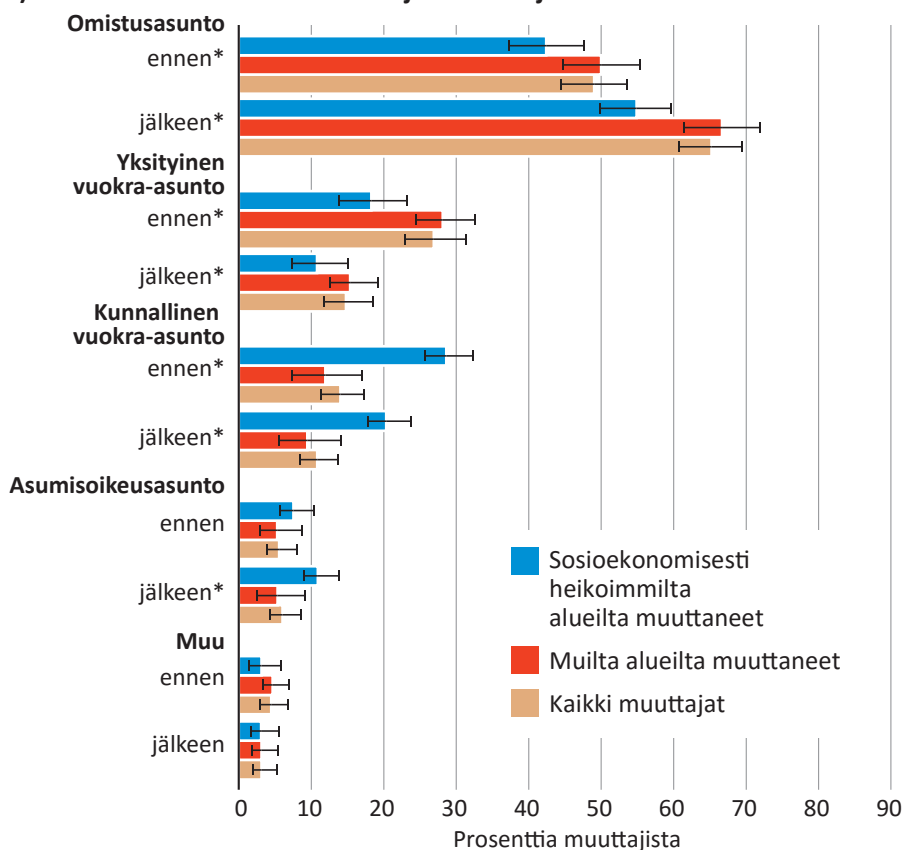
Kuvatut muutokset muuttajien talotyyppi- ja hallintasuhdejakaumissa viittaavat siihen, että muutot ovat liittyneet muuttajien elämäntilanteissa tai asumistoiveissa tapahtuneisiin muutoksiin sekä asumisuralla etenemiseen klassisissa muuttoliiketutkimuksissa kuvattuun tapaan (vrt. esim. Rossi 1955/1980; Clark & Onaka 1983; ks. myös kuvio 1). Seuraavaksi tarkastelemme, missä määrin tämä tulkinta pitää paikkansa kysely- ja haastatteluaineistomme perusteella.

Kuvio 3. Muuttojen vaikutus talotyyppi- ja hallintasuhtejakamuun aluetyypeittäin ja 95 % luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

a) Talotyyppi ennen muuttoa ja muuton jälkeen

b) Hallintasuhte ennen muuttoa ja muuton jälkeen

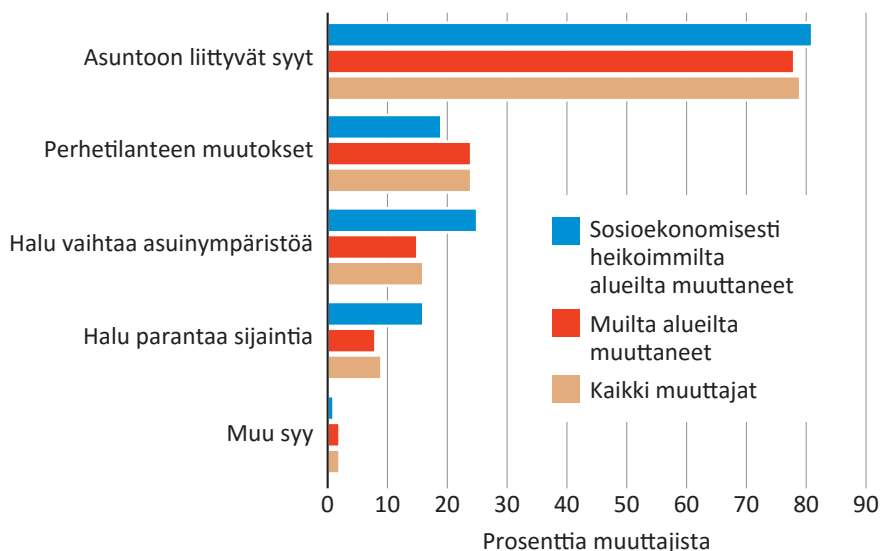

4.2 Muuttopäätöksen ensimmäinen vaihe: syyt muuttaa pois entisestä asunnosta

Kertomukset muuttopäätösten syistä vastaavat hyvin yllä kuvattua toteutuneiden muuttojen perusteella muodostunutta kuvaa. Yleisimmät syyt muuttaa pois entisestä asunnosta liittyivät sekä kysely- että haastatteluaineiston perusteella asumistarpeissa ja -toiveissa tapahtuneisiin muutoksiin sekä muuttuneeseen perhetilanteeseen (vrt. esim. Rossi 1955/1980; Clark & Onaka 1983; Kytö ym. 2016: 77–78; kuvio 1). Lähes neljä viidestä kertoi muuttaneensa pois entisestä asunnosta *asuntoon liittyvistä* syistä johtuen ja joka neljäs mainitsi syyksi *perhetilanteen muutokset* (kuvio 4).

Kuvio 4. Keskeisimmät syyt, joiden vuoksi oli muutettu pois entisestä asunnosta. Kysymyksessä oli mahdollista vastata useaan vaihtoehtoon

Miksi muutit pois edellisestä asunnostasi?

Usein asuntoon ja perhetilanteeseen liittyvät syyt olivat myös osin päällekkäisiä, kuten esimerkiksi tilanteessa, jossa entinen asunto ei enää vastannut muuttuneen perhekoon tai -tilanteen tarpeita.

Syy oli se, että tuli toinen lapsi ja haluttiin isompi asunto.

Mies, 36v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa paritalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

No, meidän poika on nyt 4,5 eli hän oli silloin se pari vuotias tai vähän allekin pari, kun me ruvettiin sitä muuttoa kattamaan, se asunto kävi liian pieneksi mikä siellä oli.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoosta kehyskuntaan (SEH-M)

No, sanotaas nyt, mä muutin ensinnäkin sen takia, että tuli avioero ja sit mä en halunnu lähtee alueelta kauheen pitkälle.

Nainen, 48v, asuu aikuisen lapsensa kanssa vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Asuntoon liittyvissä syissä korostuivat erityisesti halu vaihtaa sopivamman kokoiseen asuntoon (noin 40 % muuttajista) sekä pyrkimykset vaihtaa talotyyppiä (19 %) tai hallintasuhdetta (19 %). Muita asuntoon liittyviä syitä olivat muun muassa korkeat asumiskustannukset, asunnon huono kunto tai tulevat remontit (erityisesti putkiremontti) sekä vuokraoikeuden päättyminen.

Haluttiin muuttaa rivitaloon, mutta [edellisellä asuinalueella] ne on niin kalliita, ettei ollut rahkeita siihen.

Nainen, 39v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Me haluttiin kerrostalosta pois rivitaloon. Tää oli ehkä se syy.

Mies, 36v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

Isompaan asuntoon ja sitten mä halusin omakotitalon, et on pihaa, mitä rakentaa. Et ne oli ne ja sitten, et me haluttiin vähän syrjempään.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

On ollu aina halu päästä omaan ja sitten tää ikä, että alko olla viimeinen hetki ottaa pitkä laina. Se oli se.

Mies, 49v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä kehyskuntaan (SEH-M)

Asuntoon ja perhetilanteen muutoksiin liittyvien muuttosyiden ohella asuntoa oli päädytty vaihtamaan myös *asunnon sijainnin* – esimerkiksi hankalien tai pitkien työmatkojen – sekä *asuinympäristön* vuoksi. Nämä syyt jäivät aineistossa kuitenkin perhe- ja asumistilanteessa tapahtuneita muutoksia harvinaisemmiksi (kuvio 4). Poikkeuksen muodostavat sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet, joilla halu vaihtaa asuinympäristöä korostui selvästi muita muuttajia enemmän. Heillä pyrkimys vaihtaa asuinympäristöä nousi jopa perhetilanteessa tapahtuneita muutoksia yleisemmäksi syyksi vaihtaa asuntoa. Joka neljäs heikoimmilta alueilta pois muuttanut oli halunnut vaihtaa myös asuinympäristöä, ei siis ainoastaan asuntoa. Tulos on merkittävä, sillä se herättää kysymyksen asuinympäristön mahdollisesta työntävästä vaikutuksesta näillä alueilla.

Muuttojen alueellinen suuntautuminen vahvistaa, että muutot ovat myös kyselyaineistossamme suuntautuneet selvästi sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta pois päin koko väestön muuttoliikkeessä havaitun dynamiikan tapaan (vrt. taulukko 4). Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta lähteneistä vain joka kuudes (16 %) muutti

jollekin toiselle saman aluetypin alueelle (taulukko 6). Valtaosa muutti muille seudun alueille tai kehyskuntiin. Muilta alueilta muuttaneista vielä harvempi (8 %) suuntasi sosioekonomisesti heikoimmille alueille. Yhteensä kaikista aineistomme muuttajista (680 henkilöä) vain 12 prosenttia (79 muuttajaa) muutti sosioekonomisesti heikoimmille alueille. Nämä alueet siis menettivät selvästi muuttajia kyselyaineistossamme. Seuraavaksi kysymme, millä perusteilla uutta asuinalueita valittiin ja miksi halu vaihtaa asuinympäristöä korostui sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla selvästi muita muuttajia enemmän.

Taulukko 6. Muuttojen alueellinen kohdentuminen aineistossamme

Lähtöalue	Tuloalue				
	Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	Muut alueet	Kehyskunta*	Yhteensä (%)	Yhteensä (N)
Sosioekonomisesti heikoimmat alueet	16	71	13	100	335
Muut alueet	8	84	9	100	345
Yhteensä (%)	12	78	11	100	
<i>Yhteensä (N)</i>	<i>79</i>	<i>527</i>	<i>74</i>		<i>680</i>

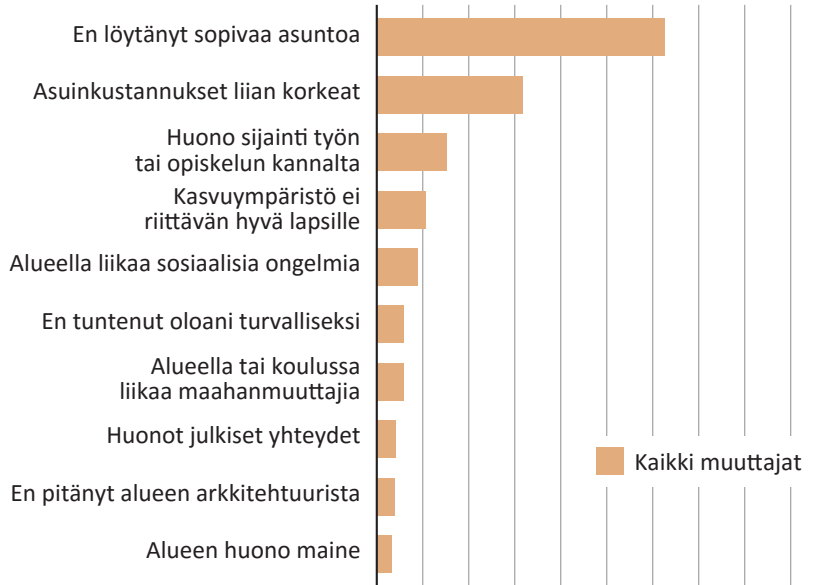
* Muutto kehyskuntaan tai otoksen ulkopuolelle rajatuille asukasmääriltään pienille alueille.

4.3 Muuttopäätöksen toinen vaihe: syyt vaihtaa asuinalueita

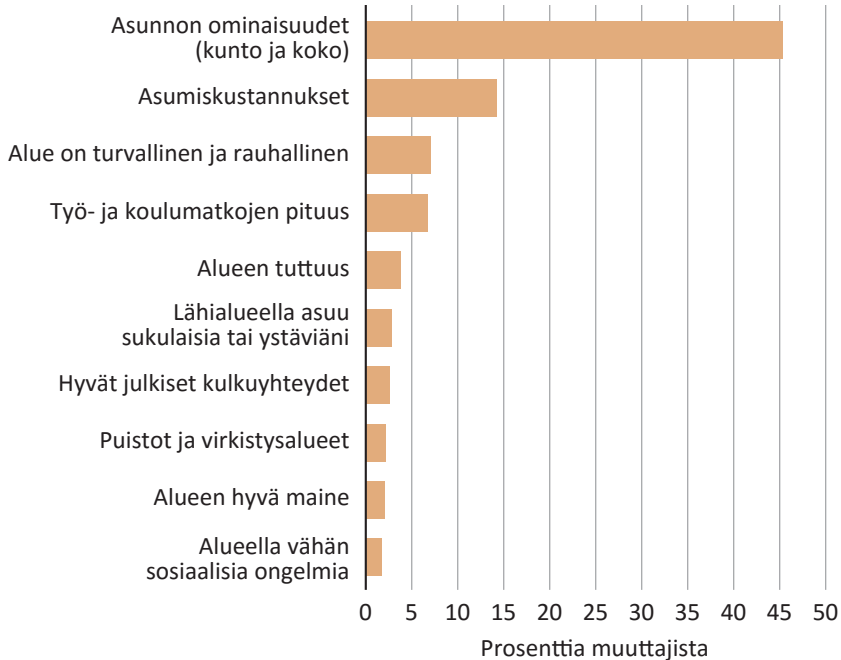
Edellisen luvun tulokset osoittavat asuntoon liittyvien syiden korostuvan merkittävimpänä muuttopäätöksen ensimmäiseen vaiheeseen (päätös muuttaa) vaikuttavana muuttosyynä. Asunnolla ja siihen kytkeytyvillä toiveilla on kuitenkin tulostemme perusteella tärkeä rooli myös muuttopäätöksen toisessa vaiheessa eli uuden asuinalueen valinnassa (vrt. kuvio 1). Asunnon laatuun ja hintaan liittyvät tekijät ovat ylivoimaisesti tärkeimpiä muuton kohdentumiseen vaikuttaneita syitä sekä entiseltä alueelta lähdön (kuvio 5a) että uuden asuinalueen valinnan näkökulmista (kuvio 5b). Lähes puolet kaikista muuttajista kertoi muuttaneensa pois edelliseltä asuinalueeltaan, koska he eivät olleet löytäneet sieltä omia toiveitaan vastaavaa asuntoa (asunnon ominaisuudet ja hinta). Vastaavasti vielä suurempi osa kertoi valinneensa nykyisen alueensa juuri sopivan asunnon löytymisen – asunnon laadun ja koon tai sopivan hintatason – perusteella.

Kuvio 5. Kymmenen yleisimmin mainittua tärkeintä syytä, joiden perusteella oli a) muutettu pois entiseltä alueelta ja b) valittu nykyinen alue

a) Tärkein syy muuttaa pois entiseltä asuinalueelta

b) Tärkein syy valita nykyinen asuinalue

Uuden asuinalueen valintaan ja entiseltä alueelta pois muuttoon on kuitenkin vaikuttanut olennaisesti myös asuinympäristö (vrt. kuvio 1). Entisen asuinalueen ominaisuudet ja samalla arviot tulevan alueen laadusta korostuvat vastauksissa selvästi, kun tarkastellaan *neljää* tärkeintä muuttopäätöksen kohdentumiseen vaikuttanutta syytä.

Molemmilta aluetyypeiltä muuttaneilla vaikeus löytää sopiva asunto entiseltä asuinalueelta on ollut yleisin yksittäinen alueelta pois muuttoon vaikuttanut tekijä sekä tärkeimmäksi mainittujen että neljän tärkeimmän syyn joukossa. Tulkinnot muuttoon vaikuttaneista asuinympäristön piirteistä sen sijaan vaihtelevat huomattavasti aluetyypeittäin. Ero on korostuneimmillaan verrattaessa muuttajien kokemuksia entisen asuinalueensa soveltuvuudesta (kuviot 6a ja 6b).

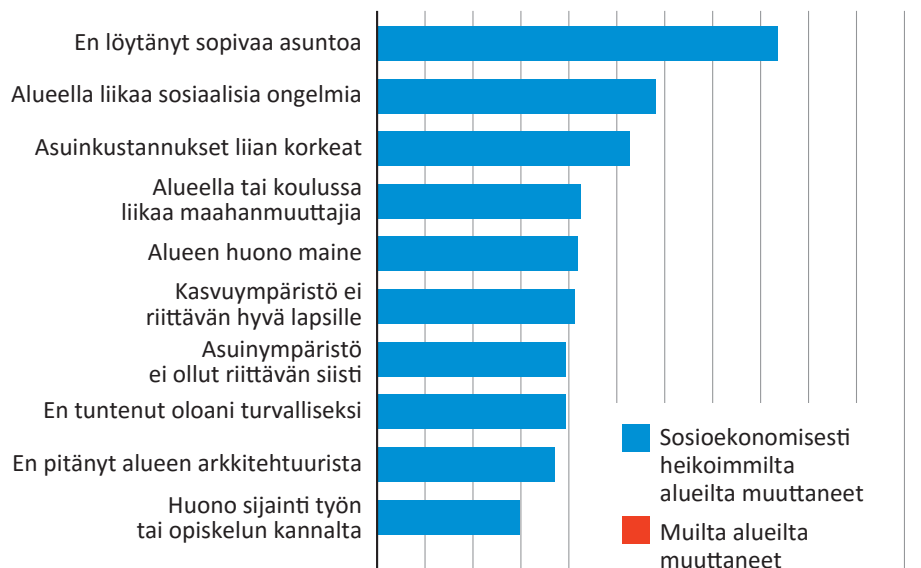
Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla alueen *sosiaaliseen ympäristöön* ja *asuinalueen etniseen rakenteeseen* liittyvät tekijät (vrt. luku 2.2) korostuvat selvästi muilta alueilta muuttaneita yleisempänä merkittävänä poismuuttosyynä. Heillä liiallisiksi koetut sosiaaliset ongelmat ovat toiseksi yleisimmin mainittu poismuuttosyy neljän tärkeimmän syyn listalla (kuvio 6a). Liian suureksi koettu maahanmuuttajien määrä erottuu neljänneksi yleisimmin mainittuna syynä. Myös muut asuinympäristön ominaisuuksiin ja sosiaalisen ympäristön koettuun laatuun liittyvät tekijät – kuten alueen huono maine, kasvuympäristön soveltumattomuus lapsille, siisteyden taso, turvattomuus ja epäviihtyisä arkkitehtuuri – korostuvat heikoimmilta alueilta muuttaneiden vastauksissa tärkeinä poismuuttosyynä selvästi muilta alueilta muuttaneita useammin (ks. myös kuvio 7).

Muilta alueilta muuttaneiden arvioissa ylivoimaisesti tärkeimmät poismuuttoa ohjanneet syyt liittyvät asunnon ominaisuuksiin ja asuinkustannuksiin. Asuinympäristön koettuun laatuun liittyvät syyt jäävät heillä selvästi harvinaisemmiksi ja niissäkin korostuvat lähinnä alueen *saavutettavuuteen ja toiminnallisuuteen* liittyvät tekijät, kuten huono sijainti, heikot kaupalliset palvelut, heikot harrastusmahdollisuudet sekä viheralueiden vähyyt (kuvio 6b). Alueen sosiaaliseen ympäristöön liittyvät tekijät saavat varsin vähän huomiota (ks. myös kuvio 7). Kymmenen yleisimmin mainitun muuttosyyn listalle on mahtunut alueen sosiaaliseen ympäristöön liittyvistä ominaisuuksista ainoastaan liiallisiksi koetut sosiaaliset ongelmat, kasvuympäristön sopimattomuus lapsille sekä koettu turvattomuus, jotka on maininnut neljän tärkeimmän poismuuttosyyn joukkoon alle 15 prosenttia muilta alueilta muuttaneista vastaajista (kuvio 6b). Dhalmannin ym. (2013: 18–20) mukaan arviot kasvuympäristön soveltumattomuudesta lapsille liittyvät nekin osittain rakennetun ympäristön turvattuuteen – esimerkiksi pelkoon liian vilkkaista ajoteistä – asuinympäristön levottomuuden ohella.

Kuvio 6. Neljän tärkeimmän poismuuttosyyntä joukossa yleisimmin mainitut tekijät aluetyypeittäin

a) Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet

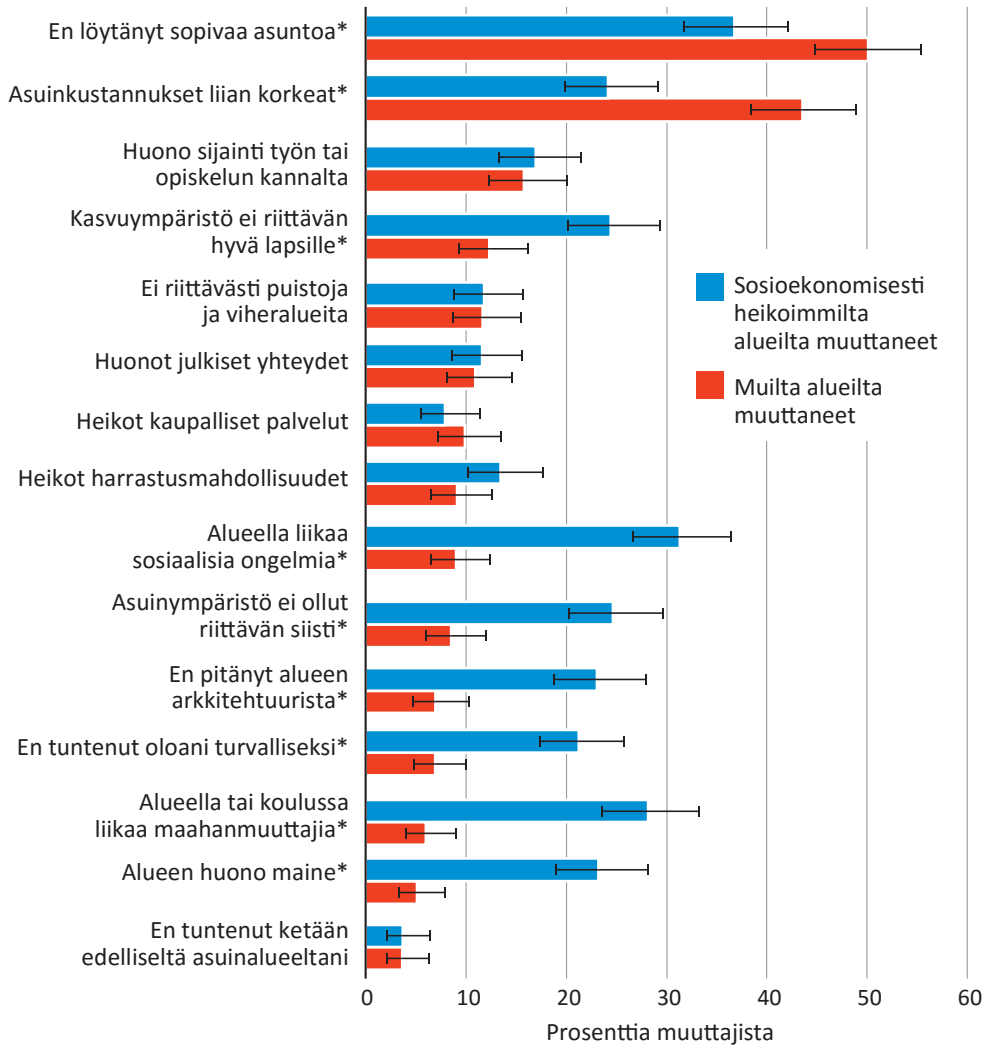

b) Muilta alueilta muuttaneet

Entiseltä asuinalueelta pois muuton syytä tiedusteltiin vastaajilta neljän tärkeimmän muuttosyyntä ohella myös toisella kysymyksellä (kuvio 7), jossa muuttajia pyydettiin arvioimaan erilaisten tekijöiden tärkeyttä muuttopäätökselle neliportaisella asteikolla (erittäin tärkeä, melko tärkeä, ei kovin tärkeä, ei lainkaan tärkeä ja viidentenä vastausvaihtoehtona en osaa sanoa/ei kosketa minua; ks. kysymys 35 liitteessä 2a).

Kuvio 7. Entiseltä asuinalueelta poismuuton syyt lähtöalueen mukaan: kyseisen tekijän tärkeäksi tai melko tärkeäksi maininneiden osuudet ja 95 prosentin luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Vastauksissa havaittava ero aluetyyppien välillä näyttäytyy hyvin samankaltaisena riippumatta siitä, kumpaa kysymystä tarkastellaan (ks. myös Vilkama ym. 2013: 492–494). Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla tyytymättömyys entisen asuinalueen sosiaalisen ympäristön ominaisuuksiin sekä alueen monietnisyysyteen korostuu selvästi muilta alueilta muuttaneita enemmän. Muilta alueilta muuttaneilla puolestaan asuntoon liittyvät syyt korostuvat keskeisinä. Entisen asuinalueen toiminnallisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvissä tekijöissä ei ole havaittavissa muuttajaryhmien välistä eroa.

Erot muuttajien raportoimissa tärkeimmissä entiseltä asuinalueelta pois muuton syissä säilyvät selkeinä, vaikka muuttajien sosioekonominen tausta vakioidaan (ks. Vilkama ym. 2013: 494). Erot eivät selity myöskään erilaisilla asumistoiveilla. Kun muuttajilta kysyttiin uuden asuinalueen valintaan vaikuttaneita syitä, tulos oli molemmilla muuttajaryhmillä hyvin samankaltainen (kuviot 8a, 8b ja 9). Sekä sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet että muilta alueilta muuttaneet ovat painottaneet uuden alueen valinnassaan hyvin samankaltaisia asioita.

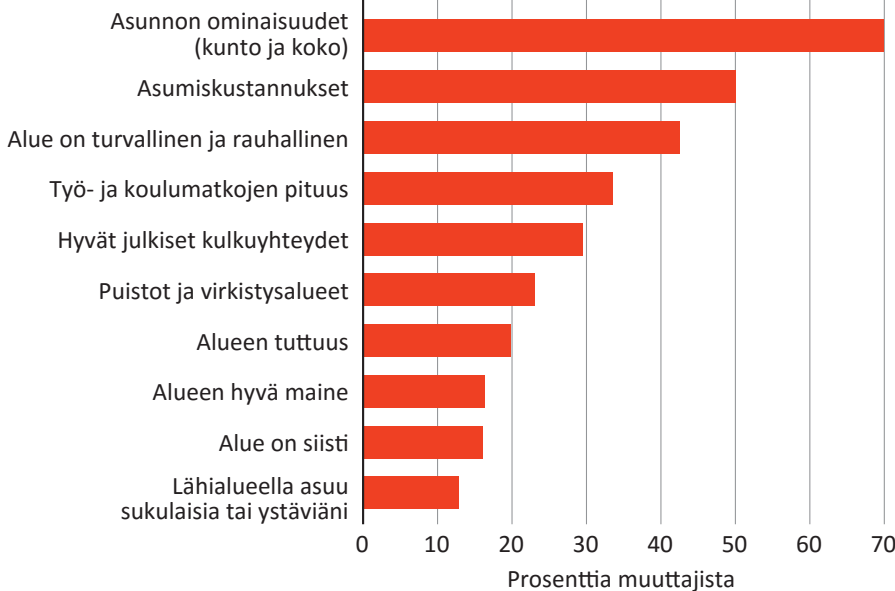
Tärkeimpinä tekijöinä korostuvat asunnon ominaisuudet ja sopiva hintataso, asuinympäristön rauhallisuus ja turvallisuus, hyvä sijainti työ- ja opiskelupaikkoihin nähden, hyvät julkiset yhteydet sekä puistot ja vihheralueet. Kuusi yleisimmin mainittua tärkeää uuden alueen valinnan syytä ovat molemmilla muuttajaryhmillä täysin samat (kuviot 8a ja 8b). Vasta seitsemänneksi yleisimmin mainitun syyn kohdalla on eroa ja tässäkin kyse on lähinnä samojen tekijöiden keskinäisestä järjestyksestä.

Kuvio 8. Yleisimmät uuden alueen valintaan vaikuttaneet syyt tärkeimmäksi koetun tekijän joukossa aluetyypeittäin

a) Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet

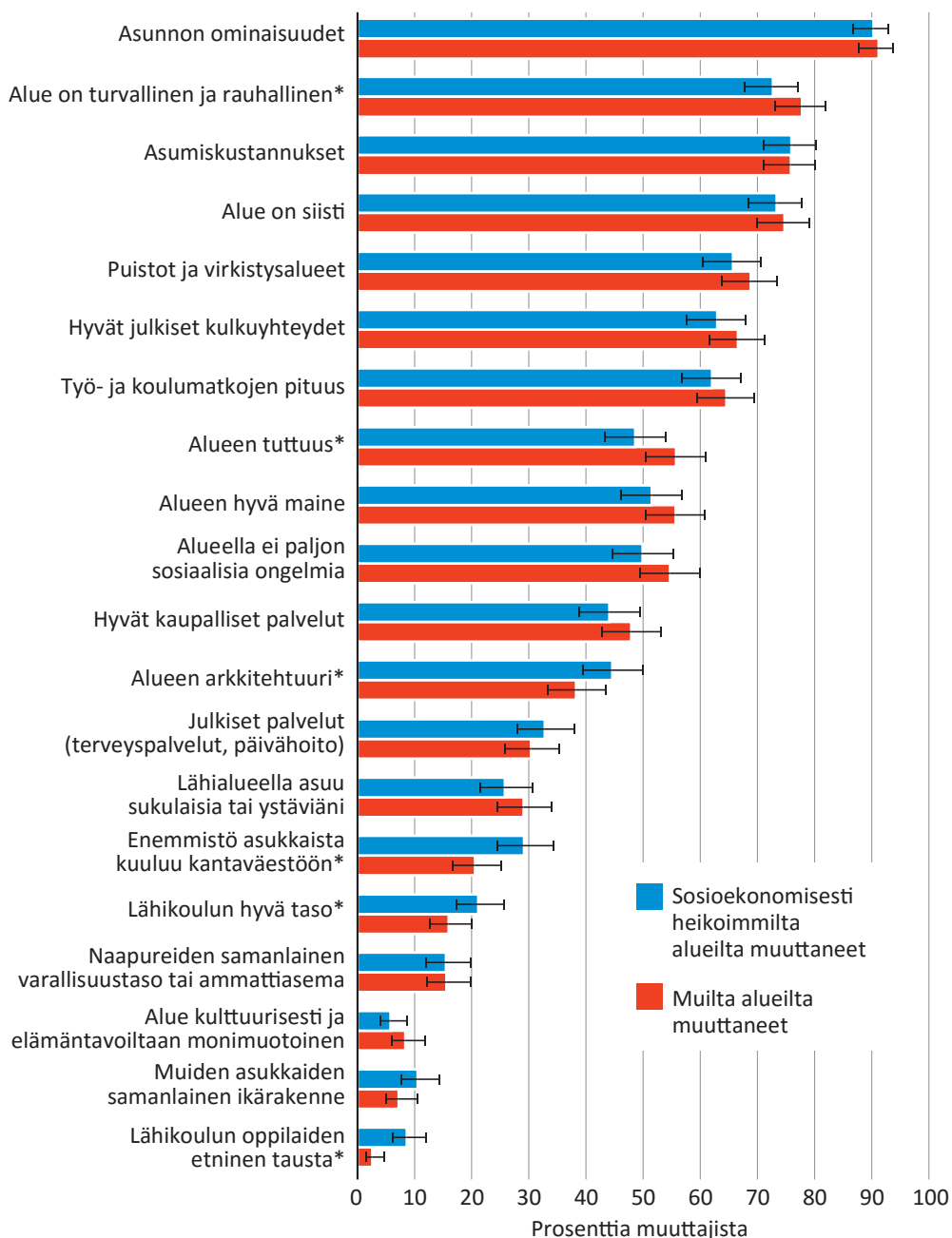

b) Muilta alueilta muuttaneet

Muilta alueilta muuttaneiden vastauksissa alueen tuttuus sekä alueen turvallisuus ja rauhallisuus korostuvat uuden alueen valintaan vaikuttaneina tekijöinä hieman heikoimmilta alueilta muuttaneita enemmän (kuvio 9). Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla alueen arkkitehtuuri, lähikoulun hyvä taso sekä maahanmuuttajien määrä uudella alueella tai lähikoulussa painottuvat puolestaan hieman muita alueita enemmän. Muiden tekijöiden kohdalla ei ole havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa. Erot ovat kuitenkin ylipäätään varsin pieniä.

Kuvio 9. Uuden asuinalueen valintaan vaikuttaneet syyt muuttajien lähtöalueen mukaan: niiden muuttajien osuudet, jotka arvioivat kyseisen tekijän vaikuttaneen uuden asuinalueen valintaan erittäin tai melko paljon ja 95 prosentin luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

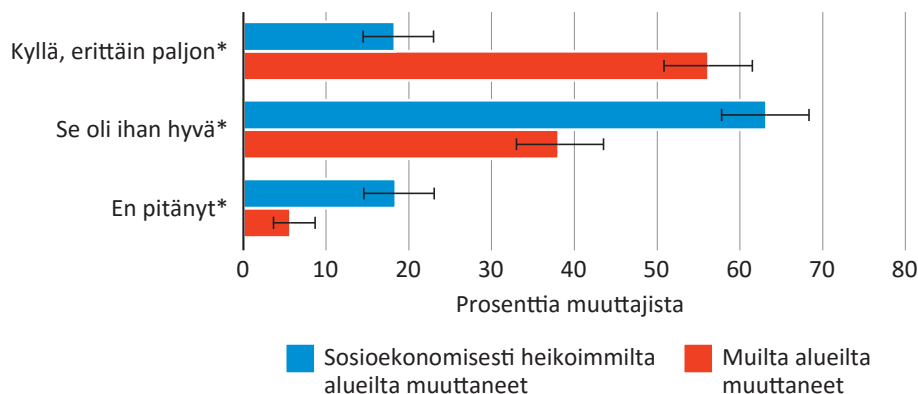

Uudelta asuinalueelta odotettujen ominaisuuksien samankaltaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun muuttajien painottavan muuttovalinnoissaan samankaltaisia piirteitä riippumatta siitä, millaisella asuinalueella he ennen muuttoaan asuivat (vrt. Kortteinen ym. 2005). Entiseltä asuinalueelta lähdön syissä havaitut erot kuitenkin osoittavat, ettei haluttuja ominaisuuksia ole kaikilla alueilla samassa määrin tarjolla.

Alueiden erilainen kyky tarjota toivottua asumisen laatua tulee esille erityisen hyvin tarkasteltaessa edellisellä asuinalueella viihtymisen eroja (kuvio 10). Molemmat muuttajaryhmät ovat viihtyneet entisellä asuinalueellaan vähintäänkin kohtuullisesti. Viihtymisessä on kuitenkin selkeästi havaittava tilastollisesti merkitsevä ero. Sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneet raportoivat selvästi muita muuttajia harvemmin pitäneensä entisestä asuinalueestaan. Lisäksi heistä lähes yhtä suuri osa (noin viidennes) ilmoitti, etteivät he pitäneet entisestä asuinalueestaan. Osuus on poikkeuksellisen korkea, jos tulosta verrataan aikaisempiin asumisviihtyisyyttä kartoittaneisiin tutkimuksiin (esim. Kortteinen ym. 2005: 124; Korhonen 2008). Muista muuttajista epäviihtyisäksi edellisen asuinalueensa koki vain 6 prosenttia vastaajista, mikä vastaa pitkälti aiempien tutkimusten havaitsemaa tasoa asumistyytyväisyydessä.

Kuvio 10. Entisellä asuinalueella viihtyminen aluetyypeittäin ja 95 prosentin luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Piditkö edellisestä asuinalueestasi?

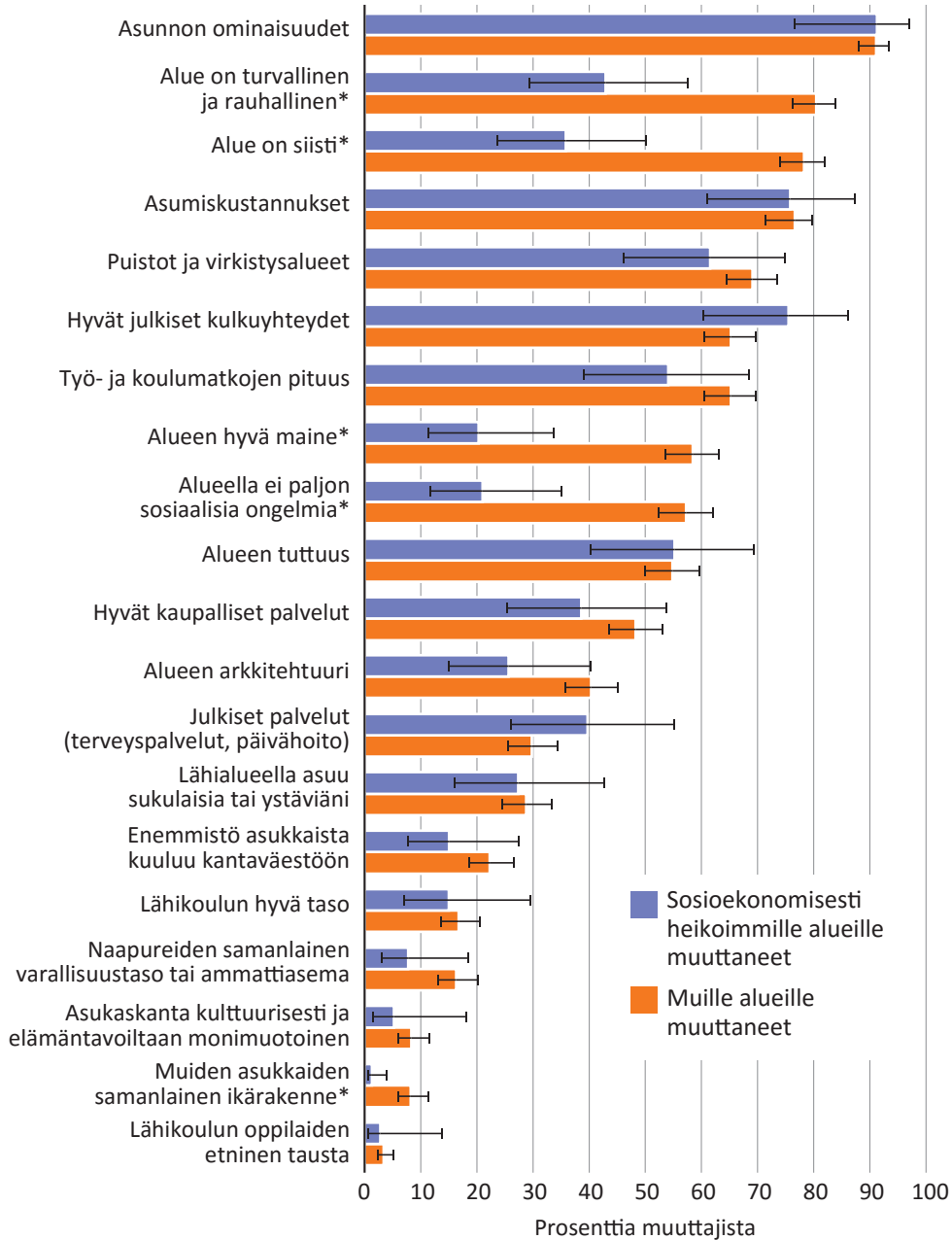

Yllä kuvatut erot muuttajien kokemuksissa osoittavat seudun asuinalueiden erilaistuneen fyysiseltä ja sosiaaliselta rakenteeltaan tavalla, joka näkyy eroina poismuuttosyyssä sekä entisellä alueella viihtymisessä. Erityisesti kyse näyttäisi olevan asuinalueiden sosiaalisessa ympäristössä sekä jossain määrin alueiden monietnisyydessä havaituista eroista ja niiden vaikutuksesta muuttopäätöksiin.

Tulostemme perusteella alueellisen eriytymisen tuottamien erojen merkitys asuinym-
päristössä korostuu muuttopäätöksissä erityisesti siinä vaiheessa, kun päätös muuttaa
on jo tehty ja on aika pohtia, mistä uutta asuntoa ensisijaisesti etsitään. Tämä näkyy
erityisen selkeästi kuviossa 11, jossa verrataan uudelta alueelta toivottuja ominaisuuksia
muuton kohdentumisen mukaan sosioekonomisesti heikoimmille alueille muut-
taneiden ja muille alueille muuttaneiden välillä. Yleisesti ottaen erot uudelta alueelta
toivotuissa ominaisuuksissa ovat myös tällöin pieniä, eivätkä näyttäytyä tilastollisesti
merkitsevinä. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin juuri asuinalueen *sosiaalisen ympä-
ristön* koettuun laatuun liittyvät tekijät – alueen turvallisuus, alueen siisteys, sosi-
aalisten ongelmien vähyys ja alueen maine – joita sosioekonomisesti heikoimmille
alueille muuttaneet henkilöt ovat painottaneet asuinaluevalinnassaan selvästi muille
alueille muuttaneita vähemmän.

Tulostemme perusteella näyttää siis siltä, että sekä sosioekonomisesti heikoimmil-
ta alueilta lähteneet että näitä alueita muuttopäätöksissään väistäneet ovat pyrkineet
välttämään erityisesti kyseisille alueille paikantuvia – joko kuviteltuja tai todellisia –
sosiaalisen ympäristön häiriöitä. Sosioekonomisesti heikoimmille alueille muutta-
neet eivät sen sijaan näytä pitävän häiriöitä merkittävinä tai he hyväksyvät ne osaksi
aluevalintaansa.

Kuvio 11. Uuden asuinalueen valintaan vaikuttaneet syyt muuton kohdentumisen mukaan: niiden muuttajien osuudet, jotka arvioivat kyseisen tekijän vaikuttaneen uuden alueen valintaan erittäin tai melko paljon ja 95 prosentin luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Kaiken kaikkiaan tässä ja edellisissä alaluvuissa tehtyjen tarkastelujen perusteella näyttää siis vahvasti siltä, että muuttajat ovat pyrkineet muuttopäätöksensä kautta kohentamaan asuinolosuhteitaan niin asunnon kuin asuinympäristön ominaisuuks-

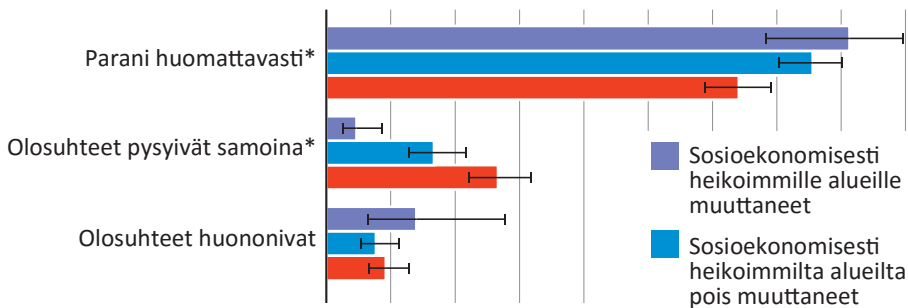

sien suhteen. Kuviot 12a ja 12b osoittavat, että tässä tavoitteessa on myös varsin hyvin onnistuttu.

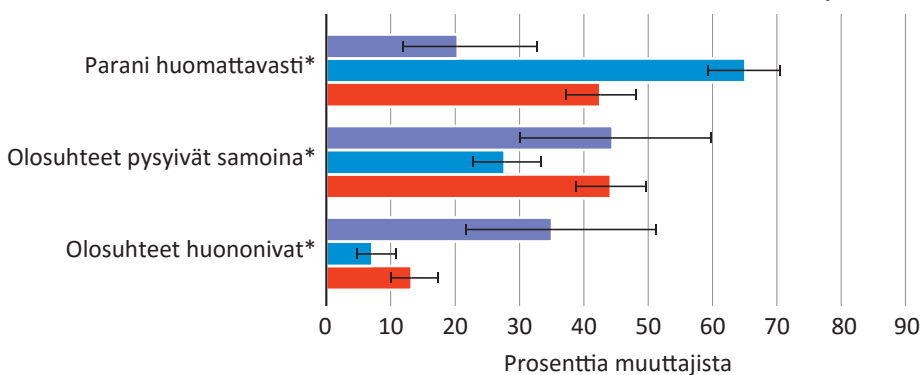
Muuttajaryhmien kokemuksissa olosuhteiden kohentumisesta on kuitenkin havaittavissa selkeitä eroja. Tyytyväisimpiä asuinympäristönsä kohentumiseen ovat sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta pois muuttaneet (kuvio 12b), joilla tyytyväisyys entiseen asuinalueeseen oli muita muuttajia vähäisempää (vrt. kuvio 10), ja joilla halu vaihtaa asuinympäristöä korostui muita muuttajia vahvempana jo muuttopäätöksen ensimmäisessä vaiheessa (vrt. kuvio 4). Myös iso osa muilta alueilta muuttaneista raportoi kohentaneensa asuinolosuhteitaan sekä asuinympäristön että asunnon suhteen. Selvästi harvimmoin asuinympäristönsä kohentumisesta raportoivat sen sijaan ne henkilöt, jotka muuttivat asumaan sosioekonomisesti heikoimmille alueille. Heistä vain noin viidennes koki asuinympäristönsä parantuneen muuton seurauksena ja peräti reilu kolmannes koki asuinympäristönsä heikentyneen (kuvio 12b). Suurin osa (yli 80 %) heikoimmille alueille muuttaneista sen sijaan koki parantaneensa olosuhteitaan asunnon suhteen (kuvio 12a). Tämä viittaa siihen, että sosioekonomisesti heikoimmille alueille on muutettu erityisesti paremman asunnon perässä, siitäkin huolimatta, että asuinympäristön laadusta on saatettu joutua tinkimään (vrt. kuvio 11).

Kuvio 12. Muuttajien kokemukset a) asunnon ja b) asuinalueen olosuhteiden paranemisesta muuton seurauksena aluetyypeittäin ja 95 prosentin luottamusväli (* = muuttajaryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

a) Paraniko asuinolosuhteesi asunnon suhteen?

b) Paraniko olosuhteesi asuinympäristön suhteen?

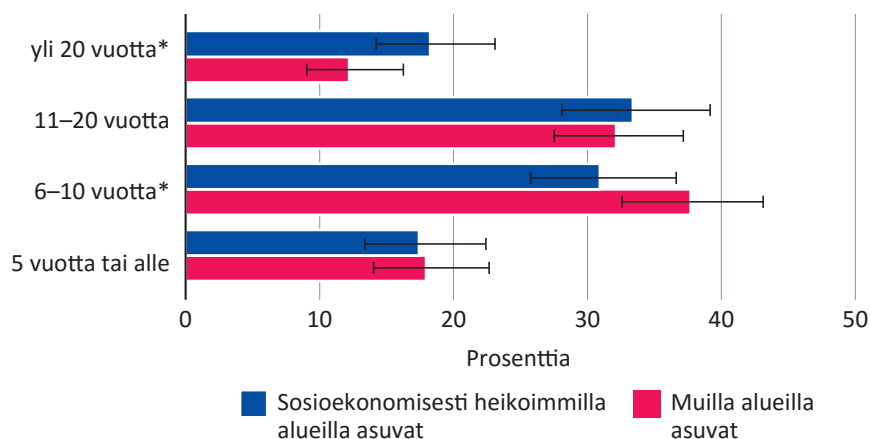
4.4 Samalla alueella pidempään asuneiden muuttohalukkuus ja alueillaan viihtyminen

Edellisessä luvussa raportoidut muuttajien kokemukset osoittavat pääkaupunkiseudun asuinalueiden erilaistuneen fyysiseltä ja sosiaaliselta rakenteeltaan tavalla, joka näkyy eroina entisellä alueella viihtymisessä ja muuttosyissä. Tässä luvussa tarkastelemme sitä, kuinka samalla alueella pitkään asuneet kokevat asuinalueensa. Erityisesti olemme kiinnostuneita sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvien kokemuksista ja heidän viihtymisestään alueillaan.

Otosasetelmamme mukaan samalla alueella pidempään asuneiksi määritellyt henkilöt olivat asuneet asuinalueillaan yhtäjaksoisesti vähintään neljä vuotta. Käytännössä suurin osa heistä oli asunut alueillaan paljon tätä pidempään, miltei puolet jopa yli kymmenen vuotta (kuvio 13). Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvissa pitkään samalla alueella asuneita oli jopa hieman muilla alueilla asuvia enemmän.

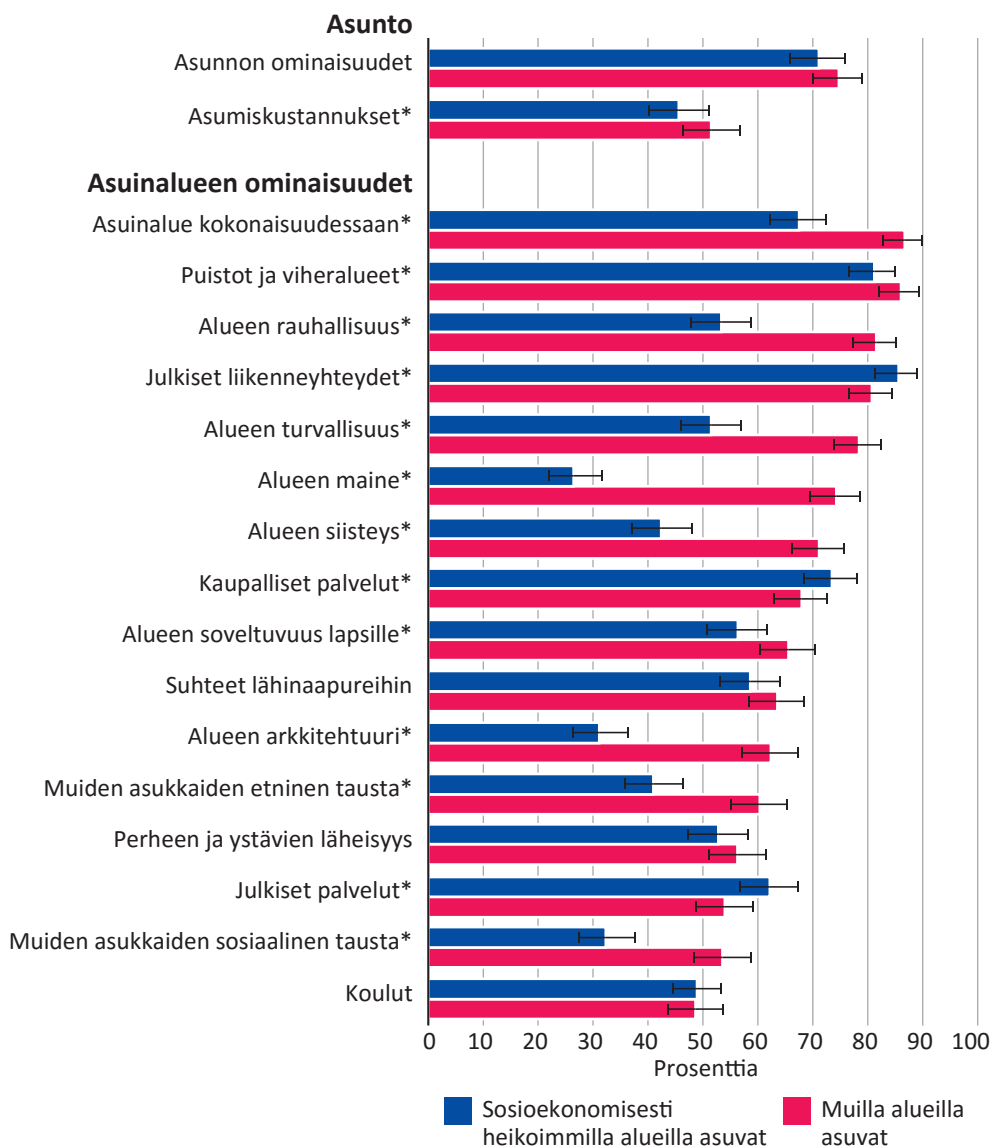
Kuvio 13. Asumisaika nykyisellä asuinalueella aluetyypeittäin ja 95 % luottamusväli (* = ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Alueella asuttu aika

Pitkät asumisajat viittaavat siihen, että alueilla on viihdytty hyvin. Tämä saa vahvistusta kyselymme tuloksista. Yli kolme neljästä samalla alueella pitkään asuneesta kuvaa olevansa tyytyväinen tai erittäin tyytyväinen asuinalueeseensa (kuvio 14). Myös omaan asuntoon ollaan yleisesti varsin tyytyväisiä. Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pitkään asuneilla tyytyväisyys asuinalueeseen jää kuitenkin lähes systemaattisesti ja samalla tilastollisesti merkitsevästi muilla alueilla asuvia alhaisemmaksi. Havaittu ero ei selity vastaajien taustaan liittyvillä eroilla, kuten ei muuttajienkaan kohdalla. Muilla alueilla ja sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvien välinen ero tyytyväisyydessä säilyy, vaikka vastaajien taustat vakioidaan (ks. Vilkkama & Vaattovaara 2015: 213, artikkelin liitetaulukko 1).

Kuvio 14. Erittäin tai melko tyytyväisten osuus aluetyypeittäin ja 95 % luottamusväli (* = ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

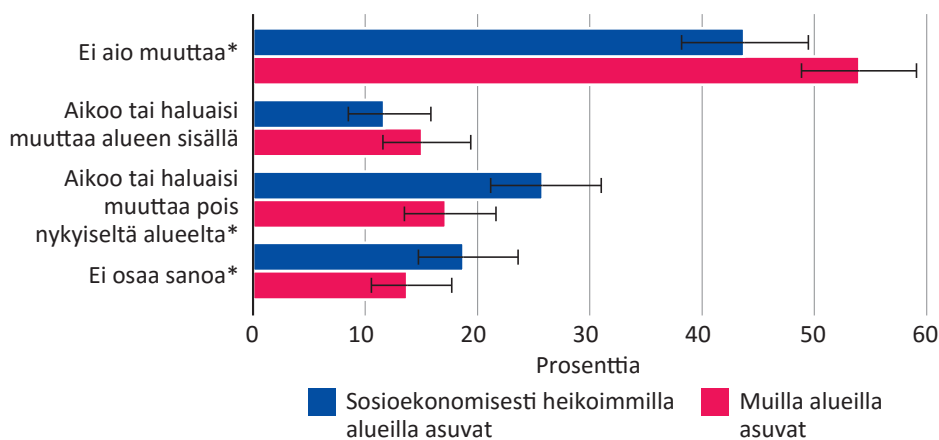

Korostuneimmillaan ero tyytyväisten osuksissa on – jälleen – alueen *sosiaaliseen ympäristöön* liittyvien tekijöiden, kuten alueen maineen, rauhallisuuden ja turvallisuuden, siisteyden tason ja muiden asukkaiden sosiaalisen taustan, sekä alueen arkkitehtuurin ja alueen monietnisyyden kohdalla. Vain noin joka kolmas sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvista sanoo olevansa tyytyväinen alueensa arkkitehtuuriin ja muiden asukkaiden sosiaaliseen taustaan ja vielä harvempi alueen maineeseen. Muiden asukkaiden etniseen taustaan ja alueen siisteyteen tyytyväisiä on noin kaksi viidestä. Muilla alueilla asuvista sen sijaan vähintään puolet on tyytyväisiä kyseisiin aluepiirteisiin, asuinympäristön rauhallisuuteen ja turvallisuuteen peräti noin neljä viidestä.

Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pidempään asuneet ovat siis varsin tyytyväisiä asuinalueeseensa, vaikka ero muilla alueilla asuviin onkin selkeä. Tyytyväisyydestä huolimatta he kiinnittävät huomiota pitkälti samoihin tekijöihin kuin heikoimmilta alueilta pois muuttaneetkin. Tulos on kiinnostava. Yhtäältä heikoimmilla alueilla pitkään asuneet siis raportoivat samoista ikäviksi koetuista puolista, jotka nousivat esille alueilta pois muuttaneiden kertomuksissa muuttopäätökseen vaikuttaneina tekijöinä (ks. luku 4.3). Toisaalta he eivät kuitenkaan ole muuttaneet pois alueiltaan, eivätkä he vaikuta erityisen muuttohalukkailta. Vaikka muuttohalukkaiden osuus on heillä selvästi muilla alueilla pitkään asuneita korkeampi, vain noin neljännes (26 %) raportoi aikovansa tai haluavansa vaihtaa asuinalueutta seuraavien kahden vuoden aikana (kuvio 15). Valtaosa sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvista on siis alueillaan tyytyväisiä tai suunnitteli muuttavansa korkeintaan saman asuinalueen sisällä. Mikä selittää heidän hyvää alueella viihtymistään asuinalueella tunnistetuista ikävämmissä puolista huolimatta? Mikä on saanut heidät jäämään alueilleen pidemmäksi aikaa?

Kuvio 15. Muuttohalukkuus aluetyypeittäin ja 95 % luottamusväli (* = ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Aiotko muuttaa seuraavien kahden vuoden aikana?

Haastatteluaineistomme osoittaa, että asumisen edullisuus, alueen tuttuus ja erityisesti asumisen myötä tapahtunut tottuminen ja juurtuminen ovat olleet tärkeitä sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pidempään asuneiden alueilleen pääytymistä sekä alueille kiinnittymistä edistäviä tekijöitä (ks. myös Vilkama & Vaattovaara 2015; vrt. Watt 2009; Ellen ym. 2013; Pinkster 2014). Lähes puolet heikoimmilla alueilla pitkään asuneista haastatelluista oli alun perinkin lähialueelta kotoisin tai he olivat asuneet siellä aiemmin elämänsä aikana.

Lapsuuden koti on [läheisellä alueella] ja äiti ja sisko asuu siellä edelleen. Se oli jotenkin luonnollista sitten etsii itte kämppää [ympäröivältä alueelta] ja päädyttiin sitten paritaloon ja ollaan oltu erittäin tyytyväisiä.

Mies, 50v, puoliso, asuu omistusasunnossa pientalossa, asunut 15 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Haastattelija: Mikä sit tavallaan oli se syy, että palasit?

Haastateltava: Se on se tuttuus. Ja sit se oli vähän semmonen turvakysymyksen, että mä erosin sillon, niin sit mä halusin tulla perheen lähelle. Meil asuu kaikki itseasiassa täs, aika tälleen...

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 18 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Jos alue ei ollut entuudestaan kovin tuttu, edullinen hinta-laatusuhde korostui tärkeänä alueelle pääymiseen vaikuttaneena tekijänä ja oli osittain vaikuttanut myös päätöksiin jäädä alueelle pidemmäksi aikaa.

Kyllä se oli ihan se, että value for money oli tossa parasta mitä oli tarjolla, ihan silleen skriinattiin, että siinä päästiin sillon kohtuuhintaseen rivariasumiseen...

Mies, 52v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa pientalossa, asunut 25 vuotta samalla alueella Espoossa (SEH)

[Edellinen asunto] kävi pieneksi ja piti sitten, ajateltiin että samalla ku maksamme ison asunnon vuokraa, niin samallahan sitä itekin sitten maksaa sitä itelleen takasin. Sitten päädyttiin siihen. Ja tuo oli nyt oikeastaan käytännöllisesti katsoen ainut, mikä me meidän varoilla saatiin. [--] Mies varsinkin sanoi, että se on siihen asunnon kuntoon ja hintaan ja kokoon nähden loisto ostos.

Nainen, 49v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, asunut 15 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

...tässä on pyörity ja katsottu isompaa sitä mukaa kun on tarvittu tilaa. Ja kun täällä noi hinnatkin on kuitenkin järkeviä, että siinä ei oo niin paljon sellaista tyhjää kuin tuolla muilla alueilla. Se oli sellainen looginen, järkevä, perustuen ylipäätään olosuhteisiin, mitä täällä on tarjolla ja mitä muualla on tarjolla ja mitä muualla on hintataso.

Mies, 49v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, asunut nykyisessä asunnossa 2 vuotta, mutta muuttanut käytännössä ihan vierestä, asunut Helsingissä lähialueella miltei koko ikänsä (SEH-SEH)

Alueen tuttuuden ja edullisuuden lisäksi hyvää alueella viihtymistä selittävät asuinalueiden hyväksi koetut puolet, erityisesti alueiden vehreys ja väljyys, oman pihapiirin rauhallisuus sekä hyvät liikenneyhteydet ja lähipalvelut, jotka vähensivät kyselyssä esiin nousseiden ikäviksi koettujen puolien painoarvoa (ks. myös kuvio 14).

...ollaan tosi hyvin viihdytty, niin ku varmaan voit kuvitella. Mut paikka on aivan [laajan puiston] vieressä, aivan täydellinen ollut. [---] Siis ehdottomasti parhaita puolia on se luonto, kuinka lähellä se on siinä.

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitalossa, asunut 19 vuotta samalla alueella Espoossa (SEH)

Siel on kuitenkin sitä sellasta vihreyttä, et siinä on tavallaan luonto koko ajan läsnä. Ja meillä on aika iso takapiha, niin siel voi sit katsoa ku rusakot hyppelehtii kesäiltasin. [---] Se on väljästi rakennettu, elikä siel ei tuu sellasta ahtauden tuntua. Siel on ihan hyvät palvelut, et sitä ostoskeskusta on silleen päämäärätietoisesti pidetty yllä. Siel on kirjasto ja uimahalli ja kesätori, ja sillai, et kesälomalla ei oo pakko poistua sielt ollenkaan palveluiden perässä.

Nainen, 49v, asuu vanhempansa kanssa omistusasunnossa kerrostalossa, asunut Helsingissä samalla alueella lapsesta saakka (SEH)

...se on sellasella äärettömän rauhallisella paikalla, leikkipuisto ja urheilupuisto, mistä tietää että ei tulla rakentamaan koskaan mitään, et se on vähän ku maalla olis. Jos tuuli ei käy tuolta [ison valtavyölyän] puolelta, niin siel on viikonloppuaamusin ku maalla. Ja kuitenkin palvelut aivan lähellä ja myöskin luonto...

Mies, 50v, puoliso, lapset muuttaneet kotoa, asuu omistusasunnossa pientalossa, asunut 15 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Toisaalta alueen ikäviin puoliin, kuten tiettyihin paikkoihin paikantuviin sosiaalsiin häiriöihin, oli myös totuttu, eikä niiden tästä syystä koettu vaikuttavan omaan alueella viihtymiseen merkittävällä tavalla. Alueen häiriöitä oli myös opittu väistämään tai niiden koettiin paikantuvan riittävän etäälle omasta asuinympäristöstä, mikä vähensi niiden koettua merkitystä (ks. Vilkkama & Vaattovaara 2015: 216–217; häiriöiden kokeemisesta tarkemmin luvussa 5.1).

... joka paikassa on ne omat juoppojenginsä esimerkiksi, jotka sitten huutaa jossain ostoskeskuksen lähistöllä, tavallaan et niistä vaan kulkee ohi tai ehkä sitä on vaan tottunut ku [alueella x] on aina asunut kaikenlaista väkeä. En mä kiinnitä niihin edes huomiota. Et ne ei tavallaan haittaa mun menemistä tai tekemistä. Ne niinku vaan on siinä ja örisee.

Nainen, 49v, asuu vanhempansa kanssa omistusasunnossa kerrostalossa, asunut Helsingissä samalla alueella lapsesta saakka (SEH)

Niin kylhän siel on sit sellasta laitapuolenkulkijaa ja kaikenlaista väkeä, joskus on sellanen et ”toikin tossa kakskyt vuotta notkunut tossa penkillä” [---] ...siel ostarilla on ne samat naamat, jotka on pyörinyt siellä viimeset kymmenen vuotta. Eikä ne mua sillai todellakaan mitenkään päivittäin häiritse...

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa pienkerrostalossa, asunut 13 vuotta samalla alueella ja miltei koko ikänsä lähialueella Helsingissä (SEH)

Asumisajan myötä alueille on myös muodostunut merkityksellisiä sosiaalisia suhteita, jotka lisäävät viihtyisyyden tunnetta (ks. myös Vilkama & Vaattovaara 2015; vrt. Dekker & Bolt 2005; Skifter Andersen 2008; Permentier ym. 2009; Kytö ym. 2016: 88, 97). Vaikka kaikki eivät tiiviitä naapurustosuhteita kaivanneetkaan, pihapiirin asukkaiden välistä yhteisöllisyyttä arvostettiin ja pidettiin tärkeänä voimavarana.

On sattunut semmonen taloyhteisö, taloyhtiö, missä on aitoo semmosta yhteisöllisyyttä, että sitä oikeesti tapahtuu, että kerrostalopihan asukkaat kokoontuu grillaamaan ja kattoo toistensa lasten perään, se on kyl tosi arvokasta.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Ja sit tässä on, se mikä tästä tekee erityisen ihanan, on se, että täällä on hirveesti niitä, jotka on tänne joskus muuttanut, mitkä on jäänyt ja pysynytkin. Niin se tuo sellasta turvallisuutta ja sit täällä on hirveen turvallinen toi piha-alue olla lasten, koska täällä katotaan toisten lapsien perään, ja sä voit laittaa lapsen tohon ja vaikk sä oisit töissä, niin sä tiedät et ku sä tuut, niin se on tossa. Et sitä kautta mulla on täällä semmonen yks varamummo.

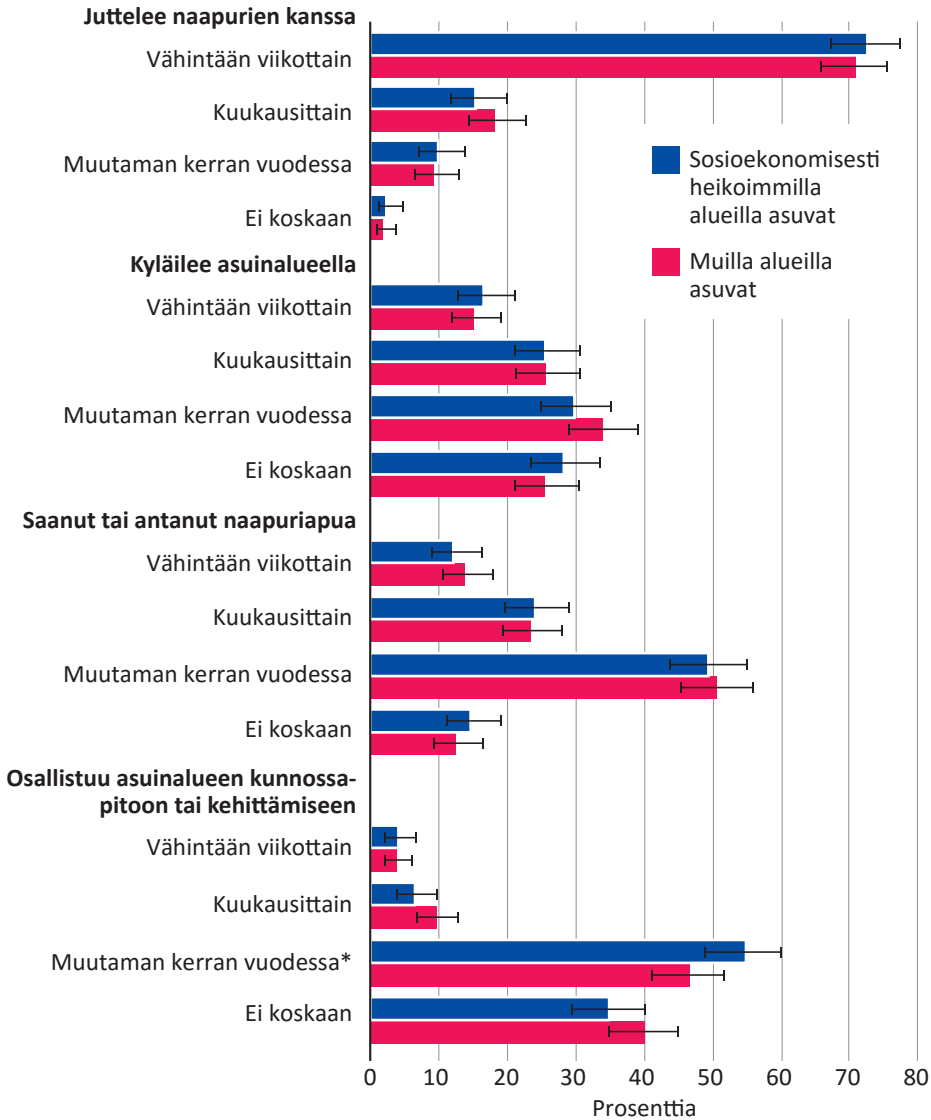
Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 18 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Ei oo kyl ollut mun elämässä missään asuntoalueella, että niin paljon yhtei... että jutellaan... nyt kesälläkin siinä keinussa ollaan, mummojen kanssa pari tuntiakin päivällä... kyl mä oon ihan viihtynyt, ku mä oon yksin, ei ole perhettä, tulee sit mentyä siihen... saa sosiaalista kanssakäymistä.

Nainen, 53v, asuu yksin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 9 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Kyselytulokset vahvistavat haastatteluiden perusteella muodostuneen käsityksen suhteellisen vilkkaasta vuorovaikutuksesta naapureiden kesken. Yli viidennes sekä sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla että muilla alueilla pidempään asuneista kertoi puhuvansa naapureilleen päivittäin. Viikoittain naapureidensa kanssa kertoi keskustelewansa yli kolme neljästä (kuvio 16). Muiden asuinalueella asuvien luona myös käytiltiin tai annettiin tai saatiin naapuriapua. Yli puolella olikin ystäviä asuinalueellaan ja noin neljänneksellä asui myös sukulaisia samalla asuinalueella.

Kuvio 16. Alueellaan pidempään asuneiden vuorovaikutus muiden asukkaiden kanssa aluetyyppittäin ja 95 % luottamusväli (* = ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$)

Kaiken kaikkiaan tulokset siis osoittavat, että asuinalueilleen pidemmäksi aikaa jääneet arvostavat asuinympäristöään ja ovat oppineet elämään alueensa ikävämmäksi koettujen puolien kanssa. Poismuuttaneiden vastauksissa korostuneet liialliset sosiaaliset häiriöt ja muut sosiaalisen ympäristön häiriötekijät eivät tästä syystä näyttäyty alueilla pitkään asuneiden vastauksissa samalla tavoin asumisviihtymistä heikentävinä tekijöinä, vaikka näiden ilmiöiden olemassa olo alueilla usein tiedostetaankin.

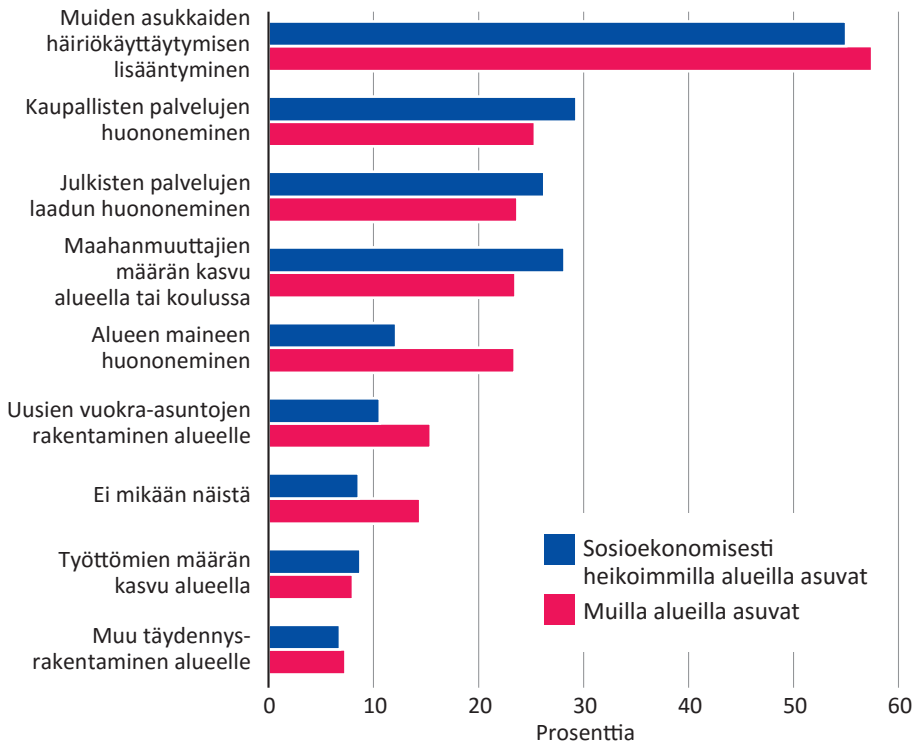
Päätökset jäädä tai muuttaa pois asuinalueelta ovat kuitenkin yhteydessä myös asukkaiden arvioihin alueensa tulevasta kehityksestä (vrt. luku 2.2). Hyvä alueella

viihtymisen voi näin ollen vaihtua muuttohalukkuudeksi, mikäli asuinympäristössä arvioidaan tapahtuvan ikäviksi koettuja muutoksia. Tarkentava kysymys alueillaan pidempään asuneiden muuttohalukkuudesta osoittaa tämänkaltaisen riskin liittyvän erityisesti asuinalueen rauhallisuudessa ja alueen palvelutasossa tapahtuviin muutoksiin. Yli puolet sekä sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla että muilla alueilla pidempään asuneista kyselyyn vastanneista totesi harkitsevansa pois muuttoa, jos muiden asukkaiden häiriökäyttäytyminen alueella lisääntyisi (kuvio 17). Seuraavaksi yleisimmin muuttohalukkuutta lisäävät lähialueen palvelutason heikkeneminen ja maahanmuuttajien määrän lisääntyminen asuinalueella tai alueen koulussa. Muilla alueilla pitkään asuneista reilu viidennes koki myös alueen maineen huononemisen lisäävän halukkuutta muuttaa pois alueelta.

Kuvio 17. Muuttohalukkuutta lisäävät tekijät asuinalueella aluetyypeittäin

Mitkä seuraavista muutoksista saivat harkitsemaan muuttoa pois alueelta?

Tässä luvussa raportoimamme tulokset siis kiistatta osoittavat asuin ympäristön koettun laadun ja siinä tapahtuvien muutosten heijastuvan hyvin selkeästi asukkaiden asuinalueellaan viihtymiseen sekä heidän muuttopäätöksiinsä. Erityisesti kyse näyttää olevan asuinalueen sosiaalisen ympäristön laadusta ja sen vaikutuksista viihtymiseen ja muuttohalukkuuteen. Myös alueen rakennetulla ympäristöllä – etenkin arkkitehtuurin laadulla – sekä alueen maineella ja monietnisyydellä on tulostemme perusteella vaikutusta muuttopäätösten suuntautumiseen ja alueilla viihtymiseen. Seuraavassa luvussa asuinalueen sosiaalisen ympäristön, rakennetun ympäristön, alueen maineen sekä alueen monietnisyyden merkitystä muuttopäätöksille avataan tarkemmin haastatteluaineistosta esiin nousevien kertomusten kautta. Samalla pohdimme, mikä selittää eroja alueelle jäämisen ja sieltä pois muuton välillä.

5 SYVENTÄVIÄ NÄKÖKULMIA MUUTTOPÄÄTÖKSIIN JA KOKEMUKSIIN ASUINYMPÄRISTÖN VAIKUTUKSESTA

5.1 Sosiaalisen ympäristön häiriöiden merkitys

Edellä havaittiin, että asuinalueen sosiaalinen ympäristö erottelee kenties selkeimmin aluetyyppejä toisistaan. Sosiaaliset ongelmat, häiriökäyttäytyminen ja turvattomuuden tunne tuottavat sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla tyytymättömyyttä sekä muuttopainetta selkeästi muita alueita enemmän (ks. kuvio 7; luvut 4.3 ja 4.4; Vilkkama & Vaattovaara 2015). Sosiaalisen ympäristön ongelmat muuttoon työntävänä tekijänä erottavat aluetyyppejä silloin, kun tarkastellaan alueilta poismuuttosyytä. Valintaan vaikuttavina tekijöinä uuden alueen turvallisuus ja rauhallisuus sen sijaan ovat yhtä tärkeitä molemmilta aluetyypeiltä muuttaneille kyselyvastaajille (kuvio 9; luku 4.3). Myös haastatteluissa lähes kaikki totesivat etsivänsä alueita, joiden mielestään olevan rauhallisia ja lasten kasvuympäristöinä mielekkäitä (ks. myös Dhalmann ym. 2013; Vilkkama ym. 2013).

Tarkastelemme tässä luvussa sosiaalisten häiriöiden esiintymistä asuinalueilla ja pohdimme miksi osa kertoi muuttaneensa häiriöiden vuoksi pois ja osa ei. Millaisissa tilanteissa koetut häiriöt lisäsivät muuttohalukkuutta ja milloin niiden merkitys puolestaan jäi vähäiseksi? Aluksi kuvaamme, mistä kyselyyn vastanneet oikeastaan puhuivat raportoidessaan liiallisista sosiaalisista ongelmista muuttopäätökseensä vaikuttaneena syynä.

5.1.1 Havainnot sosiaalisista häiriöistä asuinalueilla

Kyselyssä ilmaistu tyytymättömyys sosiaalisiin ongelmiin selittyi haastatteluissa sekä sosiaalisessa että fyysisessä ympäristössä havaituilla häiriöillä (vrt. Ross & Jang 2000: 402). Fyysisen ympäristön häiriöillä tarkoitettiin rakennusten huonokuntoisuutta, alueen yleistä epäsiisteyttä ja arkkitehtuurin ankeutta. Nämä olivat samalla tekijöitä, joista muuttajat lukivat merkkejä alueen sosiaalisesta ympäristöstä uutta asuinaluetta harkitessaan (vrt. Skogan 1990; Ross & Jang 2000; Kääriäinen 2002; Brunton-Smith & Sturgis 2011). Haastatteluissa mainitut sosiaalisessa ympäristössä koetut häiriötekijät voidaan koota kolmen pääteeman alle: (1) naapurustossa esiintyvä häiritsevä käyttäytyminen, (2) ilkkuvuus ja rikokset sekä (3) naapurien hyvinvoinnin puutteiden näkyminen. Häiritsevää käyttäytymistä kuvattiin esimerkiksi naapurien äänekkäänä juhlimisena tai kadulle kokoontuvina ja levottomuutta aiheuttavina porukoina, mutta ei kuitenkaan varsinaisena rikollisuutena. Tämän kaltaisista sosiaalisen ympäristön

häiriöistä puhuttiin haastatteluissa eniten. Ilkivallalla ja rikoksilla viitattiin pääosin omaisuuteen kohdistuviin varkauksiin ja rikkomisiin, mutta jonkin verran oli todistettu myös väkivaltaista käyttäytymistä. Lisäksi oli havaittu erilaisia merkkejä naapurien taloudellisista tai sosiaalisista ongelmista, joiden vaikutusta omaan asumisviihtyvyyteen pohdittiin tässä yhteydessä.

Alueen sosiaalisen ympäristön ongelmista puhuttaessa *häiritsevään käyttäytymiseen* liitettiin siis yleisen viihtyvyyden ylläpitämisen puutteita, meluamista, nuorison uhkaavaksi koettua porukoitumista, norkoilua ilman näkyvää tekemistä ja alkoholin tai muiden päihteiden nauttimista sekä niistä johtuvia välienselvittelyjä tyypillisesti ostarien tai asemien läheisyydessä.

Ne, jotka kaikki kesät viettää hakemalla Siwasta kaljaa ja juomalla niitä siinä ympäristössä, ja melu kasvaa ja ne roskat tietysti heitellään kaikki... Ne oli niitä ikäviä [puolia edellisellä alueella].

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Humalaiset ihmiset... tai sekaisin olevat ihmiset, ku niitä oli vähän turhan paljon siinä. Tietysti ne keräänty sit siihen, ja sitten ku ostarin vieressä on heti jotain metikkö, niin siellä ne piti omia kokoontumisia ja... Vaik ei ne koskaan mullekaan mitään tehnyt. Mut siit tulee vähän semmonen olotila, et tää ei nyt oo välttämättä kauheen kivaa.

Nainen, 42v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Ilkivalta ja rikollisuus mainittiin muun häiritsevän käyttämisen ohella asumistyytyväisyyttä laskevana tekijänä.

Vähän tympäsi tietty kattoa, että parkissa oli autosta viety stereot ja väkisin yritetty käynnistää, mutta konerikko sillä hetkellä pelasti siltä.

Mies, 30v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-SEH)

...varastettiin niin paljon sitä kamaa siellä [edellisessä taloyhtiössä]. Verkkokellareissa käytiin kaks kertaa ja pyöräkellareista vietiin pyöriä useesti, ni en mä silti kokenu sitä ite sillee turvattomaks...

Nainen, 37v, puoliso ja lapsia, asuu asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Lähes joka viides sosioekonomisesti heikoimmalta alueelta pois muuttanut raportoi kyselyssä edellisestä haastateltavasta poiketen, että tunsivat olonsa turvattomaksi edellisellä alueella (ks. kuvio 8; Vilkama ym. 2013). Haastattelut osoittivat, että omakohtaisilla kokemuksilla väkivaltaisesta käytöksestä ja muiden yhteenottojen näkemisellä oli vaikutusta turvallisuuden tunteeseen alueella. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu vastaavasti, että alueilla, joilla turvattomuutta koetaan usein, syynä ovat erityisesti ar-

vaamattomasti käyttäytyvät ihmiset eli sosiaaliset turvattomuussyyt (esim. Laihinen & Tuominen 2013: 32). Vaikka alueella ei olisi koettu varsinaista rikollisuutta, viitteitä tai potentiaalia sen kaltaiseen toimintaan nähtiin esimerkiksi kuljettaessa päihtyneiden henkilöiden tai nuorisjoukkojen ohi (vrt. Ross & Jang 2000: 402). Tällöin kyseinen tila koettiin epämiellyttävänä, arkielämää häiritsevänä ja jopa uhkaavana. Kielteisiin kokemuksiin vaikuttivat alueen fyysiset ominaisuudet, sillä esimerkiksi huonosti valaistut alikulkutunnelit ja yksinäiset paikat koettiin turvattomampina kuin muut (vrt. Laihinen & Tuominen 2013: 31).

Mä pelkäsin ennalta arvaamatonta käytöstä. Elikä liittyen tietenkin niihin päihtheisiin, mutta sitten myös iltasin siellä kulkiessa, koska must tuntu et mä sain joskus vähän, liikaa huomiota... Naisena tavallaan joiltakin miespuolisilta henkilöiltä siellä... [---] Sit ku meni joittekin alikulkukäytävien ali. Alikulkukäytävät pelottaa, että jos... Tuntuu, että ei oo paljoo ihmisiä ympärillä tai muuta, niin sellaset pelotti.

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Turvattomuuskokemukset, silloin kun sellaisia koettiin, olivat haastateltaville todellisia ja vaikuttivat asuinalueella viihtymiseen. Enemmistö kaikista haastatelluista kuitenkin uskoi, että asuinalueet pääkaupunkiseudulla ovat pääsääntöisesti turvallisia ja että häiriöt ovat satunnaisia ja enemmänkin asumismukavuutta laskevia kuin pelkoa aiheuttavia. Haastateltavat eivät aina puhuneet alueensa ongelmista pelon kautta. Tällöin ne eivät myöskään työntäneet alueelta pois, varsinkaan jos alueella oli asuttu pitkään.

Tollaset lähiostarit on aika murheellinen paikka, et siel on se oma porukkansa. Nimenomaan murheellinen ennemminkin kuin pelottava. Se on aika surullista se meininki siellä, se porukka, joka viettää aikansa siellä. Joilla ei oo niinku rahaa lähtee metromatkalle edes, se ei oo hirveen mieltäylyntävää.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Häiritsevän käyttäytymisen ja ilkeiden lisäksi huono-osaisuuden keskittyminen sekä materiaalisen ja sosiaalisen *hyvinvoinnin puutteiden näkyminen* huolestutti monia alueiden eriarvoistumisen näkökulmasta. Osa arveli, että häiriötilanteet ja turvattomuus lisääntyvät tulevaisuudessa sen vuoksi. Haastateltava, joka oli kokenut turvattomuutta edellisellä asuinalueellaan, kuvaili huoltaan alueiden epätasaisesta kehityksestä:

Mua haittaa se, jos alueet epätasa-arvoistuu. [---] Must on tosi outoo, et mä en halua mennä sinne [lähialueelle], koska mä pelkään, ja sit toiset joutuu kasvattaa siel lapsii. Niin mun mielestä sellasta ei pitäis olla, et jotenkin tollanen luokkajako myös asutuksessa pitäis tosi voimakkaasti estää.

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen aiheutti siihen huomiota kiinnittäneille pohdintoja siitä, pitäisikö heidän naapurina jotenkin puuttua havaitsemiinsa ongelmiin.

Jos siel on ikkuna auki ja sieltä kuuluu ihan järkyttävää huutoa lapsille, en voi ymmärtää miten voi... Siis henkistä väkivaltaa. Mieltii, että missä vaiheessa pitäis ilmottaa jostain, mut ku ei oikeesti tiedä sitten mitä siellä tapahtuu.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Silloin kun haluttiin hakeutua rauhalliseen asuinympäristöön, kuvattiin toivetta muuttaa sellaiselle alueelle, jossa edellä kuvatun kaltaisia tilanteita ei tule vastaan.

Kunhan eivät vedä toisiaan kuonoon, eikä tee kellekkään muullekaan pahaa. Rääkkää eläimiä tai omia lapsiaan tai mitään semmosta, mistä mä voin kuvitella tai ajatella, et siellä on rikollista toimintaa tai vääränlaista, johon mä joutusin sitten puuttumaan. Et nyt tää loppuu tää homma. Et mä saan asua itseki rauhassa, kun mun ei tarvi sellasta asiaa funtsaa.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

Sosiaaliselta ympäristöltään levottomiksi miellettyjä asuinympäristöjä siis vältettiin uutta aluetta valittaessa. Ennakkokäsitykset häiriöiden esiintymisestä paikantuivat kaupungin tai suurten asutusyhtiöiden vuokrakerrostalo-kohteisiin esikauptialueilla. Myös ostarit ja asemien seudut erottuivat kohteina, joissa häiriöitä ajateltiin esiintyvän. Päätelmiä sosiaalisesta ympäristöstä tehtiin myös asuinalueen fyysisen ympäristön ja sen näkyvien ominaisuuksien perusteella. Hoitamaton, epäviihtyisä miljöö ja asuinrakennusten karu ulkonäkö yhdistettiin yleisen epäviihtyisyyden lisäksi levottomuuteen ja turvattomuuteen asuinalueella.

Se on semmonen saareke, missä on mun mielestä suhteessa liikaa vuokra-asuntoja, kaupungin vuokra-asuntoja, siis näitä kerrostaloja, missä on sitä ongelmaporukkaa niin paljon.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitaloasunnossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Mä luulen, et se on se alueen yleinen epäsiisteys. Mun mielestä se kertoo siitä, että jos on yleisesti epäsiistiä, niin musta tuntuu, että silloin sillä alueella on epäsosiaalista käyttäytymistä ja silloin siellä on päihdeongelmaisia. Ja että silloin siellä on liian vähän ihmisiä, jotka oikeesti haluaa pitää sen alueen tavallaan kunnossa.

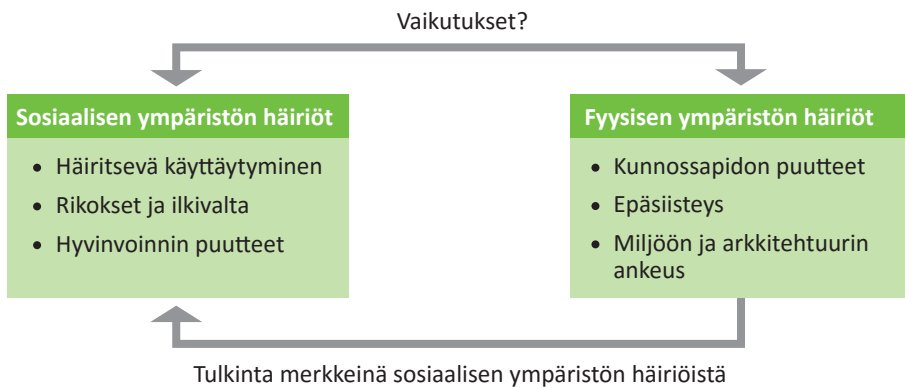
Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Tää on ihan tämmöstä mutu-tuntumaa, mä en osaa nimetä noista lähiöistä mitään spesiaalia, mutta semmonen tietty rakennuskanta, mitä rakennetaan lähiöihin. 90-luvun nää tämmöset tietyn näköset talot. [---] Samanikäisiin asuinalueisiin liittyy tietynlaisia ongelmia ja sit ne pomppaa samannäköisissä paikoissa.

Mies 34v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Kuvioon 18 on koottu edellä kuvattuja haastatteluissa esiintyviä sosiaalisen ympäristön häiriötekijöitä ja niitä fyysisen ympäristön ominaisuuksia, joista tehtiin päätelmiä alueen ominaisuuksista muuttopäätöstä tehdessä. Mielikuvat vaikuttivat huomattavasti aluevalintaan (ks. tarkemmin luku 5.3). Arviot asuinalueen rauhattomuudesta tai sosiaalisesta ympäristöstä eivät siten aina perustuneet omakohtaisiin kokemuksiin.

Kuvio 18. Asuinalueen sosiaalisessa ympäristössä tyytymättömyyttä aiheuttavia tekijöitä

Koska kaikki jonkinasteisia häiriöitä asuinalueellaan kokeneet eivät kuitenkaan vaihda asuinalueitaan, tarkastelemme seuraavaksi, milloin ongelmat muuttuvat niin häiritseviksi, että niillä on vaikutusta muuttopäätöksiin.

5.1.2 Kokemusten yhteys elämäntilanteeseen ja asumishistoriaan

Havaituista häiriöistä ja niiden merkityksestä omaan asumiseen ei puhuttu haastatteluissa mitenkään yksinäisesti. Häiritsevyykokemukset, silloin kun niitä oli koettu, olivat yksilöllisiä ja perustuivat subjektiivisiin arvioihin (vrt. Lee ym. 1994; Papps 1998: 645). Näistä yksilöllisistä käsityksistä kuitenkin muodostuu myös kollektiivisia rakenteita, jotka vaikuttavat muuttoja suuntaavasti. Elämäntilanteen muutokset, ympäristölle asetetut odotukset, naapurisuhteet, elämäntavat ja aiemmat kokemukset

vaikuttavat keskeisesti siihen, minkälaiset ilmiöt koetaan vakavina ja kuinka herkästi päädytään vaihtamaan tai välttämään joitakin asuinalueita.

Muutokset elämäntilanteessa vaikuttavat voimakkaasti asuinympäristöä kohtaan asetettuihin odotuksiin muuttopäätösteorioiden olettamalla tavalla (ks. luku 2.1). Esimerkiksi perheellistymisen myötä asuinalueita alettiin tarkastella uusin silmin ja asuinympäristöön kohdistuvat odotukset muuttuivat (vrt. Pinkster ym. 2014). Erityisesti lasten synnyttyä, tai heidän alkaessa liikkumaan alueella itsenäisemmin, alettiin kiinnittää huomiota eri asioihin kuin aiemmin ja asuinympäristön laatua arvioitiin eri näkökulmasta.

Sanotaan, et noiden lasten jälkeen on tullut huomattavasti konservatiivisemmaks asuinalueiden suhteen.

Mies, 39v, puoliso ja lapsia, asuu itse rakennetussa omakotitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Nyt on pieniä lapsia, niin kyl se parempi on vähä niin ku olla rauhallisemmassa.

Mies, 41v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Sit me todettiin jossain vaiheessa, että se ei ehkä oo lapselle maailman paras kasvuympäristö. Siinä on kyllä ihan siis, tykkäsin hirveesti asua, mut jotenkin silmät aukes sen jälkeen, kun olikin pieni lapsii.

Nainen, 42v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Lapsiperheet olivat muita herkempiä muuttamaan paremman asuinympäristön perässä, erityisesti jos edellinen alue koettiin joltakin osin turvattomaksi tai sen katsottiin muuten olevan sopimatonta pienille lapsille (ks. myös Dhalmann ym. 2013).

Siinä istu 12-v muksut jo niitten spurgujen kanssa tupakoimassa ja ehkä ottamassa pari huikkaa kaljaaki siinä aukiolla, niin se ei houkutellu yhtään. Sen takia mä halusin siltä alueelta pois.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Ja en kokenu mitenkään, et se on lapsille turvallinen. [---] Esimerkiks mä en mun vanhempaakaan lasta päästäny yksin pihalle ollenkaan.

Nainen, 33v, lapsia, asuu vuokra-asunnossa pienkerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Muutama vanhempi ennakoi myös alkavaa koulutaivalta. Heitä mietitytti, että heidän lapsensa menevät mahdollisesti samaan kouluun alueen häiritsevästi käyttäytyvien vanhempien kouluikäisten lasten kanssa (ks. myös Dhalmann ym. 2013).

Nyt varsinkin lasten myötä, niin sitä on alkanu miettiin enemmän. Minkälainen se kouluympäristö on ehkä tulevaisuudessa tai muuta.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsia, asuu rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Kysyttäessä tulevaisuuden suunnitelmia monet miettivät muuttamista erityisesti lasten etua silmällä pitäen. Esimerkiksi jos lapsi oli jo aloittanut opintiansä, koulua ei lähdetty kevyin perustein vaihtamaan. Lasten koulun aloittamisen jälkeen muuttosuunnitelmia kerrottiin usein lykättävän, jotta lapsi saa pitää tutut kaverinsa. Jos muutto kuitenkin oli ajankohtainen, uutta asuntoa kerrottiin etsittävän siten, että lapsen jo muodostetut kaverisuhteet ja koulu säilyvät. Useissa perheissä ensimmäinen alueen vaihtamiseen liittyvä pohdinta, alueen arviointi ja mahdollinen muutto, toteutettiin lasten syntymän paikkeilla ja toinen juuri ennen kouluikää.

Itse asiassa se alue, missä me asuttiin aikasemmin, niin me ei oikeen viihdytty siellä. Me ei tykätty siitä alueesta, siellä oli vähän turvatonta. Ja sit mä olin siinä jo raskaana eli me haluttiin... Se oli oikeastaan se päätös kans, et pois sieltä vähän turvallisemmalle ja eri ympyröihin kokonaan. Tosiaan, et se asuinalue ois sit parempi lapsellekin sitten, sitä ajatellen lähinnä.

Nainen, 38v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Lapsiperheiden vanhemmat suhtautuivat kahdenlaisesti mahdollisiin alueen ongelmiin: osa halusi suojella lasten viattomuutta ja osa puolestaan koki, että elämän rosojen tunnistaminen kasvattaa. Osa ensimmäisen ryhmän vanhemmista oli tehnyt päätöksen muuttaa pois entiseltä alueeltaan naapurustossa näkyvien ongelmien takia perheen perustamisen myötä (ks. myös Dhalmann ym. 2013). Vanhemmat eivät halunneet, että lapset joutuvat näkemään ”elämän nurjaa puolta” liian varhain ja kasvamaan liian nopeasti tai että heillä on mahdollisuus joutua ”huonoon seuraan”. Osa asuinalueillaan pitkään asuneistakin oli tätä mieltä, mutta he eivät olleet muuttaneet pois, koska ikäviä tilanteita oli arjessa mahdollista välttää (ks. myös luku 4.4).

Tommoset niinku rappioalkoholistit, niin nehän ei paljoo ulkomuotonsa tai kielenkäyttönsä päälle kato, et siis sillä tavalla lapsia ei mielellään altistas sille... kirjolle mitä siellä on tarjolla.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Nykyisellään jos ajattelee, et tälläsen pikkusällin kanssa siellä oleilee ja et se kasvais siel ympäristössä, niin kyl se ehkä pikkasen ois ikäviä esimerkkejä ja ihmisiä, joita joutus ihan varomaan, ja pikkasen oleen huolissaan...

Mies, 30v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-SEH)

Mä en halua, että mun lapset lähtökohtaisesti asuu alueella, missä niillä on mahdollisuus joutua huonoon seuraan. Siis mä en tarkota, että meidän lapset ei, ne voi ihan hyvin joutua, ne voi itekin järjestää itelle hankaluuksia. Mä en sano, et ei meidän lapset ikinä, ne voi ihan hyvin olla murrosiässä vaikka mitä sekakäyttäjiä, vaikka ne asuis täällä. Mutta se mahdollisuus joutua semmoseen seuraan.

Nainen, 42v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

En mä halua mun tyttäreni näkevän elämän nurjaa puolta vielä tuossa vaiheessa, että kyllä se oppii sen kuitenkin. Kyl se sit vastaan tulee elämän varjopuoletkin.

Mies, 42v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Toisen ryhmän vanhemmat sitä vastoin kokivat, että oma alue tai edellinen alue oli lapsiperheelle hyvä, vaikka siellä olisi häiriöitä havaittakin. He kokivat lasten kasvatuksen näkökulmasta, että omat lapset ”ovat saaneet erilaisia eväitä kohdata ihmisiä ja nähdä vähän laajemmin” ja että he voivat myöhemmin hyötyä siitä, että ymmärtävät ”elämän koko kirjon”. Tällä he tarkoittivat sitä, että lasten on hyvä nähdä, että on erilaisia tapoja elää ja että kaikkien kanssa voi tulla toimeen.

Mut just se, että näkee erilaisii ihmisii. Et ei pelkästään tosiaan se etnisyys, vaan myös siis ihan varallisuuserojakin. Et ymmärtää, et maailmas on erilaisii ihmisii. Koska se on just toi tommonen tietylle keskiluokkaselle asuinalueelle umpioituminen, niin se... Siinä on tietysti puolensa, että voi olla ehkä vähän turvallisempaa. Mut siinä huono puoli on se, että ei ne oikeesti tajuu siellä ne kersat, jotka kasvaa, et mimmonen maailma on.

Nainen, 41v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut nykyisessä asunnossa 2 vuotta, mutta asunut Helsingissä lähialueella yhteensä 9 vuotta (SEH-SEH)

Mut että se, mistä mä oon toisaalta ylpee, mun lapset on saanut kasvaa tommosessa ympäristössä. Et ku mä ite oon tosiaan töissä tuolla erittäin vauraassa ympäristössä, erittäin vauraitten nuorten kanssa oon tekemisissä ja muuta. Niin kyllä mä luulen, että mun lapset on saaneet elämänsä ihan erilaisia eväitä kohdata ihmisiä ja erilaisuutta ja pärjätä ja nähdä vähän laajemmin.

Nainen, 49v, puoliso, lapset muuttamassa juuri kotoa, asuu omistusasunnossa rivitalossa, asunut 15 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Aluetta vaihtaneiden lapsiperheiden tavoin myös muutama pariskunta ja yksinasuva koki elämän olevan joillakin alueilla liian levotonta tai muutoin ristiriidassa oman elämäntavan kanssa. Esimerkiksi iän myötä ajateltiin, ettei enää ymmärretä nuorisoryhmien toimintaa, ja se aiheutti turvattomuuden tunnetta tai häiriökokemusta (vrt. Wallin 2014).

Ku ei pystynyt ikkunoita pitämään kesäsin auki ollenkaan, jos meni nukkumaan. Et se meteli ja huuto jatku sitte aamuun asti, et se on aika rauhatonta. Että ehkä sitä jotenki tuntu, että ku tulee ikää lisää, niin sitten arvostaa enemmän tollasta hiljasuutta ja omaa rauhaa.

Mies, 38v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Mä en tiedä, se on omituinen juttu, koska toisaalta mä mietin, et liittyys se siihen, että mä oon vanhentunut. Et alkaaks se liittyy jotenkin omaan ikään, et alkaa kokee nuorisojoukot uhkaavana. En mä tiedä, tosi absurdia ajatella, mutta voi se olla niinkin, että ei tavallaan enää kuulu siihen joukkoon.

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Ongelmien häiritseväksi kokemiseen vaikuttivat elämäntilanteen lisäksi arviot siitä, millaiseksi suhteet naapureihin koettiin (vrt. Cheshire & Fitzgerald 2014: 18–19) ja erityisesti, nähtiinkö naapurien tukevan omia normikäsityksiä ja elämäntapaa (ks. luku 2.2; vrt. Haverinen & Heinonen 2013: 89). Ympäristö voi siten mahdollistaa tämän luvun alussa kuvattuja häiriöitä ja niistä johtuvia turvattomuuskokemuksia tai vähentää niitä (vrt. Kempainen ym. 2014: 9). Naapurisuhteiden merkitystä turvattomuus- tai häiriökokemuksiin ei suoraan kysytty aineistoa kerättäessä. Haastatteluista piirtyy kuitenkin kuva siitä, että alue mielletään turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi, jos naapurustossa on jollakin tavalla tuttuja tai muita asukkaita, joiden koetaan ylläpitävän sosiaalista kontrollia ja noudattavan samoja normi- ja käyttäytymissääntöjä. Tämä päti vaikka kiinteitä henkilökohtaisia suhteita ei solmittaisikaan. Myös muuttopäätöstä tehtäessä ja uutta aluetta valittaessa elämäntapojen vastaavuuteen kiinnitettiin huomiota.

Se, että sopis jotenki samaan muottiin, että käydään ylipäätään töissä ja mielellään pidettäs vähän itsestä huolta työssäkäynnin jälkeen. Et ei se työssäkäyntikään pelkäästään. Et jos sen jälkeen aina vaan pistetään lekkeriks, niin mieluummin sitten pois sieltä, jos ei oo pakko.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, toinen tulossa, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Tätä on ehkä vaikea sanallistaa, eikä voi ehkä leimata mitään aluetta varsinaisesti. Mä luulen, että eri alueilla on eri ilmapiirejä. [---] Joillain tietyillä alueilla on ehkä enemmän sellaisia ihmisiä, joiden kanssa ei ehkä kokisi olevansa maailmankatsomuksellisesti ihan samalla viivalla.

Mies, 32v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Se kuulostaa vaan niin karulta, koska mä en millään tavalla halua väheksyy niitä, jotka tienaa vaik vähemmän tai joilla on elämä vähän heikommissa kantimissa. Mut tottakai, jos sun rahat menee, jos sä elät vaik sossun rahoilla, niin ethän sä voi kauheen kallista vuokraa ottaakaan. Ja silloin siel voi olla jotain tämmöstä, et ne kaikki rahat menee sit niihin aineisiin tai johonkin muuhun, mikä ei sit taas tue sitä mun... Tai en haluais asua sellasessa naapurustossa, koska se aiheuttaa kuitenkin tietynlaista levottomuutta.

Nainen, 31v, asuu yksin vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Ongelmallisiksi ja muuttoon vaikuttaviksi häiriöt siis muodostuivat, jos haastateltu koki, että enemmistö naapureista ei jakanut samoja normeja (vrt. Haverinen & Heironen 2013). Samankaltaista elämäntapaa edustavien asukkaiden koettiin luovan turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi seuraava sosioekonomisesti heikommalta alueelta pois muuttanut haastateltava oli tuntenut olonsa turvattomaksi, koska koki, että naapurustossa oli kulkenut vain vähän ihmisiä, joiden apuun hän saattoi luottaa. Uudella alueella sen sijaan häiriötekijät olivat kontrollissa juuri muiden siellä kulkevien vaikutuksesta.

Mä asun nyt siel [alueella x] ja tosiaankin siin on myös alkoholistien koti tai joku semmonen vieressä. Mut en mä pelkää sitä ollenkaan, koska yleensä se alue muuten on, tai et siel on tavallisia ihmisiä koko ajan ympärillä. Niin sit tavallaan tietää, että et jos nyt jotain tapahtuu, niin täs on ihmisiä ympärillä auttamassa.

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Osalle sosiaalinen samankaltaisuus oli erityisen tärkeää ja he pyrkivät hakeutumaan alueelle, jonka kokivat vastaavan elämäntapojen lisäksi myös sosioekonomisesti omaa tilannetta. Pyrkimys kaventaa sosiaalista etäisyyttä näkyi tällöin asumistoiveissa (ks. luku 2.2).

Niin kauan, ku yleisten kriteerien mukaan mä en itse ole huono-osainen, niin en halua olla semmosten ympäröimänä. Ei varmaan kukaan muukaan. Se riittää, koska se vaikuttaa kaikkeen.

Mies, 38v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa paritalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pysyneet tai niillä pitkään ennen muuttoa asuneet puhuivat jonkin verran enemmän *tottumisesta* erilaisiin kohtaamisiin kuin muut haastatellut (ks. myös luku 4.4). Häiriöiden ei siksi aina koettu vaikuttavan oman lähiympäristön tai arjen kokemiseen, eli *"haittaavan omaa menoa"*. Osa myös piti siitä, että alueella on *"elämänmakua"* tai ajatteli, että kaikkialla on samanlaista, eikä *"ongelmatonta paikkaa ole olemassakaan"*. Erityisesti alueellaan pitkään asuneet olivat tätä mieltä.

Tietysti on tullu tämmöstä, miten mä sanosin, kokemuksia ja huumoria. Kun tutustuu ihmisiin, niin on semmosta, aika paljon semmosia näkemyksiä, joita on hirveen vaikee itse asiassa selittää semmoselle, joka ei asu tämmöisellä alueella. Että ei oikeestaan pelkää hirveesti mitään, mut toisaalta sitten taas, osaa varoo. Se on semmonen jännä. [---] Et jos mä nään, et tulee joku tosiaan nuorisojengi tuolla vastaan, niin en mä sitä pelkää. Mut mä en myöskään lähe siitä, että he välttämättä olis erityisen ystävällisiä mulle.

Nainen, 41v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut nykyisessä asunnossa 2 vuotta, mutta asunut Helsingissä lähialueella yhteensä 9 vuotta (SEH-SEH)

Kai täällä on tottunut liikkuun ja olemaan, en mä kammoksu mitään. Jos mä tuon ystävän tänne [alueelle x], niin huomaa heti, joka ei oo [täältä]. Niin se on vähän ihmeissään, et miten täällä voi asuu, kapakoita joka nurkassa.

Nainen, 53v, asuu aikuisen tyttären kanssa kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 14 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Osa asuinaluettaan vaihtaneista myös painotti, että vaikka he olivatkin havainneet edellisellä alueella joitakin häiriöitä, ne eivät olleet syynä muuttopäätökselle. Samalla he totesivat, että kaupungissa asuessa tulee hyväksyä jonkin asteiset häiriöt ja että ne kuuluvat kaupunkielämään (vrt. Tani 2001: 152).

Ei mulla silleen negatiivista sanottavaa [edellisestä alueesta], tiettenkin mä oon lähiöissä asunu koko ikäni. Tiettenkin, ehkä jollain sellaisella, joka on asunu hienostoalueella, niin se kun menee sinne, niin se kattoo pitkään kaikkia siellä, mutta mulle se oli ihan normaalia. [---] Saattaa siellä joku tulla kaljakassin kanssa vastaan, kävelee silleen vähän, että hyvä että kävelytie riittää, mutta ei se sulle mitään tee. Se voi moikata sua. Joku [toinen] voi säikähtää sitäkin jo. Meitä on niin monenlaisia ja vaatimukset on ihan erilaisia.

Mies, 49v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä kehyskuntaan (SEH-M)

Haastateltujen joukossa oli kuitenkin myös heitä, jotka olivat muuttaneet toisaalle koettuaan häiriöt kestävämmiksi edellisellä alueella. Tällöin he pyrkivät uutta valitessaan välttämään hieman korostetusti niitä tekijöitä, jotka olivat saaneet heidät alun perin muuttamaan.

...siellä kumminki näki sitä väkivaltasuutta ja semmosta...

Nainen, 40v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Se alko menee huonommaks ja huonommaks se toiminta. Ja sit siel alettiin niinku hajottamaan paikkoja ja kerhohuoneita rikottiin ja ikkunoita rikottiin...

Nainen 37v, asuu yksin asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

5.1.3 Sosiaalisten häiriöiden esiintymisen tapaan liittyvät tekijät muuttoon vaikuttavina syinä

Edellä kuvattujen yksilöön liittyvien seikkojen eli elämäntilanteen muutosten, omaa elämäntapaa tukevien naapuruston normikäsitusten ja asumishistorian lisäksi häiriöiden ongelmalliseksi kokemiseen vaikuttavia tekijöitä olivat niiden esiintymisen paikantuminen, toistuvuus, vakavuus ja määrä.

Yksi merkittävimmistä tekijöistä, joka vaikutti siihen kuinka häiritsevinä mahdolliset ongelmat koettiin, oli niiden *paikantuminen* suhteessa omaan asuinpaikkaan. Alueen sosiaalisista häiriöistä puhuttiin usein niin, että oma lähialue erotettiin varsinaisista ongelma-alueista ja alueen sisällä tehtiin erotteluja huonompiin ja parempiin alueisiin sekä puheessa että konkreettisesti (vrt. Osborne ym. 2011; Vilkama & Vaattovaara 2015). Alueella siedettiin häiriöitä, jos ne paikantuivat rajatulle alueelle ja omasta asunnosta etäälle, esimerkiksi ostarin tai aseman ympäristöön (vrt. Laihinen & Tuominen 2013: 31). Useimmat haastatelluista asuivat tai olivat asuneet etäällä sellaisista alueensa paikoista, joilla he kokivat häiriöitä esiintyvän. Tällöin ongelmilla ei ollut myöskään alueelta poistoyöntävää vaikutusta (vrt. Pinkster ym. 2014; Vilkama & Vaattovaara 2015).

Ainut mikä siellä oli, oli se aseman seutuhan siellä on kans ikävämpi, mutta muutenhan se on tosi kaunista, vehreetä ja rauhallista aluetta.

Nainen, 50v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-SEH)

Yleensä tämmöset ei-sosiaaliset, miten sen nyt sanois kauniisti, niin ne yleensä on sitten näitten kauppojen ympärillä ja me ei asuta siinä kauppojen lähellä.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, asunut yli 10 vuotta samalla lähialueella Espoossa (SEH-M)

Siis nehan on aika paikallisia tämmöset jutut [häiriöt], tai hyvin paikallisia ku puhutaan tyyliin sadoista metreistä.

Mies, 35v, puoliso, asuu omistusasunnossa pientalossa, kotoisin samalta alueelta Espoosta (SEH)

Ne on usein yksittäisiä taloja, mitkä on ne ongelmat. Eihän niitä nyt loppupeleissä, jos ei nyt satu asumaan just siinä seinänaapurissa, missä on joku piripää, niin ei se sinänsä haittaa.

Mies, 39v, puoliso ja lapsia, asuu itse rakennetussa omakotitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Jos levottomaksi katsotun alueen ja oman asuinpaikan väliin jäi vyöhyke, joka erotti ne toisistaan, oma kortteli tai välitön lähiympäristö koettiin mukavaksi ja rauhalliseksi. Lähes kaikki jonkin asteisia häiriöitä havainneet kokivatkin, että etäälle sijoitettuja häiriöitä oli mahdollista ennakoita ja kiertää kulkureittejä muuttamalla (vrt. Vilkama & Vaattovaara 2015).

Se on mun mielestä kans osittain sellasta jotain, miten sit kaupungissa oppii liikkumaan silleen, et osaa katsoa etukäteen, että mitä kautta kiertää minkäkin porukan silleen, että ei itse törmää niihin.

Nainen, 34v, puoliso ja lapsi, asuu sukulaisen omistamassa asunnossa pientalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Tai sanotaan niin päin, et jos näkee kaukaa reitillä jotain semmosta, missä on ongelman merkkejä, niin sit sitä, jos se ei oo hirveen iso vaiva, niin saattaa kääntyä yhtä kulmaa aikasemmin.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Kyl se vaikutti sillä lailla, et tottakai ku mä tunsin sen alueen, niin mä kiersin ne tietyt paikat kauempaa ehkä, et menin sit niitä omia tutumpia reittejä ja välttelin niitä niin sanottuja baarin edustoja.

Nainen, 38v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Muutama haastatelluista ei liikkunut myöhäisinä kellonaikoina esimerkiksi asemien tai ostarien seuduilla, koska ajatteli, että siellä on mahdollisuus joutua kohtaamaan häiriöitä.

Aseman seutu myöhään illalla ei ehkä oo sitä parasta seutua hengailla muuten vaan. Siellä on kumminkin kaikkia baareja ja varmasti huumekauppaa ja muuta tämmöstä epämäärästä jengiä notkuu siellä alueella.

Mies, 36v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

Asuinympäristön kielteiset ominaisuudet kasaantuivat mielikuvissa samoille alueille. Rauhattomiksi käsitetyillä alueilla ei ajateltu olevan mitään vetävää tekijää, joka kompensoisi ikäviä mielikuvia ja houkuttelisi alueelle. Esimerkiksi eräs perheen isä, joka oli hakeutunut ensimmäisen lapsen syntymän aikoihin aiempaa rauhallisempaan asuinympäristöön, paikansi välteltävät tekijät tietyntyyppisille alueille.

No, lähiömestat. Siis vuokrakasarmialueet tai niitten laitamillekaan. Tavallaan arvostetaan liikaa sitä rauhallisuutta ja sellasta yleistä viihtyvyyttä, et ei kaivata mitään semmosta rähinää tai semmosta no, mitä kaikkea se nyt sit tuokin. Epäjärjestystä ja epäsiisteyttä. [---] Että tommosilla alueilla, mitkä on tavallaan näivetetty ja sit niillä on se yks ostari, missä on joku kaks kirppistä ja kolme baaria terasseineen ja virtsalta haisevat kongit. Tavallaan siellä ei oo oikein mitään. Hyvä, jos joku Alepa on siellä pysyny. Niin on ne aika sellasia epähoukuttelevia paikkoja.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, toinen tulossa, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Paikantumisen lisäksi merkittävä tekijä häiriöiden ongelmalliseksi kokemisessa on niiden toistuvuus (vrt. Millie 2009: 16–17). Satunnaisiin häiriöihin suhtauduttiin kaupunkiasumiseen kuuluvana ilmiönä, mutta toistuvat ongelmat aiheuttivat stressiä. Asumismukavuuteen vaikuttava häiriö voi olla hyvinkin paikallinen yksittäistapaus, mutta riittävän vakavana tai usein toistuvana se laskee asumistyytyväisyyttä ja lisää halukkuutta muuttaa pois.

Siel oli paljon varkauksia, meiltäkin vietiin. Ensimmäiseks vietiin lastenrattaat, sit vietiin miehen skootteri, sit vietiin miehen polkupyörä ja rikottiin toinen, et niin paljon kuitenkin.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Se oli tosi villii menoo, et se häiritsti. Satunnainen musiikki tai satunnaiset bileet jossain, niin ihan sama. Mut se oli sellasta aamusta iltaan se meteli siellä, ja ne potki autoja ja tällästä. [---] Kyl se tavallaan voi ykskin tämmönen asunto pilata tosi paljon.

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa pienkerrostalossa, asunut 13 vuotta samalla alueella ja miltei koko ikänsä lähialueella Helsingissä (SEH)

Häiriöiden paikantumisen ja toistuvuuden lisäksi halukkuuteen vaihtaa aluetta vaikutti myös häiriöiden vakavuus, joka saattoi vaihdella pienestä ärsytyksestä ilkeältä ja suoranaisiin rikoksiin. Jälkimmäisiä olivat esimerkiksi polkupyörävarkaudet ja kellarivarasto- tai automurrot sekä vakavammissa tapauksissa itse kohdattu väkivalta tai sen uhka. Jos häiriöt olivat niin vakavia, että ne vaikuttivat turvallisuuden tunteeseen, muuttohalukkuus kasvoi. Lisäksi häiritsevyyttä kasvatti, jos ongelmia oli paljon ja jos niitä esiintyi samanaikaisesti sekä välittömässä naapurissa että muualla alueella. Toisin sanoen erilaisten ongelmatekijöiden *kasaantuminen* vaikutti muuttohalukkuuteen yksittäisiä häiriöitä voimakkaammin.

Se oli mun ja mun miehen yhteispäätös [muuttaa pois]. Suurin syy oli seinänaapurit, jotka soitti sähkökitaraa noilla vahvistimilla ja siis sitte yläkerrassa oli levottomia naapureita ja siitä meni hermot... [---] Siis neutraalein termein, et se on kauheen eläväinen katu. Mut sit sen alko nähdä uusin silmin, ku alko rasittaa ne seinänaapurit. Täitsä ku yks asia alkaa rasittaa, ni sit alkoki kiinnittää huomioo. Ku oli levotonta ja löyty jotain ruiskuja jostain ja jotain tämmöstä. Ni sit tuli semmonen jotenkin, ei turvaton olo, vaan semmonen olo, että en mä halua asua näin. Mä haluan asua kaupungissa, mut ei tää oo nyt se paikka, mis mä haluan asua. Et ei ollu rauhallista kotona naapureiden takia ja sitte ei ollu rauhallista kadulla.

Nainen, 43v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

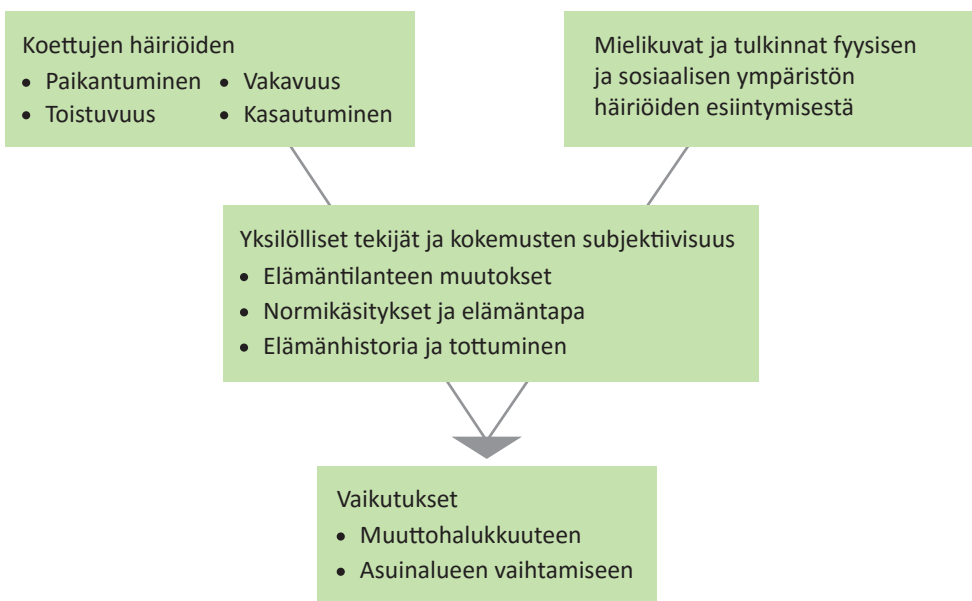
Suurin osa sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvista kertoi viihtyvänsä kuitenkin hyvin asuinalueellaan. Vaikka heillä olisi ollut taloudellinen mahdollisuus muut-

taa toisaalle, he eivät sitä tehneet alueelleen kiinnittävistä syistä, esimerkiksi asunnon sopivuuden, ihanteellisen sijainnin ja lasten koulun vuoksi (ks. myös luku 4.4; Vilka-
ma & Vaattovaara 2015). Moni sekä muuttajista että alueillaan pitkään asuneista, vie-
roksui sitä, että sosiaalisen ympäristön häiriöt olisivat tärkeimpiä asumista ja arkea
määrittäviä tekijöitä omalla nykyisellä tai entisellä asuinalueella. He toivatkin esille
runsaasti alueidensa hyviä puolia. Haastatteluista piirtyi kuva, että pääosin pääkau-
punkiseudun asuinalueilla asumisen ja elämisen laatu on joistakin havaituista ongel-
mista huolimatta korkea. Usein kokemukset häiriöistä yhdistyivät muihin muuttotar-
peisiin. Osalla haastatelluista muuton oli alun perin laukaissut jokin muu tekijä, ku-
ten asumisoikeuden päätyminen edellisessä asunnossa tai halu ostaa omistusasunto.
Alueella mahdollisesti esiintyneet ongelmat vaikuttivat tällöin alueelta poistyyntävästi
vasta muuttopäätöksen toisessa vaiheessa. Näkemys esimerkiksi etäälle paikantuvi-
en ongelmien vaikutuksesta muuttui, kun aluevaihtoehtoja alettiin katsoa uusin sil-
min. Havaitut häiriöt mainittiin usein toissijaisina muutto- tai alueiden välttelysinä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kokemuksiin sosiaalisen ympäristön häiriöiden
ongelmallisuudesta vaikuttavat sekä yksilölliset tekijät (elämäntilanne, elämänhisto-
ria ja ympäristölle asetetut odotukset) että häiriöiden esiintymisen tavat (kuvio 19).
Näillä molemmilla ulottuvuuksilla on vaikutusta muuttohalukkuuden syntymiseen
häiriöitä kohdattaessa. Mielikuvat ja tulkinnat häiriöiden esiintymisestä puolestaan
vaikuttavat asuinalueelle asetettujen odotusten kautta uuden alueen valintaan. Mie-
likuvia tulkitaan erityisesti oman elämäntilanteen, mutta myös muiden yksilöllisten
tekijöiden kautta.

Kuvio 19. Koettujen häiriötekijöiden vaikutus alueella viihtymiseen ja
muuttopäätöksiin

Laatikko 1.

Sosiaalisen ympäristön häiriöt vaikuttivat alueella viihtymiseen ja muuttopäätöksiin, jos

- ne paikantuivat lähelle kotia
- niitä ei ollut mahdollista välttää arjessa
- ne olivat toistuvia
- ne olivat vakavia
- alueella esiintyi useita ongelmia samanaikaisesti
- alueen ja asunnon ominaisuudet eivät muutoin vastanneet toiveita

Muuttoalttiutta lisäävät yksilölliset tulkinnat alueen sosiaalisen ympäristön häiriöistä, erityisesti jos

- elämäntilanne oli muuttunut tai muuttumassa
- muut naapuruston asukkaat eivät tukeneet omia elämäntapakäsityksiä
- alueelle ei ollut muodostunut sinne kiinnittäviä tekijöitä
- aluetta ei koettu turvallisiksi

5.2 Suhtautuminen asuinalueiden etniseen rakenteeseen

Edellisessä luvussa kuvattujen sosiaalisten häiriöiden tapaan maahanmuuttajien korkea määrä asuinalueella nousi kyselyssä esiin muuttopäätöksiin vaikuttaneena syyinä, joka korostui sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneiden vastauksissa huomattavasti muilta alueilta muuttaneita enemmän (ks. kuvat 6a, 6b ja 7). Haastatteluissa havaittiin, että tämän näkemyksen taustalle kätkeytyi hyvin erilaisia perusteluja. Lisäksi haastatteluista nousi esille myös paljon monietnisen asukasrakenteen hyviä puolia korostavia näkemyksiä.

Suuri osa aikaisemmista tutkimuksista, jotka käsittelevät asuinalueen etnistä rakennetta muuttosyiden ja alueiden välttämisen näkökulmasta, on tehty Yhdysvalloissa (ks. luku 2.2). On kuitenkin kiistanalaista, miten hyvin yhdysvaltalaiset teoriat soveltuvat pohjoismaiseen kontekstiin. Siksi tarkastelemme tässä luvussa ensin sitä, mistä syistä osa kyselyvastaajista koki maahanmuuttajien määrän liian suureksi omalla asuinalueellaan ja miksi osa mainitsi, että alueen etnisellä asukasrakenteella on vaikutusta oman muuton suuntautumiseen. Tämän jälkeen käsittelemme edellisistä poikkeavia näkemyksiä, joissa tuotiin esille positiivisia kokemuksia asukasrakenteen moninaisuudesta naapurustossa.

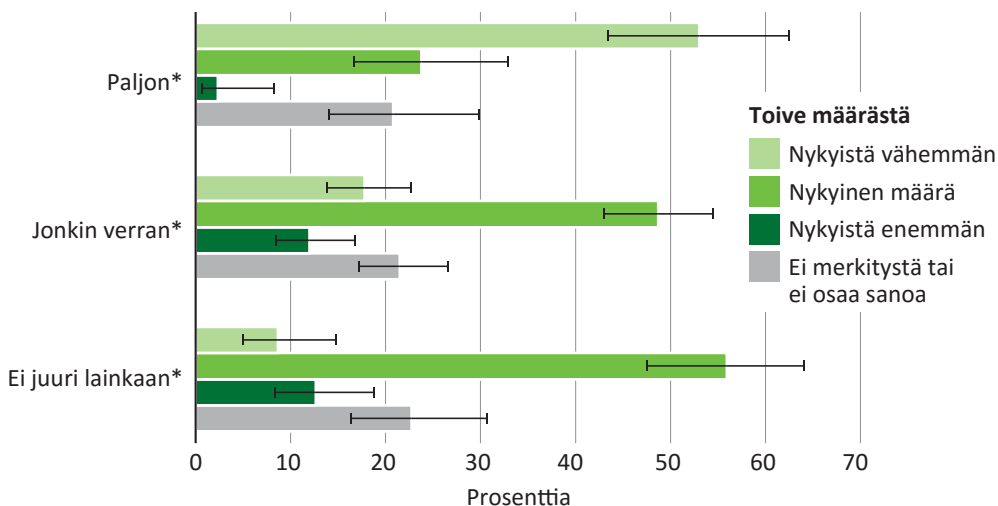
Suurin osa haastatteluista siis suhtautui maahanmuuttajien naapuruuteen myönteisesti ja he kertoivat rinnakkain asumisen sujuvan hyvin nykyisellä (tai aiemmalla) asuinalueellaan. Myönteisissä kokemuksissa korostuivat lasten monikulttuurisuuskasvatus ja hyviksi koetut naapurisuhteet. Äärimmäisen ennakkoluuloisesti ja varautuneesti suhtautuvia oli aineistossa erittäin vähän. Vain kaksi haastatteluista yhdisti asuinalueiden levottomuuden yksiselitteisesti maahanmuuttajiin. Ne haastatteluista, jotka kokivat asuinalueensa maahanmuuttajien korkeaan määrään liittyvän joitakin ongelmakohtia, puhuivat yhtäältä erillisyyden tunteista ja etäisyydestä, vierauteen

liittyvistä peloista sekä stereotyyppisistä ennakkokäsityksistä, ja toisaalta käytännöllisemmin arkisten toimintatapojen yhteensovittamisesta, kanssakäymisen haasteista ja koulujen palvelutason mahdollisesta heikentymisestä.

Toiveet maahanmuuttajataustaisten vähäisemmästä määrästä omalla asuinalueella näyttävät olevan yhteydessä myös siihen, kuinka paljon maahanmuuttajia vastaajan asuinalueella asuu. Selkeimmin tämä näkyy verrattaessa asukkaiden omakoh- taisia arvioita ja heidän toiveitaan maahanmuuttajien määrästä. Mitä korkeammaksi kyselyvastaajat arvioivat maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen määrän omalla alueellaan, sitä useammin he myös raportoivat toivovansa alueelleen nykyistä vähäisempää määrää maahanmuuttajia (kuvio 20). Hieman yli puolet niistä vastaajista, jotka arvioivat alueellaan asuvan paljon maahanmuuttajia, toivoi, että määrä olisi heidän alueellaan nykyistä vähäisempi. Reilu viidennes oli nykyiseen tilanteeseen tyytyväinen. Osuudet ovat lähes päinvastaisia maahanmuuttajien määrän vähäiseksi omalla alueellaan arvioivien kohdalla. Merkityksettömäksi maahanmuuttajien määrän kokevien osuus oli noin viidennes vastaajista kaikissa ryhmissä.

Kuvio 20. Toive maahanmuuttajien määrästä omalla asuinalueella ja 95 % luottamusväli (* = ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä, $p < 0,05$). Kyselyvastaajat on ryhmitelty sen mukaan, arvioivatko he asuinalueensa maahanmuuttajien määrän vähäiseksi, keskimääräiseksi vai korkeaksi

Arvio etnisten vähemmistöjen määrästä omalla asuinalueella

Osa haastatelluista pohti, että jos maahanmuuttajien määrä omalla alueella lisääntyisi huomattavasti, se vaikuttaisi heidän halukkuuteensa muuttaa pois alueelta. Yksittäisen tarkan kynnyksarvon esittäminen, jonka ylittyessä kantaväestö yleisesti alkaisi muuttaa pois alueelta, on kuitenkin mahdotonta (vrt. esim. Bråmås 2006: 1128). Karkeasti arvioiden vaikuttaa siltä, ettei asetelman toivota kääntyvän niin, että eri etnisiin ryhmiin kuuluvia asukkaita olisi huomattavasti enemmän kuin kantaväestöstä. Monietnisyyteen naapurustossa suhtauduttiin siis varsin positiivisesti kunhan sopivaksi

koettu ”*raja*” ei ylittynyt. Rajaa ei määritelty absoluuttisin luvuin, mutta näkyväksi sitä kuitenkin tehtiin. Eräs muuttaja kuvasi monipolvisesti ja positiivisesti alueensa useita maahanmuuttajia ja heidän kanssaan syntyneitä naapuruuksia, mutta tästä huolimatta hän kuvasi toisessa yhteydessä sitä, miten maahanmuuttajaryhmän koko alueella vaikuttaisi uuden alueen valintaan:

Ja sitte jos ois ihan täys maahanmuuttajia, ei tietenkään semmosta, et ois ainoana suomalaisena perheenä jossain.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Kysymys asuinalueiden etnisestä rakenteesta ei ollut päällimmäisenä mielessä, mutta tästä huolimatta vähemmistöksi jäämistä ei toivottu (vrt. kuvio 9). Täysin neutraalisti kysymykseen maahanmuuttajien määrästä omalla asuinalueella ei siis useinkaan suhtauduttu.

Se on hassua, että se periaatteessa on, neutraalisti kuvittelee suhtautuvansa, mutta sitten jos se tavallaan se katukuva muuttuu sillä lailla, että sä oot itte siinä yhtäkkiä vähemmistössä, niin siinä tulee se raja sit aika nopeesti vastaan.

Mies, 36v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoosta kehyskuntaan (SEH-M)

Helpostihan sitä sanoo, että ei vaikuta, mutta jos mä asuisin vähemmistönä, ni voi olla, että se tuntus vähän oudolta. En mä sillä tavalla nää, mut jos mä asusin, niin mä en tiedä, mikä se ongelma siinä ois, et mä asun niitten joukossa. Toivosin, et se ois ainakin fifty-fifty. Et voi olla joo. Et olisin epärehellinen, jos sanoisin, että se ei yhtään vaikuta.

Nainen, 54v, asuu yksin omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Vähemmistöksi omalla asuinalueella jäämisen ajatuksista puhuttiin pääosin neljän näkökulman kautta. Samalla kun toiset pohtivat, että vähemmistönä voisi tuntea ”*olonsa kummalliseksi*”, toiset painottivat kantaväestön muodostavan kiinteän ”*turvan osan*” ja ennakoitavuutta ympäristöön. Ensimmäisissä perusteluissa lausunto liittyi *joukkoon kuulumiseen ja osin sosiaaliseen samankaltaisuuteen*. Haastateltavat, jotka kokivat asuvansa asuinalueilla, joilla asuu vain vähän maahanmuuttajia, esittivät tämän muita useammin perusteluna. Rajanvetoon ei tällöin liittynyt negatiivista suhtautumista maahanmuuttoon sinänsä. Enemmänkin kyse oli siitä, että ihmisillä on tarve kuulua joukkoon, eikä haluta olla se ainoa erilainen, joka ”*pistäisi silmään*” ja olisi ulkopuolinen (vrt. Havekes ym. 2014). Toisissa perusteluissa kantaväestön *kulttuurinen samanlaisuus näyttäytyy erityisesti turvaa tuovana*, jolloin pohdintoihin liittyivät kokemukset muun naapuruston jakamista normeista ja sosiaalisesta etäisyydestä (ks. luku 2.2).⁷

⁷ Samankaltaisia tuloksia joukkoon kuulumisen toiveesta omalla asuinalueella on saatu myös maahanmuuttajien näemyksiä käsittelevässä tutkimuksessa (ks. Dhalman 2011: 68–71).

Kolmannen tyyppiset perustelut liittyivät *arkisiin toimintatapoihin ja niissä koettuun kitkaan sekä kanssakäymisen haasteisiin*. Näitä edellä mainittuja tekijöitä pohdittiin erityisesti silloin, kun kulttuuriset erot koettiin suuriksi. Eri maahanmuuttajaryhmiin naapureina suhtauduttiin eri tavoin (vrt. Jaakkola 2009: 52). Näistä arkisten toimintatapojen ja kanssakäymisen haasteista puhuivat enemmän monietnisisillä asuinalueilla asuvat. Neljäntenä asuinalueen etnisen rakenteen pohdintoihin *liittyivät pohdinnat lasten koulujen resursoinnista ja opetuksen laadusta* erityisesti alueilla, joilla on paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita (ks. myös Dhalmann ym. 2013). Näitä näkökulmia avataan seuraavassa tarkemmin (luku 5.2.1) ennen kuin pureudutaan toiveisiin asuinalueiden moninaisuudesta (luku 5.2.2).

5.2.1 Huoli vähemmistöön jäämisestä

Yksi merkittävä kyselytuloksia selittävä tekijä oli se, ettei haluttu tuntea ulkopuolisuutta. Usein maahanmuuttajien määrää pohdittiin enemmän oman itsen kautta eli ei haluttu olla se, joka erottuu muista. Näissä perusteluissa alueen monietnisyttä ei koettu sinänsä ongelmalliseksi tai uhkaavaksi.

Mut toki just se on niinku se massa ja sä oot niinku heidän silmissään se ainut maahanmuuttaja, niin sit se voi olla vähän tylsää. Et en mä ite ainakaan hakeutuis tietosesti sellaseen ympäristöön.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Sit tietysti, jos mä oisin ainut, kaikki ois vaikka Somaliasta ja mä oisin rapun ainut, mikä se termi nyt on, niin ku kantasuomalainen, ni mä kokisin sit oloni ulkopuoliseksi. Koska sit mulla ois semmonen olo, et mä oon niin ku se, joka pistää silmään.

Nainen, 43v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Edellinen asuinalueetta vaihtanut jatkoi haastattelun kuluessa pohdintoja siitä, miten itsensä erilaiseksi tunteminen ei liity yksinomaan etniseen taustaan, vaan kokemukseen siitä, että asuu sellaisessa ympäristössä, jonka kokee omakseen. Toisin sanoen hän etsi aluetta, jossa sosiaalinen etäisyys on keskimäärin suhteellisen pieni (ks. luku 2.2; Musterd ym. 2014). Haastateltava painotti, että viihtyy nykyisellä alueellaan, koska siellä asuu paljon erilaisista lähtökohdista olevia ihmisiä. Muut asukkaat ovat hänen kuvauksensa mukaan eri etnisistä taustoista ja tuloluokista, mutta kuitenkin niin, että hänen on mahdollista samastua heihin.

Mä luulen, et siin ois ihan sama efekti, jos mä asuisin jossain semmosessa lähiössä tai talossa siis, jossa olis paljon... [Jos] mä oisin ainut jollain lailla erilainen. Se on silloin ihan sama vaikka mä asuisin [alueella x] porvareiden keskellä ja mä oisin se ainut erilainen. [---] Et jos mä asuisin jossain semmosessa lähiössä, missä ois paljon maahanmuuttajia, niin en mä usko, että mun vastaus poikkeais tosta, mitä mä äsken sanoin. Muuten ku siten, et sit jos mä kokisin, että siellä ei ole mitään muuta ku maahanmuuttajia, ni mulla ois itselläni ulkopuolinen olo.

Nainen, 43v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Muistakin haastatteluista on luettavissa viitteitä siitä, että monet muutoista suuntautuvat siten, että pyritään kaventamaan sosiaalista etäisyyttä itsen ja naapuruston välillä. Toinen muuttaja kuvaili välttelevänsä alueita, joiden ”maailma” on kaukana hänen omastaan. Alue ei määrittynyt hänellekään asukkaiden etnisten taustojen kautta.

Mut mä sanoisin, et ainakin mä haluisin usko, et se [maahanmuuttajat] ei oo mitenkään syynä siihen, et mitä mä ajattelen jostain alueesta. Että se ei oo se syy, minkä takii mä ajattelen vaikka jostain Itä-Helsingistä, että mä en sinne haluu muuttaa. Niin se on ehkä enemmän se, että se on vaan mulle kaukana mun maailmasta kuin se, että siellä nyt sattuis asumaan jotenki prosentuaalisesti enemmän maahanmuuttajia.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Toinen perustelu huolelle jäädä vähemmistöön liittyi jonkin ryhmän kokemiseen ”kasvottomaksi massaksi” ja se aiheutti vaikeasti määriteltävän uhan tunteen itseä tai perhettä kohtaan. Kun toisen ryhmän käyttäytymismalleja ei tunnettu, tilanne koettiin vieraaksi ja siksi ahdistavaksikin. Olonsa kotoisaksi ja turvalliseksi tuntemiseen liittyi näissä perusteluissa ajatus ympäristön ennakoitavuudesta ja se hahmottui kulttuuri-taustojen samankaltaisuudella sekä toimintatapojen tuttuudella.

Koen, tunnen itteni jotenkin uhatuks, itseni ja perheen jollain tapaa uhatuks... Siis niin se vaan on, et semmonen fiilis kuitenkin tulee, koska... Koska mä en tunne virolaisia, mä en tunne venäläisiä, mä en tunne somaleita, niin mä en sen takia. Ne näyttäytyy mulle vieraana ja jollain tapaa pelottavina.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Nyt tässä on vahvuus se, että on kantasuomalaisii. Niin se on kans yks turvan osa, et sä tiedät kenen kaa sä oot tekemisissä koko aika. Mut se, et jos rupeis tosi paljon kasvot muuttuu ja vaihtuu, niin en mä tiedä... Tai sitten, ehkä se pitäis kokee, niin sit tietäis miten siin kävis.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 18 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Mut ehkä just se, että niin ku sanoin, tuntee olevansa kotona, että on sinut paikan kanssa. Niin kyllähän joku vieras kulttuuri, jota ite ei ymmärrä, niin kyllähän se tuo semmosta... [---] Herää paljon enemmän kysymyksiä, ehkä se on sitä uteliaisuutta ja sitä kautta tulee sit se semmonen tietty levottomuus. Kun ei tiedä... Mutta ei se... En mä pelkäis sen takia enempää.

Nainen, 31v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (M-M)

Kolmantena tekijänä puhuttiin arkisten asioiden sujumisen haasteellisuudesta. Ongelmakohtina mainittiin erilaisten elämänrytmien yhteensovittaminen ja yhteisten sääntöjen noudattamisen erilainen tarkkuus (vrt. Honkanen & Poikolainen 2014: 684) sekä kielitaitoon ja kommunikointiin liittyvät kysymykset.

Mut se ei oo omiaan parantamaan semmosta yhteiselloo se, et eletään niin ku eri aikajänteellä. Koska jos sä yrität saada lasta nukkumaan, ni sua ärsyttää se, että toiset sit möykkää siin vaiheessa.

Nainen, 37v, puoliso ja lapsia, asuu asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Ja sitten ei välttämättä osata niin hyvin kieltä, että ymmärrettäs kaikkii ohjeita, miten pitäis oikeesti asuu. Ku mä oon taas sellanen niin sääntöjen noudattaja ja tällänen tunnontarkka ihminen, niin tottakai se mua rassaa. Jos mä joka aamu alotan siitä, että mä meen roskiksille, mä lajittelen siel roskat. Joka aamu suunnilleen alotan siitä, että mä nostelen biojäteastiasta väärät jutut pois ja kaikki, et se on... Ja ne, jotka ei noudata näitä, niin ne on nimenomaan niitä maahanmuuttajia.

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu kaupungin vuokra-asunnossa rivitalossa, asunut 19 vuotta samalla alueella Espossa (SEH)

Arkipäivän kitkojen lisäksi kuvailtiin kieleen liittyviä kommunikoinnin esteitä naapurien kanssa. Esimerkiksi lasten vanhemmat toivoivat tuntevansa lastensa ystävien vanhemmat, mutta kielikysymyksen vuoksi se koettiin vaikeaksi.

Sen äidin kanssa ei pysty kommunikoimaan, ku se ei ymmärrä suomea. Niin on se silleen ihan kiva, et pojat leikkii keskenään ja tulee juttuun, mut musta on ihan kiva tuntee myös ne vanhemmat, kenen kanssa mun lapset leikkii. Ja sen mä koen suureks ongelmaks.

Nainen, 33v, lapsia, asuu vuokra-asunnossa pienkerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Joissakin lapsiperheissä oli myös huomattu, että aina lapset eivät leikkineet keskenään tai että kutsusta huolimatta kaikki eivät osallistuneet yhteisiin tekemisiin. Tällöin koettiin, että yrityksistä huolimatta yhteyttä oli vaikea luoda.

Et kylhän se [tytär] siel välitunnilla voi olla näiden tyttöjen kanssa... Mut et ne ei saa koulun jälkeen tulla leikkii, ne ei saa. Meidän lapset ei saa mennä sinne, ne ei tuu syntymäpäiville. Et ei oo mitään semmosta, et ne edes haluais.

Nainen, 39v, puoliso ja lapsia, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asunut 8 vuotta samalla alueella Espoossa (SEH)

Vaikka haastateltavat olisivat kokeneet asuvansa etnisesti moninaisella alueella, tii-viitä naapurisuhteita ei välttämättä muodostettu. Yhteistä kohtaamista ei ollut tällöin luontevasti syntynyt. Hyviä tervehtimisvälejä ja muutamien sanojen vaihtoa piha-maalla kyllä arvostettiin sekä yhteistä ymmärrystä pelisäännöistä kaikkien naapurei-den kanssa.

Että tervehditään kauheen ystävällisesti, mut se on siinä sitten. [---] Jos oltais yhdes tilas viistoista minuuttia, niin ei siinä puhuttais. Et se on silleen.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 18 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Myös erilaiset stereotyyppiset ennakkoluulot vaikuttivat naapurien väliseen kanssa-käymiseen kielitaitoa laajemminkin ja ennakkoluulot osaltaan johtivat rinnakkain elämiseen ilman todellista kontaktia (vrt. Gudykunst 2004: 134).

Ne on kuitenkin erilaisia, yleensä ne puhuukin jotain mitä lie kieltä, omaansa. Eikä ne koskaan tuu kysymään mitään, että siinä mielessä ne, siinä on muuri, et ne... [---] Ja en mä tiedä millä kielellä mä voin niitä puhutella, että onko ne opetellu sit suomen kieltä vai. Ja mä oletan melkeen, ettei ne puhu myöskään englantia, kun tulee jostain.

Nainen, 54v, asuu yksin omistusasunnossa rivitalossa, asunut 6 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Väärinymmärrykset ja arkuus ottaa kontaktia olivat yleisiä tekijöitä kanssakäymisen pullonkauloissa. Ei oltu varmoja ”oikeista” toimintatavoista ja pelättiin jo ennalta toi-sen reaktiota, jolloin etäisyyttä pidettiin tästä syystä.

Meidän pitää kans tietää, että miten voitais lähestyä, me ollaan aika arkoja. Me pelätään, ettei vaan nyt joku tykkää huonoo. [---] Et me koetetaan olla niin korrekteja, että me ollaan sitten sen kautta varmaan aika vaikeesti lähestyttäviä kans. Et jos sä osaat kertoa, et voinks mä kutsuu [maahanmuuttajataustaiset naapurit] kahville, niin kerro nyt saman tien sitten.

Mies, 54v, puoliso, lapset muuttaneet pois kotoa, asuu asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Sama juttu, jos oot jossain ulkomailla, jossain Istanbulissa jossain basaarissa, niin sä et oikeen tiedä, miten sun pitää oikeen käyttäytyä siellä. Että voit sä tinkiä ja mikä on loukkaavaa ja niin edespäin.

Mies, 35v, puoliso, asuu omistusasunnossa pientalossa, kotoisin samalta alueelta Espoosta (SEH)

Neljäntenä tekijänä lähinnä lapsiperheissä punnittiin koulujen opetuksen tasoa, resurssien riittävyttä ja koulutyön häiriöttömyyttä (vrt. Dhalmann ym. 2013). Kaikki vanhemmat eivät nähneet maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kanssa yhdessä opiskelemisessa erityisiä huolenaiheita. Toiset taas kokivat voimakkaasti, että ainakin enemmistön oppilaista tulisi olla koululuokassa tai päiväkodissa kantaväestöön kuuluvia ja lähikoulua oli haluttu jopa välttää (vrt. Bernelius 2013: 13), koska maahanmuuttajataustaisia lapsia oli paljon. Huolena vanhemmilla oli, että opetukseen ohjatut resurssit eivät riitä takaamaan kaikille samantasoista opetusta. Merkittävänä ongelmana pidettiin maahanmuuttajien ainakin aluksi puutteellista kielitaitoa, jonka uskottiin hidastavan koko luokan etenemistä (vrt. Andersson & Molina 2003). Muiksi syiksi mainittiin pelkoja lapsen kiusatuksi tulemisesta ja huomiotta jäämisestä monikulttuurisessa ryhmässä. Äärimmillään vanhemmat tahtoivat, että oma lapsi käy koulunsa mahdollisimman kantaväestöpainotteisessa kouluryhmässä. Näin ajattelevia vanhempia oli hyvin vähän aineistossamme. Myönteisestikin suhtautuvista osa kuitenkin painotti sitä, että kantaväestön ja maahanmuuttajien osuuksien tulisi pysyä ”pedagogisesti perusteltuina”.

Mä pidän hirveen tärkeenä, et mun lapseni on itte kaksikielinen ja on monikulttuurisesta perheestä, et oppii tämmöseen, et ympäristö, missä lapsesta saakka päiväkotiryhmässä on kaikenmaalaisia lapsia. Mut et niin, et myöskin tiedän ihan tasan tarkkaan, et siitä on aika selkeitä ja kiistatonta tutkimuksellista näyttöä, että jos se menee yli, niin siitä ei oo kenellekään hyötyä.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Et se uusien asioiden opetusaika ei mee siihen, että jankutetaan, miten äännetään joku kirjain. Vaan että se on se kirjain ja se sanotaan näin ja jatketaan seuraavaan kirjaimen. Et se on semmosta jouhevaa sit se opettaminen.

Nainen, 33v, lapsia, asuu vuokra-asunnossa pienkerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Minulla on maahanmuuttajatuttavia ja jopa kavereita, mutta en halua sellaiselle alueelle, jolla heitä on liikaa. Esimerkiksi jos ajatellaan koulua, niin tulee myös kielikysymys vastaan. Kuinka paljon ajasta menee kielikysymysten ratkaisemiseen? Olen itse aiemmin ollut opettajan sijaisena ja tiedän kuinka hankalaa se voi olla.

Mies, 36v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa paritalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Et jos se ei toimis ja meidän lapset vaan haahuilis siinä keskinkertasina tai hyvinä oppilaina ja opettajat opettas muita, niin sitten siinä tapauksessa se vaivais mua ja mä olisin valmis esimerkiks muuttan. Mutta jos siellä ois hyvä opetus ja innostava opetus ja tarpeeks henkilökuntaa ja niin edes päin, niin mulle on ihan sama, että montako kymmentä prosenttia siellä ois esimerkiksi maahanmuuttajia.

Nainen, 39v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-SEH)

Lähikoulun välttäminen ei aina liittynyt oppilaiden maahanmuuttajataustaisuuteen vaan lähikoulua vältettiin sen levottoman maineen vuoksi. Rauhaton maine oli osaltaan syntynyt kantaväestöön kuuluvien oppilaiden vuoksi. Kaikki eivät myöskään pohtineet kouluja lainkaan maahanmuuttajanäkökulmasta, vaan heille tärkeitä olivat kouluille suunnatut resurssit yleisemmin.

Totta kai me ollaan kiinnostuneita esimerkiksi siitä, että miltä joku koulu vaikuttaa. Mut ei se kyl oo maahanmuuttajista tai maahanmuuttajien lapsista kiinni, vaan näkisin, et asiat pitää järjestää niin, et kaikki saa sellasta opetusta, mitä ne tarvitsee.

Mies, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Muutama haastateltava kantoi myös huolta oman asuinalueensa leimautumisesta maahanmuuttajien määrän kasvaessa. He uskoivat korkealla maahanmuuttajien määrällä olevan negatiivisia vaikutuksia asuntojen hintakehitykseen ja alueen tulevaan houkuttelevuuteen asuinpaikkana (ks. luku 2.2; vrt. Farley ym. 1994; Harris 2001; Krysan 2002).

En sois sen muuttuvan leimallisesti maahanmuuttajien kaupunginosaks. Ja siis tällä mä en sano sitä, että maahanmuuttajat ois itsessään negatiivinen asia, mut et mä en haluais et siitä tulis maahanmuuttajien kaupunginosa, vaan se ois niin kun... yks osa Helsinkiä siinä missä muutkin, niin ku ennenkin.

Mies, 34v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 11 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Mun mielestä siellä [omalla asuinalueella] alkaa oleen siinä määrin, et mä voisin kuvitella, et se jollain aikavälillä tulee jopa vaikuttaa sen alueen maineeseen. Että siellä on paljon tätä maahanmuuttajaväestöä. [---] Et sitten kun ihmiset valkkaa, mistä asuntoja ostetaan, niin kyl tämmösilläkin on merkitystä.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, asunut yli 10 vuotta samalla lähialueella Espoossa (SEH-M)

5.2.2 Toiveena monikulttuurinen asuinympäristö

Yllä kuvattujen kokemusten ja näkemysten lisäksi moni kuitenkin suhtautui myönteisesti maahanmuuttajiin nykyisellä tai entisellä asuinalueellaan ja kyseenalaisti muiden varauksellista suhtautumista omien hyvien kokemustensa perusteella. Silloin kun arkisia kitkoja ei ollut, ei kysymystä monikulttuurisesta asuinalueesta nähty lainkaan keskeisenä asumista määrittävänä ulottuvuutena.

No ei oo ollu minkään näkösiä ongelmia. Edes siellä [alueella x], missä on Helsingin korkein maahanmuuttajataustasten prosentti, niin jos siitä sitten jaksaa häiriintyä, että somalipojat pelaa futista puistossa, niin sit ne oli varmaan häiriötä, mutta se kun ei jaksanut häiritä millään tavalla. Ei ollu minkään näkösiä ongelmia.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Et tosiaan niitä maahanmuuttajia asuu siellä [edellisellä alueella] aika paljonkin, mutta en mä ole kokenut mitenkään niin, että se mun elämäni haittaisi tai mitään sellaista problematiikkaa. Kaikki on mennä ihan mukavasti.

Nainen, 44v, puoliso, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

Ainakin se edellinen asuinpaikka, niin ei meillä ollu siis kulttuuritaustaan liittyviä ongelmia koskaan.

Mies, 37v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

Naapuruston monietnisyyden lisäksi sosioekonominen moninaisuus oli monille toivottava asia. Silloin katsottiin, että elämä on monimuotoisempaa ja kiinnostavampaa kuin alueella, jonka asukkaat ovat taustoiltaan ja taloudelliselta asemaltaan samankaltaisia. Haastatelluista ne, jotka kertoivat toivovansa alueelleen lisää maahanmuuttajia, puhuivat ”joukkoon sopimisesta” ja ”kotoisuudesta”. Tämä suhtautuminen näytettyi vastakohtaisena edellä esitellyille kuvauksille, joissa osa haastatelluista pelkäsi jäävänsä vähemmistöön omalla asuinalueellaan, ja joissa kotoisuuden tuntemukset kytkeytyivät etniseen samankaltaisuuteen. Moninaisuuden myönteisesti suhtautuvat kokivat itse ”solahtavansa” helpommin monikulttuuriseen, monietniseen ja muillakin mittareilla vaihtelevaan naapurustoon. He kokivat ympäristön olevan rennompi, ja että he ”saavat olla sellaisia kuin ovat” (vrt. Karsten 2007: 90). Hollantilaiset tutkijat Blockland ja van Eijk (2010) ovat myös tutkineet keskiluokkaisia kaupunkilaisia, jotka tietoisesti hakeutuvat monietnisille alueille. Siten ilmennetään sosiaalista identiteettiä ja arvoja osallisuudesta.

No ehkä me ollaan silleen viihdytty tosi hyvin, et on tarpeeks jotenki eri maista ja eri taustasii ihmisiä, niin sitten koetaan, et ollaan sovittu joukkoon.

Nainen, 32v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Siinä oli pihassa paljon helpompi tutustua, kun ne, nää venäläiset ja italialaiset ja espanjalaiset, on kuitenkin helpommin lähestyttäviä kun monet suomalaiset.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Kaiken näköisiä ihmisiä tulee vastaan ja se on ihan hyvä se. Ei häiritse yhtään. Et me ei olla mitenkään tietoisesti hakeuduttu semmoiselle alueelle, missä 10 kilsan säteellä on pelkästään kovan rahan kämppiä ja tietyn tulotason omaavia ihmisiä pelkästään, jotka ajattelee samalla tavalla ja kannattaa tiettyjä puolueita. Se ei ollu meillä lähtökohtana.

Mies, 36v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

On mukavaa, kun on maahanmuuttajia siinä lähellä, et on erilaisia etnisiä taustoja ihmisillä siinä ympäristössä. Tekee vähän niin kuin erilaisia juttuja. Mun mielestä se on enemmänkin virkistävää.

Mies, 32v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Huomattava enemmistö kaikista monietnisisä naapurustoissa asuneista kyselyyn vastanneista (68 %) piti asuinalueen moninaisuutta toivottavana asiana erityisesti lasten monikulttuurisuuskasvatuksen näkökulmasta (ks. myös Dhalmann ym. 2013). Myös haastatteluihin lasten toivottiin oppivan sosiaalisiksi ja heillä katsottiin olevan hyviä mahdollisuuksia muodostaa ystävyys-suhteita.

Lasten päiväkodissa oli eri kansallisuksia ihan hirveesti ja mun poika ei ikinä millään tavalla osoittanut minkäänlaista negatiivista huomiointia ihmisten erilaisesta ulkomuodosta. Että mitään huonoja kokemuksia asumisessa siellä erimaalaisten ihmisten kanssa ei ole. Musta se oli vaan hyvä asia.

Nainen, 36v, lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Vantaan sisällä (SEH-M)

Mä en haluis ajatella ikään kuin niin, et muodostetaan jonkinlainen ihanneympäristö, johon vaaditaan siis niin ja niin paljon sellaisia ihmisiä ja niin ja niin paljon jonkun muunlaisia ihmisiä ja näin. Siitä huolimatta mä voin sanoa, että mä oon siis iloinen siitä, että meidän lapset pienestä pitäen tutustuu monenlaisiin ihmisiin. [---] Pidän todella tärkeänä yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta sitä, että ihmiset tutustuvat toisiinsa.

Mies, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Henk.koht. pakko sanoa, hirvittää se, et me asutaan niin ns. valkoisella asuinalueella. Koska mä haluisin, et lapsi oppis pienestä pitäen siihen, että on erinäköisiä ihmisiä ja jollain voi olla huntu päässä ja jollain voi olla jotain muuta, et eihän sil oo mitään merkitystä. Mä uskon, et se on ainut keino päästä sellaseen aitoon monikulttuurisuuteen, et se ei oo lapsille mikään ihmetyksenaihe.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asui 6 vuotta samalla alueella Espoossa, 4kk ennen haastattelua muutti Vantaalle (SEH-M)

Lasten kautta myös syntyi luontevasti myönteisiä yhteyksiä asukkaiden välille. Tässä haastateltavien kokemukset erosivat niiden vanhempien kokemuksista, jotka kokivat vieraskielisten tai maahanmuuttajataustaisten asukkaiden pitävän etäisyyttä naapureihinsa. Kokemukset kontaktien vähäisyydestä tai yhteydenpidon vaikeudesta olivat siten vaihtelevia.

Puistossa on sit taas luonteva tapa tutustua toisiinkin. Siel käy paljon maahanmuuttajaitejä just. Se on tosi hieno asia, koska siel sit oikeesti tutustuu sitten myöskin toisiinsa ja myöskin suomalaisiin.

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa pienkerrostalossa, asunut 13 vuotta samalla alueella ja miltei koko ikänsä lähialueella Helsingissä (SEH)

Yhteenvedon voidaan todeta, että suhtautuminen maahanmuuttajiin omalla asuinalueella vaihteli varautuneista äänistä toiveisiin monimuotoisuuden lisääntymisestä. Haastatteluissa esiintyi hyvin vähän avoimen ennakkoluuloista suhtautumista, mutta sen sijaan muita tutkimuskirjallisuuden (ks. luku 2.2) ehdottamia monietnisyyttä sivuavia syitä muuttopohdintojen taustalla tuli esille. Huolet alueen kehityksen suunnasta korostuivat näiden teorioiden mukaisesti. Lisäksi haastatteluissamme painotettiin toiveet joukkoon kuulumisesta sekä sosioekonomisesta läheisyydestä. Haastatellut, jotka asuivat oman kokemuksensa mukaan monikulttuurisilla alueilla ja kokivat naapuruuteen liittyvän haasteita, puhuivat kuitenkin aiemmista teorioista poiketen erityisesti keskinäiseen viestintään, erilaisiin vuorokausirytmieihin ja järjestyssääntönormeihin liittyvistä kysymyksistä eli hyvin konkreettisista arkipäivän asioista. Nämä arkisten toimintatapojen erot korostuivat haastatteluissa hieman muita syitä enemmän ja tässä tulokset poikkeavat esimerkiksi Yhdysvalloissa toteutettujen tutkimusten tuloksista. Osassa lapsiperheiden haastatteluja ilmaistiin myös huolta siitä, että koulujen tai päiväkotien resurssit eivät riitä vastaamaan kaikkien oppilaiden tarpeisiin. Monilla haastatelluista oli myös paljon positiivisia kokemuksia etnisesti monimuotoisissa naapurustoissa asumisesta, maahanmuuttajien kanssa solmituista naapuruussuhteista ja erityisesti lasten kautta saaduista monikulttuurisista kontakteista. Suurin osa haastatelluista koki kuitenkin asuvansa alueella, jolla asuu hyvin vähän maahanmuuttajia, joten he eivät kokeneet kysymystä maahanmuuttajista mitenkään relevantiksi oman asumisensa kannalta.

Laatikko 2.

Silloin, kun omalle asuinalueelle toivottiin vähemmän maahanmuuttajia, sitä perusteltiin:

- ulkopuolisuuden tunteella
- alueidentiteetin muotoutumisella itsestä poikkeavaksi
- vieraudella ja etäisyydellä sekä turvattomuuden tunteella
- arkisten toimintatapojen, järjestyssääntöjen noudattamisen ja päivärytmien erilaisuudella
- kohtaamisten ja kontaktien puuttumisella sekä yhteyksien luomisen vaikeudella
- alueiden eriytymisellä ja eriarvoistumisella
- huolilla koulujen ja päiväkotien palvelutason heikentymisestä

Silloin, kun omalle asuinalueelle toivottiin enemmän maahanmuuttajia ja moninaisuuteen oltiin tyytyväisiä, sitä perusteltiin:

- lasten monikulttuurisuuskasvatuksella
- hyvillä naapurisuhteilla ja aiemmilla hyvillä kontakteilla
- tutustumisen helpoudella
- hyvällä ilmapiirillä
- joukkoon kuulumisella
- omaan elämäntyyliin sopivuudella
- positiivisilla vaikutuksilla osallisuuteen
- eriarvoistumisen ehkäisemisellä

5.3 Käsitteitä asuinalueiden maineista ja niiden vaikutuksista muuttopäätöksiin

Asuinalueen maine erottui kyselyvastauksissa kolmantena tekijänä, joka vaikutti sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla selvästi muita muuttajia useammin edelliseltä alueelta poismuuttamiseen. Yli viidennes heikoimmilta alueilta muuttaneista kyselyyn vastanneista mainitsi entisen asuinalueensa huonon maineen yhtenä tekijänä neljän tärkeimmän poismuuttosyn joukossa (ks. kuvio 6a; Vilkkama ym. 2013). Sen sijaan muilta alueilta muuttaneilla entisen asuinalueen huono maine mainittiin poismuuttoon vaikuttaneena syynä vain harvoin (ks. kuvat 6b ja 7). Uuden asuinpaikan valintaan alueen maineella oli kuitenkin huomattavaa vaikutusta joka toiselle muuttajalle lähtöalueesta riippumatta (ks. kuvio 9). Tässä luvussa tarkennamme kyselyn perusteella muodostunutta käsitystä maineen merkityksestä muuttopäätösten taustalla. Ensin kuvaamme, millaiseksi haastatellut kokivat alueensa maineen ja mistä he uskoivat maineen johtuvan. Tämän jälkeen tarkastelemme, millä tavalla maineen katsottiin vaikuttavan muuttopäätöksiin ja muuttojen suuntautumiseen.

5.3.1 Käsitukset oman alueen maineesta

Haastattelujen perusteella sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvat kokivat huomattavasti muilla alueilla asuvia useammin, että heidän alueellaan on huono maine (vrt. Atkinson & Kintrea 2001: 2291). Arviot oman alueen laadusta olivat kuitenkin positiivisempia kuin mitä alueella asumattomien uskottiin siitä ajattelevan (vrt. Permentier ym. 2008). Syiksi huonon maineen muodostumiselle mainittiin mielikuvat alueen sosioekonomisesta rakenteesta, levottomuudesta ja ympäristön epäviihtyisyydestä. Silloin, kun oma alue koettiin mainettaan paremmaksi, sekä haastatteluissa että kyselyn mainetta koskevissa avovastauksissa korostettiin, että oma alue on rauhallisempi ja turvallisempi kuin luullaan.

Ihmiset ku ei tiedä mitä siel on... niin tota se on, se on vaan jostain jäänyt semmonen, että nää on semmosii Itä-Helsingin lähiöitä missä niinku kukaan ei uskalla mennä sinne.

Nainen, 52v, puoliso, lapset muuttaneet kotoa, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asunut samalla alueella 17 vuotta Helsingissä (SEH)

Meidän äiti sano, että sinne ette kyllä muuta, mutta kyllä me vaan muutettiin. Siis kaiken kaikkiaan niin kylhän se semmonen maine on ihan legenda, silleen niinku eihän se nykyään yhtään oo samanlaista ku se ehkä sillon joskus on ollutkin sillon 80-luvulla siellä se elämä, niinku varmaan monissa muissakin tämmösissä kohulähiöissä.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asui 6 vuotta samalla alueella Espoossa, 4kk ennen haastattelua muutti Vantaalle (SEH-M)

Osassa haastatteluista maahanmuuttajien runsaan määrän uskottiin voimistaneen edellä mainituista syistä muodostunutta huonoa mainetta (vrt. Skifter Andersen 2002), vaikei maahanmuuttajien naapuruutta olisi ongelmalliseksi koettukaan. Useammin ongelmia koettiin aiheutuvan kantaväestön häiritsevistä käyttäytymisestä (ks. myös luku 5.1).

Ja sitten tietysti, jos on paljon maahanmuuttajia, niin se on semmonen, mitä ihmiset jotenki katsoo, et "okei maahanmuuttajia". Jotkut vieroksuu semmosta, et vaikka sit jos ajattelee sosiaalimielessä, niin isommat ongelmat tulee tästä tämmösestä, en mä nyt viitti, vähän ruma sana "white trash", siis semmonen porukka.

Mies, 52v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa pientalossa, asunut samalla alueella 25 vuotta Espoossa (SEH)

Vastaavasti kuin pohjoismaisissa tutkimuksissa (Rijpers & Smeets 1998; Skifter Andersen 2002) alueen yleinen ulkonäkö, esimerkiksi ankea arkkitehtuuri ja huono kunnosapito vaikuttivat maineen muodostumiseen ja sen pysyvyyteen. Erityisesti tämä päti

silloin, kun naapuruston katsottiin olevan sijainniltaan epäedullinen. Karun betoni-
nen maine ei kuitenkaan usein vastannut asukkaan omaa kokemusta asuinympäris-
töstään, ja siksi alue koettiin mainettaan paremmaksi.

*Se varmaan se maine osittain selittyy silläkin, et se ei oo esteettisesti niin kaunis
se asuinalue [entinen alue], vaikka siinä ihan vieressä oli kuitenkin omakoti- ja
rivarialuettakin.*

Nainen, 38v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa rivitalossa, muuttanut
Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

*Mulla on vähän semmoinen käsitys, että [aluetta x] ei ny sillee pidetä kauheen
kummosena maineeltaan. Että tätä pidetään kauheen luotaantyöntävänä
kivikylänä, tämmösenä oikeen rumiluksena. Maine on huono, mutta on aivan
turhaan.*

Nainen, 50v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä
(M-SEH)

Myös uutisoinnin katsottiin synnyttävän ja ylläpitävän huonoa mainetta, jonka ei koet-
tu vastaavan todellisuutta. Erityisesti sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvat
sanoivat median kohtelevan alueita eriarvoisesti. Alueiden ominaisuuksia ja siellä
asuvia ihmisiä arvotetaan heidän mielestään tarpeettomasti. Uutisointi nähtiin siten
vinoutuneena (vrt. Kearns ym. 2013; Kurttila & Tani 1993: 31).

*Varmaan lehdistöstä, aina ku on ollut joku Helsinki-ongelma tai kuvaus, niin
aina on puhuttu ongelmalähiöistä ja Helsingin suurista ongelmalähiöistä.
"Lähetämme kuvaa [alueelta x]" ja siellä tapahtuu sitä ja tätä. Aina negatiiviset
asiat uutisoidaan niin kauheen vahvasti.*

Nainen, 49v, puoliso, lapset muuttamassa juuri kotoa, asuu omistusasunnossa rivitalossa,
asunut 15 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

*Nii, ykskin toimittaja, mä kattelin sitä, niin se oli radiosta tuli, kun mä ajoin
duuniin. Se oli tehny extreme-matkan, se meni [alueen x] ostarille ja sitten se laski
niitä kuppiloita. Mut se unohti laskee kaikki kampaamot ja apteekit, uimahallit ja
polkupyöräliikkeet, kellosepän ja antikvariaatin ja kaikki ne neljä viis kauppa.
Se laski, että siellä on neljä viis keskikaljakuppilaa, mutta siellä on huomattavasti
enemmän muita liikkeitä.*

Mies, 49v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, asunut nykyisessä
asunnossa 2 vuotta, mutta muuttanut käytännössä ihan vierestä, asunut Helsingissä
lähialueella miltei koko ikänsä (SEH-SEH)

Edellä mainittujen maineeseen vaikuttavien syiden lisäksi koettiin, etteivät muual-
la asuvat osaa hahmottaa erilaisia alueita laajemman aluekokonaisuuden sisällä. Jos
aluetta ei tunneta hyvin, se niputetaan johonkin naapurialueeseen tai laajempaan
aluekokonaisuuteen, josta on olemassa mielikuva (vrt. Kurttila & Tani 1993: 31; Tani
2001: 146). Naapurialueen kuvitellut ominaisuudet siirtyvät tuntemattomammalle
alueelle ulkopuolisten mielissä.

Et jos ei siel oo koskaan käynyt, niin sit se leimataan vaan yhteen Itä-Helsinkiin. Et tota kylhän se sillä lailla harmittaa, ku siel itte on asunut, niin.

Nainen, 50v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa pienkerrostalossa, asunut 13 vuotta samalla alueella ja miltei koko ikänsä lähialueella Helsingissä (SEH)

Ne jotka vähänki tajuu tätä aluetta, kaikki on ihan, ai vitsit, sehän on aivan upee mesta. Mutta se ajatus, jotka ei tiedä, niin se Itä-Vantaa on semmonen, ”apua miten joku voi asua siellä”.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

Oman asuinalueen maine tuli näkyväksi kohtaamisissa muiden kanssa ja huonomaineisiksi miellettyillä alueilla asuvat tai niillä asuneet kertoivat joutuneensa kohtaamaan ennakkoluuloja.

Se on välillä jännä nähdä ihmisten reaktioita kun kertoo, että asuu [alueella x]. Jotkut välillä hätkähtävät, että mites siellä kukaan voi asua.

Nainen, 39v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

... just silleen ihmisten reaktiot, että ”ootsä nähny siel jotain, onks siel pelottava asua” tai jotain semmosta. Sen kuuli usein.

Nainen, 33v, asuu yksin kerrostalossa vuokra-asunnossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Oma nykyinen tai entinen alue koettiin näissä tapauksissa jossakin määrin leimautuneeksi.⁸ Hyvin usein kuitenkin todettiin, että mahdolliset ongelmat olivat ainoastaan paikallisia, esimerkiksi ostarilla esiintyvää levottomuutta ja siksi niistä juontuvaa liioitellun huonoa mainetta ei koettu totuudenmukaiseksi (ks. häiriöiden paikantumisesta tarkemmin luvussa 5.1). Oma asuinpaikka erotettiin huonompimaineisesta alueesta joko sanallisesti, nimeämällä se erikseen tai jättämällä oma osoite kokonaan mainitsematta uusille tuttaville (vrt. Dean & Hastings 2000; Osborne 2011; Vilkkama & Vaatovaara 2015). Haastateltavat eivät kokeneet samaistuvansa alueensa siihen osaan, jonne näkivät ongelmien ja maineen paikantuvan.

Mullekin kävi niin, et mua vähän nolotti sanoo, et mä asun [alueella x]. Niin mä aina sanoin ”mut en ihan siinä ostarilla, niin et mä asun vähän siellä melkeen [kunnan] rajalla.” [---] Et jotenkin häpes sitä, et mä asun [alueella x].

Nainen, 42v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

---

⁸ Alueiden leimautumista ja stigmatisaatiota on käsitelty tarkemmin esimerkiksi Wacquant (2008).

*Elikä en mä nytkään viittis sanoo, jos joku vieras kysyy, että missä mä asun.
[---] Kyllä sitä vähän välttelee. [---] Sitä nimee ei oikein voi sanoo ääneen. [---]
Mä luulen, että muilla on ennakkoluuloja, mä en jaksa selitellä sitten.*

Nainen, 53v, asuu yksin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 9 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Jos huono maine vastasi haastatellun näkemystä todellisesta tilanteesta nykyisellä tai edellisellä alueella, syiksi mainittiin erityisesti päihteiden käytön näkyvyys ja rikollisuus tai sen pelko. Toisin sanoen sosiaaliseen ympäristöön liittyvät turvattomuussyyt olivat merkittäviä maineen taustalla (vrt. Laihinen & Tuominen 2013; ks. myös luku 5.1).

*Must tuntuu, että kyllä se erittäin lähellä totuutta se maine [edellisellä alueella],
et kyllä siinä hirveen paljon on ongelmia ja epäturvallisuutta kokonaisuudessaan.
Tapahtuu paljon myös rikoksia, uskoisin...*

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

*Kun ei käy huono tuuri, niin siel saa ihan hyvin olla. Mutta sä kuljet näitten
häiriköiden keskellä, niitten huutojen ja karjunnan keskellä siellä, että... Että että
kyl se ihan syystä on, kyl se nimensä veronen on.*

Mies, 43v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut viereiseltä alueelta 3 vuotta sitten, asunut lähialueella koko ikänsä Helsingissä (SEH-SEH)

Hyvä maine puolestaan muodostui erityisesti alueen toimivuudesta, esimerkiksi monipuolisista palveluista, saavutettavuudesta ja viihtyisästä ympäristöstä. Myös silloin kun ajateltiin, että oma alue on huonoa mainettaan parempi, näkemystä perusteltiin näillä arjen sujuvuuteen vaikuttavilla toiminnallisilla tekijöillä. Muilla kuin sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asuvat korostivat erityisesti alueensa hyviä palveluja ja yhteyksiä.

Moni myös uskoi, että omalla asuinalueella ei ollut mainetta juuri lainkaan, ei ainakaan sellaista, joka vaikuttaisi muuttamiseen suuntaan tai toiseen. Kaikilla alueilla ei siten koettu olevan selvää yksimielisesti jaettua mainetta tai profiilia. Maineesta puhuttaessa keskityttiinkin usein kaikkein huonomaineisimpiin tai arvostetuimpiin alueisiin, jollaisiksi määriteltyjä ja nimettyjä alueita oli pääkaupunkiseudulla lopulta melko vähän. Mielikuvilla alueiden ominaisuuksista oli kuitenkin huomattavaa merkitystä muuttoa suuntaavana tekijänä. Seuraavaksi syvennymme tarkemmin siihen, millä tavalla haastateltavat kertoivat asuinalueiden maineiden tai mielikuviansa niistä vaikuttaneen muuttopäätökseensä.

5.3.2 Asuinalueen maine ja mielikuvat osana muuttopäätöstä

Asuinalueen huonon tai heikentymässä olevan maineen on esitetty vaikuttavan siten, että asukkaat joko muuttavat pois alueelta tai jäävät alueelle ja pyrkivät toimimaan epäkohtien parantamiseksi (Permentier ym. 2007). Odotuksista poiketen kukaan haastatelluista ei kuvaillut pyrkineensä aktiivisesti vaikuttamaan alueella havaitsemiinsa epäkohtiin tai sen maineeseen. Monella oli kuitenkin tarve puolustaa aluettaan.

Kyl mulle [edellisestä alueesta x] tuli sen aikaa, kun mä siellä nyt olin, niin kyllä siitä tuli semmonen tietty osa mun omaa ymmärrystä. Et mä olin siitä alueesta ihan ylpeä ja puolustin sitä sit kaikennäkösiä ennakkoluuloja vastaan. [---] Koska mun mielestä ne [maine, oletukset] oli verrattain perusteettomia, hyvin monet niistä.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Mä mietin sillon, ku se kysely tuli, et en minä jaksa. Sit mulle tuli palava halu puolustaa sitä aluetta. Ku mä en tykkää siitä, et joku alue leimataan sen takia, mitä se on joskus ollut tai just sitä, et vaik ei se nyt munkaan mielestä kaikki siel oo nättiä, niin ei se tarkota sitä, et se ois asumiskelvoton.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asui 6 vuotta samalla alueella Espoossa, 4kk ennen haastattelua muutti Vantaalle (SEH-M)

Vain harva haastatelluista kertoi huonon maineen vaikuttaneen ensisijaisena tekijänä edelliseltä alueelta poisuuttamiseen tai yleensä muuttohalukkuuteen. Muuttoajatuksiin vaikutti mainetta enemmän se, koettiinko asuinalueen maineen vastaavan asumiskokemusta ja kuinka hyvin asuinalueelle oli muuten kotiuduttu. Vaikka alueen maineeseen ei olisi oltukaan täysin tyytyväisiä, hyvät kokemukset asumisesta alueella ylittivät maineen vaikutuksen. Myös alueelle kiinnittävät tekijät vähensivät muuttoaikeita (vrt. Permentier ym. 2009: 2176). Alueelle kiinnitti esimerkiksi se, että kouluikäisten lasten ei haluttu joutuvan vaihtamaan koulua ja se, että arjen koettiin sujuvan jouhevasti nykyisellä alueella (ks. myös luku 4.4; Vilkama & Vaattovaara 2015).

...jos tästä harkitsis edes muuttamista, niin se torppautuu täysin siihen, että lapset ei enää haluis lähteä täältä. Niil on nyt sit kaikki tässä.

Nainen, 43v, puoliso ja lapsia, asuu kaupungin vuokra-asunnossa kerrostalossa, asunut 18 vuotta samalla alueella Helsingissä (SEH)

Mainetta merkittävämpiä muuttohalukkuutta lisääviä tekijöitä asuinympäristössä olivat esimerkiksi sosiaalisten ongelmien lisääntyminen tai alueellisten palvelujen heikkeneminen, toisin sanoen kunkin asukkaan kielteiseksi tulkitsemat muutokset elinympäristössä (vrt. kuvio 17; Seppänen 2001; ks. myös kuvio 1). Lähes aina kimmoke alueen vaihtamiseen oli syntynyt näistä muista syistä. Tämän jälkeen oli kuitenkin alettu pohtia myös mainetta alueen vaihtamisen näkökulmasta, joten sen vaikutus muodostui *toissijaiseksi* tekijäksi. Vaikka alueen huono maine mainittiin osassa haastatteluja

muuttoon työntävänä syynä, liittyi lähtöalueeseen aina muitakin sieltä poistyöntäviä tekijöitä samanaikaisesti.

Noo, väärä postinumero. [---] No se on semmonen oikeen huonossa maineessa oleva, hieman rauhaton. Ja sitte sattuu oleen, se oli iso rivitaloyhtiö, oli vähän epämiellyttävä henki. Haluttiin omaan taloon.

Mies, 45v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Asuinalueiden maineella ja alueisiin liitetyillä mielikuvilla oli selvää vaikutusta erityisesti uuden alueen valinnassa aiemmissa tutkimuksissa osoitettuun tapaan (ks. luku 2.2). Hyvämaineisia alueita suositettiin ja vastaavasti huonomaineisia alueita vältettiin muuton kohteina (vrt. Tuorila 2009). Todellisuuden ollessa monimuotoinen kaikkien mahdollisten asuinaluevaihtoehtojen läpikäyminen ei ole mielekäästä, eikä se olisi mahdollistakaan. Muuttajat pyrkivätkin optimoimaan etsintöihin käyttämänsä aikaa kohdistamalla hakunsa alueille, joista heillä oli hyvä käsitys. Mainetta käytettiin erityisesti *vaihtoehtojen rajaamiseen* uutta aluetta valittaessa. Maine tai mielikuva alueesta auttoi asuntoa etsiviä karsimaan vaihtoehtoja, eli raamittamaan sitä, mistä asuntoa haettiin asunnon sijainnin ja sen ominaisuuksiin liittyvien odotusten lisäksi. Vaikka maine-sanaa ei välttämättä käytetty, asuinpaikkaansa vaihtaneet kertoivat etsineensä aluetta, josta olivat ”*kuulleet hyvää*” tai jossa oli ”*hyvä kaiku*”.

Kyl me oikeestaan sen lisäksi katottiin siinä alueessa myös sitä, että okei, hyvät liikenneyhteydet, mut sillain niin ku ”kind of hyvä” seutu.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, toinen tulossa, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Pitää nyt vähän kuulostaa ok:lta se alue ja totta kai sitten kun käytiin näytöissä, niin ajeltiin ympäriinsä ja katto sitte vähän, et minkä näköstä se alue siinä on.

Mies, 38v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Maine kallisti valinnan parempimaineisen alueen hyväksi silloin, kun muiden tekijöiden nähtiin vastaavan toisiaan. Hyvä maine vahvisti tällöin jo tehtyä valintapäätöstä ja sen läpi katsottiin muita valintaan vaikuttavia tekijöitä.

Jos on kaks asuntoa, niin kyl se [maine] sitten yhtenä osana siinä on päätöksessä, että saattaa vaikuttaa.

Mies, 41v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Sitä mun mies naureskelikin, että jos olis ollu ihan sama asunto samanlaisella sijainnilla täällä tai [toisella espoolaisella asuinalueella], niin täällä se oli ihan loistava ja täydellinen ja [toisella alueella] siitä huomaa kaikki viat, että tää lattia pitää uusii ja näin. Mulla jotenkin oli vaan semmonen, katoin vaaleanpunaisin lasein tätä asuinalueetta.

Nainen, 31v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Espoon sisällä (M-M)

Rajaamalla pois huonomaineisia alueita pyrittiin myös välttämään taloudellisia riskejä sekä turvallisuuteen ja alueella viihtymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä. Tutun, hyvämaineisen tai maineeltaan positiivisesti kehittyvän alueen valitseminen toimiikin samalla riskien välttämisenä (vrt. Koopman 2012). Omistusasujan näkökulmasta huolena oli alueen huonon maineen vaikutus asunnon tulevaan arvoon ja muuttajan taloudelliseen tilanteeseen myöhemmin. Maineella uskottiin olevan vaikututusta alueen kiinteistöjen yleiseen hintakehitykseen ja oman asunnon myyntiin.

On se [maine] sitä kautta tärkeä ainakin, et jos se menee alamäkeä, niin sillohan siinä häviää rahaa hirveän paljon, että... Et se on semmosta tekopyhää sanoo, et sil ei ois merkitystä, jos sillä menettää satojatuhansia euroja, et...

Mies, 35v, puoliso, asuu omistusasunnossa pientalossa, kotoisin samalta alueelta Espoosta (SEH)

Niin sit se on vähän semmoinen, et jos sä ostat sieltä asunnon, niin eihän sitä kukaan halua ostaa, kun se maine on semmoinen.

Nainen, 44v, puoliso, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

Taloudellisten näkökulmien lisäksi muuttajat pyrkivät optimoimaan elämisen laatuun ja viihtymistään uudessa asuinpaikassa. Ennen alueen valintaa he etsivät hienoisia vihjeitä alueen sopivuudesta itselleen. Esimerkiksi alueen epäsiisteys tulkittiin merkinä alueen alhaisesta statuksesta ja siellä mahdollisesti esiintyvistä sosiaalisista ongelmista (ks. luku 5.1; vrt. Skifter Andersen 2002, 2008). Haastatellut eivät olleet halukkaita ottamaan riskiä siitä, etteivät viihtyisikään uudella alueella tai että siellä olisi turvatonta.

Etenkin sitä mieltii lapsia. Et jos on jotain semmosta huonoa tunnelmaa asuinalueessa, niin eihän sitä oo kiva lasten kanssa sit siellä yhtään olla. [---] Et joutuu pelkäämään tai tietää, että siellä tulee tappeluita tai siis semmosta. Tai semmosta välinpitämätöntä elämää.

Nainen, 35v, lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Maineen vaikutus vaihtoehtoja karsivana tekijänä korostui erityisesti, jos alueella oli todella huonoksi käsitetty maine ja jos alue oli itselle ennestään tuntematon (vrt. luku 2.2). Huonomaineisiin alueisiin tutustumiseen ja maineen paikkansa pitävyyden tarkistamiseen ei haluttu käyttää aikaa. Haastatellut esimerkiksi kuvailivat, miten heillä oli ”mielikuva alueesta, jossa ei ole mitään” tai ”kuva alueesta, josta on vaikea liikkua mihinkään”. Näin alueita suljettiin suoraan pois harkinnasta.

Jotenkin se maine vaan on sellainen kummallinen asia. Mä en edes tunne aluetta, mutta kun mä tiedän sen maineen, niin en halua muuttaa. Se on aika kummallinen. [---] Että mä en ainakaan sinne halua, vaikka en oo ikinä edes käyny siellä.

Nainen, 44v, puoliso, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

Ei menty sellaisille alueille, missä me koettiin, että on huono maine.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Espoosta kehyskuntaan (M-M)

Että semmoset, miten nyt sanois, huonompimaineiset kaupunginosat, niin kyl me pyrittiin välttämään, jotku vaan nyt kalskahtaa pahalta, että on semmonen klangi siinä.

Mies, 38v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Ja sit se on jännä, kuinka sitä muodostaa sen kuvansa sen perusteella, mitä sä kuulet, et joku on asunu siellä. Ja sit ku sä joskus ajat jossakin, niin sä ajat jonku kautta ja sä toteet, että oi apua, tää näyttää ihan hirveeltä, et mä en haluais täällä asua. Tai sä luet lehdestä jonku artikkelin, että ku on tilastoitu, että missä on kuinkin paljon poliisien hälytyksiä. Kaikki tää tämmönen, mistä sä muodostat sen kuvan, vaikket sä oo siellä itse koskaan asunu, että sulla olis niin ku sillai omakohtasta faktaa siitä alueesta.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, asunut yli 10 vuotta samalla lähialueella Espoossa (SEH-M)

Itselle tuntemattomia, huonomaineisia alueita välteltiin, koska maineilla katsottiin olevan ainakin osittaista todellisuuserustaa ja niihin liitettiin merkityksiä, jotka vaikuttivat selkeästi alueiden houkuttelevuuteen. Tällöin kyseessä ei ollut vain alueen näkyvien ominaisuuksien summa, vaan myös näkemykset siitä, miten alueella asuminen mahdollisesti vaikuttaisi muuhun elämään. Tällöin pohdittiin esimerkiksi sitä, miten alue sopii omaan elämäntapaan ja käsityksiin omasta identiteetistä.

Sillä on ihmisen sosiaaliselle elämälle merkitystä. Vaikka sä löytäisit kuinka sinänsä oikeanlaisen ja viihtyisän ja ihanan ja kaikilla tekijöillä varustetun asunnon, on se sitten vaikka omakotitalo, rivitalo jostain, mut jos se sijaitsee juuri pahamaineisen alueen... [---] Kyllä mä luulen, että se vähän vaikuttaa, estäis muuttamasta sinne.

Mies, 49v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Asuinalueen maineen vaikutusta mietittiinkin siitä näkökulmasta, koettiinko alue omaan *identiteettiin ja elämäntyyliin* sopivaksi (ks. luku 2.2). Tunne omanoloisesta ja kotoisasta alueesta toistui haastatteluissa. Monille oli tärkeää, että alueella on selkeä profiili ja että alue omaa itselle sopivan identiteettiympäristön. Mielikuva liian kalliista tai jollakin muulla tavalla omaan identiteettiin sopimattomasta, itselle vieraita arvoja edustavasta alueesta rajasi suoraan pois alueita. Alueen muiden asukkaiden oletettuun elämäntapaan ei tällöin liitetty toivottuja ominaisuuksia. Osa näkikin myös ”*statusalueet*” välteltävinä, eikä yhteiskunnallisen aseman esille tuomista pidetty tärkeänä (vrt. Hiekkavuo 2015).⁹ Vain harva mainitsi, että naapuruston korkealla statuksella olisi ollut valintatilanteessa merkitystä.

Että kun asuu alueella, jossa on kalliimpia asuntoja, niin sitten se näyttää siltä, että on paremmassa asemassa. Sekö se on sitten tärkeetä? En tiää.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

No ei mulle niin kauheesti [maine vaikuta]. Niinku henkilökohtasesti. Et välillä tuntuu tyhmältäkin, kun sanoo et on muuttanut [alueelle x] ja muut sanoo et WAU! Et pääsisinpä minäkin!

Mies, 36v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa pienkerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Ehkä se jotenkin sillä lailla piilomerkitsee vähän jotain. Kyllähän se vähän tarkoittaa sitä, että siellä on hyvä asua ja että se on jotenkin turvallinen ja rauhallinen ympäristö. Mutta en mä ajattele sitä. Siinä on vähän ikävä kalskahdus siihen varallisuuteen tai johonkin tämmöseen, joka taas ei oo mulle tavallaan tärkeää.

Nainen, 36v, lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Vantaan sisällä (SEH-M)

Jos alue oli oman kokemuksen perusteella ja vahvan paikallistuntemuksen kautta tuttu ja hyväksi havaittu, sinne voitiin muuttaa sen heikoksi koetusta maineesta huolimatta sopivan asunnon osuessa kohdalle. Aiemmat hyvät kokemukset ja yhteydet alueelle muuttivat huononkin maineen merkityksen vähäiseksi. Ensimmäisen lausunnon huono-

---

⁹ Asuinalueiden stigmatisoitumista pääkaupunkiseudulla käsitelleessä tutkimuksessa on havaittu alueellisen stigman liittyvän sosioekonomisesti huono-osaisten alueiden lisäksi korostetun hyväosaisiin, elitistisiksi miellettyihin asuinalueisiin (Hiekkavuo 2015).

maineisten alueiden välttelystä antanut mies jatkoi pohdintaansa myöhemmin haastattelussa avatessaan syitä nykyisen asuinpaikkansa valinnalle:

Ja ehkä sitten silleen, että en kokenut sitä sen alueen aika huonoakin statusta, sehän nyt ei ole mikään statusalue asua, niin tavallaan en välitä siitä. [---] Se varmaan on siinä peruste, että on sattunut asumaan siinä viereisessä paikassa, niin sit on tullut pyöräiltyä ja katseltua aluetta, että on jotain muutakin kuin mielikuva. Eli tavallaan on vähän ulkoillu siellä ja se on jollakin tavalla tuttu.
Mies, 49v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Myös muut haastateltavat kuvasivat omien kokemusten ja paikallistuntemuksen huomattavaa merkitystä sille, miten he arvioivat maineen merkitystä valintatilanteessa.

Välttämättä se maine ei oo niin kauheen hyvä, mutta ku mä tunnen [alueen x] niin se ei sen takia vaikuttanut. Ei se nyt huonokaan maine oo. Et se on aika semmonen neutraali, mutta kun sen tuns ennestään, niin ei sillon oikeestaan sillä ollu vaikutusta.

Mies, 41v, puoliso ja lapsia, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

[Alueella x] on huono maine, ja [alueella x] on huono maine ihan syystä. Mut [alueen x viereiset alueet] on hyviä alueita. Et jos tietää, niin sieltä voi ihan huoletta ostaa asunnon, kun tietää vaan mistä ostaa, tai mieluummin mistä ei kannata ostaa asuntoa. Tiesin, että tää mihin me muutettiin, on oikeen rauhallinen, haluttu, semmonen hyvä paikka, niin sinne sit mentiin.

Mies, 43v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut viereiseltä alueelta 3 vuotta sitten, asunut koko ikänsä lähialueella Helsingissä (SEH-SEH)

Maineeltaan neutraalien alueiden kohdalla oltiin valmiita selvittämään hieman tunte mattomammankin alueen ominaisuuksia perusteellisemmin, jos alue muuten tuntui sopivalta esimerkiksi sijaintinsa tai hintatasonsa puolesta. Tällöin myös kuunneltiin sellaisten tuttavien mielipiteitä, joilla oli kokemuksia alueesta.

Sä tunnet ne ihmiset ja ne tietää ne alueet ja niiltä on kuullu, missä ne asustelee, niin tavallaan on tullu mainospuheet jo matkan varrelta. [---] Että ei ollu semmosia epäilyksiä, et ois ollu jotenkin huono alue, mihin joutuu muuttaan.

Nainen, 48v, asuu aikuisen lapsensa kanssa vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Alueen huono maine voidaan kääntää myös eduksi esimerkiksi edullisemmän neliöhinnan kautta. Muuttaminen huonomaineiselle alueelle tarjosikin osalle haastatelluista "vastinetta rahalle", eikä alueen eroavaisuutta muista alueista tuotu näkyväksi (vrt. Allen 2007: 253–256; Vilkkama & Vaattovaara 2015).

Tos [alueella x] on hieman alhaisemmat neliöhinnat. Se johtuu ymmärtääkseni osittain siitä, että siinä on joku neulanvaihtopiste tai siis joku tämmönen paikka. [---] Mä itse asiassa koen, että siitä oli mulle nyt etua, että sillä alueella on niin huono maine ja ehkä niitten neliöhinnat oli hieman alempana. Ja koska se ei kuitenkaan haittaa mua, se et tää tavallaan laskee niitten neliöhintoja, niin mä koen et siit oli mulle hyötyä.

Nainen, 37v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoosta Helsinkiin (SEH-M)

Mielikuvapeliä pyritään just vähän välttään, ku meillä ratkasee enemmän se, mikä se talo on, mikä se paikka on, enemmän ku se, mikä sen imago on. Ja päinvastoin vähän aliarvostetuilta alueilta voi saada paljon parempia diilejä. Mikään ei oo hölmömpää meidän mielestä, ku maksaa tavallaan brändi-extraa alueesta.

Mies, 36v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä kehyskuntaan (M-M)

Osa haastatelluista perusteli asumisen valintoja erityisesti ”järkisyillä”, kuten hyvillä yhteyksillä sopivan hintatason lisäksi. Näin vastanneet eivät painottaneet mainetta muuttoon vaikuttaneita tekijöitä eritellessään.

Ei oo niin kovasti väliä, et pitäs saada tosi hyvämaineinen alue ja tosi hieno asunto. Ehkä enemmän sitten aatellaan, et se ei oo niin tärkeä asia se koti tai se alue kuitenkaan ihmisen elämässä. On paljon muutakin.

Nainen, 38v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

...siis mun käsityksen mukaan [alueella x] on hyvä maine ja semmonen kallis ja onhan se kallis sillain, mutta että ei se välttämättä kaikkee onnea tuo, siis silleen, että jonkun verran vaikuttaa, mutta ei. Sit semmonen, et kuitenkin on järki-ihminen, et ne järkisyyt on tärkeemmät kuitenkin.

Nainen, 33v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Espoon sisällä (M-M)

Osa oli käyttänyt paljonkin harkintaa asuinpaikkaa valitessaan, kun taas toisille aluevalinta oli sattumuksien summa. Joskus asunto löytyi alueelta, jolle asunnonhakija ei tietoisesti kohdistanut hakuaan. Aluevalinta oli tapahtunut sattumalta, esimerkiksi vuokra-asuntosäätiön tai tuttavien asunnon vapautuessa. Toisinaan jopa asunnontarjoaja oli saattanut varmistaa, että uusi vuokralainen oli harkinnut huolellisesti muuttoaan huonomaineiselle alueelle. Jos asuntotarjous oli ollut tästä huolimatta muuten houkutteleva esimerkiksi asunnon sopivuuden tai sen hinnan vuoksi, haastateltavat olivat ottaneet tarjotun vaihtoehdon vastaan ja vasta muuton jälkeen he tarkastelivat omia ennakkokäsityksiään ja niiden vastaavuutta asumiskokemukseensa. Muutama haastateltava koki, että hänellä tai hänen perheellään ei ollut kovin laajaa mahdollisuutta valita aluettaan. Tällöin maine ei myöskään ollut valintaperusteena. Elämänlaa-

tu oli kuitenkin usein osoittautunut odotuksia paremmaksi huonomaineisimmillakin alueilla ja väliaikaiseksi tarkoitettu asuminen oli muuttunut pitkäaikaiseksi.

Kauhistuini, koska se herätti mussa tosi negatiivisia lähiömielikuvia, että mä ajattelin, että se on ihan hirvee paikka. Se on kaukana ja väkivaltanen ja masentava ja ettei siel oo siis mitään, minkä takii sinne kannattais mennä, paitsi se, että sattuu tarvitsemaan halpaa asuntoa. Et se voi lähtee sieltä. Mut sit me viihdyttiin siellä pidempään ku mitä me ollaan vielä ehditty missään muussa yhdessä paikassa asua yhdessä.

Mies, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-SEH)

Sit lähettiin etsimään asuntoa, että mistä semmosen voi ostaa, niin lompakko oli hyvä konsultti. Löydettiin itsemme [edelliseltä alueelta x] kahdeksan kerroksisesta kerrostalosta, mikä oli se viimeinen mahdollinen ajatus, et minne voi muuttaa. Helsinkiläispoikanahan mä tiesin, että [alueella x] tapetaan mies päivässä. No sen jälkeen ku siin oli hetken aikaa asunut, niin ei tullut mieleenkään, et muuttais sieltä idästä jonnekin muualle.

Mies, 54v, puoliso, lapset muuttaneet pois kotoa, asuu asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Suuri osa huonomaineiseksi käsitetyillä alueilla asuvista kuvasikin haastatteluissa alueensa sen mainetta paremmaksi asumisen ja arkielämän sujumisen näkökulmasta. Jonkin verran eroa tehtiin oman elinpiirin ja ongelmallisten paikkojen välillä, eikä mahdollisilla ongelmilla siksi ollut suuresti vaikutusta asumiskokemukseen. Ongelmien kuitenkin tulkitaan vaikuttavan koko alueen kantamaan maineeseen ja jossakin määrin vastaavan todellisuutta, mutta ei välttämättä kuvaavan yleistä elämänlaatua alueella (vrt. Atkinson & Kintrea 2001: 2291).

Tiivistäen voidaan todeta, että olennaista uuden asuinalueen valinnassa maineen näkökulmasta on se, onko alue entuudestaan tuttu ja liittyykö siihen yleisestä mielipiteestä poikkeavia myönteisiä näkemyksiä henkilökohtaisten suhteiden tai omien kokemusten kautta. Maineen vaikutus on huomattavasti voimakkaampi silloin, kun alue ei ole lainkaan tuttu. Erittäin huonomaineisia tai erityisen arvostettuja alueita vältellään, mutta eri syistä. Tyytymättömyys maineeseen ei tavallisesti ole muuttoa laukaisevana ensisijaisena tekijänä, vaan vasta tehty muuttopäätös sysää näkemään alueen puutteita. Tehdyn muuttopäätöksen jälkeen ei ole enää tarvetta ”puolustaa” aluetta ja huonon maineen voitiin kokea sen jälkeen vaikuttaneen päätökseen muuttaa toiselle alueelle. On mahdollista, että muuttopäätöksen synnyttyä muista syistä, arvio edellisestä alueesta muuttuu jälkeinpäin (vrt. Skifter Andersen 2008: 86).

Maineella on edellä kerrotun perusteella vaikutuksia alueiden eriytymisen dynamiikkaan muuttoliikkeen valikoivuuden kautta. Alueiden arvostuserot vaikuttavat muuttovirtojen suuntautumiseen ja tulostemme perusteella tämä näkyy etenkin joidenkin alueiden välttämisenä (vrt. Tuorila 2009: 28). Alueille voi muodostua huononemisen kierre varsinkin silloin, kun potentiaaliset muuttajat rajaavat alueen suoraan pois mahdollisten tulevien asuinpaikkojensa joukosta (vrt. Skifter Andersen

2002: 155). Mielikuva ongelma-alueesta riittää siihen, että muuttajat, jotka voivat valita, kiertävät alueen. Keskeinen johtopäätös on, että maineella on suurempi vaikutus uuden asuinalueen valintaan kuin edelliseltä alueelta poismuuttamiseen tai asukas-tyytyväisyyteen.

Laatikko 3.

Alueen maine vaikuttaa muuttopäätöksiin, mutta

- omakohtaiset hyvät kokemukset vähentävät huonon maineen vaikutusta
- sosiaaliset suhteet alueella vähentävät maineen vaikutusta
- maine on tärkeämpi uutta aluetta valittaessa kuin muuttoon työntävänä tekijänä
- herkkyys maineelle vaihtelee

Alueen maine vaikuttaa *uuden* asuinpaikan valintaan ainakin seuraavilla tavoilla

- vaihtoehtoja rajaavana
- riskien välttämisen keinona
- päätösten vahvistajana
- omaan identiteettiin ja elämäntapaan sopivan alueen valitsemisena

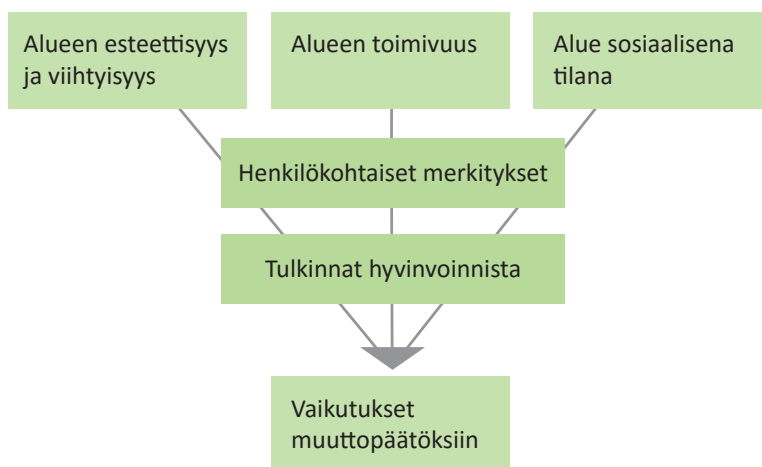
5.4 Rakennettu ympäristö osana asuinalueilla viihtymistä ja muuttopäätöksiä

Neljäs ulottuvuus, joka tuotti selkeitä eroja sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta ja muilta alueilta muuttaneiden muuttosyyissä, oli kokemus asuin ympäristön fyysisten piirteiden vaikutuksesta muuttopäätökseen (ks. kuvio 7; luku 4.3). Fyysistä, rakennettua asuin ympäristöä voidaan arvioida objektiivisesti esimerkiksi rakennusajan, arkkitehtuurin tyylin, alueellisen rakenteen, viheralueiden määrän ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Ihmisten henkilökohtaiset kokemukset rakennetusta ympäristöstä kuitenkin vaikuttavat heidän asumistyytyväisyyteensä ja asuinaluevalintoihinsa näitä objektiivisia mittareita enemmän (Adriaanse 2007). Kyselyvastauksissa esille nousut arkkitehtuurin ankeus muuttosyyinä ja viihtyvyyteen vaikuttavana tekijänä on merkityksellinen myös uuden alueen valinnassa. Lisäksi alueen siisteyttä, puistoja ja viheralueita pidetään tärkeinä (ks. kuvio 9; luku 4.3). Haastatteluissa muuttajat puhuivat asuin ympäristöstään rakennusten arkkitehtuuria ja viheralueita yleisemmin. Rakennetun ympäristön laatu korostui tästä syystä muuttosyyinä vielä kyselyn antamaa tulos-ta enemmän. Tässä luvussa tarkastelemme, miten arkkitehtuuri ja asuinalueen miljöö muodostuvat asukkaiden kokemuksissa osaksi alueiden vetovoimaa.

Alueiden rakennettu ympäristö jäsenyi haastatteluista tehdyn analyysin mukaan neljänä ulottuvuutena: (1) alueen esteettisyytenä, (2) toimintaa mahdollistavana ympäristönä, (3) sosiaalisena tilana sekä (4) alueeseen liitettyinä henkilökohtaisina arvos-

tuksina ja merkityksinä. Näistä viimeisen läpi tulkitaan kokemuksia kolmesta muusta ulottuvuudesta, mutta se on myös itsenäinen ulottuvuutensa. Kaikki nämä ulottuvuudet vaikuttavat siihen, kuinka hyvinvointia tukevaksi nykyinen alue koetaan ja kuinka viihtyisäksi mahdollinen uusi alue arvioidaan (kuvio 21). Luvussa 5.1 on käsitelty fyysisen ympäristön perusteella tehtyjä päätelmiä alueen sosiaalisesta elämästä, mahdollisista ongelmista ja statuksesta. Tämän luvun yhteydessä sosiaalisella tilalla tarkoitetaan edellä mainittujen lisäksi mahdollisuuksia kohdata naapureita ja viettää aikaa. Painopiste on kuitenkin kolmessa ensin mainitussa ulottuvuudessa (alueen esteettisyydessä, toimivuudessa ja siihen liitetyissä henkilökohtaisissa merkityksissä).

Kuvio 21. Rakennetun ympäristön jäsentymisen osaksi muuttopäätöstä ja alueella viihtymistä

Haastatteluisissa ympäristön esteettisyyden katsottiin vaikuttavan suoraan asukkaiden hyvinvointiin. Kaunista ympäristöä ja kiinnostavaa arkkitehtuuria arvostettiin ja niiden merkitystä korostettiin asuinalueen valinnassa ja asumistyytyväisyyden arvioinnissa. Moni haastatelluista kertoikin fyysisen asuinympäristön olleen osatekijä päätöksessä muuttaa pois edelliseltä alueelta. Miljööstä, sekä rakennusten että piha-piirin yleisestä ilmeestä, muodostui alueita profiloiva, alueille vetävä ja sieltä poistyöntävä tekijä.

Mä en halua välttämättä kauheen tiiviisti rakennettuun kerrostaloalueeseen. Sellaseen, missä ei oo jätetty estetiikalle mitään sijaa. Et se vaikuttaa mun mielestä aika paljon. Et jos on kauheesti semmosia kylmiä ja suoralinjaisia kerrostaloja, jotka on tehty halvalla ja nopeesti. Niin kyl se mun mielestä aika nopeesti näkyy siinä asukasviihtyvyydessäki.

Nainen, 34v, puoliso ja lapsi, asuu sukulaisen omistamassa asunnossa pientalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Arkkitehtuuriltaan epäviihtyisiksi ja siksi vältettäviksi koettiin erityisesti alueen rakennusten ja ympäristön betonisuus ja asfalttisuus, joskin osa haastateltavista kertoi tässä kulkevansa vastavirtaan ja arvostavansa tämän kaltaiseen ympäristöön liitettyä urbaania maisemaa:

*Pitäisi tietysti ehkä olla varovainen, kun puhuu siitä, mitä ihmiset ajattelee, mut mä kuvittelen ihmisten ajattelevan, et se [oma alue] on siis tosi tosi ankeeta paikka. Et se on sellasta 70-luvun betonibunkkerirakentamista karuimmillaan. [---]
Et se vaan ei oo viehättävä paikka. Ja tota mul taas on jotenki silleen, et se on. Itseasiassa siinä estetiikassa on jotakin, joka mua jossain määrin viehättää.*

Mies, 35v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-SEH)

Asfalttista urbaaniutta puoltavat lausunnot esiintyivät kuitenkin vain kantakaupungin läheisillä alueilla. Muihin arkkitehtuuriltaan betonisiksi nähtyihin alueisiin liitettiin ankeuden ja kovuuden lisäksi ajatus siitä, että näin profiloituneet alueet eivät tarjoa virikkeistä ympäristöä ja ovat sijainniltaan hankalasti saavutettavia. Siksi niitä myös vältettiin muuttoa suunniteltaessa (tarkemmin maineen ja mielikuvien vaikutusta on käsitelty luvussa 5.3). Fyysisen ympäristön arvioinneissa oma nykyinen alue tavallisesti arvioitiin hyväksi. Tässä ei ollut eroa sosioekonomisesti heikommilla alueilla asuvien ja muilla alueilla asuvien näkemyksissä. Kielteisiä mielikuvia sen sijaan liitettiin muiden erityisesti sosioekonomisesti heikompien alueiden ympäristöön.

Siis sellaiselle alueelle [en muuttaisi], missä on niitä kauheita betonikerrostaloja toisensa perään, kaikki kadut on päällystetty asfaltilla, vihreetä ei juuri näy missään. Nukkumalähiö, jossa ei ole mitään. Sit sulla on kahden tunnin työmatka jonnekin. Semmosessa elämisessä mä en nää oikein mitään järkeä.

Nainen, 44v, puoliso, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

...et ku se on niin sitä asfalttia vaan, että en lähtis [en muuttaisi] kovin helpolla.

Nainen, 40v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa pientalossa, asui 6 vuotta samalla alueella Espoossa, 4kk ennen haastattelua muutti Vantaalle (SEH-M)

No kyl se vaan, ku meet tonne justiin [alue x:n] kerrostalojen keskelle seisomaan ja kattoon ympärilleen, niin kyl se vähän huokuu sellasta synkkyyttä ja ankeutta ja harmautta, että en mä nyt oikein semmosta halua. Enkä mä sitten taas, et jos on varaa maksaa, että on miellyttävämpi asuinympäristö, en näe kyllä syytä, että tavallaan asuis sitten jossain siellä.

Mies, 38v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (M-M)

Monissa haastatteluissa toivottiin arkkitehtuurin monipuolistamista sekä uusilla kerrostalovaltaisilla alueilla että pientaloalueilla. Erityisesti juuri kerrostaloalueiden ulkonäköä toivottiin kehitettävän kauniimmaksi. Rakentamisen yksipuolisuus ja siten syn-

tyvä yksitoikkoinen ympäristö koettiin epäviihtyisäksi. Moni ihmetteli tylsäksi koettua kaavamaista rakentamista ja toivoi persoonallisempia julkisivuratkaisuja.

Mä en ymmärrä, miks pitää rakentaa rumia, kun on kauniitakin kerrostaloja. [---] Se on laatikko, laatikko, laatikko, laatikko, laatikko. Sitten se, että yhdessä on sininen parveke, yhdessä on punanen parveke. Ihan karseen näkösiä, mä voisin näyttää sulle tuolta netistä, ne on siis ihan kauheen näkösiä. Miks pitää semmosia?

Nainen, 44v, puoliso, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-SEH)

Myös just se rakennusestetiikka, et minkälaisia ne talot on. Mun mielestä se on kiva, et rakennuksissa on jotain muotoja tai yksityiskohtia ja...

Nainen, 34v, puoliso ja lapsi, asuu sukulaisen omistamassa asunnossa pientalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Eri-ikäistä rakennuskantaa omaavat ja siten historiallisesti kerrostuneet alueet koettiin esteettisestikin miellyttävinä. Vaihtelevuus rakennusmassassa, arkkitehtuurin omaperäisyys ja sitä kautta muodostuva alueen identiteetti olivat tärkeitä viihtyvyystekijöitä.

Pidän, että on eri ikäkausien taloja. [---] En haluaisi olla missään [alue x:n] pellolla, missä kaikki talot ovat samannäköisiä.

Mies, 36v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa paritalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Niistä [lyhyessä ajassa rakennetuista alueista] on vaikea saada sitä pitkää elinkaarta, semmosta kiva tunnelmaa. Vuosikerrat puuttuu.

Nainen, 54v, asuu yksin omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

...täähän on kiva, koska tää on niin vanhaa aluetta. Tääl on vanhoja, vanhoja taloja. Sit on toisaalta myös uusia, ettei tää oo mikään silleen museohomma. Mut kyl se silleen vaikuttaa ehkä, että mä en ehkä tykkää ite ihan sellaista missä on vaan ihan uutta kaikki. Tai tehään kaikki kerralla. Et on kiva, et on vähän tällasta kerroksellisuutta siinä arkkitehtuurissa myös.

Nainen, 35v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä, Espooseen (M-M)

Rakennetulle ympäristölle asetettavia laatutoiveita olivat arkkitehtuurin kautta rakentuvan esteettisen miellyttävyyden lisäksi pihapiirin ja julkisten tilojen kunnossapito ja maisemointi. Monilla alueilla todettiin nimenomaan näissä olevan puutteita. Pihapiirin välittömässä läheisyydessä kerrottiin olevan joutomaatyypisiä alueita, joista kukaan ei pitänyt huolta. Varsinaisen piha-alueenkaan kunnossapidon ei aina katsottu olevan riittävää. Lisäksi rakennuksia oli päästetty rapistumaan. Näistä tekijöistä

muodostui arvioita alueen arvostuksesta ja maineesta. Ne vaikuttivat siihen, että näitä alueita väistettiin muuttokohteina (ks. myös luku 5.3).

Ei tietenkään voi arvioida pelkästään sen perusteella miltä talot näyttää taloina, huomioimatta nyt sitä miltä parvekkeet näyttää ja näin pois päin... Mut kyl se vaan tuo sen tietyn mielikuvan, ku ne talot näyttää samanlaiselta semmoselta... Aika hirveiltä ja ei mitenkään viihtysiltä päälle päin, mikä sit luo taas kuvaa siitä [alueesta]. Eikä se piha-alue oo mitenkään välttämättä erityisen hoidettu tai mitenkään hieno, maisemoitu. Niin tottakai se luo kuvaa siitä, et ne on pikkasen edullisempia, ja ku mä tiesinkin et ne oli hieman edullisempia.

Nainen, 31v, asuu yksin vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

No ehkä jonkun näkönen epäsiisteys, et näkee että kadusta ei pidetä huolta tai. [---] Ettei pidetä tästä kansallisomaisuudesta eli rakennuksista huolta. Et semmonen ränsistyneisyys. Niin kukapa semmoisella alueella tykkää asua.

Nainen, 54v, asuu yksin omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Kyllä mä luulen, että se kiinteistöjen ulkoasu ja tämmönen julkisten tilojen tai liikenneasemien kiinteistöjen kunto on se tärkeä. Joskus sitä ihmettelee noita 80-luvulla tehtyjä varmaan sinänsä rakenteellisesti ihan asuttavia taloja, mut ne voi melkeen kasvaa sammalta ne harmaat betoniseinät.

Mies, 49v, puoliso, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Asunnon hyväkään varustelu tai pohjaratkaisu ei riitä syyksi jäädä kyseiseen asuntoon, jos ympäristö koetaan epäviihtyisäksi. Erityisesti haluttiin muuttaa, jos muuttoon työntäviä tekijöitä oli muitakin ja toiveiden mukainen asunto oli löydettävissä muualta.

Mut lähinnä se, et siihen muuttamiseenkin perusteena oli se, että tottakai ne humalaiset, se levoton ilmapiiri siellä, mut että ihan se asuinaluekin, mä halusin pois kerrostaloalueelta. Mä koin, että mä haluan laittaa kotia ja panostaa sisustamiseen ja muuhun tämmöseen. Mä koin et siel ei ollut sen tyyppistä asuntoa, mikä mua kiinnostais. Et se oli alueen se esteettisyys.

Nainen, 38v, puoliso ja lapsi, asuu asumisoikeusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Vantaalle (SEH-M)

Monet arvostavat fyysisen, rakennetun ympäristön tuottamia esteettisiä elämyksiä ja alueen rakennuskannan omaleimaisuutta.

Arkkitehtonisestikin tässä on semmosta vähän erilaista, mitä Suomessa yleensä. Esimerkiksi just jos vähän tsüigaa tätä, tää on rinteeseen rakennettu, mut sillain ehkä vähän välimerityyppisesti, et niitä on nakeltu sillain vähän puolihuolimattomasti tohon rinteeseen, et siitä tulee semmonen omanlainen tunnelma.

Mies, 34v, puoliso ja lapsi, toinen tulossa, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingistä Espooseen (M-M)

Asuinympäristön esteettisyydestä ja viihtyisyydestä puhuttaessa useimmin kaivattiin tilaa ja vihreyttä. Muutettaessa haettiin väljyyttä myös ympäristöön, ei vain lisää neliöitä asuntoon. Haastatellut määrittelivät väljyyden sen mukaan, miten pihapiirissä mahtui toimimaan, miten siellä oli tilaa ”hengittää”, ja oliko talojen väliin jätetty tilaa puustolle ja maisemille.

Joo, siis kyl mä pidän siitä, et siinä on vähän jotain metsää, puistoo ja vihreetä. Esimerkiksi [alue x] on mun mielestä, vanhat kerrostalot. Siinä on hyvin jätetty sinne puita ja muita, et se on järkevää. Ja en mä tykkää silleen, et lyödään ihan kiinni toisiinsa.

Mies, 39v, puoliso ja lapsia, asuu itse rakennetussa omakotitalossa, muuttanut Espoon sisällä (SEH-M)

...et se on kuitenkin kiva, jos ikkunasta näkyy se kääkärämänty.

Mies, 54v, puoliso, lapset muuttaneet pois kotoa, asuu asumisoikeusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Jos arvostettiin väljää omakotiasumista, asunnon sijainnista oltiin valmiita myös tinkimään. Pienille tonteille vastaavan pitkien etäisyyksien päähän keskuspaikoista ei tällöin muutettu.

En ehkä muuttas edelleenkaan kauheen tiheesti rakennetulle alueelle. Ihan vaan sen takii, jos aikoo asua isossa omakotitalossa vähän syrjemässä, ni sit on kiva, et sitä tilaa on siinä ympärillä ja pihaa on ympärillä. Että ei ois mitään järkee noin kauas muuttaa 500 neliön tontille näin niin ku kärjistäen.

Mies, 36v, puoliso, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, muuttanut Helsingistä kehyskuntaan (M-M)

Monet kertoivat toivovansa, ettei alueita rakennettaisi liian täyteen. Tätä toivetta ei ole haastateltavien mielestä suunnittelussa riittävästi huomioitu. Tiiviiltä esikaupunkialueelta pois muuttanut kuvasi tilannetta seuraavalla tavalla: ”joka paikka sullotaan nykyisin niin, että eihän siellä saa hengitettyä”. Myös mahdollisuus yksityisyyteen koettiin tärkeäksi arkkitehtuurista puhuttaessa. Pientaloalueiden liian pieniä tontteja kritisoitiin, eikä naapureiden haluttu näkevän sisään asuntoon minkäänlaisilla alueilla.

Se mikä on tässä Suomessa virhe, niin tässä on lääninä niin järjettömästi ja kaikki halua rakentaa talon toisen viereen, missä ikkunasta näkee toisen ikkunasta sisään.

Mies, 49v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, asunut nykyisessä asunnossa 2 vuotta, mutta muuttanut käytännössä ihan vierestä, asunut Helsingissä lähialueella miltei koko ikänsä (SEH-SEH)

Ratkaiseviksi viihtymisen ja alueen hengittävyden kannalta voitiin kuitenkin kokea hyvin pienetkin avoimet tilat asuinalueella, jos ne tarjosivat sekä esteettistä arvoa että mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan. Tämän kaltaisten avointen tilojen muutoksiin suhtauduttiin erityisen varauksellisesti.

Nykyssä, siinä on semmonen pieni saareke, metsäsaareke, niin siin on ollu satakieliä hirveesti. Ne ilmeisesti alkaa rakentaa siihen, tulee semmonen, voi pahus. Et semmonen pieni hengittävä keuhko, et ne alkaa rakentaa vaikka sinne ympärille. Se on lapsilleki semmonen aivan ihana, mut tämmösiä ei niin ku jätetä.

Nainen, 51v, aikuisia lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Rakennetulla ympäristöllä on siten selkeästi myös asumisen ja liikkumisen sujuvuuteen liittyviä tehtäviä. Alueen kaikkinaisen *toimivuus* olikin toinen keskeinen tekijä muuttopäätösten taustalla fyysisestä ympäristöstä puhuttaessa. Epämiellyttäväksi koettu ympäristö ei esimerkiksi houkuttellut viettämään aikaa alueella tai kulkemaan joillakin reiteillä. Siten se vaikutti suoraan kokemukseen alueen käytettävyydestä ja laski sekä alueen arvostusta että siellä viihtymistä. Rakennetun ympäristön laadusta puhuttaessa mainittiinkin usein helppokulkuisuus, riittävät kevyen liikenteen väylät, pysäköintipaikat ja palveluille varattujen rakennusten viihtyisyys. Lisäksi toiveissa korostuivat puistojen ja muun lähiympäristön tarjoamat virkistysmahdollisuudet.

No se, et sä pääset vaikka juokseen lenkille tai ihan nyt mitä mullaki on. Se on ihan älyttömän kaunis se joen varsi. Sä pääset siitä vaikka fillarilla keskustaan. Et se on helppo mennä, siellä ei pääse eksymäänkään.

Nainen, 51v, aikuisia lapsia, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Alueen toimivuuteen laskettiin tässä kuuluvaksi myös asuntojen korkeatasoisuus ja se, miten hyvin asunto vastaa kotitalouden tarpeita. Asuntorakentamiselta toivottiin laadukkuutta kertakäyttökulttuurin sijaan. Lisäksi toivottiin enemmän erilaisiin tarpeisiin sopivia asuntoja ja käytännöllisiä ratkaisuja. Haastatteluissa kuvattiin paljon alueita, jotka eivät vastanneet asumistoiveita tältä osin. Toisin sanoen monilta alueilta ei löytynyt haastateltavien toivomaa asuntotyyppiä tai laatua. Asuntojen toimivuutta yleisesti arvosteltiin. Kaavamääräyksiä muutama piti liian tiukkoina ja rajoittavina, ja jotkut näkivät niiden aiheuttavan ympäristöjen yksipuolistumista. Rakennuttajilta odotettiin siis sekä paremmin tarpeita vastaavaa että esteettisesti miellyttävämpää rakentamista.

Kun nykyään rakennetaan uusia asuinalueita, ne tehdään yksityisesti, niin siinähan maksimoidaan vaan siitä neliöstä saatavaa hintaa. Joka heijastuu rakennuksen tai asuntotuotannon laatuna. Et jos rakennetaan tosi halvalla, niin ne saattaa olla tosi kehnoja ne talot.

Mies, 36v, puoliso ja lapsi, asuu omistusasunnossa rivitalossa, muuttanut Vantaan sisällä (M-M)

Kolmantena ulottuvuutena erottuivat asuinalueen tarjoamat *mahdollisuudet sosiaalseen kanssakäymiseen ja ajanviettämiseen*. Rakentamisen toivottiin luovan kaupunkitilaan sosiaalisia kohtaamisia mahdollistavia paikkoja. Lisäksi toivottiin, että arkkitehtuuri houkuttelisi luontevasti viihtymään ja käyttämään myös ulkotiloja mielekkäisiin toimintoihin. Tällä on todettu olevan asumistyytyväisyyttä parantavaa vaikutusta (ks. Florida ym. 2011).

Sanotaan, että mä nauttisin vielä enemmän, jos ois ne hengaamismahdollisuudet rakennettu siihen infrastruktuuriin, että niitä ei tarvis aina erikseen luoda.

Mies, 32v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Alueen rakennettu ympäristö linkittyi myös sellaisiin sosiaalisesta ympäristöstä tehtyihin tulkintoihin, jotka saivat muuttajat joko muuttamaan alueelle tai väistämään sitä. Ankea arkkitehtuuri liitettiin negatiivisiin sosiaalisiin ilmiöihin, ja ne paikantuivat erityisesti korkeisiin kerrostaloihin esikaupunkialueilla. Kun asuinalueitaan vaihtaneet kertoivat vältelleensä joitakin alueita, he liittivät esteettisyyden puutteeseen usein käsityksiä myös alueella vietetystä elämästä. Lisäksi oman asuinalueen ongelmalliseksi koettuja paikkoja kuvailtiin vastaavalla tavalla, vaikka häiriöitä ei olisi omassa arjessa suoraan havaittukaan. Tätä näkökulmaa on eritelty tarkemmin luvussa 5.1.

Mä en osaa sanoa mikä siinä on, mutta musta se on äärettömän epämiellyttävä paikka. Semmonen hyvin, jotenki jännästi semmonen, musta se on jollain lailla likainen. Siellä on, se on sekava, se on esteettisesti ruma. Siellä on epämääräistä porukkaa, se on kaikin puolin semmonen.

Nainen, 48v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa omakotitalossa, asunut yli 10 vuotta samalla lähialueella Espoossa (SEH-M)

Rakennettujen elementtien herättämät mielikuvat ja kauneuden kokemus vaikuttivat kotoisuuden tunteeseen myös neljännen ulottuvuuden eli alueeseen liitettyjen *henkilökohtaisten merkitysten ja arvostusten* kautta. Oman lähialueen tai sellaisten alueiden rakennustapa, joiden kautta usein kuljettiin, herättivät tunteita ja muistoja. Niiden perusteella joko kiinnityttiin alueelle tai muutettiin sieltä pois. Esteettisyyteen liittyvät näkemykset eivät siten olleet vain alueen visuaalista laatua kuvaavia, vaan alueen tunnistettavuutta lisäävät elementit, kuten historia, rakennusaika ja -tyyli, topografia, maamerkit ja maisemointi yhdistyivät muihin alueen ominaisuuksiin vahvistaen alueidentiteettiä. Aina tämän kaltaista ympäristösuhdetta ei ollut helppo sanallistaa, mutta esimerkiksi arkkitehtuuri vaikutti mielialaan ja alueen ympäristön ominaisuudet edistivät tai heikensivät koettua kotoisuuden ja turvallisuuden tunnetta.

Se on esteettisesti vaan niin ankee, mulle tuli paha mieli siellä. On sellaisen valtavan betonimöykyn keskellä. Vaik siitä asunnosta oli tosi makee näköala sieltä kämpästä, siit suoraan avautu tohon [näkyvä alueelle x], ja sit aukee se puistonäkymä. Se näky siitä ja tosi kauniit auringonnousut muistaakseni, mutta tuli paha mieli tulla kotiin. En mä jotenkin halunnu olla siellä.

Mies, 32v, puoliso, asuu vuokra-asunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Mul on enemmän sellanen, mitä mietin asumisessa, on joku sellanen, että pitää olla oikee fiilis, et se talo on oikeinpäin ja jotenkin kadut oikeeseen suuntaan.

Nainen, 33v, asuu yksin kerrostalossa vuokra-asunnossa, muuttanut Helsingin sisällä (SEH-M)

Mä tykkään tästä siis, mä tykkään jopa tästä arkkitehtuurista, vaikka tää on vähän tämmönen. Ja sit mä tykkään tästä, kun tää on tällasta väljää rakentamista tosi monessa kohdassa. [---] Ehkä tää on semmosta turvallisuudentunnetta. Tulee 70-luku ja oma lapsuus mieleen. Siinä voi olla jotain tällasta.

Nainen, 38v, puoliso ja lapsia, asuu omistusasunnossa kerrostalossa, muuttanut Helsingin sisällä (M-M)

Haastatteluista tehty johtopäätös on, että asuinalueen ympäristön kauneus ei yksinään ratkaise muuton kohdentumista, mutta se toimii rinnan muiden naapurustotekijöiden kanssa parantaen alueen houkuttelevuutta ollen samalla yksi tärkeimpiä asumistyytyväisyyteen vaikuttavista tekijöistä (vrt. Glaeser ym. 2001; Florida ym. 2011). Vaikka sosiaalisten suhteiden on todettu olevan fyysistä ympäristöä merkittävämpiä alueille kiinnittymisessä, rakennusten miellyttävällä ulkonäöllä ja alueen toimivuudella on kuitenkin huomattavaa vaikutusta asukkaiden halukkuuteen pysyä alueellaan (vrt. Bonaiuto ym. 1999: 345; Hidalgo & Hernández 2001). Kiinnittymistä asuinalueille vähentävät suuret, yksitoikkoiset rakennusmassat ja viheralueiden puute (vrt. Bonaiuto ym. 1999: 345). Yleisimmin haastatteluissa mainittuja alueelta poistyöntäviä ja valinnassa vältettäviä tekijöitä asuin ympäristön visuaalisesta näkökulmasta ovatkin arkkitehtuurin ankeus, asfalttisuus, alueen hoitamattomuus ja yleinen epäsiisteys.

Rakennettu ympäristö vaikuttaa tulostemme mukaan konkreettisesti alueiden houkuttelevuuteen, sillä uutta aluetta valittaessa haetaan arkkitehtuuriltaan kiinnostavaa asuinpaikkaa ja vastaavasti esteettisesti huonoksi koettua ympäristöä vältetään. Tällöin sijainniltaan hyväksikin koetut alueet jäävät pois harkinnasta ympäristön viihtyisyyden arvioinnin perusteella. Visuaalisen arvion lisäksi rakennettuun ympäristöön liitetään alueen toimivuuden pohdintoja, alueella vietetyn sosiaalisen elämän arviointeja ja sen herättämien tunteiden ja muistojen kehikkoja. Arkkitehtuurilla ja laajemmin ymmärretyllä lähiympäristön esteettisellä laadulla on selvästi vaikutusta sekä asumistyytyväisyyteen että muuttojen suuntautumiseen, joskin asunnolle asetettujen vaatimusten ja taloudellisten sekä sijainnilisten rajoitteiden puitteissa.

5.5 Muita havaintoja tekijöistä muuttopäätösten taustalla

Olemme tässä tutkimuksessa hyödyntäneet sekä kysely- että haastatteluaineistoa. Aineistojen yhdistäminen tehtiin siten, että kyselytuloksia käytettiin yleistettävien linjojen löytämiseen ja haastattelujen analyysiä kyselytulosten tulokinnan syventämiseen (vrt. Bryman 1992). Kysely- ja haastatteluaineistojen tuloksia vertailtaessa ilmeni pieniä painotuseroja, joita tässä avataan hieman tarkemmin.

Kyselyvastauksissa sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla sosiaaliset ongelmat ja liian korkea maahanmuuttajien määrä korostuivat selvästi haastatteluaineistoa useammin tärkeäksi koettuina poismuuttosyinä. Analyysimme perusteella havaittu ristiriita selittyy osaltaan ensisijaisilla ja toissijaisilla muuttosyillä (vrt. kuvio 1). Osa vastaajista koki esimerkiksi sosiaaliset ongelmat niin häiritseviksi asuinalueellaan, että niiden takia oli muutettu pois edelliseltä alueelta (häiriöt ensisijaisena muuttosyynä). Osalle sosiaaliset ongelmat sen sijaan muodostuivat muuton suuntaa ohjaavaksi tekijäksi vasta muuttopäätöksen toisessa vaiheessa (häiriöt uuden alueen valinnassa väistettävänä tekijänä). Tällöin muuttopäätös oli syntynyt ensin muusta syystä ja vasta kun oli alettu miettiä aluevaihtoehtoja muuttopäätöksen toisessa vaiheessa, oli todettu nykyisellä alueella esiintyvän häiriöitä. Tämän kaltaisessa tilanteessa häiriöiden vaikutus ei haastattelussa tullut yhtä selvästi esille kuin kyselyssä, vaikka niillä ohjaavaa vaikutusta olikin.

Toinen selittävä tekijä havaituille eroille on analyysimme mukaan se, että kyselyssä oli vastattu koko kotitalouden puolesta. Tällöin jokin tekijä oli kyselyssä raportoitu muuttoon vaikuttavana, vaikka haastattelussa kyseistä syytä ei välttämättä suoraan mainittu lainkaan. Haastattelulle tämä seikka ei ollut merkittävä muuttopäätöstä tehdessä, mutta se oli ollut jollekin muulle samassa kotitaloudessa asuvalle ratkaiseva asia. Haastatteluaineiston perusteella muuttopäätösten syntyprosessit avautuivatkin samassa taloudessa asuvien neuvottelun tuloksena.

Muuttoon vaikuttavat tekijät limittyivät toisiinsa. Esimerkiksi kyselyssä esiin noussesta asuinalueen huonosta maineesta, sosiaalisen ympäristön häiriöistä ja asukasrakteesta puhuttiin haastatteluissa usein samassa yhteydessä. Niihin myös suhtauduttiin samoin: puhuttiin mainetekijöiden tai ongelmien paikantumisesta etäälle omasta asuinpaikasta sekä korostettiin oman lähialueen hyviä puolia (ks. Osborne ym. 2011). Lisäksi arkkitehtuurin nähtiin vaikuttavan alueiden arvostukseen ja samalla alueiden vetovoimaan mahdollisina asuinpaikkoina. Rakennettu ympäristö kietoutui siten maineesta ja sosiaalisesta ympäristöstä tehtyihin arviointeihin.

Tutkimuskirjallisuudessa osoitettuun tapaan haastatteluaineistosta vahvistui käsitys, että näkemykset ja mielikuvat ovat usein merkittävämpi syy välttää joitakin alueita kuin niillä objektiivisesti mitattavissa olevat ongelmat (vrt. esim. Lee ym. 1994; Sampson & Raudenbush 2004; ks. luku 2.2). Tämä korostui erityisesti muuttajalle ennestään tuntemattomien alueiden kohdalla. Tuntemattomiin alueisiin suhtauduttiin huomattavasti kriittisemmin asuinympäristöinä kuin tuttuihin. Alueen tuntemattomuus yhdisti suhtautumista alueiden maineisiin, etniseen rakenteeseen ja käsityksiin häiriöiden esiintymisestä.

Joidenkin alueiden välttämiseksi oli kyse myös siitä, että omat mielittymykset olivat jo tiedossa eikä nähty syytä selvittää, mitä muilla alueilla olisi tarjolla. Tuntemattomalle alueelle ei siis muutettu, jos mieluinen asuinpaikka löytyi entuudestaan tutuista alueilta. Toisaalta joistakin alueilta saattoi olla niin huono mielikuva, ettei niille haluttu muuttaa, vaikka uskottiin, että ne ovat asumisen tasoltaan joksinkin vastaavia paikkoja kuin muutkin. Maine ja mielikuvat vaikuttavat haastatteluaineiston perusteella valintojen taustalla mahdollisesti vielä kyselyaineiston osoittamaa tulosta enemmän. Asuinalueen maantieteellinen sijainti korostui haastatteluissa yhtenä sellaisena muuton suuntautumista selittävänä tekijänä, joka ei noussut kyselyssä kovin vahvasti esille. Asuminen oman elämänpiirin näkökulmasta ”oikealla”, tutulla puolella kaupunkiseutua osoittautui merkittäväksi muuttopäätösten taustalla. Olemassa olevat yhteydet ja sosiaaliset verkostot haluttiin säilyttää myös etsittäessä uutta asuinpaikkaa. Alueen saavutettavuus arjen sujumisen näkökulmasta nähtiin tärkeäksi osaksi asuinpaikan valintaa. Kompromisseja oli kuitenkin jouduttu tekemään liikkumisen, toivotun asuimuodon sekä asuin ympäristön välillä.

Haastatteluaineistomme siis osoittaa, kuinka alueilta muodostuneet mielikuvat, asuin ympäristö, alueiden tutuus ja niiden sijainti suhteessa muuttajien omaan elämänpiiriin vaikuttavat olennaisesti muuton suuntautumiseen erityisesti muuttopäätöksen toisessa vaiheessa – uuden asuinalueen valinnassa. Asuinalueen tuntemattomuus tai sen sijainti oman arkisen elämänpiirin ulkopuolella vähentää alueen houkuttelevuutta ja edesauttaa alueen rajautumista muuttopäätösten ulkopuolelle. Tämä heikentää erityisesti huonosta maineesta kärsivien alueiden kykyä houkuttaa uusia asukkaita.

6 YHTEENVETO: MUUTTOJEN RAKENTEET JA ALUEELLINEN KEHITYS

Muuttovirtojen suuntautuminen on Helsingin seudulla sosioekonomisesti ja etnisesti valikoitunutta (esim. Aro 2007; Broberg 2008; Vilkama 2011; Laakso 2013; Kytö ym. 2016). Tässä tutkimusraportissa olemme selvittäneet, mitkä tekijät vaikuttavat muuttojen valikoivaan kohdentumiseen ja mikä merkitys asuinympäristöllä on muuttopäätöksille ja asuinalueilla viihtymiselle. Tavoitteenamme on ollut ymmärtää alueellisen eriytymisen dynamiikan ja muuttoliikkeen välisiä yhteyksiä asukkaiden omien kokemusten näkökulmasta.

Tutkimusasetelmassamme pääkaupunkiseudun alueet jaettiin kahteen aluetyyppiin: sosioekonomisesti heikompiin alueisiin ja muihin alueisiin, joiden välisiä eroja tarkastelimme sekä alueilta muuttaneiden että alueilla pidempään asuneiden kokemusten kautta. Aineistona käytimme kattavaa rekisteripohjaista kyselyaineistoa sekä kyselyyn vastanneille tehtyjä syventäviä teemahaastatteluja. Muuttopäätöksiä analysoitiin kaksivaiheisina, jolloin muuttopäätöksen ensimmäisen vaiheen ajateltiin liittyvän päätökseen muuttaa pois entisestä asunnosta (ensisijaiset muuttosyyt), kun taas toinen vaihe liittyy päätökseen muuton kohdentumisesta ja uuden asuinalueen valinnasta (toissijaiset muuttosyyt) (vrt. Brown & Moore 1970).

Tuloksemme osoittavat, että muuttovirrat ovat suuntautuneet sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta pois päin. Tämä näkyy sekä Tilastokeskuksen tutkimustamme varten tuottamissa muuttovirtajakaumissa että kyselyaineistossamme. Muuttovirtojen valikoiva suuntautuminen kertoo asuinalueiden vetovoimaisuudessa olevista eroista. Tulostemme perusteella nämä erot liittyvät ennen kaikkea asukkaiden kokemuksiin ja mielikuviin alueilla tarjolla olevista asuinympäristöistä.

Muuttopäätösten tarkastelu kaksivaiheisena osoittaa, että muuttopäätöksen ensimmäinen vaihe – päätös muuttaa pois entisestä asunnosta – liittyy useimmiten elämäntilanteissa ja asumistarpeissa tapahtuneisiin muutoksiin, joiden seurauksena asunnon vaihtaminen tulee ajankohtaiseksi. Asuinympäristön merkitys muuttopäätöksille korostuu erityisesti muuttopäätöksen toisessa vaiheessa eli päätettäessä uudesta asuinpaikasta. Vaikka uudelta asunnolta toivotut ominaisuudet ja asumisen hinta ohjaavat myös tällöin muuttojen suuntautumista, kiinnitetään asunnon etsinnässä vahvasti huomiota myös asuinympäristön ominaisuuksiin.

Keskeinen tuloksemme siis on, että vaikka asuntoon liittyvät tekijät ovatkin tärkein muuttohalukkuutta ja muuton kohdentumista määrittävä tekijä, myös asuinympäristöillä ja niistä muodostuneilla mielikuvilla on huomattavaa vaikutusta muuttojen valikoivaan suuntautumiseen. Erityisesti kyse on alueiden sosiaalisessa ympäristössä – asukasrakenteessa, rauhallisuudessa ja turvallisuudessa – sekä rakennetun ympäristön viihtyisyydessä koetuista eroista. Tämä näkyy tuloksissamme kolmella keskeisellä tavalla.

Ensinnäkin, tulokset osoittavat selkeitä eroja entiseltä alueelta pois muuton syissä juuri asuinympäristöön liittyvissä tekijöissä. Vaikka asuntoon liittyvät syyt olivat

ensisijaisin poismuuttosyy molemmilla ryhmillä, joka neljäs sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttanut raportoi halunneensa vaihtaa asunnon lisäksi myös asuinympäristöä. Muista muuttajista näin vastasi alle 15 prosenttia. Erityisesti alueen sosiaaliseen ympäristöön, asuksrakenteen monietnisyysyteen, lasten kasvuympäristöön, maineeseen ja arkkitehtuuriin liittyvät tekijät korostuivat sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta muuttaneilla selvästi muita muuttajia merkittävämpinä alueen vaihtamisen syinä.

Toiseksi, asuinympäristö – etenkin alueen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvät mielikuvat – määrittivät vahvasti myös uuden alueen valintaa. Alueen turvallisuus ja rauhallisuus korostuivat tärkeimpinä uudelta alueelta toivottuina ominaisuuksina molemmilta aluetyypeiltä muuttaneilla. Päätelmiä alueiden ominaisuuksista tehtiin myös rakennetun ympäristön perusteella: hoitamaton ympäristö ja karu arkkitehtuuri yhdistettiin levottomuuteen ja turvattomuuteen. Tämän kaltaisiksi mielletyille alueille muuttoa välteltiin erityisesti silloin, kun alue ei ollut entuudestaan tuttu.

Muuttajat olivat muuttaessaan tavoitelleet parempaa asumisen tasoa: sekä laadukkaampaa tai omaan elämäntilanteeseen paremmin sopivampaa asuntoa että viihtyisämpää asuinympäristöä. Tuloksemme kuitenkin osoittavat eroja siinä, kuinka hyvin tässä oli onnistuttu. Selvästi useimmin asuinympäristöään kokivat kohentaneensa ne henkilöt, jotka olivat muuttaneet pois sosioekonomisesti heikoimmilta alueilta. Alueiden vetovoimaisuudessa ja kyvyssä tarjota haluttua asuinympäristöä oli siis huomattavia eroja. Osa alueista rajautui suoraan pois harkinnasta niihin liittyvien kielteisten kokemusten tai mielikuvien perusteella.

Kolmanneksi, asuinympäristön merkitys korostui myös asuinalueellaan pidempään asuneiden vastauksissa asumistyytyväisyyteen vaikuttavana tekijänä. Vaikka samalla alueella pidempään asuneet viihtyivät alueillaan yleisesti ottaen hyvin, olivat erot tyytyväisyydessä selkeimpiä juuri asuinalueen sosiaaliseen ympäristöön, maineeseen, etniseen rakenteeseen ja rakennetun ympäristön laatuun liittyvien arviointien kohdalla. Nämä tekijät aiheuttivat tyytymättömyyttä etenkin sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pidempään asuneissa. Kielteiseksi koetut muutokset alueen sosiaalisessa ympäristössä – erityisesti alueilla esiintyvien häiriöiden määrässä – saivat alueillaan pidempään asuneet harkitsemaan poismuuttoa.

Suhtautumisessa asuinalueiden rauhattomuuteen ja alueilla havaittuihin häiriöihin oli kuitenkin eroja. Tulostemme perusteella kokemuksiin vaikuttivat erityisesti yksilölliset tekijät – elämäntilanne ja asumishistoria – sekä häiriöiden vakavuus ja toistuvuus, mutta myös paikantuminen suhteessa omaan kotiin. Omasta asunnosta etäälle sijoittuvat häiriötekijät oli mahdollista kiertää, jolloin ne eivät korostuneet arjessa asumisviihtyvyyttä merkittävästi heikentävänä tekijänä. Myös alueelle muodostuneet sosiaaliset suhteet, arkielämän sujuvuus, liikkumisen helppous ja muut alueen hyväksi koetut puolet kiinnittivät asukkaita alueilleen ja vähensivät ikävämmiksi koettujen tekijöiden vaikutusta.

Kaiken kaikkiaan tuloksemme siis osoittavat seudun asuinalueiden erilaistuneen fyysiseltä ja sosiaaliselta rakenteeltaan tavalla, joka näkyy eroina alueilla viihtymisessä ja poismuuttosyyissä. Vaikka muuttopäätöksissä on kyse pohjimmiltaan yksittäisten kotitalouksien tekemistä valinnoista, muodostuu näistä valinnoista kollektiivisia ra-

kenteita, jotka tuottavat muuttoliikkeen alueellista valikoitumista tutkimuksessamme kuvatuin tavoin.

Muuttojen sosioekonominen valikoivuus muovaa asuinalueiden asukasrakennetta ja sosiaalista ympäristöä ja vaikuttaa alueiden tulevaan kehitykseen. Myös asuinalueiden etnisen rakenteen merkitys nousi tuloksissamme esille, vaikkakaan ei tärkeimpänä muuttoihin vaikuttavana tekijänä. Maahanmuuttajia on suomalaiskaupungeissa tähän asti ollut suhteellisen vähän, jos osuuksia verrataan muihin eurooppalaisiin tai pohjoismaisiin pääkaupunkeihin. Tutkimuksemme kysely ja haastattelut kuitenkin tehtiin ennen nykyistä turvapaikanhakijoiden määrän voimakasta kasvua. Tulevissa tutkimuksissa olisikin hyvä selvittää, miten muuttunut tilanne vaikuttaa asukkaiden kokemuksiin ja muuttovalintoihin jatkossa.

Valikoivan muuttoliikkeen aiheuttamat alueelliset kehityskulut tulevat usein esille vasta pidemmällä aikavälillä, sillä ne saattavat olla hyvinkin hitaita. Pienetkin muutokset alueilla voivat kuitenkin johtaa entistä valikoituneempaan muuttokäyttäytymiseen, joka puolestaan johtaa aiempaa eriytyneempään aluerakenteeseen (Musterd et al. 2014: 2; Sampson 2012: 146–147). Toisin sanoen, jos alueiden väliset erot kasvavat hyvin suuriksi, myös riski joidenkin alueiden heikentyvästä kehityksestä kasvaa. Tuoreiden alueellista eriytymistä selvittäneiden tutkimusten mukaan (esim. Kortteinen & Vaattovaara 2015) tämän kaltaista kehitystä on pääkaupunkiseudulla jo havaittavissa.

Tutkimuksemme on osoittanut, kuinka asuinympäristöllä on oma itsenäinen vaikutuksensa valikoivaa muuttoliikettä ja sitä kautta eriytymistä voimistavana tekijänä. Kun päätös muutosta on tehty, voimistuvat mielikuvat alueiden fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Alueiden arvostuserot tulevat seudullamme näkyviksi paitsi pois-muuttoina heikoimmiksi koetuilta alueilta, etenkin näiden alueiden välttämisenä uutta asuinalueita etsittäessä.

SAMMANDRAG

Flyttningsströmmarna i Helsingforsregionen är socioekonomiskt och etniskt selektiva (t.ex. Aro 2007; Broberg 2008; Vilkama 2011; Laakso 2013; Kytö et al. 2016). I föreliggande forskningsrapport klarlägger vi vilka faktorer som inverkar på flyttningarnas selektiva inriktning och vilken betydelse bostadsmiljön har för flyttbeslut och trivsel i det egna grannskapet. Vårt mål har varit att utgående från invånarnas egna erfarenheter få ett begrepp om sambanden mellan folks flyttande och dynamiken bakom boendesegregationen.

Vårt forskningsupplägg var att dela bostadsområdena, grannskapen, i huvudsadsregionen i två typer av områden, nämligen socioekonomiskt svagare områden och övriga områden, och att därpå se på skillnaderna mellan dem utgående från erfarenheter bland folk som dels flyttat från dem, dels bott en längre tid i dem. Vårt material bestod av dels ett omfattande registerbaserat enkätmaterial, dels fördjupade temaintervjuer med enkätsvarare. Folks flyttbeslut analyserades som två skeden, där det ena handlade om deras beslut att flytta bort från sin bostad (primära flyttorsaker) och det andra om vart de skulle flytta, vilket nytt grannskap de skulle välja (sekundära flyttorsaker) (jfr. Brown & Moore 1970).

Våra rön utvisar att flyttningsströmmarna gått från socioekonomiskt svagare områden till andra områden. Detta framgår av både den flyttningsströmsfördelning som Statistikcentralen tog fram för vår undersökning, och av vårt enkätmaterial. Den selektiva inriktningen i flyttningsströmmarna berättar om skillnader i attraktivitet mellan bostadsområden. Att döma av våra rön handlar dessa skillnader framför allt om invånarnas erfarenheter och sinnebilder av boendeomgivningen i grannskapen.

Analysen av flyttbesluten i två skeden visar att det första skedet, då man beslutar flytta bort från sin bostad, oftast har samband med sådana förändringar i folks livssituation och boendebehov som gör det aktuellt att byta bostad. Sedan framstår boendeomgivningens, grannskapets, betydelse för flyttbeslutet i synnerhet i det andra skedet, alltså då man fattar beslut om vart man skall flytta. Trots att flyttningens inriktning också påverkas av de egenskaper man önskar sig av den nya bostaden och av vad kostnaderna för boendet blir, fäster folk också stor uppmärksamhet vid grannskapets egenskaper.

Vårt centrala rön är alltså att även om det är bostadsrelaterade faktorer som mest påverkar folks vilja att flytta och vart de vill flytta, så inverkar också bostadens omgivning och sinnebilder kring omgivningen på var folk vill bo. I synnerhet handlar det om upplevda skillnader i omgivningens sociala miljö – invånarsammansättning, lugn och ro, och trygghet – och den byggda miljöns trivsamt. Detta märks på tre tydliga vis i våra rön.

För det första påvisar rönen klara skillnader i bostadsmiljörelaterade orsaker till att man flyttar bort. Trots att de främsta orsakerna till att man flyttade bort i bägge grupperna handlade om bostaden, uppgav ändå var fjärde som flyttade från socioekonomiskt svagare områden att de velat byta inte bara bostad utan även bostadsmiljö. Bland

de övriga flyttarna svarade 15 procent så. Bland dem som flyttat från socioekonomiskt svagare grannskap betonades i synnerhet sådant som social miljö, invånarsammansättningens multietnicitet, barnens uppväxtmiljö, områdets rykte samt arkitekturen klart mera än bland andra flyttande.

För det andra styrdes även valet av nytt bostadsområde starkt av boendemiljön – i synnerhet grannskapets sociala miljö och sinnebilder om den. Trygghet, lugn och ro betonades bland flyttande från bägge områdestyperna som de viktigaste egenskaperna i den nya omgivningen. Slutsatser om områdenas egenskaper gjordes också på grundval av den bygga miljön: en ovårdad omgivning och en karg arkitektur förknippades med oroligheter och otrygghet. Man undvek att flytta till områden som upplevdes vara sådana, i synnerhet om man inte på förhand kände området.

De flyttande hade med flytten velat förbättra sin boendenivå: skaffa dels en bostad som var av bättre kvalitet och bättre lämpad för den egna livssituationen, dels en trivsammare boendeomgivning. Våra rön visar dock skillnader i hur bra man hade lyckats i sin avsikt. Klart oftast upplevde man att man förbättrat sin boendemiljö bland dem som flyttat från socioekonomiskt svagare områden. Det fanns alltså betydande skillnader i områdets attraktivitet och förmåga att erbjuda en önskad boendeomgivning. En del bostadsområden kom på grund av de negativa erfarenheter eller sinnebilder man hade av dem inte ens på fråga.

För det tredje betonades boendeomgivningens betydelse för boendetrivseln även bland de svarare som bott en längre tid i sitt bostadsområde. Trots att dessa allmänt taget trivdes bra där de bodde var skillnaderna i belåtenhet klarast då det gällde omdömen om grannskapets sociala miljö, rykte, etniska sammansättning och arkitektoniska kvalitet. Dessa faktorer förorsakade missbelåtenhet bland dem som bott en längre tid i synnerhet i socioekonomiskt svagare områden. Upplevda negativa förändringar i grannskapets sociala miljö – i synnerhet i hur mycket störningar där förekom – kunde få dem som bott längre i området att överväga att flytta bort.

Men det fanns skillnader i inställningen till orosmoment och störningar i området. Enligt våra rön påverkades upplevelsorna av i synnerhet individuella faktorer – livssituation och boendebakgrund – och hur allvarliga och vanliga störningarna var och hur de placerade sig i förhållande till ens hem. De störningar som skedde längre bort från den egna bostaden kunde man ta en omväg kring, och då betonades de inte som en faktor som märkbart försämrade vardagstrivseln. Sociala band i grannskapet, en smidig vardag, lätt förflyttning och andra upplevda positiva saker i grannskapet fick invånarna att fästa sig vid det och att inte påverkas så mycket av de upplevt negativa sakerna.

Allt som allt visar våra rön således att bostadsområdena i regionen differentierats fysiskt och socialt i den meningen att det finns skillnader i hur folk trivs i dem och vill bo kvar eller flytta. Trots att det i grunden är enskilda hushåll som fattar beslut om sitt boende bildar dessa beslut kollektiva strukturer som gör flyttningsrörelsen lokalt selektiv såsom vi beskrivit i vår undersökning.

Att flyttandet blir socioekonomisk selektivt gör att bostadsområdenas invånarsammansättning och sociala miljö påverkas – och därmed även deras framtida utveckling. Även grannskapens etniska sammansättning kom fram i våra rön, om än inte som den viktigaste flyttfaktorn. Tills nyligen har det funnits förhållandevis lite invandra-

re i de finländska städerna, åtminstone jämfört med övriga europeiska eller nordiska huvudstäder. Vår enkät och intervjuerna gjordes dock före den nuvarande starka ökningen i antalet asylsökare. I kommande studier borde man därför klarlägga hur det förändrade läget inverkat på invånarnas upplevelser och flyttbeslut i fortsättningen.

De lokala utvecklingstrender som ett selektivt flyttande ger upphov till kommer fram först på längre sikt – de kan vara mycket långsamma. Ändå kan till och med små förändringar i ett område leda till allt selektivare flyttande, vilket i sin tur leder till en ännu mera differentierad områdesstruktur (Musterd et al. 2014: 2; Sampson 2012: 146–147). Med andra ord, om skillnaderna områden emellan blir mycket stora ökar även risken för en ännu sämre utveckling i vissa områden. Enligt färsk forskning om boendesegregation (t.ex. Kortteinen & Vaattovaara 2015) kan man redan skönja detta slags utveckling i huvudstadsregionen.

Vår egen undersökning har visat hur boendeomgivningen i sig spelar en roll genom att stärka flyttandets selektivitet och därmed boendesegregationen. Då ett flyttbeslut fattats stärks sinnebilderna av områdets fysiska omgivning och sociala miljö. Att olika delar av vår region uppskattas olika mycket tar sig uttryck i dels flyttning bort från upplevt svagare områden, dels – och i synnerhet – i att folk undviker dessa områden då de söker ny bostad.

SUMMARY

Migration flows in the Helsinki Region are socio-economically and ethnically selective (c.f. Aro 2007; Broberg 2008; Vilkkama 2011; Laakso 2013; Kytö et al. 2016). In the present study we examined what factors influence housing choices, moving decisions and neighbourhood satisfaction. In order to understand the links between spatial segregation and residential mobility our study was designed to emphasize residents' subjective experiences.

The neighbourhoods of the Helsinki Metropolitan Area (the cities of Espoo, Helsinki, Kauniainen and Vantaa) were divided into two types, namely socio-economically weaker neighbourhoods and other neighbourhoods, and we looked at differences between these types drawing on the experiences of residents who had recently moved and the experiences of residents who had stayed in their neighbourhoods for a longer period of time. Residents' experiences were explored combining extensive register-based survey data with in-depth interviews of the survey respondents. The decision-making process was analysed in two phases: a decision to move (primary causes) and a decision to choose a new place to live (secondary causes) (c.f. Brown & Moore 1970).

Our findings show that migration flows have primarily gone from socio-economically weaker neighbourhoods towards other types of neighbourhoods. This is shown by the survey data and by a migration flow distribution that Statistics Finland produced for our study. The selective orientation of migration flows within the city region reflects differences of attractiveness between neighbourhoods. Based on our findings these differences are primarily about residents' experiences and perceptions of the living environment in the neighbourhoods.

Our analysis suggests that the first phase of the moving decision – decision to seek for a new dwelling – is usually linked with changes in the life course and in the housing needs. The role of the living environment is more important in the second phase of the moving decision when people decide where to move. Although this choice is influenced by the desired quality and affordability of the new home, movers also pay attention to the characteristics of the new neighbourhood.

Thus, our main finding is that even though residents' willingness to move and their relocation choices are mainly influenced by the factors related to the dwelling, the neighbourhood clearly matters as well. It is about, especially, perceived differences in the social environment – residential composition, safety and serenity in the neighbourhood – and the qualities of the built environment. This appears from our findings in three ways.

Firstly, our findings show clear differences in living environment-related reasons for moving away when two neighbourhood types were examined. Although in both types the primary reasons for moving were related to the dwelling, 25 per cent of those who moved from socio-economically weaker neighbourhoods reported that they wanted to change neighbourhoods, not just homes. With the other movers, 15 per cent felt

that way. Movers from socio-economically weaker neighbourhoods also emphasised neighbourhood's social environment, ethnic composition, reputation, architecture and suitability to raise kids more than the other movers as their reasons to relocate.

Secondly, the choice of a new neighbourhood was also strongly influenced by its characteristics – the social environment in particular – and mental images of it. Safety and serenity were emphasised by both mover categories as the most important qualities of the new neighbourhood. Conclusions of the quality of neighbourhoods were also drawn from the built environment: an untidy environment and bleak architecture were associated with antisocial behaviour and insecurity. Respondents avoided moving to these kinds of areas especially if they were not previously acquainted with them.

Those who moved had wanted to improve their standard of housing: to get themselves a home of higher quality and better adapted to their present situation and, at the same time, a nicer living environment. However, there are differences in how well this was achieved. Movers who moved from socio-economically weaker neighbourhoods reported more often than others that they had improved their living environment. Thus, there were clear differences in the attractiveness of neighbourhoods and their capacity to provide desired environment. Some neighbourhoods were avoided because of previous negative experiences or questionable images attached to them.

Thirdly, the importance of the neighbourhood quality was emphasised also by the residents who did not move. Although majority of the residents liked it where they lived, differences in housing satisfaction were clearest when it came to the social environment, reputation, ethnic composition and architecture of the neighbourhood. These factors caused discontent among those, especially, who had lived for a longer period of time in socio-economically weaker areas. Undesired changes in the social environment – particularly in terms of how much social problems there were in the area – could make long-term residents consider moving away.

Indeed, there were differences in attitudes towards social problems in the neighbourhood. Our findings suggest that residents' experiences were influenced, above all, by individual factors, such as life phase and housing background, and also how serious and frequent disturbances were. Disturbances occurring farther away from home could be avoided and were not seen in everyday life. Also, factors such as social relations, smooth everyday life, good transport connections and other nice things created emotional ties to the neighbourhood and made possible problems feel less important.

In all, our findings show that neighbourhoods in the Helsinki Metropolitan Area are differentiated physically and socially in the sense that there are differences in how people like living in them and why they want to move away. Although decisions to move are made by individual households, these decisions form collective structures that cause selective migration flows in the region in a way described in our study.

The socio-economical selectivity of migration flows influences the residential composition and the social environment of the neighbourhoods – and thereby their future development. The impact of the ethnic composition of neighbourhoods emerged in our findings as well, albeit not as the most important trigger for moving decisions. Until recently, there were relatively few immigrants in the Finnish cities, at least if compared with the other European or Scandinavian capitals. Our survey and interviews

were conducted before the recent increase in arriving asylum seekers began. Thus, studies in the future should try to assess how this changing situation affects residents' perceptions and decisions to move.

The changes in the neighbourhood composition caused by selective migration will become visible only in a longer perspective. Yet, even small changes in the neighbourhoods may lead to even stronger selectivity which in turn may lead to more segregated neighbourhoods (Musterd et al. 2014: 2; Sampson 2012: 146–147). In other words, if differences between neighbourhoods grow remarkably the risk of negative development increases in certain areas. According to recent studies on spatial segregation (e.g. Kortteinen & Vaattovaara 2015), such trends can already be seen in the Helsinki Metropolitan Area.

Our study has shown how the neighbourhood's living environment influences the selectivity of residential mobility, and thereby strengthens spatial segregation. When a decision to move has been made, perceptions of the neighbourhood's physical and social environment become important factors influencing mobility decisions. The differences in the attractiveness of the neighbourhoods become visible in out-migration from socio-economically weaker neighbourhoods and most notably in avoidance to move into the certain neighbourhoods.

LÄHTEET

- Adriaanse, C. C. M. (2007).** Measuring residential satisfaction: A residential environmental satisfaction scale (RESS). *Journal of Housing and Built Environment* 22: 3, 287–304.
- Ærø, T. (2006).** Residential choice from a lifestyle perspective. *Housing, Theory and Society*, 23: 2, 109–130.
- Allen, R. (2007).** Allocating pupils to their nearest secondary school: The consequences for social and ability stratification. *Urban Studies*, 44: 4, 751–770.
- Allen, C., R. Powell, R. Casey & S. Coward (2007).** Ordinary, the same as anywhere else: Notes on the management of spoiled identity in 'marginal' middle-class neighbourhoods. *Sociology* 41: 2, 239–258.
- Andersson, R. (2013).** Reproducing and reshaping ethnic residential segregation in Stockholm: The role of selective migration moves. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 95: 2, 163–187.
- Andersson, R. & Å. BråmÅ (2004).** Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: Can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing Studies* 19: 4, 517–539.
- Andersson, R., H. Dhalmann, E. Holmqvist, T.M. Kauppinen, L. Magnusson Turner, H. Skifter Andersen, S. Søholt, M. Vaattovaara, K. Vilkkama, T. Wessel & S. Yousfi (2010).** Immigration, housing and segregation in the Nordic welfare states. *Department of Geosciences and Geography C2*, Helsingin yliopisto, Helsinki. 285 s.
- Andersson, R. & I. Molina (2003).** Racialization and migration in urban segregation processes – Key issues for critical geographers. *Teoksessa* Simonsen K. & J. Öhman (toim.): *Voices from the North*, 261–282. Ashgate, Aldershot.
- Aro, T. (2007).** Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin maassamuuttokehitystä. *Yhteiskuntapolitiikka* 72: 4, 371–379.
- Arvola, A., P. Lahti, P. Lampila, A. Tiilikainen, R. Kyrö, S. Toivonen, K. Viitanen & S. Keski-frantti (2010).** *Asuinympäristön ominaisuudet ja asukkaan arvot. Kuluttajatutkimusnäkökulman sovellus asuinympäristön koetun laadun tutkimukseen.* VTT, Helsinki. 284 s.
- Atkinson, R. & K. Kintrea (2001).** Disentangling area effects: Evidence from deprived and non-deprived neighbourhoods. *Urban Studies* 38: 12, 2277–2298.
- Bailey, N. & M. Livingston (2008).** Selective migration and neighbourhood deprivation: Evidence from 2001 census migration data for England and Scotland. *Urban Studies* 45: 4, 943–961.
- Beamish, J. O., R. Carucci Goss & J. Emmel (2001).** Lifestyle influences on housing preferences. *Housing and Society* 28: 1–2, 1–28.
- Bernelius, V. (2013).** Koulut ja kaupunkikehitys: Helsingin peruskoulujen kytkökset naapurustojen sosiaaliseen ja etniseen eriytymiseen. *Terra* 125: 1, 3–18.
- Blokland, T. & G. van Eijk (2010).** Do people who like diversity practice diversity in neighbourhood life? Neighbourhood use and the social networks of 'diversity-seekers' in a mixed neighbourhood in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, 313–332.

- Bobo, L. & C. L. Zubrinsky (1996).** Attitudes on residential integration: Perceived status differences, mere in-group preference, or racial prejudice? *Social Forces* 74: 3, 883–909.
- Boehm, T. P. & K. R. Ihlanfeldt (1986).** Residential mobility and neighborhood quality. *Journal of Regional Science* 26: 2, 411–424.
- Bolt, G., R. van Kempen & M. van Ham (2008).** Minority ethnic groups in the Dutch housing market: Spatial segregation, relocation dynamics and housing policy. *Urban Studies* 45: 7, 1359–1384.
- Bonaiuto, M., A. Aiello, M. Perugini, M. Bonnes & A. P. Ercolani (1999).** Multidimensional perception of residential environment quality and neighbourhood attachment in the urban environment. *Journal of Environmental Psychology* 19: 4, 331–352.
- Bogardus, E. S. (1926).** Social distance in the city. *Teoksessa* Burgess, E. W. (toim.): *The urban community*, 48–54. University of Chicago Press, Chicago.
- Broberg, A. (2008).** Valikoiva muuttoliike Uudellamaalla. *Uudenmaan liiton julkaisuja* E 97 - 2008. Uudenmaan liitto, Helsinki. 104 s.
- Brown, L. A. & E. G. Moore (1970).** The intra-urban migration process: A perspective. *Geografiska Annaler B* 52: 1, 1–13.
- Brunton-Smith, I. & P. Sturgis (2011).** Do neighborhoods generate fear of crime? An empirical test using the British crime survey. *Criminology* 4: 2, 331–369.
- Bryman, A. (1992).** Quantitative and qualitative research: Further reflections on their integration, 57–80. *Teoksessa* Brannen, J. (toim.): *Mixing methods: Quantitative and qualitative research*. Aldershot, Avebury.
- Bråmås, Å. (2006).** ‘White flight’? The production and reproduction of immigrant concentration areas in Swedish cities, 1990–2000. *Urban Studies* 43: 7, 1127–1146.
- Champion, T., S. Fotheringham, P. Rees, P. Boyle & J. Stillwell (1998).** *The determinants of migration flows in England: A review of existing data and evidence*. University of Newcastle upon Tyne, Newcastle upon Tyne. 200 s.
- Charles, C. Z. (2000).** Neighbourhood racial-composition preferences: Evidence from a multiethnic metropolis. *Social Problems* 47: 3, 379–407.
- Chen, C. & H. Lin (2011).** Decomposing residential self-selection via a life-course perspective. *Environment and Planning A* 43: 11, 2608–2625.
- Cheshire, L. & R. Fitzgerald (2015).** From private nuisance to criminal behaviour: Neighbour problems and neighbourhood context in an Australian city. *Housing Studies* 30: 1, 100–122.
- Clark, W., M. Deurloo & F. Dieleman (1997).** Entry to home-ownership in Germany: Some comparisons with the United States. *Urban Studies* 34: 1, 7–19.
- Clark, W., M. Deurloo & F. Dieleman (2003a).** Housing Careers in the United States, 1968–93: Modelling the Sequencing of Housing States. *Urban Studies* 40: 1, 143–160.
- Clark, W., M. Deurloo & F. Dieleman (2006).** Residential mobility and neighbourhood outcomes. *Housing studies* 21: 3, 323–342.
- Clark, A. V., Y. Huang & S. Withers (2003b).** Does commuting distance matter? Commuting tolerance and residential change. *Regional Science and Urban Economics* 33: 2, 199–221.
- Clark, W. A. V. & J. L. Onaka (1983).** Life cycle and housing adjustment as explanations of residential mobility. *Urban Studies* 20: 47, 47–57.
- Coolen, H. & Hoekstra, J. (2001).** Values as determinants of preferences for housing attributes. *Journal of Housing and the Built Environment* 16: 3-4, 285–306.

- Crowder, K. (2000).** The racial context of white mobility: An individual-level assessment of the white flight hypothesis. *Social Science Research* 29: 2, 223–257.
- Dean, J. & A. Hastings (2000).** *Challenging images. Housing estates, stigma and regeneration.* The Policy Press and the Joseph Rowntree Foundation, Bristol. 55 s.
- De Jong, G. F. & J. T. Fawcett (1981).** Motivations for migration: An assessment and a value-expectancy research model. *Teoksessa De Jong, G. F. & R. W. Gardner (toim.): Migration decision making. Multidisciplinary approaches to microlevel studies in developed and developing countries.* Pergamon, New York. 394 s.
- Dekker, K. & G. Bolt (2005).** Social cohesion in post-war estates in the Netherlands: Differences between socioeconomic and ethnic groups. *Urban Studies* 42: 13, 2447–2470.
- Dhalmann, H. (2011).** *Yhden uhka, toisen toive? Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa.* Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Geotieteiden ja maantieteen laitos A 10, Helsinki.
- Dhalmann, H. (2013).** Explaining ethnic residential preferences – The case of Somalis and Russians in the Helsinki Metropolitan Area. *Housing Studies* 28: 3, 389–408.
- Dhalmann, H., M. Vaattovaara & K. Vilkkama (2013).** Hyvää kasvu ympäristöä etsimässä. Asuinalueen ja koulun merkitys lapsiperheiden muuttopäätöksille pääkaupunkiseudulla. *Yhdyskuntasuunnittelu* 51: 4, 11–29.
- Downes, D. & P. Rock (2011).** *Understanding deviance. A guide to the sociology of crime and rule-breaking.* 6. painos. Oxford University Press, Oxford. 409 s.
- Duncan, O. D. & B. Duncan (1955).** Residential distribution and occupational stratification. *American Journal of Sociology* 60: 5, 493–503.
- Ellen, I. G. (2000).** Race-based neighbourhood projection: A proposed framework for understanding new data on racial integration. *Urban Studies* 37: 9, 1513–1533.
- Ellen, I. G. & K. M. Horn & K. O'Regan (2013).** Why do higher-income households choose low-income neighbourhoods? Pioneering or thrift? *Urban Studies* 50: 12, 2478–2495.
- Farley, R., C. Steeh, M. Krysan, T. Jackson & K. Reeves (1994).** Stereotypes and segregation: Neighborhoods in the Detroit area. *American Journal of Sociology* 100: 3, 750–780.
- Feijten, P. & M. van Ham (2009).** Neighbourhood change... Reason to leave? *Urban Studies* 46: 10, 2103–2122.
- Florida, R., C. Mellander & K. Stolarick (2011).** Beautiful places: The role of perceived aesthetic beauty in community satisfaction. *Regional Studies* 45: 1, 33–48.
- Fosset, M. (2006).** Ethnic preferences, social distance dynamics, and residential segregation: Theoretical explorations using simulation analysis. *Journal of Mathematical Sociology* 30: 3/4, 185–274.
- Galster, G. C. (1990).** White flight from racially integrated neighbourhoods in the 1970s: The Cleveland experience. *Urban Studies* 27: 3, 385–399.
- Glaeser E. L., J. Kolko & A. Saiz (2001).** Consumer city. *Journal of Economic Geography* 1: 1, 27–50.
- Gudykunst, W. (2004).** *Bridging differences: Effective intergroup communication.* Sage Publications, Thousand Oaks, California. 425 s.
- Hall, M. & K. Crowder (2014).** Native out-migration and neighborhood immigration in new destinations. *Demography* 51: 6, 2179–2202.

- Harris, D. R. (1999).** "Property values drop when blacks move in, because...": Racial and socioeconomic determinants of neighborhood desirability. *American Sociological Review* 64: 3, 461–479.
- Harris, D. R. (2001).** Why are whites and blacks averse to black neighbors? *Social Science Research* 30: 1, 100–116.
- Havekes, E., M. Coenders & T. Van der Lippe (2014).** The wish to leave ethnically concentrated neighbourhoods: The role of perceived social cohesion and interethnic attitudes. *Housing Studies* 29: 6, 823–842.
- Haverinen, R. & H. Heinonen (2013).** *Ympäristölliset naapurisuuskiistat ja kuntien ympäristöviranomaisten rooli*. Edilex 11.4.2013 <www.edilex.fi/lakikirjasto/9502>. Julkaistu aiemmin teoksessa Tapio Määttä ym (toim.): Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja 2013. Itä-Suomen yliopiston LYY-instituutti: Luonnonvarat, ympäristö, yhteiskunta. Itä-Suomen yliopisto, oikeustieteiden laitos, Joensuu 2013. 121 s.
- Hedman, L. (2013).** Moving near family? The influence of extended family on neighbourhood choice in an intra-urban context. *Population, Space and Place* 19: 1, 32–45.
- Hedman, L., M. van Ham & D. Manley (2011).** Neighbourhood choice and neighbourhood reproduction. *Environment and Planning A* 43: 6, 1381–1399.
- Helsingin seudun aluesarjat (2015).** Tilastokanta, pääkaupunkiseutu alueittain. <<http://www.aluesarjat.fi/>>.
- Hidalgo, M. C. & B. Hernández (2001).** Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology* 21: 3, 273–281.
- Hiekkavuo, A. (2015).** "En mielelläni kerro muille, missä asun" – Asuinalueiden stigmatisoituminen pääkaupunkiseudulla. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, geotieteiden ja maantieteen laitos. 82 s.
- Honkanen, K. & J. Poikolainen (2014).** Asuinalueet lapsiperheiden vanhempien hyvinvointiympäristöinä. Subjektiiivinen näkökulma. *Yhteiskuntapolitiikka* 79: 6, 679–687.
- Ilmonen, M., J. Hirvonen, L. Knuuti, H. Korhonen, & M. Lankinen (2000).** Rauhaa ja karnevaaleja. Tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet Helsingin seudulla. *Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja* B 78. Teknillinen korkeakoulu, Espoo.
- Jaakkola, M. (2009).** Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Asennemuutokset 1987–2007. *Tutkimuksia* 2009: 1. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 101 s.
- Jansen S. J. T. (2014).** Different values, different housing? Can underlying value orientations predict residential preference and choice? *Housing, Theory and Society* 31: 3, 254–276.
- Karsten, L. (2007).** Housing as a way of life: Towards an understanding of middle-class families' preference for an urban residential location. *Housing Studies* 22: 1, 83–98.
- Kauppinen, T. M., H. Skifter Andersen & L. Hedman (2015; painossa).** Determinants of immigrants' entry to homeownership in three Nordic capital city regions. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 97: 4.
- Kauppinen, T. M. & K. Vilkkama (2015).** Entry to homeownership among immigrants: A decomposition of factors contributing to the gap with native-born residents. *Housing Studies*, published online before print, November 10, 2015.
- Kearns, A. & A. Parkes (2003).** Living in and leaving poor neighbourhood conditions in England. *Housing Studies* 18: 6, 827–851.

- Kearns, A., O. Kearns & L. Lawson (2013).** Notorious places: Image, reputation, stigma. The role of newspapers in area reputations for social housing estates. *Housing Studies* 28: 4, 579–598.
- Kempainen, T., H. Lönnqvist & M. Tuominen (2014).** Turvattuus ei jakaudu tasan. Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta? *Yhteiskuntapolitiikka* 79: 1, 5–20.
- Knox, P. & S. Pinch (2000).** *Urban social geography*. 4. painos. Pearson Education Limited, Harlow. 479 s.
- Koopman, M. J. (2012).** Economic analysis of neighbourhood quality, neighbourhood reputation and the housing market. *Sustainable Urban Areas* -series. Dissertation, Delft University of Technology. IOS Press, Amsterdam. 222 s.
- Korhonen, E. (2008).** Helsingin lähiöissä viihdytään – haasteitakin on. *Teoksessa* Nupponen, T., E. Broman, E. Korhonen & M. Laine (toim.): Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II -yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta, 49–72. *Tutkimuksia* 2008: 6. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Kortteinen, M. & M. Elovainio & M. Vaattovaara (2006).** Asuinolot ja niiden kehitys Helsingin kunnallisissa vuokrataloissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 71: 1, 3–13.
- Kortteinen, M. & M. Lankinen & M. Vaattovaara (1999).** Pääkaupunkiseudun kehitys 1990-luvulla: kohti uudenlaista eriytymistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 64: 5–6, 411–422.
- Kortteinen, M., M. Tuominen & M. Vaattovaara (2005).** Asumistoiheet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70: 2, 121–131.
- Kortteinen, M. & M. Vaattovaara (2000).** Onko osa Helsingistä alkekehityksen kierteessä? *Yhteiskuntapolitiikka* 65: 2, 115–124.
- Kortteinen, M. & M. Vaattovaara (2015).** Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80: 6, 562–574.
- Krysan, M. (2002).** Whites who say they'd flee: Who are they, and why would they leave? *Demography* 39: 4, 675–696.
- Kurttila, J. & S. Tani (1993).** Mielikuvien kaupungit – Esimerkkinä Itä-Helsinki. *Kvartti* 3/93, 27–35.
- Kyttä, M., M. Kahila & A. Broberg (2011).** Perceived environmental quality as an input to urban infill policy-making. *Urban Design International* 16: 1, 19–35.
- Kytö, H., M. Kral-Leszczynska, K. Koistinen & L. Peura-Kapanen (2016).** Muuttovirtojen vaikutus alueelliseen eriytymiseen pääkaupunkiseudulla. Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. *Politiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja* 2016: 1. Helsingin yliopisto, Helsinki. 120 s.
- Kytö, H. & M. Kral-Leszczynska, H. Tuorila & J. Kiuru (2014).** Asuinalueiden elinkaarikestävyyden pääkaupunkiseudulla. *Tutkimuksia ja selvityksiä* 2/2014. Kuluttajatutkimuskeskus, Helsinki. 83 s.
- Kytö, H. & J. Väliniemi (2009).** Pääkaupunkiseudun muuttovirrat muutoksessa. *Julkaisuja* 3/2009. Kuluttajatutkimuskeskus, Helsinki. 80 s.
- Kääriäinen, J. (2002).** Rikollisuuden pelko kasvaa Itä-Helsingissä. Asuinalueiden erilaistuminen ja turvattomuuden kokeminen Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997 ja 2001. *Yhteiskuntapolitiikka* 67: 3, 214–222.

- Laakso, S. (1995).** Muuttoliike Helsingin seudulla. *Tutkimuksia* 1995: 8. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 117 s.
- Laakso, S. (2013).** Muuttoliikkeen vaikutuksista väestön tulotasoon Helsingissä ja Helsingin seudulla. *Tutkimuksia* 2013: 2. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 44 s.
- Laakso, S. (2014).** Ohentaako pienituloisten nuorten aikuisten Helsinkiin muutto kaupungin veropohjaa? *Kvartti* 2/2014.
- Laihin, E. & M. Tuominen (2013).** "Stadiin kuuluu pieni rosoisuus". Helsingin turvallisuustutkimus 2012. *Tutkimuksia* 2013: 4. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 70 s.
- Lee, B. A., R. S. Oropesa & J. W. Kanan (1994).** Neighborhood context and residential mobility. *Demography* 31: 2, 249–270.
- Logan, J. R. (2014; toim.).** *Diversity and disparities: America enters a new century*. Russell Sage Foundation, New York. E-book downloadable from: https://www.russellsage.org/sites/all/files/logan_diversity_fullbook.pdf
- Lönnqvist, H. & M. Tuominen (2013).** Asuinalueiden sosiaalinen kehitys. *Teoksessa* Helsingin tila ja kehitys 2013, 171–175. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Massey, D. S. (2012).** Reflections on the dimensions of segregation. *Social Forces* 91: 1, 39–43.
- Magnusson Turner, L. & L. Hedman (2014).** Linking integration and housing career: A longitudinal analysis of immigrant groups in Sweden. *Housing Studies* 29: 2, 270–290.
- Magnusson Turner, L. & T. Wessel (2013).** Upwards, outwards and westwards: Relocation of ethnic minority groups in the Oslo region. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 95: 1, 1–16.
- Millie A. (2008).** Anti-social behavior. Behavioural expectations and an urban aesthetic. *The British Journal of Criminology* 48: 3, 379–394.
- Millie, A. (2009).** *Anti-social behaviour*. Open University Press, McGraw-Hill Education, Berkshire. 248 s.
- Mulder, C. H. & T. J. Cooke (2009).** Guest editorial. Family ties and residential locations. *Population, Space and Place* 15:4, 299–304.
- Musterd, S., W. PC van Gent, M. Das & J. Latten (2014).** Adaptive behaviour in urban space: Residential mobility in response to social distance. *Urban Studies*, published online before print, December 8, 2014.
- Osborne, K., A. Ziersch & F. Baum (2011).** Perceptions of neighbourhood disorder and reputation: Qualitative findings from two contrasting areas of an Australian city. *Urban Policy and Research*, 29: 3, 239–256.
- Papps, P. (1998).** Anti-social behaviour strategies - Individualistic or holistic? *Housing Studies* 13: 5, 639–656.
- Park, R. E. (1926).** The urban community as a spatial pattern and a moral order. Teoksessa Burgess, E. W. (toim.): *The urban community*, 3–18. University of Chicago Press, Chicago.
- Permentier, M., G. Bolt & M. van Ham (2008).** Same neighbourhood... Different views? A confrontation of internal and external neighbourhood reputations. *Housing Studies* 23: 6, 833–855.
- Permentier, M., G. Bolt & M. van Ham (2011).** Determinants of neighbourhood satisfaction and perception of neighbourhood reputation. *Urban Studies* 48: 5, 977–996.
- Permentier, M., M. van Ham & G. Bolt (2007).** Behavioural responses to neighbourhood reputations. *Journal of the Housing and Built Environment* 22: 2, 199–213.

- Permentier, M., M. van Ham & G. Bolt (2009).** Neighbourhood reputation and the intention to leave the neighbourhood. *Environment and Planning A* 41: 9, 2162–2180.
- Pinkster, F. M. (2014).** “I just live here”: Everyday practices of disaffiliation of middle-class households in disadvantaged neighbourhoods. *Urban Studies* 51: 4, 810–826.
- Pinkster, F. M., M. Permentier & K. Wittebrood (2014).** Moving considerations of middle-class residents in Dutch disadvantaged neighborhoods: Exploring the relationship between disorder and attachment. *Environment and Planning A* 46: 12, 2898–2914.
- Rabe, B. & M. Taylor (2010).** Residential mobility, quality of neighbourhood and life course events. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A* 173: 3, 531–555.
- Rasinkangas, J. (2013).** Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto. *Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A* 43. Siirtolaisuusinstituutti, Turku. 297 s.
- Ratvio, R. (2012).** *Elämää keskustassa ja kaupunkiseudun reunoilla. Urbaani ja jälkiesikaupungillinen elämäntyylä asumisen valinnoissa ja arkiliikkumisessa Helsingin seudulla.* Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Helsinki. 222 s.
- Rijpers, B. & J. Smeets (1998).** *Housing challenge: Managing neighbourhood image.* Paper presented at the ENHR conference at Cardiff 7–11 September 1998.
- Ross, C. E. & S. J. Jang (2000).** Neighborhood disorder, fear, and mistrust: The buffering role of social ties with neighbors. *American Journal of Community Psychology* 28: 4, 401–420.
- Rossi, P. H. (1955/1980).** *Why families move. 2. painos.* Sage Publications, Beverly Hills. 241 s.
- Sampson, R. J. (2012).** *Great American City: Chicago and the enduring neighborhood effect.* University of Chicago Press, Chicago. 534 s.
- Sampson, R. J. & S. W. Raudenbush (2004).** Seeing disorder: Neighborhood stigma and the social construction of “broken windows”. *Social Psychology Quarterly* 67: 4, 319–342.
- Schelling, T. C. (1971).** Dynamic models of segregation. *Journal of Mathematical Sociology* 1: 2, 143–186.
- Seppänen, M. (2001).** *Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaalle.* Palmenia kustannus, Helsinki. 221 s.
- Seppänen, P. & R. Rinne & V. Sairanen (2012).** Suomalaisen yhtenäiskoulun eriytyvät koulutiet. Oppilasvalikointi perusopetuksessa, esimerkkinä Turun koulumarkkinat. *Yhteiskuntapolitiikka* 77: 1, 16–33.
- Skifter Andersen, H. (2002).** Excluded places: The interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods. *Housing, Theory and Society* 19: 3–4, 153–169.
- Skifter Andersen, H. (2008).** Why do residents want to leave deprived neighbourhoods? The importance of residents’ subjective evaluations of their neighbourhood and its reputation. *Journal of Housing and the Built Environment* 23: 2, 79–101.
- Skifter Andersen, H., R. Andersson, T. Wessel & K. Vilkkama (2015).** The impact of housing policies and housing markets on ethnic spatial segregation: Comparing the capital cities of four Nordic welfare states. *International Journal of Housing Policy*, published online before print, November 23, 2015.
- Skifter Andersen, H., L. Magnusson Turner & S. Søholt (2013).** The special importance of housing policy for ethnic minorities: Evidence from a comparison of four Nordic countries. *International Journal of Housing Policy* 13: 1, 17–36.

- Skogan, W. G. (1990).** *Disorder and decline: Crime and the spiral of decay in American neighborhoods*. University of California Press, Berkeley. Reprint 1992. Originally published, Free Press, New York, 1990. 218 s.
- Skovgaard Nielsen, R. (2015).** Leaving home in Denmark: A comparison of differences between Turks, Somalis and Danes. *Journal of Housing and the Built Environment* 30: 4, 613–630.
- Skovgaard Nielsen, R., E. Holmqvist, H. Dhalmann & S. Søholt (2014).** The interaction of local context and cultural background: Somalis' perceived possibilities in Nordic capitals' housing markets. *Housing Studies*. Published online before print December 12, 2014.
- South, S. J. & K. D. Crowder (1997).** Escaping distressed neighborhoods: Individual, community, and metropolitan influences. *American Journal of Sociology* 102: 4, 1040–1084.
- Søholt, S. & B. Lynnebakke (2015).** Do immigrants' preferences for neighbourhood qualities contribute to segregation? The case of Oslo. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, published online before print, July 14, 2015.
- Tani, S. (2001).** Bad reputation - Bad reality? The intertwining and contested images of a place. *Fennia* 179: 2, 143–157.
- Teernstra, A. (2014).** Neighbourhood change, mobility and incumbent processes: Exploring income developments of in-migrants, out-migrants and non-migrants of neighbourhoods. *Urban Studies* 51: 5, 978–999.
- Tuorila H. (2009).** "Löydettiin sopiva asunto". Pääkaupunkiseudun muuttajien kokemukset uudesta asuinympäristöstä. *Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja* 4/2009. Kuluttajatutkimuskeskus, Helsinki. 37 s.
- Vaattovaara, M. (1998).** Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen: ympäristö ja alueellisuus. *Tutkimuksia* 1998: 7. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 178 s.
- Vaattovaara, M. & M. Kortteinen (2003).** Beyond polarization versus professionalisation? A case study of the development of the Helsinki region, Finland. *Urban Studies* 40: 11, 2127–2145.
- van Ham, M. & P. Feijten (2008).** Who wants to leave the neighbourhood? The effect of being different from the neighbourhood population on wishes to move. *Environment and Planning A* 40: 5, 1151–1170.
- Vilkama, K. (2010).** Kaupungin laidalla. Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten alueellinen eriytyminen Helsingissä. *Terra* 122: 4, 183–200.
- Vilkama, K. (2011).** Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Akateeminen väitöskirja. *Tutkimuksia* 2011: 2. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 282 s.
- Vilkama, K., H. Lönnqvist, J. Väliniemi-Laurson & M. Tuominen (2014).** *Erilaistuva pääkaupunkiseutu. Sosioekonomiset erot alueittain 2002–2012*. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 81 s.
- Vilkama, K. & M. Vaattovaara (2015).** Keskiluokka kuin kotonaan? Kokemuksia sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asumisesta pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80: 3, 207–220.
- Vilkama, K., M. Vaattovaara & H. Dhalmann (2013).** Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakesittymistä muutetaan pois? *Yhteiskuntapolitiikka* 78: 5, 485–497.

- Vuolanto, T. (2004).** Kaupunkirakentamisen sosiaalisia lähtökohtia Kruunuvuorenrannassa. *Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja* 16. Helsingin kaupunki, Helsinki. 96 s.
- Wacquant, L. (2008).** *Urban outcasts. A comparative sociology of advanced marginality.* Polity Press, Malden. 342 s.
- Wallin, A. (2014).** Ikääntyvä kerrostalolähiö ja sen eläkeläisnaiset. *Yhteiskuntapolitiikka* 79: 5, 509–520.
- Wassenberg, F. (2004).** Renewing stigmatised estates in the Netherlands: A framework for image renewal strategies. *Journal of Housing and the Built Environment* 19: 3, 271–292.
- Watt, P. (2009).** Living in an oasis: Middle-class disaffiliation and selective belonging in an English suburb. *Environment and Planning A* 41: 12, 2874–2892.
- Wessel, T., R. Andersson, T. Kauppinen & H. Skifter Andersen (2016).** Spatial integration of immigrants in Nordic cities: The relevance of spatial assimilation theory in a welfare state context. *Urban Affairs Review*, published online before print, March 16, 2016.

Liite 1

Tämän tutkimusraportin taustalla on nelivuotinen pohjoismainen tutkimushanke *Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation* (lyhyemmin NODES-projekti, vuodet 2010–2013) sekä sen pohjalle rakentunut kaksivuotinen suomalainen jatkotutkimushanke *Valikoivan muuttoliikkeen dynamiikka asuinalueiden eriytymiskehityksessä* (vuodet 2014–2015). Professori Mari Vaattovaaran johtamassa vertailevassa NODES-tutkimushankkeessa tarkasteltiin pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden kykyä sopeutua lisääntyneen maahanmuuton tuomiin muutoksiin yhtäältä maahanmuuttajien asumisen ja kotoutumisen mahdollisuuksien sekä toisaalta pohjoismaisten pääkaupunkiseutujen alueellisissa ja sosiaalisissa rakenteissa tapahtuneiden muutosten näkökulmista. Erityisenä fokuksena oli ymmärtää asuinalueiden etnisen eriytymisen prosesseja ja vaikutuksia. Tutkimus rakentui neljästä osahankkeesta, jotka toteutettiin Tukholman, Oslon, Kööpenhaminan ja Helsingin kaupunkiseuduilla vuosina 2010–2013.

Tutkimuksen ensimmäinen osahanke kartoitti maahanmuuton rakenteita sekä asunto- ja kotoutumispolitiikan käytänteitä kussakin neljässä pohjoismaassa (ks. Andersson ym. 2010; Skifter Andersen ym. 2013) ja loi samalla pohjaa hankkeen seuraaville osille. Tutkimuksen toinen ja neljäs osahanke tarkastelivat maahanmuuttajien mahdollisuuksia kiinnittyä pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden työ- ja asuntomarkkinoille asumisurien, naapurustourien sekä maahanmuuttajien omien asumisvalintojen näkökulmista (ks. Dhalmann 2013; Magnusson Turner & Wessel 2013; Magnusson Turner & Hedman 2014; Skovgaard Nielsen ym. 2014; Skifter Andersen ym. 2015; Skovgaard Nielsen 2015; Søholt & Lynnebakke 2015; Kauppinen ym. 2015; Wessel ym. 2016). Kolmas osahanke tarkasteli pohjoismaisten pääkaupunkiseutujen alueellista eriytymistä ja valikoivaa muuttoliikettä sekä ennen kaikkea valtaväestön muuttopäätösten ja maahanmuuttoasenteiden vaikutuksia kaupunkiseutujen eriytymiskehitykseen (ks. Andersson 2013; Dhalmann ym. 2013; Vilka ym. 2013).

Tässä tutkimusraportissa käsittelemme alueellisen eriytymisen dynamiikkaa ja muuttoliikkeen valikoivuutta Helsingin seudun näkökulmasta pohjoismaisen tutkimushankkeemme kolmannen osahankkeen tutkimusasetelmiin ja -aineistoihin nojautuen. Syvennämme NODES-hankkeen aikana tehtyjä analyyskejä ja nostamme tarkasteluun uusia näkökulmia.

Tutkimuksen analyysit on toteutettu Helsingin yliopiston Geotieteiden ja maantieteen laitoksen ja Helsingin kaupungin tietokeskuksen yhteistyöhankkeena. Tutkimuksen aineistot kerättiin ja alustavat analyysit toteutettiin NORFACE-tutkimusrahoituksella NODES-hankkeen aikana. Helsingin yliopiston osuus hankkeesta on lisäksi saanut jatkorahoitusta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen Asuinalueiden kehittämisohjelmasta vuosina 2014–2015 (*Valikoivan muuttoliikkeen dynamiikka asuinalueiden eriytymiskehityksessä* -tutkimushanke). Helsingin kaupunki on rahoittanut tutkimusta tutkimusraportin painokulujen sekä Katja Vilkan palkan muodossa.

Tässä raportissa esittämämme tulokset ja niiden tulkinnat ovat raportin kirjoittajien – Katja Vilkaman, Susanna Aholan ja Mari Vaattovaaran – vastuulla. Tutkimuksen tekoon on vuosien 2010–2014 aikana osallistunut kuitenkin myös muita tutkijoita ja tutkimusapulaisia. Haluammekin lämpimästi kiittää Hanna Dhalmannia, Kaisa Kuuskasjärveä, Jenni Laurilaa, Wilma Toljanderia ja Jukka Tuomista työpanoksesta tutkimushankkeemme hyväksi!

Lisätietoja NODES-tutkimushankkeesta on luettavissa hankkeen kotisivuilla: <http://blogs.helsinki.fi/nodesproject/>.

Irrota kansilehti ja kyselyosa toisistaan katkoviivan kohdalta.

Hyvä vastaanottaja

Millaisena näet asuinalueesi kehityksen? Vastaako alueen maine mielestäsi todellisuutta? Mitkä asiat vaikuttivat nykyisen asuinalueesi valintaan?

Muun muassa näihin kysymyksiin haetaan vastausta tässä kyselyssä, jonka Helsingin yliopisto tekee yhdessä Tilastokeskuksen kanssa. Kysely on osa pohjoismaista tutkimusprojektia, joka pureutuu ajankohtaisiin kysymyksiin yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntymisestä, asuinalueiden tasapainoisesta kehityksestä ja maahanmuutosta.

Tutkimusotokseen on poimittu satunnaisesti 3000 Helsingin seudulla asuvaa henkilöä Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskevasta tietokannasta.

Vastauksesi on tärkeä, sillä tilastollisista syistä otokseen valittua ei voi korvata toisella henkilöllä.

Voit vastata kyselyyn joko tällä paperilomakkeella tai internetissä.

Jos täytät paperilomakkeen, pyydämme palauttamaan sen **3.10.2011 mennessä** oheisessa valmiiksi maksetussa kuoressa Tilastokeskukseen.

Kyselyyn voi vastata millä tahansa tietokoneella, jossa on internet-yhteys.

Kirjoita internetissä osoitekenttään: **www.tilastokeskus.fi/tup/hy**
(Kyselylomake ei löydy Googlen tai muun hakukoneen avulla.)

Henkilökohtaiset tunnuksesi ovat: Tunnus

Salasana

Tietojen keruusta vastaa Tilastokeskus. Tutkimusaineistoon liitetään Tilastokeskuksen käytössä olevista aineistoista saatavia alue- ja tulotietoja. Ennen tutkimusaineiston luovuttamista Helsingin yliopistoon Tilastokeskus poistaa siitä kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Tutkimuksen raportit laaditaan Helsingin yliopistossa. Tutkimuksesta on lisätietoja internetissä osoitteessa blogs.helsinki.fi/nodesproject/about/survey/.

Etukäteen avustasi kiittäen

Tilastokeskus

Riitta Harala
tilastojohtaja

Helsingin yliopisto

Mari Vaattovaara
professori

Lisätietoja tutkimuksen sisällöstä antavat Helsingin yliopistossa professori Mari Vaattovaara sekä projektitutkija Katja Vilkkama. Yhteydenotot puhelimitse: (09) 1911 ja sähköpostitse: mari.vaattovaara@helsinki.fi tai katja.vilkkama@helsinki.fi. Kyselyyn vastaamisesta lisätietoja antaa Tilastokeskuksessa tutkimusassistentti Riina Nyberg, puh. (09) 1734 2480 tai sähköpostitse: riina.nyberg@tilastokeskus.fi.

Vastaamisohjeet:

Vastaukset merkitään **rengastamalla** sopivaa vaihtoehtoa edustava numero tai **kirjoittamalla vastaus** sille varattuun tilaan. Rengasta se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa Sinun tilannettasi tai käsityksiäsi. Valitse jokaisesta kohdasta vain yksi vastausvaihtoehto, ellei toisin pyydetä.

Jos kysymykseen sisältyy useampia osia (a, b, c jne.), vastaa jokaiseen niistä erikseen, mutta valitse kussakin kohdassa vain yksi vaihtoehto.

Jos rengastamasi vaihtoehdon jäljessä pyydetään siirtymään johonkin tiettyyn kysymykseen, välissä oleviin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Tarkista kuitenkin, että olet siirtynyt oikeaan kysymykseen.

Tilastokeskus on valtion virasto, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Lisätietoja Tilastokeskuksesta löydätte internetin sivuilta www.tilastokeskus.fi

Tutkimus asuinalueen kehityksestä ja asumisvalinnoista

Kysymyksiä kotitaloudesta

1. Itsesi mukaan laskien, kuinka monta henkilöä kotitaloudessasi normaalisti asuu?

Kirjoita henkilöiden lukumäärät viivoille.

- a) Yhteensä: _____ henkilöä
joista:
- b) 6-vuotiaita tai sitä nuorempia lapsia: _____ henkilöä
- c) 7–17-vuotiaita lapsia: _____ henkilöä
- d) kotona asuvia 18-vuotiaita
tai sitä vanhempia lapsia: _____ henkilöä

2. Mikä seuraavista kuvaa kotitalouttasi parhaiten?

- Asun yksin 1
- Asun avo- tai aviopuolisoni kanssa kaksin 2
- Asun avo- tai aviopuolisoni ja lasten kanssa... 3
- Asun yksin lasteni kanssa 4
- Asun vanhempani kanssa 5
- Asun itsenäisesti, mutta jaan asunnon
muiden henkilöiden kanssa 6

3. Mitä kieltä tai kieliä kotonasi useimmiten puhutaan?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Suomea 1
- Ruotsia 2
- Jotakin muuta kieltä ..... 3 → Mitä? _____

4. Kauanko sinä ja mahdollinen puolisoasi olette asuneet:

Jos sinulla ei ole puolisoa, vastaa vain itseäsi koskien. Pyöristä luvut lähimpään täyteen vuoteen.

Mikäli olet asunut nykyisellä paikalla alle puoli vuotta, merkitse 0 (nolla).

	Sinä itse	Puolisosi
a) Helsingin seudulla?	_____ vuotta	_____ vuotta
b) nykyisessä asuinkunnassa?	_____ vuotta	_____ vuotta
c) nykyisellä asuinalueella?	_____ vuotta	_____ vuotta
d) nykyisessä asunnossa?	_____ vuotta	_____ vuotta

5. Mikä tai mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten sinun ja puolisoasi tämänhetkistä tilannetta?

Mikäli sinulla ei ole puolisoa, vastaa vain itseäsi koskien. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

	Kokopäivä- työssä	Osa- aikatyössä	Opiskelija	Työtön	Eläkkeellä	Kotiäiti, koti-isä tai omaishoitaja	Varusmies- tai siviili- palveluksessa	Jokin muu tilanne
a) Minä olen	1	2	3	4	5	6	7	8
b) Puolisoni on	1	2	3	4	5	6	7	8

Kysymyksiä nykyisestä asunnosta

6. Asutko tällä hetkellä:

- omakotitalossa 1
 rivi-, pari- tai erillistalossa 2
 kerrostalossa (2-4 kerrosta)..... 3
 kerrostalossa (5 kerrosta tai enemmän) .. 4

7. Mikä on nykyinen asumismuotosi?

- Omistus, oma talo 1
 Omistus, asunto-osakeyhtiö 2
 Asumisoikeus- tai osaomistusasunto 3
 Vuokra-asunto, yksityinen..... 4
 Vuokra-asunto, kunnallinen tai muu
 vastaava aravvuokra-asunto..... 5
 Jokin muu..... 6

8. Mikä on nykyisen asuntosi huoneiden lukumäärä?

Huoneiden lukumäärään ei lasketa mukaan keittiötä, keittokomeroa, kylpyhuonetta, wc:tä ja vaatehuonetta.

Huoneiden lukumäärä: _____

9. Mikä on nykyisen asuntosi asuinpinta-ala? Merkitse täysinä neliömetreinä.

Asuinpinta-ala: _____ neliömetriä

10. Millä postinumeroalueella asut?

Postinumeroni: _ _ _ _ _

Kysymyksiä nykyisestä asuinalueesta

11. Oliko nykyinen asuinalueesi sinulle tuttu ennen muuttoa alueelle?

- Kyllä, olen asunut täällä aikaisemmin..... 1
 Kyllä, minulla oli jonkinlainen kuva alueesta..... 2
 Ei, en tiennyt alueesta juuri mitään ennen muuttoa..... 3
 Alue oli uusi muuttaessani sille 4

12. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisessä asunnossasi ja nykyisellä asuinalueellasi?

	Erittäin tyytyväi- nen	Tyyty- väinen	En tyytymä- tön enkä tyytyväinen	Tyyty- mätön	Erittäin tyytymä- tön	Ei kosketa minua
a) Asunnon ominaisuudet (koko, kunto, jne.).....	1	2	3	4	5	6
b) Asumiskustannukset	1	2	3	4	5	6
c) Julkiset liikenneyhteydet.....	1	2	3	4	5	6
d) Koulut	1	2	3	4	5	6
e) Muut julkiset palvelut (terveyspalvelut, päivähoito jne.).....	1	2	3	4	5	6
f) Kaupalliset palvelut (päivittäistavarakaupat, pankit jne.).....	1	2	3	4	5	6

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisessä asunnossasi ja nykyisellä asuinalueellasi?

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	En tyytymätön enkä tyytyväinen	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön	Ei kosketa minua
g) Puistot ja vihalueet.....	1	2	3	4	5	6
h) Alueen arkkitehtuuri	1	2	3	4	5	6
i) Rauhallisuus.....	1	2	3	4	5	6
j) Alueen turvallisuus	1	2	3	4	5	6
k) Alueen siisteys	1	2	3	4	5	6
l) Perheen ja ystävien läheisyys.....	1	2	3	4	5	6
m) Suhteet lähinaapureihin	1	2	3	4	5	6
n) Muiden asukkaiden sosiaalinen tausta (esim. varallisuus ja koulutus).....	1	2	3	4	5	6
o) Muiden asukkaiden etninen tausta	1	2	3	4	5	6
p) Alueen maine	1	2	3	4	5	6
q) Alueen soveltuvuus lapsille	1	2	3	4	5	6
r) Asuinalue kokonaisuudessaan	1	2	3	4	5	6

13. a) Mitkä asiat koet suurimmiksi ilonaiheiksi asuinalueellasi?

b) Mitkä asiat koet ikävimmitiksi puoliksi asuinalueellasi?

14. Asuuko asuinalueella:

	Kyllä	Ei
a) sukulaisiasi?	1	2
b) ystäviäsi?	1	2

15. Kuinka usein:

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Muutaman kerran vuodessa	En koskaan
a) juttelet naapureiden kanssa?.....	1	2	3	4	5
b) kyläilet muiden asuinalueella asuvien luona?	1	2	3	4	5
c) olet saanut tai antanut naapuriapua?	1	2	3	4	5
d) olet osallistunut asuinalueesi kunnossapitoon tai kehittämiseen (talkoot, asukasyhdistykset ym)?	1	2	3	4	5

16. a) Millaiseksi arvioisit asuinalueesi maineen asteikolla yhdestä viiteen, kun 1=erittäin huono ja 5=erittäin hyvä?

Erittäin huono   1   2   3   4   5   Erittäin hyvä

b) Vastaako asuinalueen maine mielestäsi todellisuutta?

Kyllä 1
 Ei, alue on todellisuudessa mainettaan huonompi 2
 Ei, alue on todellisuudessa mainettaan parempi 3

c) Kuvaile, miksi olet tätä mieltä?

---

17. Mitä mieltä olet seuraavista asumista ja asuinpaikkaa koskevista väitteistä?

Ole hyvä ja merkitse ympyröiden, missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Omistusasuminen on mielestäni paras asumismuoto.....	1	2	3	4	5
b) Peruspalveluiden (koulut, päiväkodit, ruokakaupat yms.) saatavuus omalta asuinalueeltani on minulle tärkeää	1	2	3	4	5
c) Kaupunkiympäristö on minulle luontaisempi ympäristö viettää vapaa-aikaa kuin luonnonympäristö	1	2	3	4	5
d) En kaipaa läheisiä naapuruussuhteita. Hyvänpäivän tuttavuus riittää minulle	1	2	3	4	5
e) Minua ei häittäisi, vaikka naapurustooni muuttaisi erityistä tukea tarvitsevia ihmisiä	1	2	3	4	5
f) Minulle ei ole suurtakaan merkitystä, millaisia ihmisiä naapurustossani asuu.....	1	2	3	4	5
g) Samantasoinen varallisuusasema naapuruston ihmisten kesken on myönteinen asia	1	2	3	4	5
h) Naapuruston monikulttuurisuus on myönteinen asia	1	2	3	4	5
i) On tiettyjä etnisiä ryhmiä, joihin kuuluvia en haluaisi naapureikseni	1	2	3	4	5
j) Kunnalliset vuokralatot ovat leimautuneet maineeltaan huonoiksi	1	2	3	4	5
k) Asuinalueeni maineella ei ole minulle juurikaan merkitystä	1	2	3	4	5
l) Häpeän kertoa muille, missä asun.....	1	2	3	4	5
m) Omia toiveitani ja tavoitteitani vastaavia asuinalueita on paljon tarjolla.....	1	2	3	4	5

Kysymyksiä asuinalueen monikulttuurisuudesta

18. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä asuinalueetasi?

- Alueella ei asu juuri lainkaan muita kuin suomalaisen kantaväestöön kuuluvia asukkaita 1
- Jotkut asukkaat edustavat jotakin muuta etnistä alkuperää kuin suomalainen kantaväestö 2
- Hyvin monet asukkaista edustavat jotakin muuta etnistä alkuperää kuin suomalainen kantaväestö 3
- En osaa sanoa 9

19. Toivoisitko, että asuinalueellasi asuisi enemmän, vähemmän vai nykyinen määrä maahanmuuttajia?

- Huomattavasti enemmän 1
- Jonkin verran enemmän 2
- Nykyinen määrä 3
- Jonkin verran vähemmän 4
- Huomattavasti vähemmän 5
- Maahanmuuttajataustaisten määrällä ei ole minulle merkitystä 6
- En osaa sanoa 9

Jos sinulla ei ole kouluikäisiä lapsia, → siirry kysymykseen 24.

20. Käyvätkö lapsesi lähikoulua?

- Kyllä ..... 1 → Siirry kysymykseen 22.
- Eivät 2
- Osa käy, osa ei 3

21. Jos lapsesi eivät käy lähikoulua, miksi valitsitte toisen koulun? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Muutimme toisen koulun alueelta, emmekä halunneet vaihtaa koulua 1
- Valitsimme koulu on helpomman koulumatkan päässä ... 2
- Valitsimme koulu oli tutumpi 3
- Lapsen/lasten kaverit käyvät valitsemaamme koulua 4
- Valitsimme koulun, joka tarjoaa erikoispainotusta (esim. kielissä, urheilussa, jne.) 5
- Valitsimme koulu on tasokkaampi kuin lähikoulu 6
- Lähikoulun oppilaiden perhetaustat huolestuttivat 7
- Maahanmuuttajataustaisten lasten runsas määrä lähikoulussa huolestutti 8
- Lähikoululla on huono maine 9

22. Kuinka paljon lapsesi koulussa on maahanmuuttajataustaisia oppilaita?

Jos lapsesi käyvät eri kouluja, vastaa nuorimman lapsen koulun perusteella.

- Ei ollenkaan tai hyvin vähän 1
- Alle 20 % 2
- 20 - 50 % 3
- Yli puolet 4
- En osaa sanoa 9

23. Toivoisitko, että lapsesi/lastesi koulussa olisi enemmän, vähemmän vai nykyinen määrä maahanmuuttajataustaisia oppilaita?

Huomattavasti enemmän	1
Jonkin verran enemmän	2
Nykyinen määrä	3
Jonkin verran vähemmän	4
Huomattavasti vähemmän	5
Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrällä ei ole minulle merkitystä.....	6
En osaa sanoa	9

24. a) Maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille on yleinen ilmiö monissa suurkaupungeissa. Keskittymiselle on esitetty monia erilaisia selityksiä. Mitkä asiat sinun mielestäsi vaikuttavat maahanmuuttajien keskittymiseen tietyille asuinalueille? *Voit valita useita vaihtoehtoja.*

Maahanmuuttajat haluavat asua lähellä maanmiehiään ...	1
Kantasuomalaiset haluavat asua lähellä maanmiehiään...	2
Asukkaat haluavat, että heidän naapurinsa ovat samassa sosiaalisessa asemassa (varallisuuden ja/tai ammattiaseman suhteen) kuin he itse	3
Suomalainen kantaväestö ei halua asua lähellä maahanmuuttajia	4
Viranomaistoimet ohjaavat maahanmuuttajia alueille, joilla jo ennestään asuu paljon maahanmuuttajia	5
Maahanmuuttajia syrjitään asuntomarkkinoilla	6
Maahanmuuttajilla on usein pienet tulot, ja siksi heillä on vähän vaihtoehtoja asuntomarkkinoilla.....	7
Tietyillä asuinalueilla on paljon kunnallisia vuokra-asuntoja	8

b) Mitä edellä luetelluista selityksistä (1 - 8) pidät kaikkein merkittävimpänä?

Merkitse numero tähän: _____

25. Onko maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille mielestäsi ongelma?

Ei ole	1
Kyllä, keskittyminen on ongelma maahanmuuttajille	2
Kyllä, keskittyminen on ongelma kantaväestölle, mutta ei maahanmuuttajille	3
Kyllä, keskittyminen on ongelma sekä maahanmuuttajille että kantaväestölle	4
Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen voi olla ongelma toisilla alueilla, mutta ei välttämättä kaikilla. Se voi myös olla ongelma tiettyjen ryhmien kannalta, mutta ei välttämättä kaikkien.	5
En osaa sanoa	9

**Onko sinulla kokemuksia asumisesta samassa naapurustossa maahanmuuttajien kanssa?
Jos ei ole, → siirry kysymykseen 27.**

26. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä kokemuksesi perusteella?

Minun mielestäni maahanmuuttajien kanssa samassa naapurustossa asuminen:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) on antoisaa, koska erilaiset kulttuurit tuovat naapurustoon mielenkiintoista moninaisuutta	1	2	3	4	5
b) on antoisaa, koska lapset oppivat suvaitsevaisuutta ja avoimuutta toisia kulttuureja kohtaan	1	2	3	4	5
c) on antoisaa, koska maahanmuuttajat ovat usein ulospäinsuuntautuneita ja auttavaisia	1	2	3	4	5
d) ei ole myönteistä eikä kielteistä, koska kaikista etnisisistä ryhmistä löytyy sekä mukavia että ikäviä ihmisiä	1	2	3	4	5
e) ei ole myönteistä eikä kielteistä, koska en ole juurikaan tekemisissä maahanmuuttajanaapureideni kanssa	1	2	3	4	5
f) on haastavaa, koska kielivaikeudet tuovat ongelmia kanssakäymiseen	1	2	3	4	5
g) on haastavaa, koska asumis- ja elämäntavat poikkeavat suomalaisista tavoista (esim. lastenkasvatus, päivärytmi, äänekkyyys, ruuanlaitto)	1	2	3	4	5
h) on haastavaa, koska kaikki maahanmuuttajat eivät ole tottuneet suomalaisiin asumiskäytäntöihin (koskien esim. pyykkitupaa, jätehuoltoa, siisteyttä)	1	2	3	4	5

Kysymyksiä viimeisimmästä muutosta

27. Millaisessa asunnossa asuit ennen viimeisintä muuttoasi?

- Omakotitalossa 1
 Rivi-, pari- tai erillistalossa 2
 Kerrostalossa (2-4 kerrosta) 3
 Kerrostalossa (5 kerrosta tai enemmän) . 4

28. Mikä oli aikaisempi asumismuutosi?

- Omistus, oma talo 1
 Omistus, asunto-osakeyhtiö 2
 Asumisoikeus- tai osaomistusasunto 3
 Vuokra-asunto, yksityinen 4
 Vuokra-asunto, kunnallinen tai muu vastaava aravavuokra-asunto 5
 Jokin muu 6

29. Millä postinumeroalueella asuit ennen viimeisintä muuttoasi?

Postinumero oli: _ _ _ _ _

30. Kuinka kauas edellisestä asunnosta muutit (kilometreissä mitattuna)?

_ , _ km

31. Pidetkö aikaisemmasta asuinalueestasi?

- Kyllä, erittäin paljon 1
 Se oli mielestäni ihan hyvä 2
 En pitänyt 3

32. Miten muutto vaikutti asumiseesi asuntoa ja asuinaluea ajatellen?

	Olosuhteet paranivat huomattavasti	Olosuhteet pysyivät samoina	Olosuhteet huononivat
a) Asunto	1	2	3
b) Asuinalue	1	2	3

33. Suunnitteletko muuttoa seuraavien kahden vuoden aikana?

Kyllä	1
En	2
En osaa sanoa	9

34. Miksi muutit pois edellisestä asunnostasi? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Muutin pois vanhempieni luota	1
Muutin yhteen puolisoni kanssa	2
Erosin/muutin erilleen puolisostani	3
Muutin sukulaisten luo	4
Vuokrasopimukseni loppui, ja minun oli löydettävä uusi asunto	5
Asunto ei ollut sopivan kokoinen	6
Halusin vaihtaa asumismuotoa (esim. vuokralta omistusasumiseen tai päinvastoin)	7
Halusin vaihtaa asuntotyyppiä (esim. kerrostalosta pientaloon tai päinvastoin)	8
Asumiskustannukset olivat liian korkeat	9
Asunnon kunto tai varustelutaso oli liian alhainen	10
Halusin muuttaa lähemmäksi työ- tai opiskelupaikkaa	11
Halusin muuttaa lähemmäksi sukulaisia tai ystäviä	12
Halusin muuttaa toiselle asuinalueelle	13
Jokin muu syy, mikä?	14

35. 1) Kuinka tärkeitä seuraavat seikat olivat päätöksellesi muuttaa pois edelliseltä asuinalueelta?

Ympyröi sopivin vaihtoehto jokaisesta kohdasta.

	Erittäin tärkeä	Melko tärkeä	Ei kovin tärkeä	Ei lainkaan tärkeä	En osaa sanoa/ Ei kosketa minua
a) En löytänyt sopivaa asuntoa edelliseltä asuinalueeltani	1	2	3	4	5
b) Asuntojen hinnat tai vuokrat olivat liian korkeat edellisellä asuinalueellani	1	2	3	4	5
c) Edellinen asuinalueeni sijaitsi liian kaukana työpaikasta tai koulusta	1	2	3	4	5
d) Julkiset liikenneyhteydet eivät olleet riittävän hyvät edelliseltä asuinalueeltani	1	2	3	4	5
e) Kaupalliset palvelut eivät olleet riittävän hyvät edellisellä asuinalueellani	1	2	3	4	5
f) Vapaa-ajanvietto- ja harrastusmahdollisuudet eivät olleet riittävän hyvät edellisellä asuinalueellani	1	2	3	4	5
g) Edellisellä asuinalueellani ei ollut riittävästi puistoja ja viheralueita	1	2	3	4	5
h) Edellinen asuinalueeni ei tarjonnut lapsilleni riittävän hyvää kasvuympäristöä	1	2	3	4	5
i) En tuntenut ketään edelliseltä asuinalueeltani	1	2	3	4	5
j) Edellisellä asuinalueellani asui liikaa maahanmuuttajia tai etnisten vähemmistöjen edustajia	1	2	3	4	5

Ympyröi sopivin vaihtoehto jokaisesta kohdasta.

	Erittäin tärkeä	Melko tärkeä	Ei kovin tärkeä	Ei lainkaan tärkeä	En osaa sanoa/ Ei kosketa minua
k) Edellisellä asuinalueellani ei asunut tarpeeksi maahanmuuttajia tai etnisten vähemmistöjen edustajia	1	2	3	4	5
l) Edellisellä asuinalueellani ei asunut riittävästi suomalaista kantaväestöä	1	2	3	4	5
m) Maahanmuuttajalasten osuus lähikoulussa oli liian suuri ...	1	2	3	4	5
n) Edellisellä asuinalueellani oli liikaa sosiaalisia ongelmia	1	2	3	4	5
o) En tuntenut oloani turvalliseksi edellisellä asuinalueellani ..	1	2	3	4	5
p) Asuinympäristö ei ollut edellisellä asuinalueellani riittävän siisti ja kunnossapidetty	1	2	3	4	5
q) En pitänyt edellisen asuinalueeni arkkitehtuurista ja suunnittelusta	1	2	3	4	5
r) Edellisen asuinalueeni maine oli huono	1	2	3	4	5

2) Luettele edellä mainituista asioista (a - r) tärkeysjärjestyksessä neljä syytä, joita pidät merkittävimpinä asuinalueen vaihdon kannalta. Kirjoita näitä kohtia vastaavat kirjaimet alla oleville viivoille.

Tärkein syy: ____ Toiseksi tärkein syy: ____ Kolmanneksi tärkein syy: ____ Neljänneksi tärkein syy: ____

Nykyisen asuinalueen valinta

36. 1) Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat päätökseesi valita nykyinen asunosi ja nykyinen asuinalueesi?

Ympyröi sopivin vaihtoehto jokaisesta kohdasta.

	Erittäin paljon	Melko paljon	Melko vähän	Ei lainkaan	En osaa sanoa/ Ei kosketa minua
a) Asunnon ominaisuudet (koko, kunto, jne.)	1	2	3	4	5
b) Asumiskustannukset (esim. asunnon hinta, vuokra)	1	2	3	4	5
c) Alueen tuttuus	1	2	3	4	5
d) Työ- tai koulumatkojen pituus	1	2	3	4	5
e) Hyvät julkiset kulkuyhteydet	1	2	3	4	5
f) Lähikoulun hyvä taso	1	2	3	4	5
g) Muut julkiset palvelut (esim. terveyspalvelut, päivähoito)	1	2	3	4	5
h) Hyvät kaupalliset palvelut (päivittäistavarakaupat, pankit, jne.)	1	2	3	4	5
i) Puistot ja virkistysalueet	1	2	3	4	5
j) Alueen arkkitehtuuri	1	2	3	4	5
k) Muiden asukkaiden samanlainen ikärakenne	1	2	3	4	5
l) Muiden asukkaiden samanlainen varallisuustaso tai ammattiasema	1	2	3	4	5
m) Enemmistö asukkaista kuuluu kantaväestöön	1	2	3	4	5
n) Lähikoulun oppilaiden etninen tausta	1	2	3	4	5
o) Alueen asukaskanta on kulttuurisesti ja elämäntavoiltaan monimuotoinen	1	2	3	4	5
p) Alueella ei ole paljon sosiaalisia ongelmia	1	2	3	4	5
q) Lähialueella asuu sukulaisiani tai ystäviäni	1	2	3	4	5
r) Alueen hyvä maine	1	2	3	4	5
s) Alue on turvallinen ja rauhallinen	1	2	3	4	5
t) Alue on siisti	1	2	3	4	5

2) Luettele edellä mainituista asioista (a - t) tärkeysjärjestyksessä neljä syytä, joita pidät merkittävimpinä asutosi ja asuinalueesi valinnan kannalta. Kirjoita näitä kohtia vastaavat kirjaimet alla oleville viivoille.

Tärkein syy: ____ Toiseksi tärkein syy: ____ Kolmanneksi tärkein syy: ____ Neljänneksi tärkein syy: ____

37. Kun etsit nykyistä asuntoasi, oliko pääkaupunkiseudulla joitakin alueita, joille et edes harkinnut muuttavasi?

Kyllä ..... 1 → Siirry kysymykseen 38.

Ei, olisin voinut muuttaa minne tahansa .. 2 → Siirry kysymykseen 39.

38. Jos pääkaupunkiseudulla on asuinalueita, joille et haluaisi muuttaa, minkälaisia alueita nämä ovat? Kuvaile näiden alueiden ominaisuuksia (esim. alueen asutokanta, asukasrakenne). Jos mahdollista, nimeä esimerkkejä tällaisista alueista.

_____
_____

39. Jos lomakkeelta on jäänyt pois jotain mielestäsi tärkeää, jonka haluaisit vielä tuoda esille, voit kirjoittaa kommenttisi tähän.

_____
_____

Kiitos vaivannäöstäsi!

Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksella on suunnitelmassa jatkaa tutkimusta henkilökohtaisilla haastatteluilta vuonna 2012. Jos olet halukas osallistumaan haastatteluun, kirjoita yhteystietosi alla olevaan tilaan. Yhteystietojasi sekä haastattelun ja kyselyn vastauksia käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Sopiiko, että haastattelija ottaa sinuun yhteyttä ensi vuoden aikana täydentääkseen kyselyä?

Kyllä 1

Ei 2

Kirjoita yhteystietosi tähän:

Nimi: _____

Osoite: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Palauta kyselylomake oheisessa valmiiksi maksetussa palautuskuoressa Tilastokeskukseen.

Hyvä vastaanottaja

Miten asuinalueesi on muuttunut viime vuosina? Vastaako alueen maine mielestäsi todellisuutta? Millaiset asiat saisivat sinut harkitsemaan muuttoa pois asuinalueeltasi?

Muun muassa näihin kysymyksiin haetaan vastausta tässä kyselyssä, jonka Helsingin yliopisto tekee yhdessä Tilastokeskuksen kanssa. Kysely on osa pohjoismaista tutkimusprojektia, joka pureutuu ajankohtaisiin kysymyksiin yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntymisestä, asuinalueiden tasapainoisesta kehityksestä ja maahanmuutosta.

Tutkimusotokseen on poimittu satunnaisesti 3000 Helsingin seudulla asuvaa henkilöä Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskevasta tietokannasta. **Vastauksesi on tärkeä**, sillä tilastollisista syistä otokseen valittua ei voi korvata toisella henkilöllä.

Voit vastata kyselyyn joko tällä paperilomakkeella tai internetissä. Jos täytät paperilomakkeen, pyydämme palauttamaan sen **3.10.2011 mennessä** oheisessa valmiiksi maksetussa kuoressa Tilastokeskukseen.

Kyselyyn voi vastata millä tahansa tietokoneella, jossa on internet-yhteys.

Kirjoita internetissä osoitekenttään: **www.tilastokeskus.fi/tup/hy**
(Kyselylomake ei löydy Googlen tai muun hakukoneen avulla.)

Henkilökohtaiset tunnuksesi ovat: Tunnus
Salasana

Tietojen keruusta vastaa Tilastokeskus. Tutkimusaineistoon liitetään Tilastokeskuksen käytössä olevista aineistoista saatavia alue- ja tulotietoja. Ennen tutkimusaineiston luovuttamista Helsingin yliopistoon Tilastokeskus poistaa siitä kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Tutkimuksen raportit laaditaan Helsingin yliopistossa. Tutkimuksesta on lisätietoja internetissä osoitteessa blogs.helsinki.fi/nodesproject/about/survey/.

Etukäteen avustasi kiittäen

Tilastokeskus

Riitta Harala
tilastojohtaja

Helsingin yliopisto

Mari Vaattovaara
professori

Lisätietoja tutkimuksen sisällöstä antavat Helsingin yliopistossa professori Mari Vaattovaara sekä projektitutkija Katja Vilkkama. Yhteydenotot puhelimitse: (09) 1911 ja sähköpostitse: mari.vaattovaara@helsinki.fi tai katja.vilkkama@helsinki.fi.

Kyselyyn vastaamisesta lisätietoja antaa Tilastokeskuksessa tutkimusassistentti Riina Nyberg, puh. (09) 1734 2480 tai sähköpostitse: riina.nyberg@tilastokeskus.fi.

Vastaamisohteet:

Vastaukset merkitään **rengastamalla** sopivaa vaihtoehtoa edustava numero tai **kirjoittamalla vastaus** sille varattuun tilaan. Rengasta se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa Sinun tilannettasi tai käsityksiäsi. Valitse jokaisesta kohdasta vain yksi vastausvaihtoehto, ellei toisin pyydetä.

Jos kysymykseen sisältyy useampia osia (a, b, c jne.), vastaa jokaiseen niistä erikseen, mutta valitse kussakin kohdassa vain yksi vaihtoehto.

Jos rengastamasi vaihtoehdon jäljessä pyydetään siirtymään johonkin tiettyyn kysymykseen, välissä oleviin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Tarkista kuitenkin, että olet siirtynyt oikeaan kysymykseen.

Tilastokeskus on valtion virasto, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Lisätietoja Tilastokeskuksesta löydätte internetin sivuilta www.tilastokeskus.fi

Tutkimus asuinalueiden kehityksestä ja asumisvalinnoista

Kysymyksiä kotitaloudesta

1. Itsesi mukaan laskien, kuinka monta henkilöä kotitaloudessasi normaalisti asuu?

Kirjoita henkilöiden lukumäärät viivoille.

- a) Yhteensä: _____ henkilöä
joista:
- b) 6-vuotiaita tai sitä nuorempia lapsia: _____ henkilöä
- c) 7–17-vuotiaita lapsia: _____ henkilöä
- d) kotona asuvia 18-vuotiaita tai sitä vanhempia lapsia: _____ henkilöä

2. Mikä seuraavista kuvaa kotitalouttasi parhaiten?

- Asun yksin 1
- Asun avo- tai aviopuolisoni kanssa kaksin 2
- Asun avo- tai aviopuolisoni ja lasten kanssa ... 3
- Asun yksin lasteni kanssa 4
- Asun vanhempani kanssa 5
- Asun itsenäisesti, mutta jaan asunnon muiden henkilöiden kanssa 6

3. Mitä kieltä tai kieliä kotonasi useimmiten puhutaan?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Suomea 1
- Ruotsia 2
- Jotakin muuta kieltä ..... 3 → Mitä? _____

4. Kauanko sinä ja mahdollinen puolisoasi olette asuneet:

Jos sinulla ei ole puolisoa, vastaa vain itseäsi koskien. Pyöristä luvut lähimpään täyteen vuoteen.

	Sinä itse	Puolisosi
a) Helsingin seudulla?	_____ vuotta	_____ vuotta
b) nykyisessä asuinkunnassa?	_____ vuotta	_____ vuotta
c) nykyisellä asuinalueella?	_____ vuotta	_____ vuotta
d) nykyisessä asunnossa?	_____ vuotta	_____ vuotta

5. Mikä tai mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten sinun ja puolisoasi tämänhetkistä tilannetta?

Mikäli sinulla ei ole puolisoa, vastaa vain itseäsi koskien. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

	Kokopäivä-työssä	Osa-aikatyössä	Opiskelija	Työtön	Eläkkeellä	Kotiäiti, koti-isä tai omaishoitaja	Varusmies- tai siviili- palveluksessa	Jokin muu tilanne
a) Minä olen	1	2	3	4	5	6	7	8
b) Puolisoni on	1	2	3	4	5	6	7	8

Jos sinä ja mahdollinen puoliso ei ole kumpikaan nyt työssä, siirry kysymykseen 7.

6. Millainen työsuhde sinulla ja puolisolillasi on?

Mikäli sinulla ei ole puolisoa, vastaa vain itseäsi koskien.

	Vakituinen tai toistaiseksi voimassa oleva	Määrä- aikainen (kesto yli vuoden)	Määrä- aikainen (kesto vuo- den tai alle)	Jokin muu
a) Minun työsuhteeni on.....	1	2	3	4
b) Puolisoni työsuhde on.....	1	2	3	4

Kysymyksiä nykyisestä asunnosta

7. Asutko tällä hetkellä:

- omakotitalossa 1
rivi-, pari- tai erillistalossa 2
kerrostalossa (2-4 kerrosta)..... 3
kerrostalossa (5 kerrosta tai enemmän) .. 4

8. Mikä on nykyinen asumismuotosi?

- Omistus, oma talo 1
Omistus, asunto-osakeyhtiö 2
Asumisoikeus- tai osuomistusasunto 3
Vuokra-asunto, yksityinen 4
Vuokra-asunto, kunnallinen tai muu
vastaava aravavuokra-asunto 5
Jokin muu 6

9. Mikä on nykyisen asuntosi huoneiden lukumäärä?

Huoneiden lukumäärään ei lasketa mukaan keittiötä, keittokomeroa, kylpyhuonetta, wc:tä ja vaatehuonetta.

Huoneiden lukumäärä: _____

10. Mikä on nykyisen asuntosi asuinpinta-ala? Merkitse täysinä neliömetreinä.

Asuinpinta-ala: _____ neliometriä

11. Millä postinumeroalueella asut?

Postinumeroni: _ _ _ _ _

12. Kuinka suuri osuus kotitaloutesi nettotuloista (tulot verojen jälkeen) menee asumiskustannuksiin (sisältäen vuokran, vastikkeen, mahdolliset asuntolainan korot, vesimaksun ja sähkön)?

- Alle 20 % 1
 20 - 30 % 2
 30 - 40 % 3
 40 - 50 % 4
 Yli 50 % 5
 En osaa sanoa..... 9

13. Onko asumismenojen kattaminen tuloillanne:

- Erittäin hankalaa 1
 Melko hankalaa 2
 Ei hankalaa eikä helppoa 3
 Melko helppoa 4
 Erittäin helppoa..... 5

Kysymyksiä nykyisestä asuinalueesta

14. Oliko nykyinen asuinalueesi sinulle tuttu ennen muuttoa alueelle?

- Kyllä, olen asunut täällä aikaisemmin 1
 Kyllä, minulla oli jonkinlainen kuva alueesta 2
 Ei, en tiennyt alueesta juuri mitään ennen muuttoa .. 3
 Alue oli uusi muuttaessani sille..... 4

15. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisessä asunnossasi ja nykyisellä asuinalueellasi?

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	En tyytymätön enkä tyytyväinen	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön	Ei kosketa minua
a) Asunnon ominaisuudet (koko, kunto, jne.).....	1	2	3	4	5	6
b) Asumiskustannukset	1	2	3	4	5	6
c) Julkiset liikenneyhteydet	1	2	3	4	5	6
d) Koulut	1	2	3	4	5	6
e) Muut julkiset palvelut (terveyspalvelut, päivähoido jne.) ..	1	2	3	4	5	6
f) Kaupalliset palvelut (päivittäistavarakaupat, pankit jne.)	1	2	3	4	5	6
g) Puistot ja viheralueet.....	1	2	3	4	5	6
h) Alueen arkkitehtuuri	1	2	3	4	5	6
i) Rauhallisuus.....	1	2	3	4	5	6
j) Alueen turvallisuus	1	2	3	4	5	6
k) Alueen siisteys	1	2	3	4	5	6
l) Perheen ja ystävien läheisyys	1	2	3	4	5	6
m) Suhteet lähinaapureihin	1	2	3	4	5	6
n) Muiden asukkaiden sosiaalinen tausta (esim. varallisuus ja koulutus)	1	2	3	4	5	6

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin nykyisessä asunnossasi ja nykyisellä asuinalueellasi?

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	En tyytymätön enkä tyytyväinen	Tyytymätön	Erittäin tyytymätön	Ei kosketa minua
o) Muiden asukkaiden etninen tausta.....	1	2	3	4	5	6
p) Alueen maine.....	1	2	3	4	5	6
q) Alueen soveltuvuus lapsille	1	2	3	4	5	6
r) Asuinalue kokonaisuudessaan.....	1	2	3	4	5	6

16. a) Mitkä asiat koet suurimmiksi iloihin asuinalueellasi?

b) Mitkä asiat koet ikävimmiksi puoliksi asuinalueellasi?

17. Asuuko asuinalueella:

	Kyllä	Ei
a) sukulaisiasi?	1	2
b) ystäviäsi?	1	2

18. Kuinka usein:

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Muutaman kerran vuodessa	En koskaan
a) juttelet naapureiden kanssa?	1	2	3	4	5
b) kyläilet muiden asuinalueella asuvien luona?	1	2	3	4	5
c) olet saanut tai antanut naapuriapua?	1	2	3	4	5
d) olet osallistunut asuinalueesi kunnossapitoon tai kehittämiseen (talkoot, asukas yhdistykset yms.)? ..	1	2	3	4	5

19. a) Millaiseksi arvioisit asuinalueesi maineen asteikolla yhdestä viiteen, kun 1=erittäin huono ja 5=erittäin hyvä?

Erittäin huono	1	2	3	4	5	Erittäin hyvä
----------------	---	---	---	---	---	---------------

b) Vastaako asuinalueen maine mielestäsi todellisuutta?

- Kyllä 1
 Ei, alue on todellisuudessa mainettaan huonompi 2
 Ei, alue on todellisuudessa mainettaan parempi 3

c) Kuvaile, miksi olet tätä mieltä.

20. Jos ajattelet asuinalueesi kehitystä viimeisten kolmen vuoden aikana, mihin suuntaan seuraavat asiat ovat mielestäsi kehittyneet?

	Paljon parem- paan	Jonkin verran parempaan	Ei muutosta	Jonkin verran huonompaan	Paljon huonom- paan
a) Kaupalliset palvelut (päivittäistavarakaupat, pankit, jne.).....	1	2	3	4	5
b) Julkiset palvelut (koulut, terveyspalvelut, jne.).....	1	2	3	4	5
c) Asuinympäristön siisteys ja kunnossapito	1	2	3	4	5
d) Rauhattomuus ja naapureiden häiritsevä käytös	1	2	3	4	5
e) Yleinen turvallisuus	1	2	3	4	5
f) Asuinalue yleisesti	1	2	3	4	5

21. Mitä mieltä olet seuraavista asumista ja asuinpaikkaa koskevista väitteistä?

Ole hyvä ja merkitse ympyröiden, missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Omistusasuminen on mielestäni paras asumismuoto	1	2	3	4	5
b) Peruspalveluiden (koulut, päiväkodit, ruokakaupat yms.) saatavuus omalta asuinalueeltani on minulle tärkeää.....	1	2	3	4	5
c) Kaupunkiympäristö on minulle luontaisempi ympäristö viettää vapaa- aikaa kuin luonnonympäristö.....	1	2	3	4	5
d) En kaipaa läheisiä naapuruussuhteita. Hyvänpäivän tuttavuus riittää minulle	1	2	3	4	5
e) Minua ei häittäisi, vaikka naapurustooni muuttaisi erityistä tukea tarvitsevia ihmisiä...	1	2	3	4	5
f) Minulle ei ole suurtakaan merkitystä, millaisia ihmisiä naapurustossani asuu	1	2	3	4	5
g) Samantasoinen varallisuusasema naapuruston ihmisten kesken on myönteinen asia	1	2	3	4	5
h) Naapuruston monikulttuurisuus on myönteinen asia	1	2	3	4	5
i) On tiettyjä etnisiä ryhmiä, joihin kuuluvia en haluaisi naapureikseni.....	1	2	3	4	5
j) Kunnalliset vuokratilat ovat leimautuneet maineeltaan huonoiksi	1	2	3	4	5
k) Asuinalueeni maineella ei ole minulle juurikaan merkitystä	1	2	3	4	5
l) Häpeän kertoa muille, missä asun	1	2	3	4	5
m) Omia toiveitani ja tavoitteitani vastaavia asuinalueita on paljon tarjolla.....	1	2	3	4	5

Kysymyksiä asuinalueen monikulttuurisuudesta

22. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä asuinuettasi?

- Alueella ei asu juuri lainkaan muita kuin suomalaisen kantaväestöön kuuluvia asukkaita 1
 Jotkut asukkaat edustavat jotakin muuta etnistä alkuperää kuin suomalainen kantaväestö 2
 Hyvin monet asukkaista edustavat jotakin muuta etnistä alkuperää kuin suomalainen kantaväestö 3
 En osaa sanoa 9

23. Toivoisitko, että asuinalueellasi asuisi enemmän, vähemmän vai nykyinen määrä maahanmuuttajia?

- Huomattavasti enemmän 1
 Jonkin verran enemmän 2
 Nykyinen määrä 3
 Jonkin verran vähemmän 4
 Huomattavasti vähemmän 5
 Maahanmuuttajataustaisten määrällä ei ole minulle merkitystä 6
 En osaa sanoa 9

Jos sinulla ei ole koulukäisiä lapsia, → siirry kysymykseen 28.

24. Käyvätkö lapsesi lähikoulua?

- Kyllä ..... 1 → Siirry kysymykseen 26.
 Eivät 2
 Osa käy, osa ei 3

25. Jos lapsesi eivät käy lähikoulua, miksi valitsitte toisen koulun? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Muutimme toisen koulun alueelta, emmekä halunneet vaihtaa koulua 1
 Valitsimme koulu on helpomman koulumatkan päässä ... 2
 Valitsimme koulu oli tutumpi 3
 Lapsen/lasten kaverit käyvät valitsemaamme koulua 4
 Valitsimme koulun, joka tarjoaa erikoispainotusta (esim. kielissä, urheilussa, jne.) 5
 Valitsimme koulu on tasokkaampi kuin lähikoulu 6
 Lähikoulun oppilaiden perhetaustat huolestuttivat 7
 Maahanmuuttajataustaisten lasten runsas määrä lähikoulussa huolestutti 8
 Lähikoululla on huono maine 9

26. Kuinka paljon lapsesi koulussa on maahanmuuttajataustaisia oppilaita?

Jos lapsesi käyvät eri kouluja, vastaa nuorimman lapsen koulun perusteella.

- Ei ollenkaan tai hyvin vähän 1
Alle 20 % 2
20 - 50 % 3
Yli puolet 4
En osaa sanoa 9

27. Toivoisitko, että lapsesi/lastesi koulussa olisi enemmän, vähemmän vai nykyinen määrä maahanmuuttajataustaisia oppilaita?

- Huomattavasti enemmän 1
Jonkin verran enemmän 2
Nykyinen määrä 3
Jonkin verran vähemmän 4
Huomattavasti vähemmän 5
Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrällä ei ole minulle merkitystä 6
En osaa sanoa 9

28. a) Maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille on yleinen ilmiö monissa suurkaupungeissa. Keskitymiselle on esitetty monia erilaisia selityksiä. Mitkä asiat sinun mielestäsi vaikuttavat maahanmuuttajien keskittymiseen tietyille asuinalueille? *Voit valita useita vaihtoehtoja.*

- Maahanmuuttajat haluavat asua lähellä maanmiehiään ... 1
Kantasuomalaiset haluavat asua lähellä maanmiehiään .. 2
Asukkaat haluavat, että heidän naapurinsa ovat samassa sosiaalisessa asemassa (varallisuuden ja/tai ammattiaseman suhteen) kuin he itse 3
Suomalainen kantaväestö ei halua asua lähellä maahanmuuttajia 4
Viranomaistoimet ohjaavat maahanmuuttajia alueille, joilla jo ennestään asuu paljon maahanmuuttajia 5
Maahanmuuttajia syrjitään asuntomarkkinoilla 6
Maahanmuuttajilla on usein pienet tulot, ja siksi heillä on vähän vaihtoehtoja asuntomarkkinoilla 7
Tietyillä asuinalueilla on paljon kunnallisia vuokra-asuntoja 8

b) Mitä edellä luetelluista selityksistä (1 - 8) pidät kaikkein merkittävimpänä?

Merkitse numero tähän: _____

29. Onko maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille mielestäsi ongelma?

- Ei ole 1
 Kyllä, keskittyminen on ongelma maahanmuuttajille 2
 Kyllä, keskittyminen on ongelma kantaväestölle, mutta ei maahanmuuttajille 3
 Kyllä, keskittyminen on ongelma sekä maahanmuuttajille että kantaväestölle 4
 Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen voi olla ongelma toisilla alueilla, mutta ei välttämättä kaikilla. Se voi myös olla ongelma tiettyjen ryhmien kannalta, mutta ei välttämättä kaikkien. 5
 En osaa sanoa 9

**Onko sinulla kokemuksia asumisesta samassa naapurustossa maahanmuuttajien kanssa?
 Jos ei ole, → siirry kysymykseen 31.**

30. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä kokemustesi perusteella?

Minun mielestäni maahanmuuttajien kanssa samassa naapurustossa asuminen:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) on antoisaa, koska erilaiset kulttuurit tuovat naapurustoon mielenkiintoista moninaisuutta	1	2	3	4	5
b) on antoisaa, koska lapset oppivat suvaitsevaisuutta ja avoimuutta toisia kulttuureja kohtaan	1	2	3	4	5
c) on antoisaa, koska maahanmuuttajat ovat usein ulospäinsuuntautuneita ja auttavaisia	1	2	3	4	5
d) ei ole myönteistä eikä kielteistä, koska kaikista etnisistä ryhmistä löytyy sekä mukavia että ikäviä ihmisiä	1	2	3	4	5
e) ei ole myönteistä eikä kielteistä, koska en ole juurikaan tekemisissä maahanmuuttajanaapureideni kanssa	1	2	3	4	5
f) on haastavaa, koska kielivaikeudet tuovat ongelmia kanssakäymiseen	1	2	3	4	5
g) on haastavaa, koska asumis- ja elämäntavat poikkeavat suomalaisista tavoista (esim. lastenkasvatus, päivärytmi, äänekkyyys, ruuanlaitto).....	1	2	3	4	5
h) on haastavaa, koska kaikki maahanmuuttajat eivät ole tottuneet suomalaisiin asumiskäytäntöihin (koskien esim. pyykkitupaa, jätehuoltoa, siisteyttä)	1	2	3	4	5

Kysymyksiä muuttohalukkuudesta

31. Aiotko muuttaa seuraavien kahden vuoden aikana?

- En aio muuttaa ..... 1 → Siirry kysymykseen 32.
 Kyllä, mieluiten toiselle asuinalueelle ..... 2 → Siirry kysymykseen 33.
 Kyllä, mieluiten nykyisen asuinalueen sisällä ..... 3 → Siirry kysymykseen 32.
 Haluaisin muuttaa toiselle asuinalueelle, mutta se ei ole mahdollista nykyisessä elämäntilanteessa ..... 4 → Siirry kysymykseen 33.
 Haluaisin muuttaa nykyisen asuinalueen sisällä, mutta se ei ole mahdollista nykyisessä elämäntilanteessa ..... 5 → Siirry kysymykseen 32.
 En osaa sanoa ..... 9 → Siirry kysymykseen 32.

32. Jos ajattelit asuinalueesi tulevaa kehitystä, mitkä seuraavista muutoksista saisivat sinut harkitsemaan muuttoa pois asuinalueelta? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Kaupallisten palvelujen huononeminen (päivittäistavarakaupat, pankit jne.) 1
 Julkisten palvelujen laadun huononeminen (koulut, päivähoito, terveyspalvelut, jne.) 2
 Uusien vuokra-asuntojen rakentaminen alueelle 3
 Muu täydennysrakentaminen alueelle 4
 Alueen maineen huonontuminen 5
 Suomalaisen kantaväestön määrän väheneminen alueella 6
 Länsieurooppalaisten maahanmuuttajien määrän kasvu alueella 7
 Itäeurooppalaisten maahanmuuttajien määrän kasvu alueella 8
 Euroopan ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien määrän kasvu alueella 9
 Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän kasvu koulussa ... 10
 Työttömien määrän kasvu alueella 11
 Muiden asukkaiden häiriökäyttäytymisen lisääntyminen 12
 Ei mikään näistä 13

33. Jos muuttaisit pois nykyiseltä asuinalueeltasi, minne todennäköisemmin muuttaisit?

Listaa niiden alueiden nimiä, joista olisit kiinnostunut.

_____

_____

34. Onko pääkaupunkiseudulla alueita, joille et edes harkitsisi muuttavasi?

- Kyllä ..... 1 → Siirry kysymykseen 35.
 Ei, voisin muuttaa minne tahansa .... 2 → Siirry kysymykseen 36.

35. Jos pääkaupunkiseudulla on asuinalueita, joille et haluaisi muuttaa, minkälaisia alueita nämä ovat?

Kuvaile näiden alueiden ominaisuuksia (esim. alueen asutokanta, asukasrakenne). Jos mahdollista, nimeä esimerkkejä tällaisista alueista.

_____

_____

36. Jos lomakkeelta on jäänyt pois jotain mielestäsi tärkeää, jonka haluaisit vielä tuoda esille, voit kirjoittaa kommenttisi tähän.

Kiitos vaivannäöstäsi!

Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksella on suunnitelmassa jatkaa tutkimusta henkilökohtaisilla haastatteluilla vuonna 2012. Jos olet halukas osallistumaan haastatteluun, kirjoita yhteystietosi alla olevaan tilaan. Yhteystietojasi sekä haastattelun ja kyselyn vastauksia käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Sopiiko, että haastattelija ottaa sinuun yhteyttä ensi vuoden aikana täydentääkseen kyselyä?

Kyllä 1

Ei 2

Kirjoita yhteystietosi tähän:

Nimi: _____

Osoite: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Palauta kyselylomake oheisessa valmiiksi maksetussa palautuskuoressa Tilastokeskukseen.

Asumishistoria:

- Nykyinen asuinpaikka, asumismuoto ja asumisaika
- Minkälaisilla asuinalueilla olet asunut aiemmin?
- Minkälaisia muuttosyitä näihin aiempiin muuttoihin on liittynyt?

Asunnon ja asuinalueen vaihtamiseen liittyvät syyt viimeisimmässä muutossa:

- Mitkä tekijät vaikuttivat muuttopäätöksen syntymiseen?
- Mikä sai vaihtamaan asuntoa ja muuttamaan pois edelliseltä asuinalueelta?
- Mitkä olivat edellisen alueen hyvät puolet? Entä huonot?
- Vaikuttiko jokin edellisen alueen ominaisuus päätökseen muuttaa pois? Jos niin, mikä?

Nykyisen asuinalueen valinta ja joidenkin alueiden välttely:

- Mitkä olivat tärkeimmät tekijät, jotka vaikuttivat nykyisen asuinalueen valintaan?
- Kun etsit uutta asuntoa, oliko pääkaupunkiseudulla joitakin asuinalueita, joille et harkinnut muuttavasi ja jos oli, miksi?

Tyytyväisyys nykyiseen asuinalueeseen:

- Minkälaisia odotuksia uuteen asuinalueeseen kohdistui?
- Mihin olet tyytyväinen asuinalueellasi?
- Mihin olet tyytymätön asuinalueellasi?
- Minkälaiseksi koet asuinalueesi maineen?
- Minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on asumisen suhteen?

Asumishistoria:

- Nykyinen asuinpaikka, asumismuoto ja asumisaika
- Miten päädyit asumaan nykyiselle alueelle?
- Tyytyväisyys nykyiseen asuinalueeseen:
- Mitkä tekijät koet asuinalueesi parhaiksi puoliksi?
- Mitkä tekijät koet asuinalueesi ikävimmiksi puoliksi?

Asuinalueen viimeaikainen kehitys ja toiveet tulevasta kehityksestä:

- Jos mietit asuinalueesi kehitystä viimeisten vuosien aikana, mihin suuntaan mainitsemasi hyvät ja huonot puolet ovat mielestäsi kehittyneet?
- Minkälaisia muutoksia haluaisit tapahtuvan asumisessasi ja asuinalueellasi tulevaisuudessa?
- Minkälaiseksi koet asuinalueesi maineen?

Muuttohalukkuus:

- Minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on asumisen suhteen?
- Jos ajattelet asuinalueesi tulevaa kehitystä, onko joitakin tekijöitä, jotka saisivat sinut harkitsemaan muuttoa pois alueelta?
- Jos joskus päätyisit muuttamaan nykyiseltä alueeltasi pois, minne haluaisit muuttaa?
- Onko pääkaupunkiseudulla joitakin asuinalueita, joille muuttoa et harkitsisi, ja jos on, miksi?

Liite 4. Haastatteluaineistoon kuuluvien perhetilanne ja sosioekonominen tausta vuoden 2011 lopussa.

		Sosioekonomisesti heikoimmat alueet		Muut alueet		Yhteensä
		Samalla alueella pysyneet	Muuttajat	Samalla alueella pysyneet	Muuttajat	
Demografiset tekijät						
Keski-ikä		45	38		39	40
Sukupuoli (%)	Mies	28	37		49	40
	Nainen	72	63		51	60
Perhetyyppi (%)	Asuu yksin	17	11		0	8
	Asuu parisuhteessa (ei lapsia)	11	8		31	18
	Lapsia kotitaloudessa	67	82		69	74
	Muu perhetyyppi	6	0		0	1
	Yksinhuoltajien osuus lapsiperheistä		10		8	7
Sosioekonomiset taustatekijät						
Koulutus (%)	Vain perusaste tai ei tutkintoa	11	3			3
	Keskiaste tai alin korkea-aste	50	39		29	37
	Alempi korkeakoulututkinto		18		17	14
	Ylempi korkeakoulututkinto (maisteri tai ylempi)	39	39		54	45
Vastaajan käytettävissä olevat tulot (kvintiili) (%)	1	6	11		9	9
	2	11	18		6	12
	3	28	13		11	15
	4	33	39		26	33
	5	22	18		49	31
Kotitalouden käytettävissä olevat kulutusyksikkökohtaiset tulot (kvintiili) (%)	1	11	11		3	8
	2	11	18		9	13
	3	22	18			12
	4	33	21		34	29
	5	22	26		54	36
	Tieto puuttuu		5			2
Työssäkäynti (%)	Kokopäivätoisissa	61	68		77	70
	Työtön	0	0		0	0
	Muu	39	32		23	30

Tekijä(t) Katja Vilkama & Susanna Ahola & Mari Vaattovaara		
Nimike Välttelyä vai vetovoimaa? Asuinympäristön vaikutus asuinalueilla viihtymiseen ja muuttopäätöksiin pääkaupunkiseudulla		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupungin tietokeskus	Julkaisuaika 2016	Sivumäärä, liitteet 152
Sarjan nimike Tutkimuksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		Osan numero 2016:4
ISSN(painettu) 1455-724X ISSN(verkossa) 1796-7228	ISBN(painettu) 978-952-331-109-1 ISBN(verkossa) 978-952-331-110-7	Kieli fin, swe, eng
Tiivistelmä <p>Tutkimuksessa tarkastellaan asuinympäristön merkitystä asuinalueilla viihtymiselle ja muuttopäätösten suuntautumiselle pääkaupunkiseudulla. Erityistä huomiota kiinnitetään muuttopäätösten ja alueellisen eriytymisen välisiin kehityskuluihin. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet valikoivan muuttoliikkeen olevan yksi keskeisistä alueellista eriytymistä ylläpitävistä ja syventävistä mekanismeista myös Helsingin seudulla. Tässä tutkimuksessa tavoitteena onkin ymmärtää, millä tavoin eriytymisen tuottamat erot asuinympäristöissä heijastuvat asukkaiden viihtymiseen ja muuttopäätöksiin: 1) Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, millä perusteilla asuinalueita vaihdetaan ja miten uutta aluetta valitaan? 2) Miten alueillaan pidempään asuneet kokevat asuinympäristönsä ja miten hyvin he viihtyvät alueillaan? 3) Minkälaisia eroja erilaisilta alueilta muuttaneiden muuttosyissä on havaittavissa?</p> <p>Tutkimuksen aineisto koostuu pääkaupunkiseudun asukkaille suunnatusta kattavasta rekisteripohjaisesta kyselyaineistosta (N= 1339) sekä kyselyyn vastanneille tehdyistä syventävistä haastatteluista (N=91). Muuttopäätöksiä on tutkimuksessa analysoitu kaksivaiheisina, jotta ero ensisijaisten ja toissijaisten muuttopäätösten välillä nousee paremmin esille.</p> <p>Tulokset osoittavat, että vaikka asuntoon liittyvät tekijät ovat ensisijaisin muuttohalukkuutta ja muuttokohdentumista määrittävä tekijä, myös asuinympäristöllä on oma itsenäinen vaikutuksensa muuttojen valikoivaan suuntautumiseen. Pääkaupunkiseudun asuinalueet ovat erilaistuneet fyysiseltä ja sosiaaliselta rakenteeltaan tavalla, joka näkyy eroina alueilla viihtymisessä ja poismuuttosyissä. Erityisesti kyse on alueiden sosiaalisessa ympäristössä – asukasrakenteessa, rauhallisuudessa ja turvallisuudessa – sekä rakennetun ympäristön viihtyisyydessä koetuista eroista. Nämä tekijät nousevat merkityksellisiksi erityisesti siinä vaiheessa, kun päätös muuttaa on tehty ja on aika etsiä uutta asuntoa. Alueiden arvostuserot näkyvät seudullamme paitsi poismuuttoina heikoimmiksi koetuilta alueilta, etenkin näiden alueiden välttämisenä uutta asuinalueita etsittäessä.</p> <p>Tutkimus on toteutettu osana pohjoismaista tutkimushanketta (<i>Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation</i>, lyhennettynä NODES) sekä sen pohjalle rakentunutta kaksivuotista suomalaista jatkotutkimushanketta (<i>Valikoivan muuttoliikkeen dynamiikka asuinalueiden eriytymiskehityksessä</i>).</p>		
Asiasanat Alueellinen eriytyminen, valikoiva muuttoliike, asuinympäristö, muuttopäätökset, pääkaupunkiseutu		
Hinta hinnaston mukaan	Jakelu puh. 09 310 36293	
Myynti Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377		

VÄLTTELYÄ VAI VETOVOIMAA?

Asuin ympäristön vaikutus asuinalueilla viihtymiseen ja muuttopäätöksiin pääkaupunkiseudulla

Valikoiva muuttoliike on yksi keskeisistä asuinalueiden sosioekonomista ja etnistä eriytymistä ylläpitävistä mekanismeista. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan muuttoliikkeen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja asuinalueisiin liittyviä kokemuksia pääkaupunkiseudulla. Erityistä huomiota kiinnitetään asuin ympäristön merkitykseen. Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, millä perusteilla asuin aluetta vaihdetaan ja miten uutta aluetta valitaan? Miten alueillaan pidempään asuneet kokevat asuin ympäristönsä ja miten hyvin he viihtyvät alueillaan? Minkälaisia eroja erilaisilta alueilta muuttaneiden muuttosyissä on havaittavissa?

Tutkimuksen aineisto koostuu laajasta rekisteripohjaisesta kyselyaineistosta ja kyselyyn vastanneille tehdyistä syventävistä haastatteluista.

Julkaisutilaukset
p. 09 310 36293

Internet
www.hel.fi/tietokeskus